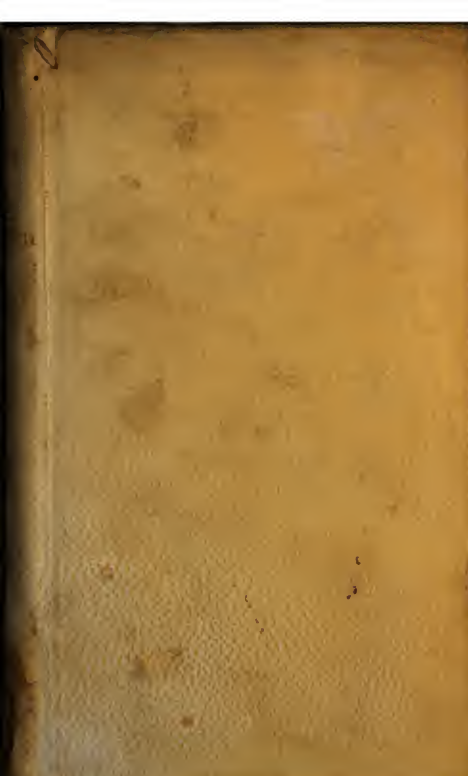

Georgius Fabricius,
Chemnicensis

VITA
CLARISSIMI VIRI
GEORGII FABRICII
CHEMNICENSIS
E MONUMENTIS IPSIUS LITERARIIS
EPISTOLISQVE MANU-SCRIPTIS,

NEC NON ALIORUM, QVI EJUSDEM CUM FABRICIO ÆTATIS FUERUNT DOCTORUM VIRORUM LIBRIS

ERUTA

ET

COMMENTATIONE PECULIARI

DESCRIPTA

STUDIO

M. JO. DAVIDIS SCHREBERI
PROVINCIALIS SCHOLÆ QVÆ MISENÆ EST CONR.

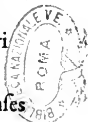
LIPSIÆ,

APUD JOH. FRIDER. GLEDITSCHII B. FIL.

MDCC XVII.

VIRIS
Summe Reverendis
Amplissimis Excellentissimisque
DNO.
GEORG. HEINRICO
GÖTZIO
S. Theologiæ Doctori
et
Sacrorum apud Lubecenses
Antistiti venerabili

DNO.
IOANNI ALBERTO
FABRICIO
S. Theologiæ Doctori
Philosophiæ Moralis & Eloquentiæ
in Gymnasio Hamburgensi
Professori longe celeberrimo
LIPSIENSIBUS.

quos
ingentibus meritis
in Ecclesiam & Gymnasium
late conspicuos
juxtaque
literariam rem mirifice amplificantes
duo illi Cimbriæ ocelli
HAMBURGUM
et
LUBECA
sua ornamenta fovent ostentantque
vere eximia
S. D.
atque
Vitam hancce Fabricianam
sacram esse cupit
dicatamque.
M. Jo. David Schreberus.

Præfatio ad Lectorem.

Ignum laude eſt officium, quod Viro Clariſſimo G. Fabricio Chemnicenſi Petrus Albinus cum Matthæo Dreſſero libenter perſolvit, quando meritorum ipſius conſulturi memoriæ, ille in Chronico Miſenenſi inter alios Miſniæ doctos Viros hunc quoque produxit, cujus prædicaret virtutes, & ingenii monumentorum definiret numerum; hic ſingulari Oratione ipſius laudes pie celebravit, quam ex Archiana Ciceronis quodammodo effictam, & in hoc noſtro Afraneo, in quo Rectoris tum fungebatur munere, recitatam, in iterata Rhetoricæ ejus repræſentatione legimus, & a Melchiore Adamo cum Philoſophorum Vitas colligeret, ſuo huic operi maximam partem fuiſſe novimus inſertam. Prohibuerunt ea ratione quidem Viri Celeberrimi, ne omnis moreretur Fabricius, aut meritorum ipſius in Rempublicam gloria poſteritatis oblivione prorſus extingueretur. At enimvero quemadmodum hac ſua induſtria nec Summi Viri, Joh. Alberti Fabricii,

nec Adolphi Clarmundi prohibuerunt conatus, quominus tum *in Fabriciorum Centuria*, tum *in Vitis Clarissimorum in re litteraria Virorum*, ejus renovarent memoriam: ita nec ego a consilio Vitam Rectoris Optimi accuratius paulo & diligentius describendi eadem me passus sum absterreri. Ceperam hoc ante tria lustra integra, cum Professor quidam Academiæ celebris hac transiens scholam nostram ingressus esset, & explicari tum forte Fabricii historias sacras minoris Ordinis Alumnis audiens, ex me ipsius in schola hac obambulantis quæreret comite, quisnam iste fuerit Fabricius, palamque de monumentis ejus literariis nil sibi fateretur constare. Cogitabam ea occasione, sine dubio & traditos in disciplinam nobis in eadem versari ignoratione, ac indignum tamen esse obliterari istius Viri nomen, qui propter beneficia in hoc nostrum Lyceum, & immo rem literariam omnem, cum admiratione suspici jugiter, & propter sanctissimas virtutes constanter diligi deberet, atque constituebam proinde imaginem vitæ ejus & consvetudinis nostris declarare discipulis, utque recens Georgii memoria apud nos vigeret, meritorum ipsius conficere prædicatione. Ex ista Oratione in solenni

tum

tum examine, ſub quod interpretationes Horatii vocandæ erant, recitata, natum eſt, quicquid hujus Commentationis in lucem nunc demum exit publicam. Enimvero Summe Reverendus Sacrorum apud Lubecenſes Antiſtes, Theologusque magnopere ſedulus, Götzius incitabat me quoque de vita iſthac componenda cogitantem, quippe qui in *Diſſertatione de cultu Annæ* Fabricii vitam, itinera & ſcripta peculiarem mereri enarrationem pronunciaverat, & ſtimulos quoque admovebat Celeberrimus Tenzelius, hortatorque mihi erat, ut perſiſterem in laudando propoſito, & quod intenderam animo exequerer gnaviter perficeremque. Sum exſecutus ergo, quod orſus fueram, & interrupta aliquoties contexui tandem, atque monumenta literaria Clariſſimi Viri, quotquot potuerunt reperiri, diligenter evolvi, cumprimis vero manuſcriptas epiſtolas, quarum hinc inde numerum non plane exiguum corraſi, accurato percenſui ſtudio, decerpens inde ac ſuo quævis reponens loco, quæ indolem Noſtri vimque animi & conſiliorum rectitudinem ac intimiorem adeo habitum in conſpectum producerent & repræſentarent; immo & integras interdum epiſtolas adjunxi, memor iſtius

Demetrii Phalerei in libello de Elocutione legendi: Ἕκαςον εἰκόνα τῆς ἑαυτȣ̃ ψυχῆς τὴν ἐπιςολὴν γράφειν. Mihi jucunda profecto fuit hujus libri confectio, juvitque penitus perſpicere & cognoſcere planius agendi rationes ipſius omnes, & mirificam in munere diligentiam curasque juxta atque ſapientiam ſingularem. Fateor mirabundum me in virtutum ejus contemplatione, quarum tam exactus fuit concentus, hæſiſſe ſæpius, & offendentem hic illic pietatis veræ & infucatæ comitatisque & ſtudii aliorum ſemet impendendi commodis, tum abſtinentiæ quoque ac moderationis, ac ſuper omnia intentæ nunquam non induſtriæ ac contentionis tam manifeſtas notas, optaſſe vehementer, ut plures conſpicerentur in ſcholis Chriſtianis Magiſtri, qui ſemet ipſos ad hoc recti moris & innocentiæ exemplum gnaviter vellent componere. Quod Ciceronem ad Ampium Epiſt. ad famil. VI. 13. ſcripſiſſe lego: *Cum ſtudium Tuum conſumas in virorum fortium factis memoriæ prodendis, conſiderare debes, nihil Tibi eſſe committendum, quamobrem eorum, quos laudas, Te non ſimillimum præbeas;* illud & mihi, rerum a Fabricio geſtarum narra-

narratori, dictum putavi, connitendumque sum arbitratus, ut, cum tantorum meritorum magnitudinem consequi nostræ non sit tenuitatis, saltem ingenuitate, fide simplici, candore animi, ad hanc normam memet direxisse, & ad præscriptionem tam luculentam officiorum dicar perpendisse momenta. Neque ingratam aut minus utilem Commentationis hujus fore lectionem existimo, quæ, præterquam quod ad memoriam Viri doctissimi, iisque, qui in Germania literas instaurarunt, addendi omnino, nos revocat, & dilucidius ejus vivendi rationem exponit, quam ab Albino & Dressero fuerat factum, quantumvis infra dignitatis ejus splendorem esse illam non negetur, epistolas utique plurimas ἀνεκδότους aut particulas epistolarum Georgii continet, qui acerrimus castioris sermonis propugnator merito dicitur, & per non exiguum Seculi XVI. spatium decurrit, ætatis istius doctos Viros non in uno loco commemorans, quæque consilia ipsorum, quæ laborum fuerint perfunctiones. Finirem præsentem nunc Præfationem, nisi duo adhuc eidem restarent adjicienda. Primum prædicanda est eorum humanitas, qui faverunt meæ voluntati ad vitam illam componendam memet accingentis, & adjuto-

jutores mihi extiterunt liberales, atque e supellectile sua literaria libros communicarunt, ad negotium istud commodos, rogati plerique; quidam etiam sponte, quin & manuscriptas epistolas, quas vel inter κειμήλια sua servabant, vel e Bibliothecis publicis mecum poterant communicare, non inviderunt, quibus gratias hic ago, quas possum maximas, iisdemque memoria beneficii sempiterna me profiteor obstrictum. Sunt illi præter Rectorem hujus nostræ Provincialis Scholæ & Collegas meos honoratissimos sequentes, quorum, doctrina & meritis de Ecclesia & literaria re spectatissimorum, nomina, grata celebratione nunquam non circumferenda, eo ordine, quo initiales istorum literæ semet excipiunt, hic appono. D. Ernestus Salomo Cyprianus Serenissimo Saxoniæ Duci, qui Gothæ sedet, a consiliis sacris, & in Protosynedrio Assessor. M. Jo. Gideon Gellius, Scholæ Dresdensis ConR. M. Paulus Christianus Hilscherus Pastor Palæo-Dresdensis. M. Christianus Junckerus Gymnasii Altenburgensis Director, nunc beatus. D. Christianus Lehmannus Pastor & Superintendens apud Freibergenses. M. Samuel Knauthius Philologus in Saxonum ad Albim

bim Academia. M. Jo. Georgius Martius, Mitvveidensium Pastor. D. Jo. Burckardus Menckenius, Consiliarius & Historiographus apud nos Regius, nec non in Academia Lipsiensi Historiarum P. P. M. Samuel Mollerus, & M. Daniel Mullerus, ille Freibergensis Gymnasii, hic Chemnicensis Scholæ Rector, Christianus Schlegelius, in aula Gothana Antiquarius. M. Henricus Augustus Schumacherus Gymnasii Grimmensis ConR. Wilhelmus Ernestus Tenzelius Consiliarius apud nos Regius & Historiographus, itidem beatus. Georgius Andreas Vinholdus Scholæ Cygneæ Rector, & M. Christianus Fridericus Wilischius Altenburgensis Gymnasii Director. Deinde laudibus efferenda est benevolentia, qua me Viri Summe Reverendi atque Excellentissimi Dn. G. H. Götzius & Dn. Jo. Albertus Fabricius jam longo a tempore prosequuntur. Illius, Scholas privatim Lipsiæ aperientis, Philologicis Lectionibus interfui ante annos fere triginta & donis literariis Lubeca huc missis identidem sum exhilaratus; hunc Lipsiæ similiter amicum habui prorsus egregium, sumque gavisus magnopere, quando istius nostræ familiaritatis servari memoriam e Bibliographia ipsius Antiquaria didici.

dici. Utriusque diligentia, merendique de re literaria indefessum studium, maximam omnibus movet admirationem, utque persvasus sum non damnatum iri hanc fiduciam meam, qua subnixus istam iis Commentationem inscripsi: Ita neque Tu inficiaberis, Benevole Lector, veneranda summorum Virorum nomina non inepte in hujus Fabricianæ Vitæ frontispicio conjungi, quorum *Memoriæ* & *Elogia* in nostris manibus sunt, & in colligendis asservandisque bene meritorum Vitis labor enituit conjugatus. Quod ergo Clarissimus Vir Jacobus Burckardus (de fatis Lat. L. in Germania c. VII. p. 550.) non pridem ita monuit *Fabricii etiam nomen, quod magis magisque obscurum fiat Germanis, ab oblivione vindicandum diligenter;* id a me præstitum Tu comiter suscipe, Amice Lector, & spem eam sodes mihi ostende, non fore ingratum Tibi, si Præfationum Fabricianarum, quas collegi, semicenturiam posthac etiam typis proferam describendam. Misenæ V. Calend. Jun. anno CHR. MDCCXVI.

Con-

Conſpectus rerum in Vita G. Fabricii pertractatarum.

I. *Georgius Fabricius Chemnicii die Georgii anno milleſimo quingenteſimo decimo ſexto natus*

II. *Parentibus Georgio Goldſchmid & matre Margareth Piſonis.*

III. *Fratres habuit Blaſium, Jacobum, Andream,*

IV. *Et Scholas frequentavit in patria Hertelii atq; Sculteti, ac Annabergæ deinde nec non Freibergæ Rivii.*

V. *In Academia Lipſienſi ſedulus Borneri ſectator*

VI. *Comesque VVertheri Italiam petentis,*

VII. *ubi Patavii plurimum tempus conſumſit, ſed Romam tamen etiam & Neapolin aliasq; ſpectavit urbes.*

VIII. *Pius ubique, deditus doctiſſimis Viris, & ſolers antiquorum monumentorum indagator,*

IX. *Qui redux in patriam, cum Beuchlingi ſubſtitiſſet aliquamdiu, dicti VVertheri fratres Argentoratum deduxit,*

X. *Et ex hac Academia Miſenam ad Rectoris munus vocatus,*

XI. *Uxorem ſibi junxit Magdalenam Fauſtam, aliquot deinde utriusque ſexus liberorum matrem.*

XII. *Vir, quod virtutes ejus & vitæ conſuetudinem attinet, vere pius,*

XIII. *Qui ſtyli etiam ethniciſmum fuit averſatus,*

XIV. *laborioſus & temperans;*

XV. *otium non niſi in honeſtis terens recreationibus;*

XVI. *aliis inſerviens paratiſſimo animo;*

XVII. *prudentia ad Scholam regendam inſtructus ſingulari;*

XVIII. *modeſtus etiam & concordiæ ſervandæ ſtudioſus,*

XIX. *qui adverſa varia pie ac patienter tulit.*

XX. *Librosque dedit doctos plurimos*

XXI. tum a ſe confectos *Commentarium in Geneſin, Summam Evangeliorum, & Hiſtorias ſacras,*

XXII. *rerum in Germania magna memorabilium & Miſnicarum libros, Origines Saxonicas & deſcriptionem Freibergæ;*

XXIII. *Partitiones Grammaticas, Syntaxin Partium Orationis Græca, rudimenta Dialectica, de Inventione & Diſpoſitione, de conſcribendis epiſtolis & de re Poetica.*

XXIV. *Elegantias ex epiſtolis Ciceronis, Elegantias ex*

Plan-

Plauto & Terentio, Elegantias ex Ovidio, Tibullo, Propertio, Antiquam Scholam Christianam, Historiarum Sacrarum libros ex Poetis Christianis.

XXV. *Romam & libros Antiquitatum.*

XXVI. *Poemata, Itinera, de Germanorum Poetis Historicisque,*

XXVII. tum aliorum studio elaboratos, & a se vel emendatos vel explicatos vel saltim curatos, *Commentarios puta Servii & Donati in Virgilium, Acronis & Porphyrionis in Horatium, utrumque tunc Poetam seorsim, & Ovidii aliquid.*

XXVIII. *Terentium, Plautum, Senecam Tragicum, & Publii Syri Mimos.*

XXIX. *Poetas Christianos, & separatim Prudentii quaedam.*

XXX. *Grammaticos veteres & Flavium Sosipatrem.*

XXXI. *Paulini Nolani Epistolas, Sulpitii Severi Historiam, & Isidorum Hispalensem.*

XXXII. *Drechsleri Chronicon & Chronici Siffridi Epitomen.*

XXXIII. *G. Agricolae & Jo. Rivii quaedam.*

XXXIV. *Editurus plura si diutius vixisset,*

XXXV. *quin & in Schola hac optime tum florente*

XXXVI. *Adolescentes instituit plurimos, quorum magna deinde doctrinae laus fuit.*

XXXVII. *Sicque amicos sibi conciliavit Celeberrimos Viros,*

XXXVIII. *et Patronos nactus est indulgentes,*

XXXIX. *immo & Summorum Principum in gratia extitit,*

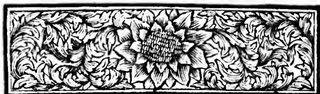
XL. *atque multorum Elogiis passim honestatus.*

XLI. *Anno millesimo quingentesimo septuagesimo primo vitam suam placide finivit, & valedixit ita Scholae,*

XLII. *quae divinae tutelae commendatur.*

VITA

VITA GEORGII FABRICII.

I.

Georgius Fabricius, in cujus vita meritisque memoriæ prodendis jam nostrum insumitur studium, in lucem hanc editus susceptusque est A. C. MDXVI. 9. Calendar. Maji a), *qui dies, cum in Fastis Georgii nomine signaretur, pueri nominationem Parentes inde petierunt, non sine omine futuri muneris, & procurationis ejus, quam strenuè graviterque erat obiturus* b).

a) Ita annum nativitatis produnt Petrus Albinus Chronic. Misenens. tit. XXV. f. 362. Melch. Adamus in vitis Philosophor. f. 117. edit. noviss. Bucholzerus in Indice Chronologico p. 521. qui horam quoque annotat cum Ebero mox adducendo, & intra quintam & sextam natum scribit, ipse Fabri-

cius Rerum memorabil. Saxonic. L. II. p. m.314. ubi hemistichion subjungit, quod annum illum continet: nVsqVaM tVta fIDes, ex quo integrum deinde distichon, quod Albinus d. supra l. citat, natum est:

nVsqVaM tVta fIDes, quo tempore symbolon anni
Nobile, Te Fabrici, Chemnicium genuit.

Expressit annum quoque Eteostichorum scriptor Josephus à Pinu, cujus versus Vitebergæ a. 1561. exierunt, hunc in modum:

C. 4.

PegaseIs orerIs FabrICI grate CaMoenIs
Phoebea aspera Hyas LVCe VbI teCta Latet;

quin & Hempelius sui Præceptoris & natalem & ætatis, in his terris exactæ, annum isto disticho complexus est:

nVsqVaM tVta FIDes, natalem continet annum
Fabricii, LVstrI vox necis una notat vid:
Georgii Weissii, manipulus symbolorum p. 49.

Quod diem attinet, malè Bucholzerus, Melch. Adamus & secutus hos Clarmundus in Vitis Clarissimorum Virorum P. III. p. 157. vigesimum quartum Aprilis nominant; Nam in illum Georgii memoria non congruit; bene tamen in antecedentem vigesimum tertium, cui Paulus etiam Eberus in Calendario p. m. 150. Nostri adscribit nativitatem & Paulum Cherlerum habet consentientem in ea re, in Jambico Carmine de Georgio Fabricio, quod hujus Poëtarum Ecclesiasticorum collectioni subjungitur, eodem cum G. Sabino die, h. e. XXIII. Aprilis lucem hanc aspexisse Fabricium testantem:

Idem

Idem dies Georgium
Vatem Sabinum candidum
Mundo tulit &c.

b) Ceterum cum noster haud secus atque assiduus aliquis agricola in colendo fundo suo, in acuendis fingendisque tot ingeniis sedulam operam adhibuerit, & fruges inde tulerit longe uberrimas, non fallaci utique præsagitione Georgii nomen ipsi impositum fuisse arbitramur, & trahimus huc, quæ inter alia Paulus Dolscius quoque scripsit legenda in Epicediis à Jacobo Fratre collectis & Lipsiæ a. 1571. editis b. 2.

ὅς θαλερὰς μουσῶν γεωργήσας κατὰ νεοὺς
δηδὰ, Γεωργοῦ ἐοὶ ὄνομ' ἐοικὸς ἔχειν

Notamus etiam e Jo. Alberti Fabricii, celeberrimi Polyhistoris, Centuria Fabriciorum p. 32. propter *ὁμωνυμίαν*, & confundendi alterum cum altero exinde occasionem, duos adhuc alios Georgios Fabricios Slesvicensem unum, cujus oratio de suspicione Hamburgi lucem vidit 1614.; alterum illum, cujus dissertatio inauguralis de Collegiis Opificum prela subiit Jenæ a. 1655.

II. Patriam noster Chemnicium, nobilem ad fluvium cognominem Misniæ urbem, & egregiorum virorum fœcundam matrem a); *Parentes vero habuit honestos omninò atque probitatis studio ad omnem memoriam commendatos,*

tos, Georgium Goldſchmidt, qui & ipſe, quaſi nominis gentilitii monitu, in nobilisſimis metallis elaboravit, atque faber fuit aurarius; b) *matrem vero Margaretham, de cujus ſtirpe non reperio, quæ posſint ſubjici, niſi quod in tumulorum libro Adam Siberus epitaphium mortuæ conficiens Piſonis filiam nominat, bene tamen, quod vidua facta in liberis ſuis educandis ſolertem curam adhibuerit atque Parentis optimæ impleverit menſuram, plurimis teſtimoniis conſtabit.* c)

a.) Conr. Porta, qui ſingulari Oratione de vita & morte Andr. Fabricii, quem fratrem nactus erat Georgius, expoſuit & eandem Michaeli Neandro inſcripſit; cujus etiam libello ſuo, Theologiæ Lutheri titulo edito, ſubjicitur, G. a. Chemnicium inter cetera quoque prædicat, tanquam optimorum ingeniorum atque doctiſſimorum Virorum, & quidem in iisdem familiis & ex iisdem Parentibus natorum, feraciſſimam; in quam rem Næviam & Arnoldinam ſtirpem adducit; ſed eandem tamen Noſtri natalibus maxime illuſtratam & præcipuum decus ſuum ex hoc cive adeptam eſſe, graviſſimorum ſcriptorum ſententia comprobatur. Dabo quorundam teſtimonia. Ita ſcilicet Adamus Siberus in Epicediis ſupra adductis b. 3.

Nul-

Nullius ingenio tantum se jactet alumni "
Nobile Lotharii nomine Chemnicium "
Georg Bersmannus E. 1.
Mœnia fortunata nimis nimiumque beata, "
Tam clarum terris quæ peperere decus "
Eximii quæ viderunt cunabula vatis "
Matris & exceptum sustinuere sinu, "
Dicite mons tuque o! urbs addita gloria monti "
Sic vester nunquam deminuatur honos! "
Ecquis ad hunc infans reptavit dignior amnem? "
Doctior ecquis in hac vagiit alter humo? "
Ecquo jactavit tantum se cive beatam "
Ingeniis tellus inclita fœta viris? "
Andr. Ellinger C. 4.
Quam (Chemnicium) laus eximia & celebriorem "
Virtus reddidit atque tot bonorum "
Civium ingenia eruditioque "
Quos inter velut Hesperus renidet "
Ingens fama suæ decusque gentis "
Musarum decus atque gratiarum "
Noster FABRICIVS "
Sic & in Nuptialium carminum collectione Christoph. Schellenbergius, p. 15.
- - - *quo cive superbit* "
Fundatum a magno Cæsare Chemnicium "
Urbs doctis populosa viris; quid cetera namque "
Ingeniis referam nomina clara suis. "
Fabricii vates faciunt vatesque Siberi "
Clarus ut istius sit magis urbis honor. "
nec non Jac. Strasburgius p. 34.
Urbs quoque Chemnicium quæ Casta subdita monti "
Et fluvii nomen prætereuntis habet, "

„ *Fabricio nunc cive suo tumefacta superbit.*
conf. Quensted de Patriis illustrium Virorum p. 227.

b.) Patris Aurifabri Albinus f. 362. & Conrad. Porta in Oratione supra d. G. 8. meminerunt, quem a Pietate & liberalitate erga studiosos scholasticos commendat Albinus; ipse vero Georgius in Epistola mox alleganda beneficum admodum erga pium aliquem Pastorem fuisse scribit, & in sua fratrumque educatione industrium maxime cum matre, & optimi exempli virum testatur, ita in hymnorum dedicatione ad fratres Poematum p. m. 141. scribens: "Parentum nostrorum, a quibus alti & eruditi sumus, meministis. Scitis, qualis in ipsorum vita moderatio, qualis in educatione cura diligentiaque fuerit: nullam litem, querelam nullam domi audivistis; perspexistis in iis odium levitatis, mendacii & omnis turpitudinis." Is peste mortuus est ao. 1534. quod non solum ex Portæ Oratione colligo, qui Andream fratrem a. 1530. natum patre orbatum ætatis anno quarto tradit; sed ipse etiam Georgius Philippo scribens Melanchthoni, & de sui patris obitu mentionem injiciens, ut de anno mortis ejus certi simus, facit. Adjungam integra ejus verba ex Epistola illa Georgii, quam MSCtam beneficio Celeberr. Schlegelii cum plurimis aliis debeo. Ita ergo Fabricius: „Observande Præceptor; Literarum dulcissima lectio, quas a Te desideratas accepi, refricuit mihi „πιθανὸν ἔρωτα, qui eodem mense, quo Tu, postea Georgium ante annos jam 20 (scripsit hæc Fabricius Prid. Calend. Nov. a. 1554.) amisi peste, cum

cum is quatriduo ante duarum filiarum una hora" oculos clausisset. Victus patris affectu post cura-" tum funus in eundem morbum incidit; me men-" se Augusto dimiserat, fratres pueri domi erant o-" mnes. Fuerat eodem anno in periculo propter" sacerdotem pium, in quos Georgius Princeps tum" inquirebat, quem rure venientem solebat hospi " tio excipere; is literis eum consolabatur, & ejus" animo peregrinationem Romanam, de qua sæpe" glorians loquebatur, tum primum excussit. Le-" gebat ei filia superstes ad lectum, quæ primum" desiderio sororum, tum morbo patris, plane exa-" nimis ut a patre discederet, cogi non potuit. Re-" liquit mihi mandata plena amoris ac pietatis, &" ipse sentiebam absens, domi quid fieret in diutur-" na ægritudine constitutus &c. &c.,, confer quæ in Tristium Libro T. II. Poëmat. p. m. 357. memoriæ patris ærumnosi scripsit:

Lumina clausisti natabus sanctæ duabus &c. &c.

c.) Margaretham matrem idem ille Porta nominat d. l. & quod Andreas Georgii frater, non secus atque Timotheus ab avia sua Loide & matre Eunice, atque a Monica sanctissima matrona Augustinus, a teneris ungviculis ad pietatis exercitia ac sacras literas assvefactus atque in scholam patriam mature missus fuerit testatur. Ipse vero Georgius in Dedicatione hymnorum ad Fratres, quæ Misenæ a. 1552. scripta fuit, Poëmatum p. m. 141. ejus in educandis se & fratribus industriam celebrat. Adscribam ipsa illa verba, quæ pietatis nimirum filialis luculentum suppeditant documentum. "Relicta mater est, ipsa marito orbata , nos parente,"

„summo utrique inter homines solatio destituti; „matris fortunæ exiguæ, liberi multi, tempora dif- „ficillima. In tali mœrore & angustia etiam viri „animus frangi aut certe debilitari potuisset. Ita- „que primus dolor, ut solet fieri, peracerbus ei erat, „in quo animum amissi mariti studiosissimum fa- „cile declarabat; sed magnitudinem luctus miti- „gavit constans in Deum fiducia. Magnum in „muliere utrumque erat & præsentis ægritudinis „moderatio, & ex concepta spe de promissionibus „divinis animus non abjectus. Nos autem edu- „cationis onere sibi imposito diligentius & sæpius, „ad religionis cultum, ad amorem mutuum ad ce- „tera vitæ modestæ officia cohortata est: preci- „bus insuper additis, ne nostro aliquo vitio aut so- „litudinem illi gravem aut viduitatem non tole- „randam efficeremus, in iis præterea studiis perse- „veraremus, quibus & nos ipsos consolari in omni „fortuna & aliis prodesse, si Deus vellet, aliquan- „do possemus. Amabili igitur & religiosa aucto- „ritate, a non invitis, id quod voluit, impetravit; „& suis ipsa precibus, quibus ardentissime dedicta „erat, tantum effecit, ut, in re admodum exigua „neque sumtus domestici ad honestatem, neque „amicorum liberalitas ad studia persequenda no- „bis deessent: aliis enim alia ratione, singulis tamen „non incommoda, prospectum fuit. Hac ejus pie- „tate, post obitum patris annos fere quindecim „adjuti, tandem post miserrima belli civilis tem- „pora, ipsam amisimus summo dolore maximo de- „siderio, memoria nunquam intermoritura.„ Imo & in Libris Tristium *Poëmatum T. II. p. p. 357.* eidem parentat:

Si

Si laus est matri natos educere rectè
Hæc laudes summas inclita mater habet

& in Epistola ad avunculum Germanica, quam e supellectile Cl. Schlegelii itidem habeo MSCtam, redux ex Italia cumprimis lætatur, quod omnes fratres suos doctrinæ studiis a matre invenerat destinatos, de qua Nicol. Selneccerus in Præfat Axiomatum Catecheticorum, quod ante agonem vocatis ad se filiis dixerit: "Estote studiosi timoris & invocationis filii Dei & servite Ecclesiis & scholis, nec sectamini magna in hoc mundo. *Werdet nicht grosse Leute in der Welt.* " Quæ Groschuffius inseruit Correctionibus suis Vitarum Clarmundi vid. *Vergnügung müssiger Stunden* P. II. p. 83. Cum vero Margaretha, quod jam dictum fuit, 1534 maritum suum amiserit, & quindecim fere annos vixerit vidua, circa a. 1549. diem suum obierit oportet. Versus illi Adami Siberi, quorum inscriptio Pisonis filiam fuisse Margaretham docet & in quibus Hospes & Polyhymnia colloquentes inducuntur, hi sunt:

H. Huic tumulo Deus ecquis adest? P. Polyhymnia H. Vates
Anne hic? P. Non: mater vatis humata jacet.
H. Dic vero cujus? P. Dyrcæis, carmina rebus
De sacris pangit qui Venusina modis
H. Fabricium dicis? quis moribus illa? P. Pudicis
A Vita? P. quæ pauper, sed sine labe fuit.
H. Qua pietate virum coluit? P Post fata maneret
Illius ut viduo per tria lustra thoro
H. At non eduxit sobolem bene? P. cur juvat ergo
Fabricios probitas officiique decus?

H. Quam placide vitam mutavit morte? P. redemptos
Quam qui se credunt sangvine Christe tuo
H. Sunt satis hæc: cineri sit pax, requiesque sub urna
Ambrosio æternum busta liquore fluant.

Ceterum & avi hic proavique quos Georgius noster habuit, potero meminisse. Matthæi scilicet atque Donati, quos versus quidam memorant a Georgio Andrea Fabricio scripti & horis succisivis Poëticis Goslariæ a. 1618 editis adjecti. Legi eosdem ego vero in Schediasmate Clarissimi Göttingensis Gymnasii Professoris, Joachimi Meieri, in Novis literar. Hamburgensib. a. DCCV. p. 335 inveniendo, quod ne Bavarum quis credat Georgium istum Andream, qui e celeberrima Chemnicensium Fabriciorum familia ortus fuerat, duxit evulgandum.

III. Nimirum, præter hunc suum filium, alios marito eadem pepererat Margaretha, quos ut singulari omnes Georgius amore complectebatur: ita præclaris disciplinis vidit etiam formatos ornatosque egregiarum artium doctrinis a), *BLASIUM videlicet, qui Græcis literis perpolitus aliquandiu docuit in Gymnasio Argentoratensi, & ibidem typographiam etiam instituit ac postmodum Busveileræ juventutis rexit studia* b); *IACOBUM deinde, qui Ebe-*

lebio-

lebiorum nobilium adolescentum spei admotus fuit, & ad fratris exemplum peregre etiam cum fructu vixit atque Scholæ tandem Halensi præesse jussus est, c,) *atque ANDREAM postremo, qui in Northusana schola docuit & Pastor subinde ad ædem Petrinam istius urbis adductus propter Synergisticas controversias in exilium missus quidem, sed non multo post Islebiam vocatus in templo D.Nicolai divinum verbum exposuit.* d)

a.) Ex marito Georgio Fabricio mater Nostri Margaretha sex omnino filiorum & trium filiarum facta est puerpera. Duo filii, præter jam nominatos, Rochi & Michaelis nominibus distingvebantur, in quorum mortem Epigrammata Georgii extant in libro Tristium Poëmat. P. II. p. 358. 359. Unius sororis Annæ, post partum nonum mortuæ, memoriam recolit d. l. p. 380. & est ea sine dubio, quam scripta ad Melanchthonem 6. Idus Decembr. 1555. Epistola, quæ mihi MSCta obvenit, memorat obiisse. "Afficior domestico dolore propter charissimæ sororis obitum, octo bel-" lissimorum puerorum matrem, verba sunt, qui-" bus illa Epistola inchoatur.,, Ea Jo. Treptæ Borusso elocata erat, quem hominem morosum & durum nominat in Epistola MSCta ad Avunculum supra citata: Ex eo conjugio inter alios prodiit Ge-

Georgius Trepta, in quo fovendo Jo. Nævii, Saxoniæ Electoris Archiatri singularis effloruit liberalitas, ab ipso Georgio in Epistola Dedicatoria, Antiquæ Scholæ Christianæ Puerili præmissa, his commendata verbis: "Annuos reditus in patria egenis constituisti, unde victum faciliorem habeant „& stipendia tribus adolescentibus perpetua decrevisti, ut bonas artes & studia sapientiæ exerceant „in Academia, cujusmodi beneficium cum suis itidem popularibus in Anglia tribuerit Thomas Linacer, vir tui ordinis maximus, præter summæ „doctrinæ famam beneficientiæ quoque gloriam „ad gentes alias transmisit. Tua autem benignitas etiamsi spectet ad Tuæ prosapiæ adolescentes „dignos; tamen ejus partem primam sponte ad „meos detulisti, dum meæ sororis filium Georgium quasi adoptasti in alumnum liberalitatis „Tuæ.„ Huic Georgio Treptæ Elegantias suas Poëticas ex Ovidio Tibullo Propertio carmine dedicavit Fabricius, in quo ad pietatis studium graviter ipsum, disciplinæ Siberianæ tum Grimmæ Alumnum, exhortatur, atque in ipso ætatis flore, cum, Duce Sturmio, progressus in literaria doctrina fecisset egregios, & jam alios ducturus esset, extincto Epicedion scripsit, quod itidem in Tristium legitur libro p. 390. Ipsum vero ad Avunculi exemplum scribendo carmini non vanam dedisse operam testantur versus scholæ isti Christianæ Puerili, quam dixi, præmissi; testantur Elegia atque Ode etiam in Nuptias Georgii confectæ, quæ in Nuptialium Carminum collectione leguntur p. 78 & 105. Præter Annam istam, quæ Treptæ nupserat, sorores

res aliæ memorantur Georgii Gertrudis videlicet, quæ peste obiit tenera & Margarethæ; vid. Tristium librum p. 358. Quod jam Fratres attinet, omnes ingenia sortiti erant cultiora & studiorum eminebant dotibus. Ita Neander nimirum in Theologiæ Lutheri Dedicatione: "quibus, inquit, longo puto tempore nulla ætas ex una domo, uno patre matreque natos, protulit animas candidiores clariores & omni doctrinarum genere ornatiores Viros: Similia idem Neander in Epistola habet Græca ad Andream scripta Fabricium, & Coluthi de Helenæ raptu præmissa carmini, Oper. aurei p. m. 25. Adscribam ipsa verba, utpote quæ ad Fabriciorum laudem amplificandam pertinent: *καὶ ὡς λίαν ἐμοὶ τούτου συγχαίρω, ὅτι ἐκείνους φίλους ἐποίησα, τοὺς φιλοτίμως πρὸς ἐμὲ διακειμένους, ὧν ἐκ μιᾶς πατριᾶς καὶ οἴκου, καὶ ἐξ ἑνὸς πατρὸς καὶ μητρὸς γεννηθέντων, ἡ πᾶσα μισνίας χώρα ἐξ οὗπερ αὐτὴ μισνία ὥσπερ ἐμαυτὸν πειθόμενος οἶμαι τυγχάνουσα ὑπῆρξε, οὐ μὴ πώποτε ἔφησε ἐπιστημονεστέρους καὶ μεγαλοπρεπεστέρους καὶ ἐπιεικεστέρως ἔχοντας πρὸς τὰς τέχνας, ἃς ταῖς χάρισι συγκα, ταμιγνῦντες οὐ παύονται, μήτε ἀνευμουσῶν τὴν ἡδέως δύνανται. περὶ μὲν σοῦ οὐ δεῖ διὰ μακροτέρων λεχθῆναι. περὶ δὲ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν ἄλλων ἀνδρῶν πάντων περιβλέπτων, καὶ ἐν παιδεία, ἐν εὐσεβεία, ἐν ἀρετῇ τε καὶ ἐπιστήμῃ μέγ' ὄνομα καὶ κλέος ἐσχηκότων καὶ μακρὰν ἀπόντων, μόνον ἐν τῷ νυνὶ μνείαν ποιήσω.*

Eosdem

Eosdem Christophorus Schellenbergius jungit in Epithalamio Georgio scripto p. 15 Collectionis modo dictæ, ita canens:

O! sat in hoc felix Fabriciana domus
Quod summo ingenio, magna virtute decoros
Germanos fratres quatuor una tulit,
Aonidum quibus unus amor, quibus omnibus artes
Docta Minerva suas, carmen Apollo dedit.

Ipse vero etiam Georgius cujuslibet characteristicam quasi suppeditat notam, cum ad Avunculum in Epistola Germanica, quum MSCtam tenere me monui, & cui Latina nonnulla inspersa sunt, scribit: "Blasius ipsa natura bonus est, rectus est, simplex est, & si collatio facienda est, Andream fratrem Tuum refert. Jacobus ingenio vincit, studiosus alacer, callidus & amabili modestia. Andreas austeros & subtiles impetus habet, Musica delectatur. Carmina scribunt omnes, Jacobus meliora, Andreas plura; Omnes istos Georgius singulari complexus est amore, quod Blasius, misso Busveilera ad funus ejus Epicedio, his fassus est verbis:

Plus quam frater eras; idem tu doctor & altor
Matrem dulcem æquans & pietate Patrem

vid. Epitaphia G. Fabricio scripta, quæ per Jacobum Fabricium collecta Lipsiæ 1571 exierunt. b. 3. Speciatim Georgii & Jacobi, qui ipsa etiam moriendi sorte conjuncti fuerunt (nam Georgius a. 1571. in Julio mortuus est, Jacobus in Martio a. 1572.) φιλαδελφίαν Nath. Chytræus celebravit in carmine; quod Originibus Saxonicis præmissum scribit Coburgensis Gymnasii Director Celeberrimus D. Godo-

Godofredus Ludovici in Hiſtoria Rector: & Gymnaſiorum P. II. p. 60. Verba carminis in editione tamen a me uſurpata non reperiundi, quæ huc faciunt, ea ſunt:

Vixere unanimi concordes pectore Fratres
JACOBUS & GEORGIUS
Hic equidem ſenior: nam natu maximus illi
Fuerat Magiſter & parens.
Hinc JACOBE tui poſt triſtia fata Georgi
Salvus diu eſſe non potes

b) *Blaſius* in ludo Electorali bonas artes didicit, fuitque unus ex Alumnis iſtis, qui a. 1547. a Jo. Friderico Electore Wittenbergam abducti ſunt obſides, cum bello omnia hic ferverent Schmalcaldico. Adferam ipſius Georgii verba ex Annalibus Miſenenſibus d. a. p. m. 97. die XVI. pueri nobiles" e ludo illuſtri tres & viginti, Goldaccaro Thurin-" go ſvadente, tanquam obſides navi hinc mittun-" tur Vitebergam. Nomina eorum qui Viteber-" gam miſſi, Caſpar, Hugoldus, Laurentius, Schon-" bergii fratres, Apollo & Ditericus Ruliccii, Nico-" laus & Alexander Miltizii, Theodoricus, Petrus," Echardus Ganſii, quibus erat adjunctus Blaſius fra-" ter meus, qui Vitebergæ ab Hiſpano eſt in caput" vulneratus, Georgius Carolovicius, Johannes" Berbisdorfius, Honorius Grunbergius, Jo. Warta," Nicolaus Erdmandorfius, Chriſtophorus Hartu-" ſchius, Alexander Pflugius, Chriſtophorus Leut-" ſchius, Joh. Staupicius, Georgius Spora, Theophi-" lus Commerſtadius Vir factus ingenti cum laude" & fructu aliquando docuit in celeberrimo tum" Argentinenſi Gymnaſio, & cum noſtri temporis"

Ci-

„Cicerone, Jo. Sturmio, ſicut & frater Georgius, „conjunctiſſime vixit. Poſtea juventutis ſtudia „ſub illuſtri & generoſo Hanenſi Comite Busvileræ „rexit, ita Conradus ſcribit Porta in Oratione de Vita & Morte Andreæ Fabricii lit. G. 8. Græcæ linguæ fuiſſe ſcientiſſimum & Græcas ſcripſiſſe Epiſtolas extemporaneas Petrus Albinus teſtatur in Chronico Miſenenſi f. 363. Sed nec rudem etiam pangendi carminis extitiſſe præter verba e Georgii Epiſtola modo adducta, verſus docent, quibus nuptiis fratris modo applauſit, legendis in Carminum nuptialium collectione p. 100. modo trium fratrum deploravit obitum ſuperſtes ipſe, qui præfixi leguntur Georgii Fratris ſummæ Evangeliorum. Ipſius nuptias cum Odilia Cratonis Mylii vidua ſingulari ode celebravit frater Georgius Poëmat. P. I. p. 414. ſicut & Adamus Siberus Epigrammate, quod legi poteſt Poëmat. ipſius P. I. p. 551. Eſromus Rudigerus qui in Portenſi ſchola primum docuit, & deinde ad ludi Cygnæi gubernationem conductus eſt, Joach. Camerarii ſoceri ſui Arithmologiam Ethicam ad Blaſium hunc miſit, ut ſuis typis exprimeret, & ſcripta a. 1549. Epiſtola ad perficiendum libellum ipſum eſt exhortatus. Ex hac, Lipſienſi Arithmologiæ editioni anni 1571. adjecta, Typographiam Blaſium conſtituiſſe Argentorati diſco, atque verba inde, quæ huc maxime faciunt, repeto. "Vidi nuper, ſcribit Rudigerus, „elaboratam in officina tua συλλογὴν quandam „diverſi generis monumentorum antiquitatis, „confectam, ut alia, amantibus eruditionis & do„ctrinæ ſtudio atque diligentia Georgii fratris tui.

Id

Id ſcriptum, ſi primum ex hac exit, ut exiſtimo" (neque enim præterea vidi aliud) etiam omen mi-" hi placet; Antiquitates tuum prelum primum im-" buere, & Te judico præclare fuiſſe auſpicatam." Sed tu is es, ut videaris aliquando tuam officinam" propriis elaborationibus inſtructurus eſſe & fra-" trem habes Georgium, qui id cum ſumma laude" & literarum ornamento atque ſalutari propagati-" one facere poſſit.,, C. Pergo ad *Jacobum* nunc *Fabricium*, de quo Conradus Porta dicta ſupra Oratione: "Jacobus doctrinæ laude non inferior priori, in Germania, Gallia & Anglia nobiles juvenes" Ebelebios & plures alios magno cum fructu inſti-" tuit, & tandem in Salinis Saxonicis uſque ad mor-" tem ſtudiis juventutis plurimum profuit.,, Dedit Argentorati bonis operam literis, eſtque teſtimonium, quo ex urbe illa diſcedentem Jo. Sturmius a. 1554. ornavit, Adami Theodori Siberi Inſtitutioni Rhetoricæ & Epiſtolicæ inſertum p. m. 74. quod ut de ſimplicitate Teſtimoniorum, quæ eo tempore ſcribebantur, conſtet, inde transſcriptum hic appono: "Jacobus Fabricius, Georgii" Fabricii frater, & cum fratribus nobiſcum fuit, &" poſt Georgii diſceſſum nobiſcum multos annos" vixit, ſumma cum modeſtia, diligentia; carus" multis, nemini moleſtus, ſumma cum ſpe ſingula-" ris virtutis & excellentis doctrinæ. Et quoniam" hujus vitæ me teſtem eſſe vult; do ei teſtimonium" diligentiæ ſingularis, doctrinæ tantæ, quantam" ejus ætas & hæc inſtitutio requirit: probitatis" præterea omnisque virtutis. Datum Argentor. 22." Febr. MDLIV.,, Hic non Italiam modo, ut Ge-

orgius frater, ſed Galliam etiam, Angliam atque Belgium inviſit vid. Albinus in Chronico Miſenenſi f. 363. 364. & ipſius Jacobi Præfatio ad Albertum Eblebium, Nicol. filium præmiſſa Heroiκῶν libello, quem e fratris Georgii Bibliotheca collectum Ipſe a. 1565. emiſit, in qua iſtorum itinerum ſuorum injecit mentionem. Nimirum cum Alberto Eblebio, Joannis filio, Miſenæ, & Argentorati deinde, aliquot vixerat annos, fueratque ejus tandem, in regiones illas proficiſcentis, comes, quod in eadem prædicat præfatione. Quod frater Georgius ſingularem ejus geſſerit curam, ex Epiſtola ipſius MSCta ad Wolfg. Meurerum Conſulem Lipſienſem colligo, in qua, IV. Calend. Decembr. A. MDXLVIII. ſcripta, Jacobum fratrem ſingulis menſibus aliquid exercitationum ſuarum Argentorato ad ſe mittere refert, fierique ſuo iſtud juſſu, ne reddatur negligentior. Idem Georgius in Epiſtola ex Beichlingo Thuringorum 6. Calend. Octobr. a. 1548. miſſa ſermonis Latini majorem curam huic commendat: "Deſidero, ſcribit, in „verbis tuis proprietatem, cujus ratio habenda ma„xime eſt; eam tibi paries imitatione & diligen„tia. Ad imitandum tibi proponitur Cicero, o„ptimum ſane exemplum, quem ſi attentè audies a „Præceptoribus, & ſequeris eam rationem, quam „tibi domi expoſui, brevi magnos progreſſus cum „laude & voluptate tua facies. In ſcribendo judi„cio opus eſt; nec enim omnia, quæ primo ſe of„ferunt, ſumenda ſunt, ſed optima. Ea tamen „quæ ſint, ſi judicare per ætatem non potes, utere „nullo, cujus autorem idoneum atque elegantem non

non habeas, atque etiam, qui tibi ad imitandum" maxime est propositus, Ciceronem. Ita fiet, ut" et Latinè scribas & prudenter. Judicium autem" ætate & multo usu parabitur. Prolixius in Epi" stola ad ipsum hunc scripta, quæ Elegantiis è Ciceronis Epistolis collectis subjungitur, modum ipsi monstrat, quo possit ad elegantem scribendi rationem pervenire, at vero & ægre semet testatur ferre, quod, Ciceronis Epistolas & de Officiis libros semet audire scribens, Ciceronem tamen non imitetur, sic ut nullum Tullianæ elegantiæ vestigium in verbosa etiam ejus Epistola compareat. Docta, &, supra quam dici potest, concinna est nostri de stili cultura dissertatio, quam ut legant relegantque castæ Latinitatis cupidi adolescentes opto vehementer moneoque, integramque ideo e libello isto, non obvio ubivis transscribo: "Audis, Jacobe, ut scribis, Ciceronis Epistolas: audis ejusdem de" Officiis libros, quod, nisi scripsisses ad me, equi" dem ex tuis literis id minime judicarem. Nam" si audis, cur non imitaris? cur nullum Tullianæ" elegantiæ in tam verbosa Epistola vestigium? Ac" cusari te fortasse doles, laudare certe non possum." Non flagito, ut multa ad me scribas, sed ut dili" genter & accuratè, moneo: id enim aut Ciceronis" lectione aut profecto nullius consequére. Sed" ut pervenias eo, quo volumus, deesse tibi nolo," quin paucis nunc repetam ea, quæ sæpius tibi co" ram exposui, qua ratione & via ille cursus, quem" instituisti, utiliter sit, & rumore (quod dicitur) se" cundo perficiendus. Dixi tibi si meministi, opus" ante omnia esse diligenti auscultatione, ut ani"

„mum ſententiamque auctoris, quem intelligere „vis, penitus cognoſcas: Cognoſces autem mino- „ri negotio, ſi ante quam ad Magiſtrum accedas, „ea, quæ diſcenda ſunt, domi legens, periculum „feceris virium tuarum in inveſtiganda & percipi- „enda ſententia. Quod ſi ea re efficies aliquid, „quemadmodum plurimum effici poteſt, placere „tibi incipiet labor & ſtudium amor incitabit: ſin „aliquid intelligentiam tuam fugerit, id majore „poſtea attentione inter animadvertendum appre- „hendes & mandabis memoriæ. Pernicioſa inpri- „mis eſt vana ſcientiæ perſvaſio, quæ ſæpe fallit „ambitioſos & imprudentes adoleſcentes, qui dum „alios audiunt, ſibi videntur ſapere & multa præ- „clara tenere, quæ tamen, cum neceſſarius illorum „uſus eſt, plerumque turpiter ignorant. Auſcul- „tationem igitur publicam adjuvant cum domeſti- „cùm ſtudium, tùm animus in ludo præſens & at- „tentus: iisque & Doctoris ſublevatur opera & de „diſcentis progreſſibus fit judicium: Verum ut in „menſa non integra ova ingurgitas, aut ambabus „malis fruſta carnium devoras; alterum enim „heluonum; alterum immanium belluarum eſt: „ſed cibum ipſum prius cultro minuis, dentibus de- „inde frangis, ut demitti in ſtomachum ſine noxa „& moleſtia poſſit: eodem modo in ſtudiis lectio „audita quaſi fruſtillatim conſcindenda eſt, ut ſin- „gulis membris, ſeu partibus diſſolutis quæ lateant „in mente auctoris ſcrutando eruantur, & inventa „convertantur in utilitatem noſtram. Proxime „igitur & ſecundum auſcultationem ſequitur cre- „bra repetitio: in qua duo conſideranda ſunt: res

&

& verba. Rem late patentem aut diſtractam ad brevia & certa quædam revocabis, quod docent præceptiones Dialecticæ, quarum jam bonam partem, ut tuæ ſignificant literæ, cognoviſti. Inventa igitur propoſitione ſeu ſtatu mox inquire illud, quod ad probandum adhibetur, & in ſyllogiſmi formam include, eumque vel memoriæ cauſa ad marginem libri adſcribe vel obſervationis gratia ſeparatim in locos tuos annota: qua diligentia in præſens contentus ero. In verbis, quæ propria quæ mutuata, ſeu (ut nonnulli Grammatici vocant) uſurpata ſint vide: & in his non negligenter obſerva, (in quo magni homines peccant) quomodo translationem Cicero ſemel inchoatam continuet, non ſæpe eam intermittens, nunquam aut rariſſime ad diverſam tranſiliens. In verborum compoſitione velim etiam majus ſtudium ut colloces. Non enim ſatis tibi ſit orationem eſſe Grammaticam, niſi propria ſit & elegans. Grammaticorum, ut ſcis, connexio orationem facit certam, & id eorum præcepta profitentur: obſervatio vero accurate & pure loquentium reddit etiam ſpecioſam & eruditam. Si præcepta ſpectes, congruus ſermo eſt, *damnum pati* ſin auctoritatem doctorum, uſitatius *affici damno* vel *damnum facere* dixeris. neque reprehendi poteſt: *dico me non feciſſe*, melius tamen eſſe illud, *me feciſſe nego*; tu ipſe intelligis. Ne multa, in ejusmodi verborum conjunctionibus, quæ φράσεις Græcis nominantur, non modo prudentem, verum etiam quod res poſtulat, curioſum te eſſe cupio, donec auctorum lectione & cónſuetudine ſcribendi judicium com-

„pares. Consideratis hoc modo sententiis & verbis tam simplicibus, quam conjunctis, inter se i a „examinatis adhibenda sæpius in studiis cogni o„nis est intenta meditatio: quæ duabus præcipue „rebus perficitur; Memoria ut animo comprehen„dantur & retineantur res bonæ atque utiles, Cu„ra, ne faciendi similia & ad nostrum commodum „convertendi aut conatus cesset aut debilitetur in„dustria. Hæc commentatio magnam in privatis „studiis commoditatem affert & ingenium didu„cit in varias utilesque cogitationes, & homini li„terarum atque scientiæ cupido per se jucunda est „atque etiam facillima: nunquam enim quiescit „aut consistit mens humana. Postea igitur quam „cibus copiosus & lautus, de quo cœperamus dice„re, in stomachum avide demissus est ibique cor„ruptus putrescat & aliquo naturæ vitio nequeat „concoqui, tum copia illa non alit vires, sed oppri„mit, neque sustentat sed euertit valetudinem; id„eo agitatio quædam sanitati non adversa adhi„benda est. Eadem in literis videtur esse ratio. „Ut enim multa audias, plura legas, nisi commen„tatio tanquam placidus lenisque motus accedat „causam præbet illi, de qua dicebamus, corruptio„ni agitatione animi & mentis vigore per socor„diam & inertiam impedito. Hæc ratio privatim „secum commentandi apud nos aut negligitur aut „ignoratur: apud veteres usitata admodum fuit, „ut de Demosthene Græci prodiderunt, de Galba, „Antonio, Hortensio & de se ipse scribit Cicero. „Necesse autem est, ut hæc otiosa cogitatio & com„mentatio solitaria rebus adjuvetur majoribus, unde

de frequens studiorum cum aliis communicatio" merito prædicatur & veris laudibus extollitur, qua" uti tu inter tot socios & æquales, & debes & potes." Hæc autem sive disputando fiat inter plures, seu" inter paucos interrogando, primum ingenuam" requirit modestiam, ne contentiosus aut pugnax" sis & (ut Isocrates tuus admonet) μὴ πρὸς πάντα" φιλόνεικος: deinde postulat moratam pruden-" tiam ne de rebus levibus aut minus necessariis col-" latio fiat; sed de iis potissimum agatur, de quibus" Princeps ille Academiæ censebat, quæ essent di-" gnæ cognitione & ad finem honestæ vitæ aliquem" pertinerent. Tales autem judico res esse eas, quæ" nunc a Doctoribus tuis vel ad lingvas & literas" perdiscendas vel ad pietatem & humanitatem tibi" proponuntur. Hæc communicatio dupliciter te" delectabit: Quid enim gratius dulciusve accidit," quam literata consvetudo & familiaris sermo de" studiis cum eo, qui iisdem capitur? quid minus" laboriosum & magis expetendum quam cum in-" commodo, ut Comicus ait, alterius sua comparare" commoda? Reliquum est, in quo omnia prope-" modum posita sunt, accurata scriptio & stilus dili-" gens, qui nisi superiora consequatur & illa ipsa" non sane proderunt, & ingenium languescet, &, si" qua facultas egregia est, ea minuetur otio & exa-" rescet intermissione. Quamobrem maximus &" utilissimus labor consumitur in exercitatione assi-" dua. Quid enim tibi eventurum putas, hac æta-" te & studiorum initio, cum de clarissimis oratori-" bus M. Pisone & Q. Hortensio apud Ciceronem" legatur tantum eos amisisse ex dicendi gloria"

„quantum detraxerint ex ſtudio? Quodſi tam di„vinis ingeniis & hominibus tam exercitatis conti„git, minime hæc pars negligenda imo ex omnibus „maxime & colenda & frequentanda eſt. Verum „exercitatio ſine artificioſa imitatione glorioſa non „erit; artis enim partem magnam contineri imi„tatione Fabius recte ſtatuit; & imitationem face„re homines excellentes tradidit prudentiſſimus „Hermogenes. Diſtinguenda hæc autem eſt tem„porum & perſonarum ratione, ſiquidem alia arti„ficum alia imperitorum imitatio. Artifices ide„am fere habent quam mente & ingenio intuen„tur, de quibus ſermo jam non eſt: imperiti ex„emplum ſequuntur, quod oculis cernunt; ea ad „te pertinet hoc tempore maxime. Artifex non „contentus aliorum operibus & inventis nova ope„ra excudit & artem amplificat; imperitus aliqua „tantum parte veritatis & umbra artis ſcitè expreſſa „ſibi gratulatur. Quemadmodum ergo is, qui pi„ctor ſtudet evadere, exemplum ante oculos poſi„tum contemplatur, ad cujus imaginem & lineas „manum dirigat, idque tamdiu agit, donec ſimile „aliquid conficiat: ita tu propoſito jam a Præce„ptoribus Cicerone quo melius exemplum & in „ſcribendo aptius non habetur, (totus in eo refe„rendo eſſe debes, & modis omnibus elaborare, ut „magiſtri tui laudem merearis, neque incepto deſi„ſtere, quamdiu reſtare aliquid tibi laboris aut ſen„ſeris aut audiveris. In lectionibus quam ſis atten„tus quamque in repetendo diligens qui tecum vi„vunt, illi ſciunt; in meditatione privata & colla„tione ſtudiorum cum aliis te parum temporis po-

ſuiſſe

fuiſſe multis rebus ego colligo: in exercitationi "
bus ſatis eſſe te ſedulum epiſtolæ tuæ demonſtrant"
& carmina. Sed quæ hanc partem ultimam opor-"
teat præcedere, ſatis, ut opinor, didiciſti; illa au-"
tem quæ commemorata ſunt absque uſu ſcribendi"
vix mediocres fructus afferunt, & uſus ipſe fatiga-"
tum te franget potius, quam corroborabit; quo-"
niam peccas in re magna & neceſſaria exercens te,"
ut apparet, ſine imitatione. Tu itaque laboras,"
ſed nihil proficis optimo cibo uteris, ſed non con-"
coquis: non cogitas, quid dicas, aut quomodo di-"
cas: Quæ enim in mentem veniunt profers; non"
quæ ad imitandum præleguntur ſequeris; hoc"
eſt, non inſpecto exemplo & artis adhuc inſcius,"
vis artifices imitari. Vere igitur in Te illud Syn-"
cerasti convenit, quod eſt in Pœnulo: *Sine pennis*"
volare haud facile eſt, meæ alæ pennas non habent."
Quare arripe atque ſectare illam viam, quam na-"
tura & ratio monſtrat, & id imitationis genus am-"
plectere, quod ætati ingenioque tuo conveniens"
eſt: ſic enim tuæ alæ pennas habebunt & caſum"
temerarii Icari, Poëtarum fabulis decantatum, fa-"
cile effugies. Intuere Ciceronis imaginem: niſi"
enim optimam habeas, qualis viri illius ſine con-"
troverſia eſt, mediocris artifex vel vitioſus etiam"
fies; & niſi unicam ſimplicemque formam reti-"
neas ſimulacra confundes, & veluti picturus Her-"
culem & ſimul in Omphalem intuens neutrum"
bene expreſſerit: ita ſermonis monſtra produces"
tu, niſi certæ & unius rei a puero imitandæ & præ-"
cipua & ſingularis cura fuerit, eaque demum effi-"
ciet, ut confirmata ætate & exercitatione non"

„omiſſa de aliis quoque, quæ opportuna aut ne-
„ceſſaria videantur, queas aſſumere. Mihi quidem
„ſic videtur bene & male ſcribendi eundem pro-
„pemodum laborem eſſe. Sed id quod bonum &
„excellens eſt, aliquam affert temporis moleſtiam,
„& requirit ſtudii continuationem, quæ tamen dif-
„ficultas laude compenſatur & gloria quæ nulla
„poteſt exiſtere in negligentia & temeritate. Con-
„ſtat autem inter ſapientes absque diligenti opti-
„morum imitatione præſtantem & eximium eva-
„dere neminem. Velim igitur non multa ſcribas,
„ſed magis laudata, cumque in omni ſtudiorum
„genere, ut in Euthydemo Socrates ait, malorum
„& levium maxima multitudo ſit; bonorum & ho-
„noratorum non magna copia, malo ego te in exi-
„guo meliorum numero quam in infinita multo-
„rum turba recenſeri. Tu vero, ſi eo animo eris, ut
„ſpero, & ad eam te curam, quam requiro, a prima
„ætate adſvefeceris: ad finem propoſitum atque
„optatum expeditius pervenies, neque labor in-
„gens erit recte & eleganter ſcribere. Quod ſi ex-
„periri voles, (velle certe debes) me ſapienter tuis
„conſuluiſſe rationibus intelliges & tibi eruditio-
„nem politam atque ſplendidam comparabis. Ego
„neque conſilio neque opera unquam deero hone-
„ſtiſſimis conatibus tuis: quorum alterum me ab-
„ſente non dubito doctisſimos Præceptores tuos fa-
„cere & facturos eſſe; alterum Valentinum Gravi-
„um, Virium optimum & noſtri amantiſſimum cu-
„mulate jam pridem feciſſe certo ſcio. Vale mi
„frater & (ſi me amas) literas ama & laborem. Ex
„Helmæponte Thuringorum IX. Septembr.
MDXLIV.

MDXLIV.,, Halensis Scholæ tandem Rector factus est Jacobus, quod Porta d. l. docet & Georgius subinnuit in Dedicatione trium Prudentii hymnorum quos cum sua expositione a. 1568. evulgavit ad Leonh. Zeisæ Consulis Halensis & Pauli Dolscii Medici & Senatoris Halensis filios, in qua hortatur hos, ut Jacobi Fabricii, Præceptoris sui, monitis & Parentum optimorum exemplis nitantur ad pietatem, verecundiam, eruditionem; isque est adeo Jacobus ille, quem Celeberrimus Fabricius præfuisse Scholæ Halensi in Saxonia memorat, nil aliud quippiam de ipso superaddens in Centuria Fabriciorum scriptis clarorum p. 40. Hic monuit me Vir Celeberrimus Dn. D. Ludovici Gymnasii Coburgensis Director meritissimus, scrupulumque voluit eximi, quî factum sit, ut G. Olearius Rectoris apud Halenses munus a. 1568. ad M. Jo. Apicium translatum dicat, cum Fabricius tamen a. demum 1572. mortuus sit & in Euphemia Basilii Fabri Thesauro a. 1571. præmissa Rectorem se ipse nominet in Historia Rectorum & scholarum P. II. p. 59. Evolvi Olearii ideo Halygraphiam & seriem Rectorum p. 90. coll. p. 280. 286 ita reperi designatam, prout in Dn. Ludovici legitur Historia, quæsivi deinde per literas an e scripto forte Rectorum Albo, Halis Saxonum reperiundo, certiora doceri possem, sed vano hactenus labore. Quare cum, quod jam monitum est, in carmine Fabri Thesauro addito Rectorem se dicat Jacobus, & in collectione Epitaphiorum fratri scriptorum Georgio, quæ Lipsiæ 1571. exiit Jo. Nævio hanc inscribens illa verba, *Halæ Saxonum è ludo* apponat; adhæc Conradus Porta in Oratione laudibus Andreæ Fabri-

Fabricii dicata G. 8. Jacobum in Salinis Saxonicis usque ad mortem studiis juventutis: plurimum testetur profuisse, non possum quin versatum in errore fuisse existimem Olearium, cum Jo. Apicium Spartam suam a. 1568. ornare cœpisse scribit, nisi credere velimus, forte propter virium infirmitatem adjutorem Jacobo datum fuisse Apicium. Ceterum Jacobi Carmina nonnulla obvenerunt mihi fratris evolventi scripta, quippe cujus historias, a. 1564. editas, versibus, sicut & poëmatum ejusdem novam collectionem, quam annus dedit 1567. Hendecasyllabis ornavit. Idem insuper, quod jam dictum est, Epicedia fratri Georgio à Clarissimis viris scripta a. 1571. edidit & Jo. Nævio Saxoniæ Electoris Medico ode quadam Halæ elaborata sacravit. Ipsius vero mortem G. Bersmannus carmine prosecutus est in hujus conspiciendo Poëmat. p. 255. &c. Cl. Sequitur *Andreas* tandem *Fabricius*, qui Misenæ in Electorali ludo sub fratre Georgio studiis dedit operam & a. 1551. Witebergam missus Philippo Melanchthoni innotuit, atque hujus commendatione Michaëlis Mejenbergii Consulis Northusani filios Northusæ primum, iterumque deinde Wittebergæ, instituit. Rexit post modum Northusanam scholam ab a. 1554. quo ipso a D. Casp. Peucero primus inter 54. Candidatos artium & Philosophiæ Magister renunciatus est. Uxorem quoque duxit. Ursulam M. Andreæ Ernesti, Patricii Northusani, & Ecclesiæ Qvedlinburgensis in Neapoli tum Pastoris, filiam a. 1557. quibus nuptiis frater Georgius applausit versibus, legendis Poëmat. P. I. p. 415. atque a. 1560. Northusæ in templo D. Nico-

Nicolai ſacrum ſimul verbum juſſus fuit docere, cumque a. 1564. ad D. Petri ædem Paſtor conſtitutus doctrinæ de operum ad ſalutem neceſſitate ſtrenue ſemet oppoſuiſſet, in quorundam ſummum odium & invidiam adductus fuit, perficientibus inimicis, qui Præceptores ſuos & Theologos ſummos ipſum traducere, quin & nec Magiſtratibus Chriſtianis parcere clamitabant, ut in exilium mitteretur. Ubi non video, quid Petrus velit Albinus, qui Chronic. Miſenenſ. f. 363. partibus nimium dediſſe in Theologorum iſtius ævi controverſia atque hinc fratri diſplicuiſſe Georgio ſcribit. Ab exilio iſto ſuo Islebiam accerſitus, & in templo D. Nicolai ſacris cœtibus eſt præfectus, atque non viva modo voce cœleſtia ibi oracula interpretatus eſt, ſed ſcriptis etiam variis S. Theologiam expoſuit, atque peſte tandem ſuum obiit diem a. 1577. Excerpſi hoc ex Oratione, quam de Vita & meritis Andreæ Fabricii Conradus Porta a. 1582. in Schola Islebienſi habuit, ſubjunctam deinde Theologiæ Megalandri Lutheri, quam Michael Neander brevibus Aphoriſmis è Tomis iſtius deſcriptis adornavit, cum qua conferri debet Olearii Chronicon Thuringicum P. II. p. 198. ſ. ſ. Nimirum Neander, quod in eadem illa Portæ oratione ſcribitur G. g 8. Aphoriſmos illos, quos Fabricius collegerat, contraxit, & ad uſum piæ juventutis accommodatos edidit, utpote qui non ſecus Fabricium, *recito Portæ verba*, " atque Jonathas Davidem aut Theſeus Pirithoum " amavit, & illum ad amorem Græcæ linguæ, Le- " ctionem Hiſtoricorum & plurimorum Græcorum " & Latinorum autorum, miſſitatione variorum co- "

dicum

„dicum instigavit, & rursus ab hoc ad tantum amo-
„rem sanctorum Lutheri monumentorum inflam-
„matus est, quantum in nullo unquam homine do-
„cto & in profanis autoribus tot annos & tanta di-
„ligentia versato licet deprehendere Conf. Michaël. Neandri Dedicatio Theologiæ istius Lutheri ad filios Andreæ, in qua ingenuè fatetur, se neminem mortalium unum habuisse, cum quo vixerit familiarius & liberius sermones habuerit, quam Andream; ad quem Græca etiam extat Epistola de Coluthi Helenæ raptu a Neandro præmissa carmini. Nam non expertem Græcæ svavitatis Andream fuisse vel versus doceant Græci, quibus Georgii fratris prosecutus est nuptias, legendis in Nuptialium Carminum collectione p. 102. Hujus Andreæ Fabricii libri nonnulli exierunt, quos inter refert Porta Explicationem primi præcepti ex Scriptura & Luthero, Apologiam deinde, qua quid velit imago illa hypocrisis explicationis ejus titulo adjecta & in pessimam partem detorta, ostendit, Ecclesiam porro domesticam, libellum alium, Extremam horulam dictum, tum & Orationem de Luthero, Theologiæ isti Megalandri, quam Neander evulgavit, præmissam, quibus in Centuria Fabriciorum modo dicta p. 11. memorati debent adjungi Christus nimirum lacrimans carmine descriptus, Tractatus de Lege DEI & usu ejus atque abusu Germanicus, & Conciones in Comitiis habitæ tum & Epistola ad auditores in templo Northusano, imo nec silentio sunt prætereundi, quos in causa Flaciana contra Spangenbergium & Otteniuum hujus socium elaboravit; Doctrina de Peccato Origi-

riginis a. 1574. & adversus Præfationem ebriam Ottenii libellus, a. 1574. vid. Leuckfeld in Historia Spangenbergensi p. 39. Unum adhuc addo de filiis Andreæ, Theodosio & Johanne, quibus Neander Theologiam inscripsit Lutheri. Horum ille Diaconus primo Vitebergensis, deinde Pastor & Superintendens Hertzbergensis, & Gottingæ tandem Pastor ad D. Johannis primarius atque in Gymnasio Professor fuit, clarusque Locorum Communium e scriptis Latinis Lutheri forma gnomologica collectorum libro, qui Magdeburgi 1594. in 4 vulgatus est, Patris etiam & Patrui Georgii Hymnos duos in natalem Jesu Christi Vitebergæ typis Cratonis a. 1586. emisit & Pater extitit M. Georgii Andreæ Fabricii Rectoris Mulhusini a. 1645. mortui, & multis utique scriptis doctissimis in schediasmate mox citando adductis, clari, qui filium M. Henningium Gotfridum Fabricium Osterodamæ Scholæ Rectorem reliquit, in quo, cum a. 1675. improlis obiisset Fabriciorum omnis defecit familia. Vid Joachimi Meieri Gottingensis Gymnasii Professoris Clarissimi Schediasma de vera patria M. G. Andreæ Fabricii, in dissertatione quadam Vitebergensi Bavari dicti, quod Collectores Novorum literariorum Germaniæ a. DCCV. p. 355. f. f. integrum exhibent; de Johanne, altero Andreæ filio, nihil reperio atque post longam de Fabricii fratribus digressionem ad Georgium meum nunc revertor.

IV. Quod educationem Georgii attinet, in Patria primum a Valentino Hertelio in tenera ætate formatus, a.)

& ibidem Io. quoque Sculteti ſingularem expertus eſt amorem, quippe qui paternæ arti deſtinatum binis vicibus liberavit, ductus admiratione venuſti, quod in puero elucebat, ingenii, atque ut ad Rivium deduceretur perfecit b.) *Is Annebergæ primum atque deinde Freibergæ cum ceteris artibus egregiis, quibus ſtuduit ipſe ſemper, tùm imprimis imitatione ſui hunc ſuum erudivit diſcipulum, & cum Adamo Sibero, Iobo Magdeburgo, aliisque magni poſtmodum nominis viris, qui eadem una utebantur inſtitutione optimorum præceptorum diſciplinis innutrivit.*

a.) *Hertelium* & *Rivium* Dreſſerus in Oratione de Georgio Fabricio, quæ Rhetoricæ ipſius inſerta legitur p. 760. & ex hac Adamus in Vitis Philoſophorum f. 117. ſolum vero Rivium Celeberr. Fabricius in ſæpius advocanda Centuria p. 24. dixerunt. *Hertelium* quod attinet, cum multa amoris ſignificatione Jo. Rivius ejus meminit in Dedicatione Caſtigationum Locorum quorundam e Bruto M. T. Ciceronis & Oratore ad Antonium Beutherum, quæ Saligniaci a. 1537. in 4. editæ ſunt. Adſcribam nonnulla ejus verba, propterea quod rarus valde iſte eſt liber, & floruiſſe Rivii amicitia ad Her-

Hertelii laudem pertinet non vulgarem; "Jam" decreveram, scribit Rivius, ab omni isto castigan-" di labore porro abstinere, cum ecce Valentinus ad" me Hertelius venit, homo & optimis studiis dedi-" tus & nostri sane perstudiosus atque adeo, (vere" dicam) alter ego, cujus de eximia morum suavi-" tate, integritate vitæ, præcipuo denique erga do-" ctos amore, studio & observantia dabitur alias op-" portunior dicendi locus. Ego medius fidius, vel" hoc nomine multo me omnium fortunatissimum" esse puto, qui talem jam olim nactus sim amicum." Quam ille fideliter benevoleque nobis, cum res" poscit, operam suam navat? Qua fide, qua dexte-" ritate rem mandatam gerit atque exequitur? Quo-" ties ultro studium & officium suum defert? Omit-" to quod idem semper omnium consiliorum no-" strorum, siquid forte gravioris momenti incidit," particeps est: quod cum eo ipso, quæ me cunque" urunt communicare solea. Quoties vero idem" & oratione sua & quadam pene societate ægritudi-" nis angorem animi nostri leniit? Quoties cum" prope æque gauderet paremque mecum de felici" rerum nostrarum successu voluptatem caperet ad" summam animi mei lætitiam illius gaudium qua-" si cumulus quidam accessit? Talis amicus, An-" toni, hoc tempore est, ut ille canit, rara avis in ter-" ris nigroque simillima cygno. Hic igitur nuper" Chemnicio Hermundurorum cum venisset, cum" salutandi visendique nostri causa, ut solet, tum ut" spei ecquid esset de partibus, quas habet in fodinis" hisce argentariis sane multas, præsens ipse cogno-" sceret, multis inter nos ultro citroque verbis habi-"

„tis, incidit forte de Cicerone mentio: quem quo-
„niam nunc quasi in deliciis habet, postulare a me
„atque adeo flagitare cœpit, in eo castigando ope-
„ræ aliquid ut sumerem & suo rogatu multis ea re
„prodesse conarer &c. Extat vero Epitaphium a Georgio Præceptori suo Hertelio scriptum Tristium p. 374. in quo ipsum officii plenum & fidum amicum; Siberum vero ejus dicit generum; cujus ad illum in Æolostichis carmen de libris historiæ subterraneorum Georgii Agricolæ Poëmat. P. I. p. 393. & in Tumulorum libro p. 581. Viatoris & Charitos de eodem perelegans istud colloquium reperitur:

Vi. In tumuli quæ fronte sedes, quod mœsta puella
Nomen habes? Ch. Dicor blanda & amica Charus
Vi. Quæ lateri junctæ? Ch. Clio, Cliusque sorores
Vi. Et docti situs est hic cinis ergo Viri?
Ch. Est vero Hertelii, Vi. cur servas ipsa sepulchrum?
Ch. Quodque puer coluit me, coluitque senex
Vi. Musarum dignus lacrimis: sed busta frequentant
Cur pueri? Ch. Doctor quod fuit ille scholæ
Et teneram erudiit magna cum laude juventam
Hic ubi Chemnicii mœnia clara vides.
Vi. Nunc nimium clari doctique bonique Magistri
At tumulo illius quis dedit hos titulos?
Ch. Extincti luxit qui fata Siberus Adamus
Inferias socero persoluitque gener
VI. Discedo, sit pax umbræ, tumuloque sub ipso
Et nardum cineri spiret & urna crocum

Filii Jacobi Hertelii a. 1551. ad Meurerum suum scribens Noster injicit mentionem atque dolore ani-

animi & gravi cogitatione vexatum e ludo hunc discessisse VIII. Calend. Febr. & hactenus investigari non posse queritur. Atque is est sine dubio, qui deinde Fabricii Poëtas sacros cum Sibero modo dicto carmine quodam decoravit. b. *Johannis Sculteti*, Præceptoris Fabricii, unus meminit Albinus in Chronico f. 362. & ipsius adducit testimonium, quod sex annis ita profecerit literarum cultura, ut omnes quos habebat, superaret Commilitones & in Comœdiis maxime agendis præ aliis præclare steterit. Huic Sculteto, quem Hohensteinii & Lomii Præfectum deinde fuisse Albinus d. l. & Dedicatio jam citanda testantur qua Jacobus Fabricius Epithalamia fratri Georgio sacrata & a se collecta a. 1557. eidem inscripsit his usus inter alia verbis: "Rem ab officio non alienam facturum me putabam, si illa conjunctim ederem & ad Te mitterem" præcipuè. Tu enim ante annos triginta literas" & pietatem in mea patria cum docueris, Georgium habuisti, Tuæ disciplinæ Alumnum. Quamobrem & in communium votorum partem & laudum ipsius societatem venis, cumque hæc magna" ex parte ab alumnis disciplinæ ejus sint profecta," tecum communicanda visa sunt hæc quasi θρεπτήρια." Filio vero Sculteti, qui & ipse Johannes audit, ipse Georgius Librum primum de re Poëtica Elegia dedicavit, in qua carum pii Patris sobolem eum nominat. C. *Joh. Rivius* Atthendorii, quod est Westphaliæ oppidum, natus, Zwiccaviæ primum bonas artes docuit, Leonardo Nathero, Rectori additus Collega, deinde ipse Annebergæ aperuit ludum, atque Mariebergam postmodum secessit,

fit, propriisque vixit ibidem sumtibus, quos secuti eum discipuli suppeditabant. Marieberga Snebergam doctrinæ gratia, & Sneberga ab Henrico Saxoniæ D. Freibergam accersitus est a. 1537. ut Augusti filii præesset institutioni, quem etiam cum Johanne Comite Mansfeldiæ (sicut initio accessus sui, si Mollero fides habenda, Mauritium & Augustum fratres in publica schola discipulos aliquandiu habuerat vid. Chronicon Frib. p. 293.) a. 1540. Lipsiam deduxit studiorum moderator, cumque mortuo Henrico Mauricius in dominatu successisset Misenam idem deductus est, ut ludo tum aperto Inspector adesset, & inter IVviros Judicii Ecclesiastici simul numeraretur, in quorum munerum procuratione ipsis Calendis Januariis a. 1553. peste tum grassante obiit sepulchrum nactus in cœmeterio D. Wolfgangi huic urbi nostræ vicino. Vid. Vita Jo. Rivii a Georgio Fabricio scripta & Operum Theologicorum ejus collectioni, quam Jo. Oporinus Basileæ a. 1562. curavit, præmissa & Andr. Moller in Chronico Freiberg. P. I. p. 292 f. f. ut & Petrus Jenisius in Descriptione Annæbergæ L. I. p. 63. & L. II. p. 22. Imo & Jo. Caselius in Oratione funebri Andr. Mylio scripta C. 2. a. qui merita Rivii eximie prædicat, insuperque Hamelmannus L. III. de Viris in Westphalia illustr. Opp p. 175. quos citat Burckardus in libro de fatis L. Linguæ in Germania C. V. p. 373. 374. ubi inter primos refert Rivium, qui Saxones ad veterum imitationem adsvefecerunt tandemque in Vitis Germanorum Philosophorum Melchior etiam Adamus f. 60. In vita ista, quam dixi, inter alia de hoc

Præ-

Præceptore suo Noster: Annebergæ, quæ illius" fuerit industria & sedulitas, quæ tolerantia labo-" rum, qui contemtus adversariorum, ipse testis esse" possum & mecum Viri eruditissimi, Adamus Sibe-" rus & Jobus Magdeburgus, qui eodem tempore" ejus disciplina atque etiam multis magnisque be-" neficiis sumus usi. Et sub finem ejus Vitæ descri-" ptionis: Hæc habui de Jo. Rivio Præceptore de" me optime merito, quæ dicerem, cui pro benefici-" is immensis gratias agam ore pleniore, cum in Ec-" clesia cœlesti & Vita immortali rursus eum aspe-" xero.,, Quin & Tristium Libro p. 358. ver perpetuum ejus precatur inanibus; & in Dedicatione Commentariorum in Horatium, quam a. 1555. ad Consules & Senatum Annebergensem scripsit, se his obligatum magno & antiquo beneficio profitetur quod studiis adolescentiæ suæ & Magistrum præbuerint, & aliquot annorum hospitium eum Jo. Rivium Virum præstantissimum cum aliis multis adolescentibus & ejus Collegam virum optimum Matth. Marcum Dabercusium studiose audiret. Non est alienum à re proposita, qua ratione hic olim discipulus Præceptori suo Rivio, quem spei Augusti Principis admotum audiverat, ex Italia ad ipsum scribens gratulatus sit, commemorare, in quem finem Epistolæ verba, prout ipse Rivius libello suo de veterum Superstitione eandem adjecit, ex Operum f. 884. 885 hic repeto. "Te in aulam" Ducis Saxoniæ Henrici amplo honestoque stipen-" dio vocatum, ejusque Augustum, summæ spei at-" que egregiæ virtutis filium, singularemque Prin-" cipem, tuam in fidem disciplinamque traditum"

ſit, propriiſque vixit ibidem ſumtibus, quos ſecuti eum diſcipuli ſuppeditabant. Marieberga Snebergam doctrinæ gratia, & Sneberga ab Henrico Saxoniæ D. Freibergam accerſitus eſt a. 1537. ut Auguſti filii præeſſet inſtitutioni, quem etiam cum Johanne Comite Mansfeldiæ (ſicut initio acceſſus ſui, ſi Mollero fides habenda, Mauritium & Auguſtum fratres in publica ſchola diſcipulos aliquandiu habuerat vid. Chronicon Frib. p. 293.) a. 1540. Lipſiam deduxit ſtudiorum moderator, cumque mortuo Henrico Mauricius in dominatu ſucceſſiſſet Miſenam idem deductus eſt, ut ludo tum aperto Inſpector adeſſet, & inter IVviros Judicii Eccleſiaſtici ſimul numeraretur, in quorum munerum procuratione ipſis Calendis Januariis a. 1553. peſte tum graſſante obiit ſepulchrum nactus in cœmeterio D. Wolfgangi huic urbi noſtræ vicino. Vid. Vita Jo. Rivii a Georgio Fabricio ſcripta & Operum Theologicorum ejus collectioni, quam Jo. Oporinus Baſileæ a. 1562. curavit, præmiſſa & Andr. Moller in Chronico Freiberg. P. I. p. 292 ſ. ſ. ut & Petrus Jeniſius in Deſcriptione Annæbergæ L. I. p. 63. & L. II. p. 22. Imo & Jo. Caſelius in Oratione funebri Andr. Mylio ſcripta C. 2. a. qui merita Rivii eximie prædicat, inſuperque Hamelmannus L. III. de Viris in Weſtphalia illuſtr. Opp p. 175. quos citat Burckardus in libro de fatis L. Linguæ in Germania C. V. p. 373. 374, ubi inter primos refert Rivium, qui Saxones ad veterum imitationem adſvefecerunt tandemque in Vitis Germanorum Philoſophorum Melchior etiam Adamus f. 60. In vita iſta, quam dixi, inter alia de hoc

Præ-

Præceptore ſuo Noſter: Annebergæ, quæ illius" fuerit induſtria & ſedulitas, quæ tolerantia labo-" rum, qui contemtus adverſariorum, ipſe teſtis eſſe" poſſum & mecum Viri eruditiſſimi, Adamus Sibe-" rus & Jobus Magdeburgus, qui eodem tempore" ejus diſciplina atque etiam multis magnisque be-" neficiis ſumus uſi. Et ſub finem ejus Vitæ deſcri-" ptionis: Hæc habui de Jo. Rivio Præceptore de" me optime merito, quæ dicerem, cui pro benefici-" is immenſis gratias agam ore pleniore, cum in Ec-" cleſia cœleſti & Vita immortali rurſus eum aſpe-" xero.,, Quin & Triſtium Libro p. 358. ver perpetuum ejus precatur inanibus; & in Dedicatione Commentariorum in Horatium, quam a. 1555. ad Conſules & Senatum Annebergenſem ſcripſit, ſe his obligatum magno & antiquo beneficio profitetur quod ſtudiis adoleſcentiæ ſuæ & Magiſtrum præbuerint, & aliquot annorum hoſpitium eum Jo. Rivium Virum præſtantiſſimum cum aliis multis adoleſcentibus & ejus Collegam virum optimum Matth. Marcum Dabercuſium ſtudioſe audiret. Non eſt alienum à re propoſita, qua ratione hic olim diſcipulus Præceptori ſuo Rivio, quem ſpei Auguſti Principis admotum audiverat, ex Italia ad ipſum ſcribens gratulatus ſit, commemorare, in quem finem Epiſtolæ verba, prout ipſe Rivius libello ſuo de veterum Superſtitione eandem adjecit, ex Operum f. 884. 885 hic repeto. "Te in aulam" Ducis Saxoniæ Henrici amplo honeſtoque ſtipen-" dio vocatum, ejusque Auguſtum, ſummæ ſpei at-" que egregiæ virtutis filium, ſingularemque Prin-" cipem, tuam in fidem diſciplinamque traditum"

„ex aliorum literis magna cum voluptate intellexi: „quæ tamen uberior multo erat futura, si tuis potius „ea de re factus certior fuissem: præsertim cum post „illud tempus quam ex patria sum in Italiam pro- „fectus nihil neque a Te neque de Te, præter hoc „unum, acceperim. Diu itaque incertus fui, quid- „nam potissimum facerem; an tibi tot laboribus, „molestiisque, quas plurimos annos magna con- „stantia & laude tua pertulisti, jam liberato gratu- „larer: an potius dolerem, cum propter juventu- „tem, quæ te & Magistro & Parente tam fideli tam- „que benevolo esset orbata: tum magis etiam tui „causa, cui multitudo quidem laborum nonnihil „diminuta, sed ad graviores sollicitudines strepitus „& splendor aulæ adjecta videbatur. Postquam „autem ad rationem hoc totum revocare cœpi, „gratulandum existimavi neque solum tibi, verum „etiam patriæ nostræ atque ipsis literarum studiis; „Tibi quidem, quod mirificam occasionem nactus „sis primum ejus facultatis in bonis literis, quam „tanta industria tantoque usu parasti, explicandæ, „deinde ostendendæ voluntatis in Rempubl. tuæ, „cujus ornamenta atque incrementa omnibus hu- „manis semper anteponere mihi visus es; Patriæ „nostræ, quam talem ob Principem, ad cujus gene- „rosam indolem & heroicam plane naturam, si cul- „tus & liberalis doctrina accesserit, brevi florentem „beatissimamque fore arbitramur; studiis deni- „que ipsis majus patrocinium dignitatemque am- „pliorem sub erudito excultoque Principe habitu- „ris, quæ studia quamvis multi ex illius ordinis vi- „ris magnifaciant & admirentur, incognita tamen

atque

atque non percepta vere amplecti atque altius pro-“
vehere non solent. Hæc cum ita sint, facilius lon-“
ge fero illum dolorem, quem ex juventutis in-“
commodo me percepisse paulo ante dicebam. Si“
enim, quemadmodum quidam non malus auctor“
scribit φιλεῖ ἀεὶ τὸ ὑπήκοον ζήλῳ τῆς τοῦ ἄρ-“
χοντος γνώμης βιοῦν, multorum studia & volun-“
tates exemplum tam illustre exacuet atque incen-“
det: quod quantorum bonorum causa futurum sit“
in Republ. profecto intelligis. Cum autem se-“
cundum Deum in tua unius diligentia, fide, sapi-“
entiaque positum sit, ut Augustum talem habea-“
mus Principem, qualem cupimus & optamus, hoc“
est optimum & doctissimum, omnes curas & cogi-“
tationes ad id conferes, omnem alacritatem & in-“
dustriam excitabis, cunctas denique & animi & in-“
genii vires experiere, ut spei & expectationi incre-“
dibili satisfacias. Qua quidem ex re præsentes uti-“
litates, optatissimos fructus, immortalem gloriam“
consequere liberisque tuis officia cumulabis. Quod“
si quæ erunt, quæ conatus tuos honestissimos im-“
pedire videbuntur (sunt enim innumeræ in aulis“
pestes & teneri Principum animi voluptatibus fa-“
cile inescantur) quæcunque tamen erunt, ea sic“
dexteritate & moderatione quadam administra-“
tis, ut nihil antiquius dignitate Principis Tui ni-“
hil carius honore Tuo habuisse videare. Quod“
quo pacto legitime fieri ac rectissime possit, tui“
tum judicii est, tum prudentiæ considerare. Ita“
enim te Philosophia instituit, eos stimulos sacra-“
rum literarum tractatio animo admovit, ut præ-“
ceptis vel admonitione non egeas, imo vero ma-“

„gis abundes. Sed hæc hactenus & pluribus qui„dem, quam necesse fuit: amore enim sum pro„vectus longius.„ Hæc Fabricius ad Rivium scripsit, cujus nec Thuanus oblivisci voluit doctorum virorum obitus suæ adjiciens historiæ LXII. p. m. 574. Conf. Teissierii Elogia e Thuano excerpta P. I. p. m. 72. & Schurzfleischius in Dissertat. de capitibus quibusdam Historiæ Saxonicæ ad Henricum à Frisen, ubi Jo. Rivium ex disciplina Rudolphi Langii in Misniam profectum magnam ei provinciæ laudem editis passim repurgatisque scriptoribus conciliasse ait lit. D. Audiamus hic etiam, quantum Rivius tribuerit Fabricio, quippe qui in luctu ingenti, cum filio & nepote & conjuge etiam sanctissima orbatus esset, & consolatoriam nostri accepisset, ita eidem respondit ex rure suburbano ad Albim die ipso Nicolai A. 1552. "Te oro, ut „quoniam aliter non licet, per literas saltem me„cum colloquare. Nihil mihi facere potes grati„us aut jucundius. Nescio enim quo pacto singu„lari quadam voluptate mihi perfrui videar, dum „scripta Tua legam solatium ingens luctus ingen„tis. Nam proxime & secundum Christum Ale„xius noster (*erat is Alexius Prætorius Superintend. „Misenensis*) colloquio suo præsens; Tu mi Fabri„ci, literis Tuis absens me vera & jucundissima „consolatione recreabis.„ Quæ ita enotavi e MSCta Epistola quam clarus vir non longe ante mortem humanissimam ad Fabricium exaraverat. Ceterum cum Annebergæ didicisse Nostrum dixi, ejus carminis commodè recordor, quod cum a. 1556. urbem inviseret scholamque, almam olim ma-

matrem, ingrederetur, gratus panxit. In eo Rivii ſui memoriam pia mente recolit ſed nec ſuperſtitionem ſuam ſilet in colendo D. Annæ digito adhitam:

Hic meditabar (inquit) *enim puerilia carmina Muſis*
Hic lecta eſt capiti prima corona meo
Rivius hic alti Parnaſſi ad culmina duxit
Imbuit & tenerum pectus amore novo
& mox
At cecini, ut potui, regnabat hypocrita templo
Et poterat Chriſto tum magis Anna DEO
Tunc ignarus eram fingenda eſſe oſcula CHRISTO
Informi digito baſia ſtulta tuli.

vid. Paul. Jeniſius in Deſcriptione Annebergæ ubi integrum Carmen legitur P. II. p. 31. Cum Jo. Rivius Scholæ Annebergenſis cura a. 1535. ſemet abdicaſſet, & nactus fuiſſet in eo munere ſucceſſorem M. Leonh. Badehornium, de quo inter amicos Noſtri referendo infra plura dicentur, hunc quoque audire idem cœpit, ſuntque trahenda huc Jeniſii verba ex Annalibus Scholæ Anneberg. MSCtis f. 60. Scholæ adminiſtratio M. Leonardo &c. vid. Wiliſchius in Incunabulis Scholæ Anneberg. p. 55, 56. Alius adhuc Præceptoris ſui, præter modo dictos, e quibus, præteritis Sculteto & Badehornio, Hertelium modo & Rivium nominat Dreſſerus in Oratione p. 760., Loſſii videlicet, tabida peſte extincti mortem verſibus decorat Triſtium p. 374, qui cum felici eſſet ingenio præditus, a pueris adeo operam literis dedit & in patria artium & linguarum fundamenta feliciter jecit quæ in Henric. Pantaleonis Proſopographia P. III. p. 504. verba ſunt.

 V. Li-

V. Lipsiam deinde venit Fabricius, laboris sui ut pertexeret telam, & ibidem nactus est studiorum formatorem sedulum Casp. Bornerum, cui viro schola urbis Thomana non minus, quam ipsa deinde plurimum debuit Academia, quandoquidem scholæ annos præfuit XVIII. a ruina sua revocatæ. Academiæ vero, in qua Theologiam docuit uovnm conciliavit ornamentum, ut Paulinum cœnobium eidem a Principe traderetur, perficiens. Ab hoc viro Fabricius commendationem habuit singularem inque numerum docentium in Schola allectus, imo vero apud alios est etiam collaudatus, ex quo ipsius etiam merita grata postmodum coluit recordatione a).

a.) Lipsiam Georgius nutricem & matrem artium, quæ imbibendæ erant, elegerat, quod Petr. Albinus Chron. f. 363. Dresserus in Oratione p. 760. & ex hoc Adamus in Vitis f. 117. testantur imo, & Henr. Pantaleon in Prosopographia P. III. f. 504. "Inde, scribens, ad Lipsiensem Academiam sese „contulit & magna diligentia Philosophiæ & im-"

pri-

primis arti Poëticæ incubuit. „ Sed Adolphus Clarmundus hic errat, quando unam atque alteram Saxoniæ Academiam ab ipso frequentatam fuisse scribit in Vitis Clarissimor. Viror. P. III. p. 157. Hic innotuit Casparo Bornero, Viro multis nominibus de Academia merito, quippe cujus Bibliothecam plurimis cœnobiorum aliquot libris adauxit & doctorem literarum eximium Petr. Mosellanum in eandem adduxit, id quod in Epitaphio ipsius, a. 1547. demortui, prædicatur in Chronico Petri Albini f. 349. 350. conf. Peiferi Origines Lipsienses L. III. p. 377. ubi Vir dicitur acri ingenio, cui ad excitanda studia atque mores juventutis formandos gravitatem quandam natura tribuerit, & Felleri Oratio de Bibliotheca Paulina, a. 1676. in solenni Panegyri habita & cum MSCtorum Bibliothecæ Catalogo evulgata B. 2. f. Ab hujus Prudentium Horatiumque, Poëtas Lyricos, explicantis pependit ore, atque in Dedicat. Notarum ad Horat. de hoc Poeta istud testatur; in Dedicatione vero Poetarum Eccles. ad Alexandrum D. Saxoniæ & Mersburgi Administratorem: non magni fecissem, scribit, Prudentium nisi Lipsiæ audivissem Casp. Bornerum " hymnos ejus interpretantem eruditissime, quam " lectionem a Viro Clariss. Petro Mosellano sibi qua " si per manus traditam fideli possessione ad usum " publicum multos annos retinuit. „ Meminit ejusdem in Epitaphio Valentino Grafero scripto, quem socium habuerat in studiis:

Bornero doctos distribuente vices.

vid. Trist. p. 378. 379. & mortui collegit laudes imo & Collegis ut idem facerent, fuit Autor, quin & Vitam ejus-

ejusdem describere voluisse videtur, ad quem finem ab Aegidio Misnero mitti sibi vult, quantum de vita Borneri & studiis a prima inde ætate noverit. Sed quibus causis inductus istud omiserit, non constat. Teneo Epistolam ejus ad Meurerum Idibus Martii a. 1538. exaratam, ex qua à Fratre Blasio patet deterritu n esse. Audiamus ipsa ejus verba & discamus inde simul, quodnam fuerit quorundam de Bornero judicium: "Scribit ad me Blasius, ut ma-
„gnam invidiam atque etiam infamiam fugiam in
„Bornero celebrando; sed auctorem mihi nemi-
„nem ostendit sententiæ suæ. Ajunt quidam, ipsum
„sine sumtione sacramenti decessisse, & nunquam
„probasse utramque speciem. Ego nullis credo ca-
„lumniis, D. Camerarii & tuo judicio sto, & quæ
„illi tribui, vere videor tribuisse. Nam quem D.
„Camerarius publica oratione ornavit, quem tu
„tam honorifica de eo ad me epistola prædicasti,
„quem ego novi, cur non laudem & amem mortu-
„um etiam amicum? Exquire tamen ex fratre taci-
„te, nullâ, quod de hac re ad te scripserim, menti-
„one factâ; tantum dic, te curaturum, ut impri-
„mantur epitaphia nostra, & vultum illius inspice,
„qui tibi dabit occasionem interrogandi. Certè
„pœna digni essent, non solum invidiæ nomine,
„quæ post fata etiam in hostibus solet desinere, sed
„etiam impietatis & ingratitudinis, illi, qui talem
„Virum dehonestant defunctum, quem Virum præ
„timore non aspicere ausi fuissent. Legitur Pauli
„Cherleri, Elsterburgensis carmen Jambicum de Georgio Fabricio ad finem Poetarum istius collectionis, in quo nec Bornerus silentio præteritur. Ita enim Cherlerus: *Bor-*

Bornerus illius loci
Olim Professor inclytus
Est testis ipsius piæ
Vitæ atque diligentiæ.

VI. Ne quid negligeret Fabricius quod ad vitæ cultum & poliendum liberali doctrina animum faceret, peregrinandi quoque cepit impetum, & ad alias gentes ire constituit, non ut externas maculas indueret, sed ut saperet plenius eademque peregre addisceret, quibus amplius suas instrueret res, & ad officii munus, quod ornaturus olim erat, præsidia sibi compararet. Quam ad rem cum Beuchlingi in Thuringia aliquandiu egisset, & fratrum VVertherorum præfuisset studiis a.) *commodam nactus est occasionem, quando natu inter hos majori VVolfgango additus Comes & Juvenem hunc in Italiam jussus est deducere, unde, cum a. 1539. Beuchlingo decesſissent, quarto demum anno post sospitem ad suos & instructum doctrinarum optimarum copia reduxit.* b.)

a.) Wertherorum gens vetustissima, stemmatumque

tumque non magis, quam meritorum virtutisque claritate, præcellens in Thuringia diu floruit & sedem modo in arce Wihe, modo Helmæponti (*Brücken*) modo Beuchlingi, quem locum Noster in itinere Chemnic. p. m. 52. 53. describit, habuit, hodieque illustri præ ceteris sidere effulget in Georgio, qui in toga Heros ad S. R. I. Comitis evectus dignitatem & Potentissimo Poloniarum Regi Saxonumque una Electori a Consiliis intimis ad Ratisbonensia Comitia aliquando, deinde Hagam ad Pacis negotium missus nunc Cancellarii splendidissima ornatus dignitate ingentium meritorum copia Provincias has fovet ac perornat. Ejus Prosapiæ in Ruxneri torneamentorum libro, neque minus in Fabricii Nostri Originibus & Leuckfeldi Chronico Walckenriedensi crebra mentio fit, quos libros ex Epistola ad me scripta humaniter judicavit, & de Wertheris quibusdam pro ea, quam tenet, Germaniearum Antiquitarum scientia non vulgari benignissime exposuit Vir Consult. J. G. Junckerus Walterhusanus in Thuringia Consul cujus benevolentiæ gratus hic recordor. Perlata vero deinde ipsa est ad me Petri Albini Historia stirpis Wertherorum, sermone confecta vernaculo & Lipsiæ a. 1705 in fol. evulgata, in qua quod G. Fabricius meditatus fuerat, Albinus, ad quem Collectanea Fabriciana pervenerant, confecit. Ex hoc libro, cujus summam in novo Lexico Historico, quod Fritschianis sumtibus Lipsiæ prodiit P. II. f. 671. legere licebit, ad præsens quidem institutum Johannem III. notamus maxime, quem Nestorem dixeris Saxonicum, quippe qui a Consiliis fuit Alberto Animoso filio-

filioque hujus Georgio, & ad annum ætatis nonagesimum Principum horum floruit gratia. & cum tribus filiis magnæ dignitatis Viris canisque omnibus & patri jugiter obsequiosis, ipse canus, a Georgio exteris commonstratus fuit tanquam singulare quoddam aulæ suæ decus Vid. Albinus d. l. f. 41. Unus horum Theodoricus III. cujus, ut & Johannis Patris tumulum Noster versibus ornat. Trist. p. m. 377. Bononiæ integrum vixit novennium, & Juris Doctor meruit renunciari obiitque Beichlingii a. 1536. relictis e Margaretha Miltizia, præter filias duas, filiis quoque tribus, de quibus hic nobis sermo est, Wolfgango, Antonio, Philippo. b) Et Wolfgangus quidem is est, quem comitari in Italiam Fabricio contigit, natus in arce Wihe a. 1519. cujus natalis Rerum memorabil. L. II. f. 315. injicitur mentio, Lipsiamque missus studiorum gratia a. 1532. unde post Patris mortem a. 1536. domum rediit, & svasu cumprimis Julii Pflugii anno, quem supra dixi & quidem d. 23. April. Beichlingo in Italiam & Patavium maximè concessit; unde a. 1543. d. 10. Octobr. cum eodem hoc Achate suo redux factus est domum. Legitur idem, qui svasu Patruelis a. 1540. Pontificia Sacra cum Lutheranis commutaverat a. 1545. Argentoratum & biennio post in Galliam ivisse & a. 1572. facta patriorum bonorum divisione, in qua Beichlingum ipsi cum urbe Colleda; sicut Philippo ejusdem Comitatus pars quædam cum arce Werthern & Talheim; Antonio Helmæpontum, obveniebant, vixisse cœlebs & doctrinæ juxta atque elegantiæ floruisse laude, adeo, ut optimus in Germania Orator plurimorum haberetur judicio

judicio, usque dum demum a. 1583. d. 10. Junii fato suo fungeretur. Vid. Albinus d. l. f. 48. 49. 50. Ceterum habuit Fabricius, quod de hoc nobili Juvene suæ commisso curæ sibi gratularetur, quippe quem in Dedicatione Romæ & hominem amicum, quo nomine omnia consvetudinis, fidei, benevolentiæ officia continentur, & virum doctum nominat, qui secum omnia cognoverit magna cupiditate, studio, industria; in Epistola vero Nuncupatoria Itineribus ad fratres Wolfgangi præmissa hoc elogio gravi ornat, p. 4. "Quanto vero opere doctos amaverit, atque coluerit, quo animi impetu, industria, „studio in literis vigilaverit, quam magno & excelso animo omne voluptatis genus contemserit; „vos esse testes potuistis, ab eo tempore, quo nobiscum est Argentorati versatus. Nam in studiis nemo nostrûm ardentior, nemo in laboribus tolerantior in exercitationibus nemo constantior eo „fuit, quodque Plato scribit in quodam de Republ. „sermone, *φιλοπονίᾳ ὀ χωλὸν δεῖ εἶναι τῆς φιλοσοφίας ἁψόμενον, τὰ μὲν ἡμίσεα φιλόπονον ὄντα, τὰ δὲ ἡμίσεα ἄπονον*, ea profecto in re „fratris Vestri fortitudinem singularem & incredibile studium admirati semper sunt omnes, qui ejus „familiaritate usi tantam meo cupiditatem & assiduitatem perspexerunt.„ De ipso hoc itinere Italico testes adduco, qui ejus meminerunt Petr. Albin. in Chronic. f. 363. Spangenbergium in *Adel-Spiegel* P. II f. 191 Dresser. p. 760. Adamum in Vitis Philosophor. f. 117. Fabricium Centur. Fabricior. p. 25. Clarmundum in Vitis Clarissim. Viror. P. III. p. 158.

VII. In

VII. In hoc itinere uterque Patavii ſubſtitit ad annum uſque MDXLII. niſi quod a. 1541. duos pene menſes abfuerunt, & Inſubriam Liguriamque peragrantes Carolum V. Imperatorem iter in Africam adornantem, & Genuæ conſcenſurum navem, conſpexerunt, imo & Bononiæ inter cives Academicos nomina profesſi ſunt Ao. MDXLII. deinde demigrarunt Romam & ibidem menſes quinque hæſerunt atque Ao. MDXLIII. Neapolin ſpectarunt, reduces inde facti Patavium menſe Junio & adulto jam autumno domum tandem, quod ſupra jam monui a.) *nacti Comitem ſuavisſimum Volfgangum Meurerum Medicinæ deinde Doctorem, quem Fabricius inter præcipuos ſemper coluit amicos* b.)

a.) Diligens Albinus eſt in deſignandis iſtis itineris annis tum in Chronic. f. 363. tum in hiſtoria gentis Wertherorum f. 48. unde diſcimus, Patavium veniſſe ipſos d. 17. Maji a. 1539. abiiſſe Patavio d. 12. Auguſti 1541. & eodem revertiſſe anno d. 14. Octobr. Romam ingreſſos d. 31. Octobr. a. 1542.

Neapolin d. 18. Mart. 1543. in Majo Patavium invisisse denuo, & spectatis post modum Venetiis d. 10. Octobr. patrios iterum salutasse lares. Ceterum ipse Fabricius venusto carmine hæc sua descripsit itinera & in varia distributo segmenta de Romano I. Neapolitano, Romano II. Patavino & Chemnicensi imo etiam Argentoratensi de quo mox agetur, exposuit, qui liber una cum Roma ipsius Oporini typis excusus extat. Idem in Epistola ad Jacobum Strasburgum die epulonis a. 1557. missa huic peregrinationem suam celebraturo Academias præcipuas inter Adriacum & Tyrrhenum mare enarrat, quas vel salutaverit in suo itinere vel in quibus substiterit diutius. Verba Epistolæ sic se habent: "Patavii bonis literis operam dedi, Ferraria transii, „ita tamen, ut ibi per octo dies hærerem & audirem „Alciatum, Cœlium Calcagninum, Brasavolam. „Bononiæ fui bis, quam tu bene ornas sed illam „conjunctionem quam celebras inter nostrós, quia „admodum minuta est, multi rident. Inde veni „Perusiam, amplam antiquam urbem, quæ a splen„dore ædificiorum Augusta dicta, in collibus sita; „ea nunc obscuram habet Academiam. Mihi pla„cuit in ea urbe, quod sepulchris inscriptam aut in„sculptam vidi resurrectionem Christi, nec in uno „aut altero, sed in plerisque, cum rari credant in Ita„lia futuram animam immortalem, nedum resurge„re corpora, quæ habent materiam ferream. Accessi „postea Romam, Neapolin in littore Tyrrheno, „quæ satis descripta est in meis itineribus, portu „spatiosa amplo sedes regia Arragoniorum, ampli„ata & munita à Carolo V. Mox Pisas veni Græco-

rum

rum coloniam ad Arnum fluvium, quæ nunc Florentini Ducis auspicio floret, quanquam superioris anni bello multum afflicta.,, In eodem loco recedit ab eorum sententia, qui T. Livium nobilem Romanæ Historiæ conditorem Patavii natum fuisse arbitrantur ita scribens: "In fine autem ejus loci, ut hoc primum te moneam, ais Patavium fuisse Livii patriam , quod nullo autore probare possumus: hoc enim scribit Thomas Aquinas Livium in Patavinam Liviorum familiam adscitum, quod si adoptione factum fuisset, dictus fuisset Livianus. Quamobrem eum exterum fuisse conjicio, donatum autem civitate & in nobilem familiam adscriptum propter ingenii excellentiam quod illo erudito seculo usitatum fuit.,. b.) de Wolfgango Meurero infra dicemus, istud hic monentes solum eidem Nostrum iter suum Chemnicense his inscripsisse verbis p. 43.

Quæ prius emensæ sint terræ quasque per urbes
Iverimus patrias quàm cernere contigit ædes.
Curarum consors Meurere o! fide mearum
Accipe.

Ejus laborum cum suis conjunctorum meminit in Dedicatione Romæ p. m. 9. 10. "Multa ex his agnoscet Wolfgangus Meurerus Philosophiæ scientia, elegantia literarum, cognitione antiquitatis Vir celeberrimus, ejus temporis socius & comes studiorum atque itinerum nostrorum.,, Duos alios in itinere eo Nostro familiares annotavi, Leonhardum Badehornium, Virum deinde Jurisconsultissimum, de quo infra, & Sigism. Georgium a Dietrichstein Comitem Stirium. Ad illum ita Noster

ſcribit in Dedicat; e Siffridi Presbyteri Opere confectæ Epitomes p. m. 142. nam & ſuaviſſima con„junctio in patria inter nos fuit & ſocietas apud ex„teros fidelis, nec ex hac urbe ullum habeo amicum „aut neceſſarium antiquiorem & majore doctrina „atque dignitate excellentem.„ Dietrichſteinio ſuam Græcam Syntaxin dedicans iis adhuc in ſtudiis ipſum verſari lætatur, quæ tum cum Patavii ſimul eſſent, maxime erant ſecuti; & in Epiſtola Germanica ad Avunculum exarata quam Cl. Schlegelii beneficio teneo, fratres Dietrichſteinios Sigiſmundum & Adamum ob virtutem & diſcendi cupiditatem multis verbis commendat. Imo & in Vita Wolfgangi Meureri quæ à Bartholomæo Walthero ſcripta hujus præmittitur Meteorologiæ Lipſiæ a. 1606. editæ b. 7. ſocii itineris adhuc nominantur Ulricus Mordeiſenius & Jo. Sprembergerus.

VIII. Hic autem pietatem ſemper ſecum habuit GEORGIUS, ingenuoque & libero affectu ſe probavit DEO, neque peregrinis illecebris potuit corrumpi a). *Atque ut naturali quadam mentis rectitudine ad honeſtum & bonum ferebatur: ita nonniſi cum doctiſſimis verſatus eſt viris, & eorum ſermonibus uſuque proficere quæſivit* b.) *Cumprimis Lazarum Bonamicum, cui cum VVerthero ſuo a Julio Pflugio commen-*

mendatus fuerat, diligenter audivit Patavii Venetiis in Pauli Manutii; in Petri Victorii Florentiæ venit notitiam; Bartholomæo Marliano Romæ & Neapoli Hadriano Gulielmo innotuit c.) *Adhæc incensus optimarum artium studio & in iisdem omni cura atque industria contendens antiquitatis diligentissimus extitit investigator, & literaria monumenta sedulo conquisivit, ac domum secum nonnulla revexit* d.) *cœlesti tutus ubique præsidio & propulsatis periculorum difficultatibus, in quæ & ipse & VVertherus venerant, ab omni vacuus ægritudine atque animo tranquillus* e.)

a.) Pietatis ejus testis sit Jo. Stigelius ita ad ipsum scribens Poëmat. P. II. p. 471.

Servasti vero pectora pura DEO
Seu vada per Tiberis, Tyrrheni sive per Arni
Oppida fecisti Teutonus hospes iter,
Seu quocunque loco Tiberinæ è pulvere Lernæ
Italis infestum porrigit hydra caput.

Ipse vero Argentoratum iturus, quas preces fuderit, in Itinere isto fatetur p. 56.

Hanc rege, CHRISTE, viam, quam nunc virtutis amore
Suscipimus, comitemque fidelem cœlitus adde

 Qui

Qui nos incolumes ducat vitamque gubernet
Ac ſtudia, & patriis reddat feliciter oris.

Quin & ad Chriſtophorum Leuſchnerum in Italiam abiturum ea perſcripſit monita, unde quam circumſpectionem ipſe adhibuerit, non vana aſſequi licet conjectura. Leguntur illa ſub finem Itin. Fabricii p 82. inſuperque Hodœporicorum libris, quos Nicol. Reuſnerus collegit, præfixa, quorum initium non pigebit hic legiſſe:

LEUSCHNERE Italicas qui migras hoſpes ad urbes
Hæc lege nec ſegni mente reconde memor
Oenoirii fugias ardentia munera Bacchi
Sobria Aminæum temperet unda merum
Non alte patinas extructas plenaque menſæ
Fercula Teutonicæ delicioſius ames
Aſpera Sirenum frangentes pectora voces
Dulychii ſapiens more relinque Ducis
Adriacæ blandæ ſunt vultu & voce puellæ
His ſi credideris poſtea nullus eris.
Nec Daphnea tibi circumibit tempora laurus
Ni vites cupidæ furta proterva deæ
Non colit illa Gnidum, non amplius illa Panormum
Tota habitat Veneta mollis in urbe Venus
Hanc quoque dum vitas alias vitare memento
Serpit enim ex illa latius urbe malum
Uni etiam & noto tua pectora crede ſodali
Nec cole multiplices cautus amicitias.

Imo fructum illum ex peregrinatione iſthac Italica ſecum tulit, ut tot fœdarum ſuperſtitionum ſpectatorem ſuorum tandem errorum pertæderet, de qua re ad Meurerum ſcribens: "Lutherus, ait, nos viam „ſalutis primus docuit, a quo nos etiam noviſti diſ- ſenſiſſe,

ſenſiſſe, niſi Italia nos docuiſſet,, vid. Struvius in Act. Litt. Faſc. VI. p. 6. & in Epiſtola ad Joach. Camerarium; Id. Aprilis a 1560. quam ſcriptam aſſervo: "filius & gener Tuus honeſte educati, mori-" bus verecundi, vita modeſtiſſimi videbunt in illa" Sodoma, quod animum oculosque excruciet; au-" dient præ quibus ſurdi eſſe mallent, & niſi artes at-" que ſtudia in Italia eſſent, nulla hodie natio magis" eſſet barbara. „

b.) Poſt pietatis curam is labor præcipuus Fabricii, ut egregiarum rerum ſibi compararet ſcientiam & avidum pectus literis elegantioribus ſatiaret. Ita ſcribit enim Henr. Pantaleon. P. III. Proſopographiæ f. 504. "Cum hoc modo egregie perrexiſſet" Italiam inviſere ſtatuit atque Romam veniens vetu-" ſta monumenta inſpexit. Quoniam etiam Viri do-" ctiſſimi paſſim in Italicis Academiis bonas literas" profiterentur, ipſos audivit & eruditionem ſuam" plurimum auxit. Ipſe in Dedicatione Romæ ad" Wertherum: In urbem ipſam tecum profectus, ut" ſcis, cura diligentiaque conquiſivi variorum libros" atque perlegi, ut eos communi ſtudio & labore" mutuo cum rebus ipſis præſentes conferamus. „ Et præfixum eſt antiquitatibus ipſius Martini Cruſii Carmen in quo ſapientisſimam Noſtri peregrinationem & congerendi ſtudium ita commendat:

ὡς καὶ Φαβρίκιός γ᾽ ἐπιδημῶν ἐνετρίοισι
συλλέλογ᾽ εἰς σελίδας πολλὰ παλαιὰ μικράς,
τέρψιν ἃ οὐκ ὀλίγην ἀναγιγνώσκουσι παρέξει
γνώσιος εἰ δὴ ἔρως τοῖς μερόπεσσι πέλει.

D 4 cum

cum quo conferri debent, quæ Matth. Marcus Dabercusius & Adam Siberus in laudem instituti ejus sub initium itinerum apposuerat. C. Memorat Albinus cumprimis, quod cum viris doctissimis crebro versatus sit Noster, utque sermonibus eorum quæsiverit proficere in historia gentis Wertherorum f.48. Atque eo animo *Lazaro Bonamico* jugiter assedit, qui vir Patavii per XXI. annos summa cum admiratione docuit & ob antiquitatis exactam cognitionem, omnigenam eruditionem, raram eloquentiam, & acre judicium tam ab Italis, quam a peregrinis, quamdiu vixit, magna dignatione habitus est & a. 1552. 4. Id. Febr. fatis concessit, teste, ex quo hæc hausi, Thuano LXI. p. m. 535. Conf. Teissier in Elogiis hominum doctorum è Thuano descriptis P. I. p. m. 60. ubi meminit Epistolarum carmine & soluta oratione scriptarum & libelli de L. Latina tum & Epigrammatum & Elegiarum; & ex Speronio verbum ejus, quod sæpius protulisse auditus est, adducit malle se, dicentis nimirum, loqui Ciceroniano ore quam Pontificis summi adornatum esse dignitate & Ciceronis eloquentiam vasto Augusti imperio semet anteferre. Hujus a Nostro diligenter auditi mentio est in Oratione Dresseri p.760. in Epicedio Bersmanni quod Fabricio scripsit:

Multiplices uno fundebat pectore rivos
Sufficiens largus omnibus uber aquas
Hauserat irrigua Patavi quas hospes in urbe
Dum Bonamice tuo proluit amne sitim

Epitaphior. Fabricio scriptorum D. 4. Sed & ipse in Castigat. Horatii Dedicatione ad Christoph. a Schleiniz scripta se Horatium a Casp. Bor-

nero

nero Lipsiæ & a Lazaro Bonamico, homine eloquente, explicari audivisse testatur & in Observat. Metallicis p. 11. Pindari exemplar antiquum apud ipsum vidisse, scribit, in quo miniatulæ notæ librorum comparuerint 7 · 3 ⁑ quas paragraphos, coronides, asteriscos dixerint. Ex eodem audivit etiam Noster, puellam in agro Patavino fuisse fanaticam, quæ Græcè & Latinè, omnium literarum ante insaniam expers, optimè locuta, cum interrogaret quænam esset, præstantissimam apud Virgilium sententiam, versum illum ex Aeneid. VI 620. *discite justitiam moniti*, clara voce ter pronunciaverit teste Taubmanno in Commentar. in Virgilium p. 731. Hic est ille Laz. Bonamicus qui in colloquio cum Fabricio facta Philippi Melanchthonis mentione dixit; certe ille homo loqui incipit teste Dressero in Præfat. præmissa L. II'. Rhetor. p. 553. ex quo tamen responso secus ipsum de Germania sensisse male colligas, qui, ut Jo. Caselius testatus est, Germanos amavit & semper magni fecit vid. Burckardus de fatis L. L. in Germania c. 5. p. 346. Intercessit Fabricio deinde cum *P.* etiam *Manutio* consvetudo, qui Venetiis artem libros excudendi mirificè ornavit, & non minus libris cum maxima impressis cura, quam scriptis etiam, quoque inter Commentarii in Ciceronis Varias lucubrationes, Epistolarum L. XII. Antiquitat. Roman. Libr. IV. Apophthegmata & Adagia eminent, celeberrimum adeptus est nomen, vocatusque Romam paulo ante mortem ut sacrorum librorum præesset editioni VIII. Id. April. a. 1574. animam efflavit de quo Thuan. L. LIX. p. m. 86. 87. & Teissier P. I. p. 440. f. H[illegible] [illegible]moriam

reco-

Mummio cenſoribus redemiſſet: decreviſſe Senatum“
ut de ea re cognoſcerent atque ſtatuerent Conſules. Hic“
tu in ſylva Scantia, legendum putaviſti, quæ vecti-“
galis populo Rom. fuerit, ut ex prima actione de le-“
ge Agraria contra Rullum apparet. Verum ego“
in ſylva Sila magis probavi Primum ob ejus ſylvæ“
nobilitatem, cujus mox afferemus exempla, deinde“
propter Codicis quem ex Jaſonis Mayni Bibliothe-“
ca Wertherus noſter comparavit, manuſcripti ve-“
ſtigia. In eo autem legitur, ſilva ſita, unius tan-“
tum literæ immutatione, culpa fortaſſe & errore“
aut Cypriani Bergomatis aut Flavii Blondii qui il-“
los libros in Inſubribus mirifico caſu inventos, pri-“
mi deſcripſerunt. Sila autem nomen ſylvæ eſt“
apud Salluſtium, montis apud Virgilium. Sallu-“
ſtii locum adducit Servius Gramm. Virgilii in ple-“
riſque Codicibus corruptus eſt. Idem Servius Si-“
lam ſylvam eſſe ait Lucaniæ, Vibius ſequeſter, Bru-“
tiorum. Utrum autem ea ſylva vectigalis fuerit“
propter materiam , . aut propter paſtionem an“
utrumque, credere facilius eſt quàm affirmare. In-“
gentem Silam appellat Virgilius & Lucaniæ atque“
Brutiorum ac maris denique fuiſſe Siculi regioni-“
bus terminatam ex Servii & Sequeſtri annotatione“
non obſcure poteſt intelligi. Alter locus eſt in“
ſecundo de Inventione libro, qui ita in vulgatis edi-“
tionibus legitur: *In iis omnibus, quæ ante dicta ſunt,*“
quid difficulter fieri & quid facile fieri poſſit, oportet“
conſiderare In hoc loco cenſui tollendam dictio-“
nem difficulter, ex collatione illorum verborum in“
Partitionibus: *Cum autem quæritur, quid fieri poſ-*“
ſit videndum etiam eſt, quid facile poſſit. Quod au-“
tem

,,tem coram tum afferrem firmius, nihil equidem ,,habebam, sed investiganti mihi Georgius Pylan-,,der, communium in Patria studiorum Socius, nunc ,,in urbe Xenodochii inter Capitolinum & Palati-,,num Medicus exemplum vetus ostendit, in quo ea-,,dem lectio sincera adhuc & incorrupta manet. ,,Huc accedit locus Aristotelis ad Theodecten, qui ,,mihi quidem dubitationem tollere omnem vide-,,tur. *δυνατὰ δὲ διχῶς ἐςὶ τάτε γιγνόμενα ῥάδια ,,δὲ ἔςα ἢ ἄνευ λύπης ἢ ἐν ολίγῳ χρόνῳ, τὸ γὰρ ,,χαλεπὸν ὁρίζεται ἢ λύπῃ ἢ πλήθει χρόνου.* ,,Hunc locum ut solet imitatus Cicero est, & illu-,,strius explicuit, qui integer hoc modo legendus ,,est: *Quid fieri & quid facile fieri possit, oportet con-,,siderare.* Facile id dicimus, quod sine magno aut ,,sine ullo labore sumptu molestia, quàm brevissi-,,mo tempore confici potest. Posse autem fieri, ,,quod quanquam laboris, sumtus molestiæ, longin-,,quitatis indiget: atque aut omnes aut plurimas ,,aut maximas causas habet difficultatis, tamen his ,,susceptis difficultatibus compleri atque ad exitum ,,perduci potest. Hæc Paule, cum veritatis inve-,,stigandæ, tum meæ etiam sententiæ defendendæ ,,gratia scripsi prolixius. Addam superioribus & ,,& alium locum ex ultima ad Papirium Epistola ,,lib. IX. Epistol. quem ita emendasti. Ille Baro te ,,putabat quæsiturum Unum cœlum esset, an innu-,,merabilia, attulisti autem conjecturam eruditam. ,,Ego vero scribendum arbitror, Ille Varo quæ di-,,ctio hactenus quasi exulavit e lingua Latina, expli-,,cata tamen a Persii interprete, cui Cornuti no-

men

men inscribitur. Persii versus sunt satyra 5.

- - - *Heu heu!*

Varo regustatum digito terebrare salinum

Contemtus perages, si vivere cum Jove tendis.

Sententiam quidam recentiores interpretes assecu-" ti sunt, sed vocabulum ipsum vetustas tantum ex " posuit, Varones, iuquiens, dicuntur servi militum," qui utique stultissimi sunt, servi scilicet stultorum." Unde Varones quosvis homines imperitos nomi-" namus. Cicero 2. de Finibus. Hæc cum loque-" ris, nos Varones stupemus, tu videlicet tecum ipse" rides. Quo in loco in vulgatis Codicibus qui-" dam emendarunt, Nos Varrones, alii legunt, Nos" Bardi. Verum illi non rectè verbo lituram addi-" derunt, hi veterem dictionem non intellectam, te-" meritate sustulerunt. Postridie, si, ut constitui-" mus, te videro plura, nisi molestum erit, coram," & fortasse etiam alia commentabimur. Castiga " tiones in Varronis de lingua Latina libros avidè " percurri, quas descripsissem, nisi tu earum brevi" edendarum spem nobis certissimam fecisses. Vale" in Vrbe, ex hospitio Campani Vaticani Non. Mar-" tii M.D.XLIII.„ *Petrus Victorius*, cujus in notitiam pervenisse Fabricium etiam contigit, ingenio & stilo, quod Thuanus refert Historiar. L. LVXXII. p. m. 94. rem literariam multum illustravit & a. 1585. excessit è vivis, relictis variis sui ingenii monumentis. Annotationibus videlicet variis & Castigationibus in Varronem, Catonem, Columellam, Ciceronem & Aristotelem ad superstitionem usque Latinus teste Morhofio in libello de conscribendis Epistolis p. 14. de quo ex Balsacii Epistolis Bailletus refert,

quod

quod ipsius quoque Galliarum Regis Henrici III. Epistolas amicitiam ejus expetentis acceperit Jugemens T. II. P. II. p. 237. Grævius vero in Præfat. Ciceronis ad familiares Epistolis præmissa graviter pronunciat, uni illi plus Ciceronem debere quam reliquis omnibus, qui in eo perpoliendo tempus studiumque posuerunt. Conf. Teissier d. supra l. p. 145. *Bartholomæus Marlianus* Eques D. Petri Romæ scripsit Typographiam, quam T. III. Thesauri Antiquit. Romanarum f. 53. celeberrimus Grævius recudi fecit, monens in istius Præfat. quod cum Romæ versaretur Fabricius Marliano usus sit familiariter *Hadrianus Gulielmus*, multæ eruditionis homo, ut versatissimus in omni antiquitate, ita in colligendis rarioribus monumentis perindustrius, de quo Nicolaus Toppi in Bibliotheca Neapolitana a. 1675. edita f. 2. "la sua casa era frequentata continuamente da' Cittadini e forestieri curiosi, per conservar, in essa, un numero innumerabile di statue, inscrittioni, medaglie & Pietre pretiose." Hujus meminit Noster in Observationibus de rebus ac nominibus metallicis, quæ cum aliis id genus libellis Tiguri a. 1565. exierunt p. 21. his verbis: E plumbeis chartis codices olim fuisse factos constat, quales sub terra inventos in sepulchris scimus, Neapoli; & unum nobis monstravit vir Nobilissimus Hadrianus Gulielmus totius antiquitatis investigator diligens. d.) Ex literariis monumentis, quæ ex Italia domum secum reportavit Fabricius, Donati & Servii sufficiat jam memorasse Commentarios in Virgilium quos tum ederet, Carmen iisdem præmissum est Hospitis & Bibliopolæ continens col-

colloquium, & industriæ simul ipsius testimonium luculentum, in quo Donati opus in his oris non fertur visum, & eodem dicitur prodire studio

Purgatus mendis Servius innumeris.

Memorabitur infra eidem peregrinationi Romæ descriptionem & Antiquitatum II. nos debere Libros. "Enimvero non eo modo varia loca contemplatus est Fabricius, quo plerique alii, qui aspectu solo" contenti sunt, sed ita in omnes partes, angulos, re-" cessus, templa, arces, oculos & mentem conjecit;" ut conferre pene singula cum antiquorum descri-" ptionibus, quæ in Poëtis præsertim sparsæ sunt, in" ciperet, quæ sunt verba Dresseri in Orat. de Geor-" gio Fabricio p. 760. ,, c.) Quod pericula attinet, non singulis modo annis, mense potissimum Augusto cum morbo quodam conflictatus est, quod ad Avunculum scribens refert; sed Misam etiam Umbriæ fluvium fatalem pene sibi est expertus, de eodem sic in Itinere Romano p. m. 13. canens:

- *Vix ope sum Misæ servatus in undis*
Vectoris, quid me torta vertigine cæcum
Jam vortex celeri raptabat in æquora cursu,

Wertheri autem discriminis multiplicis, cujus aut socius ipse fuit, aut sensu saltem non potuit carere, mentionē ita facit ad Wertherum scribens: "In illis profectionibus non sine periculo versatus es Nam" & Mantuam eundo in discrimen fortunarum inci-" disti & redeundo in flumine periclitatus es, ut & in" ripa Esid s intra Senogalliam & Anconam, & in" ascensu cujusdam præcipitii, quia aberraveras via," eundo Perusiam. Romæ præterea lapsu marmorei" cujusdam sepulchri crura ac pedem adeo offendi-"

sti,

„sti, ut, nisi lignum quoddam jacuisset intermedi-„um, ejus pedis officio nunquam fungi potuisses.„ Adduxit hæc verba P. Albinus, quæ unde hauserit, nescius sum, in Historia gentis Wertherorum f. 49.

IX. Redux ex Italia Fabricius annum integrum Beuchlingii substitit & a XLIV. supra millesimum & quingentesimum cum fratribus VVolfgangi, Philippo & Antonio, Argentoratum ivit, moderaturus ipsorum industriam, a.) *ibidemque Jacobi Sturmii doctrina juxta atque consuetudine usus est ipsamque Academiam illam matrem expertus almam & beneficam* b.) *se atque suos præstantissimis artium doctoribus egregie commendavit & laudis istius, qua VVertheri floruerunt, extitit amplificator.* c)

a.) Idem, quem hic testem sæpius cito, Petrus Albinus de Philippo & Antonio Wertheris fratribus exponit, memoratque, utrumque ad Wolfgangi exemplum literis dedisse operam & ad eruditionem non vulgarem enisos esse; & Philippum quidem a. 1536. Lipsiam & a. 1540. Witebergam, Antonium a. 1537. Lipsiam deductum fuisse, cumque Argentoratum ambo ex eunte a. 1544. venissent & Fabricium suum usque ad vernum tempus a. 1546.

a. 1546. secum habuissent, octo deinde adhuc annos solos ibi substitisse, & a. 1554. peregre abiisse in Galliam; Antonium tandem, spreto honorum splendore, privatum vixisse, & ad mortem usque h. e. a. 1579. quietum suis Musis vacasse; Philippum vero à Consiliis fuisse Augusto Electori & Legatum hujus nomine ad Ferdinandum II. Maximilianum II. & Rudolphum commeasse, & in aula Imperatorum a prudentia sua habuisse cognomen, tandemque non relicta sobole, quod sterile ipsius fuerat conjugium, Beuchlingii a. 1588. decessisse. Cum his fratribus adeo, quos post reditum ex Italia bonas artes Beuchlingii per annum docuerat, d. 12. Octob. a. 1544. Argentoratum venit, & ad Majum usque Mensem a. 1546. ibidem commoratus est. Testantur illud non Albinus modo in Chronico f. 363. Henricus Pantaleon in Prosopographia P. III. f. 504. Dresserus p. 761. Adamus f. 118. verum ipse etiam iter istud Argentoratense singulari carmine descripsit Itinerum p. 56. f. cujus in Epistola itidem meminit, ad avunculum scripta Germanicè, unde & ex Dedicatione Itinerum ad Philippum & Antonium simul intelligo, quod & fratrem suum Blasium Argentoratum tum una abduxerit. b*) Docebat ibidem tum Jo. Sturmius, quem sive Ciceronem Germaniæ sive Platonem etiam aut Aristotelem dixeris, non aberrabis, atque è Gallia vocatus scholam non ita pridem bonarum artium cum maximo eruditorum Virorum applausu aperuerat. de quo Thuan. L. XCVI. p. 728. & cum Thuano Teissier p. II. p. 94. cumprimis vero Melch. Adamus in Vitis Philosoph. f. m. 158. sq. exponit. Ejus fama ergo moti cum

Fabricio duo Wertheri eo venerunt, & docentem ſcientias varias una omnes ſectati ſunt, facitque huc quod Paulus Cherlerus in Jambico Carmine Poëtis Fabricii Chriſtianis ſub finem adjecto ſcribit:

Succeſſit urbis moenibus
Trebotiæ ſublimibus
Urbs dedit cui nomina
Fortaſſis argentum ſua
Quo tunc Jo Sturmius
Qui nunc ſecundus Tullius
Primum novenas virgines
Deduxerat Parnaſſides
Auditor ejus ſedulus
Noſter fuit Georgius
Pendens ab ore melleam
Fundentis eloquentiam.
Hunc intuens ſæpiſſime
Præceptor acri lumine
Simul videns induſtriam
Magnamque diligentiam
Miratus eſt & candidos
Mores in ipſo & integros
Vultusque caſtos è quibus
Pudor micabat aureus
Clauſoque ſpem ſub pectore
Cepit tacens, eum fore
Induſtrium doctisſimum
Magnique nominis virum.
Nec ſpes fefellit credula
Probavit illa cetera
Marci eloquentis æmulo.

c.) Ceterum Wertherorum hic eximia enituit

vir-

virtus, quod ad ipsius GEORGII laudem non vulgarem pertinet, de quibus Rogerius Aschamus, perdoctus inter Anglos ejus ætatis vir, ad Sturmium scribit, L. I. Epist. p. m. 82. "Gratulor immortali laudi Wertherorum, quod tuo consilio & eorum" merito tecum in tuo Rhetorico Aristotelico collo" quuntur. Tu enim hoc modo efficies, ut nomen" hujus familiæ non solum nobilitatis sed virtutis &" eruditionis insigne posteris esse videatur. Exem" plum Wertherorum usurpavi & ego & in multis" literis meis ad excitandam nobilitatem Anglica-" nam ad idem studium & similem laudem. Alibi" de Philippo seorsim agens Aschamus, Multum in-" quit amo Philippum Wertherum, quia te amat, &" studia literarum colit & nobilissimam suam Fami-" liam splendore etiam literarum illustriorem facit," sed plus amo, quia ipse tam cupidus est audiendi" te fusius dicentem de Christi religione & te horta-" tur; quod ego quoque efflagito, ut creberrimum" longissimumque sermonem semper de DEO ejus-" que doctrina reliquo colloquio tuo annectas Epi-" stol. p. 90. iterumque in alia Epistola; Antonius" & Philippus tam veri nobiles, quàm Germani fra-" tres præsentissima sua humanitate nonnihil levave-" runt meum absentis tui desiderium p. 92.,, Unum adhuc placet subjicere ipsius nimirum Fabricii de Wertheris judicium grave, reperiri, dicentis, in" Thuringia tres Wertheros, quorum similes si qua-" tuor adhuc darentur, sapientes æque doctosque ac" prudentes, hos septem quidem universum imperi-" um Romano-Germanicum moderari posse, quod" adducit Petrus Albinus d. libr. f. 52.

X. Merebatur ergo labor Nostri honoribus præmiisque atque splendore decorari & theatrum suum eximia poscebat virtus in quo palam spectaretur, quæ velut post spiparium nervos suos hactenus contenderat. Ut ergo ante iter illud Italicum Lipsiæ jam Chemnitii & Freibergæ adolescentibus perdocendis operam suam naraverat visus ubique partibus suis strenuè defungi a.) *ita a. 1546. connitente potissimum Jo. Rivio Misenam evocatus est, ut ludum ibi Electoralem, quem bonis auspiciis non pridem ita aperiri contigerat moderaretur, quam spartam ad vitæ usque finem cum summa gl.ria ornavit* b.) *adventansque socios laboris habuit præstantissimos viros Matthiam Marcum Dabercusium & Hiobum Magdeburgum, quos haud poenitendos Magistros ea tum etiam ætas suspiciebat.* c)

a.) Non solus memorat Albinus, quod Lipsiæ circa a. 1536. sub Casp. Bornero Collaborator, ut vocabant, extiterit in Schola Thomana, mox sub Valentino Hertelio Chemnicii, & sub Jo. Rivio

Frei-

Freibergæ similiter publici Præceptoris officium gesserit fol. 363. Nam & quod Freibergam maxime attinet, ipse Fabricius in Vita Rivii X. 6. scribit: "Collegæ eramus, Adamus Siberus, Jobus Magdeburgus, Ego, & erat celebre nomen urbis Freiber-" gæ, quod ibi antea docuerant Viri Clarissimi, Re-" gius Aesticampianus, Petrus Mosellanus Trevir," Richardus Sbrulius Torolivienfis, Jacobus Sobius" Coloniensis;,, & in Epistola ad avunculum Germanica, quam identidem adduco, se per hiemem (h. e. a. 1538. exeunte & ineunte 1539.) cum Rivio Freibergæ fuisse, memorat; conf. Hempelius in Præfatione ad librum Hieronymi Welleri nonnulla continentem scripta, quem a. 1581. edidit, ubi b. 6. ita scribit: "Mea postea memoria in schola hic claruerunt Joh. Rivius Pater, magister morum se-" verissimus, cum Collegis Marco Dabercusio in" Græcis literis excellenter docto, Georgio Fabricio" Chemnicensi, quem sua sanctissima Poëmata & a-" lia, quæ edidit, utilia scripta satis commendant &" Johanne Hermanno, Musico eximio.,, Moller in Chronico Freibergensi P. I. p. 312. 313. qui Siberum post Fabricii discessum, supremum Rivii Collegam, ait fuisse; & p. 292. 293, ubi ante Fabricium jam Dabercusium in schola illa Supremum extitisse testatur. Hinc Jo Bocerus in Carmine de Freiberga, quod Lipsiæ a. 1577. in 4. exiit h. 2. de ipso:

Qui Freibergiacam produxit in arva juventam
Aonidum primusque levi certare Thalia
Jussit, & argutas versus ediscere Nymphas
Magna metalliferi penes est quas gloria montis.

Exinde gratus etiam noster multorum Freibergen-

ſium celebravit memoriam ſcriptis Epitaphiis Nicol. Hauſmanno, Jo. Hauſmanno Conſ. Freiberg. Martino Bœclero, Viro erga ſtudioſos maxime liberali; Valentino Gravio, Michaeli Jegero Conſuli, quæ extant aliis addita ad finem carminis Boceriani & Jegeri etiam in libello D. Hieronymi Welleri ſupra modo adducto p. 170. b.) Quod vero Miſenam ad Rectoris munus & gubernationem ejus ludi, qui 1543. d. 3. Julii apertus erat (vid. Origines Saxon. L. IX. f. 98. & Annales Miſenenſes L. III. f. m. 93.) accerſitus ſit, cum Albino d. ſupra I. Dreſſerus in Oratione de Georgio Fabricio p. 761. Henricus Pantaleon in Proſopogr. P. III. f. 504. qui tamen minus accuratè eam functionem a. 1545. noſtrum ſuſcepiſſe perhibet, Adamus in Vitis f. 118. Jo. Albertus Fabricius in Cent. Fabricior. p. 25. Clarmundus in Vitis Clariſſim. Viror. P. III. p. 158. annotant, quorum hic, cum poſt iter in Italiam ſuſceptum Freibergæ docuiſſe Fabricium ſcribit, novum errat errorem. Eſt Eteoſtichon integrum obvium in Chronologia quadam MSCta Michaelis *Papſts*, qui Paſtorem Mohornæ in pago haud longe Freiberga diſtante, egit, ex qua Venerabilis Fribergenſium ſacrorum Antiſtes Dn. D. Lehmannus in mei gratiam nonnihil juſſit deſcribi: Ejus primum membrum natalem; alterum obitum poſtremum ſuſceptæ gubernationis Scholaſticæ tempus denotat:

nVsqVaM tVta fIDes MVnDI heV fortVna VaLeto

DVX sVperVM noſtras Vrget ab aXe VIas.

Ipſe vero etiam in Annalibus Urbis ad a. 1546. f. m. 94.

94 sui istius muneris novi mentionem injicit, & simul omnem rationem institutionis & gubernationis illustris ludi breviter percenset. Non erit dividiæ Lectori benevolo ipsa hic legere verba illa, & qualia fuerint initia Scholæ hujus nostræ percipere. Ita vero Fabricius: "Ludus illustris apertus v. Non. Julii, cui dicatum Illustris Ducis Saxoniæ D. Mau-" ricii beneficentia cœnobium Afranum. Aluntur" in eo pueri centum cum quatuor præceptoribus" qui in pietate vera & bonis literis ac honestis mo-" ribus juventutem formant atque instituunt. Pri-" mi Præceptores constituti Hermannus Vulpius, ex" urbe evocatus; Matthias Dabercusius Hiobus Mag-" deburgus, Laurentius Hofmannus Musicus, Oeco-" nomus Jo. Rosbachius. Ecclesiæ Pastor D. Ni-" colaus Cummerstadius in hac urbe natus. Anno" ante, quadragesimo videlicet quinto seculi decimi" sexti ad aliam in schola Lipsiensi provinciam capessendam fuerat invitatus Fabricius, sed obsequi invitantibus renuerat, quem rei literariæ statorem Misenensi Electorali ludo divina providentia commodatura erat. Habeo ipsius ad Meurerum Professorem & Senatorem Lipsiensem Epistolam Argentor. XI. Calend. Decembr. a. MDXLV. scriptam, è qua verba huc spectantia lubet depromere, propterea quod quantum a Fuggeris etiam desideratus sit, quæque propositi ipsius fuerit ratio ex iisdem intelligi potest. "Vocas me, scribit, ad munus scholasti-" cum; Sed labor scholarum, qualis sit ipse nosti," & ego, cum lego Borneri Epistolam, ea de re scri-" ptam ad me anno superiore, quoquo modo illud" onus fugere cupio; & ex iis, de quibus tu nunc"

 scri-

„ſcribis, diſſenſionibus ac periculis multis, quæ „quotidie intueor, plane exhorreſco. Neque mi„hi deſunt, quæ me aliò trahant: nam ut præſentem „ſtatum omittam, in quo ſtudiorum meorum gra„tia acquieſco, hoc ipſo menſe Fuggerorum nomi„ne in ſingulos annos LL. coronati, cum victu, li„bris, veſtibus, oblati ſunt, adjuncto etiam copio„ſo honorario, ſi triennium cum Hulderico, quem „tu Patavii vidiſti, vivere velim. Judicium igitur „Borneri, res ipſa, ſpes amplisſimi præmii me facile „deterrent ab eo munere, ad quod nemo niſi vi „coactus, aut impulſus inopia accedit. Verum cau„ſas tui conſilii adfers magnas, caritatem patriæ & „ſtudia juventutis, quæ quidem apud bonorum ani„mos non ſolum iſtis, quæ dixi præmiis, verum ipſi „etiam vitæ ſunt anteponenda. Atqui non una „ratio eſt demerendæ patriæ & conſulendi ſtudiis „aliorum, quarum etiam aliquot continet Borneri „epiſtola. Quid igitur facies? inquis. Ego, mi „Wolfgange, laborem ſcholaſticum neque fugio „neque detrecto, imo hunc mihi à puero propoſui „& in eadem nunc quoque maneo ſententia, quem „etiamſi non uno aut altero etiam anno ſubeam & „intra breve annorum ſpatium: non puto me id„eo patriæ defuturum aut officio meo, & dum illa „mihi comparo argumenta, quæ ad tale negotium „munusque neceſſario pertinent & patria mihi „ignoſcet & amici Viri boni atque æqui concedent. „Tantum ad epiſtolæ tuæ partem præcipuam.„ Notandum hic eſt errare viros quosdam celeberrimos, qui illuſtri huic ludo poſt Jo. Rivii obitum præfectum demum vel huic etiam ſucceſſiſſe ſcribunt ut

ſunt

ſunt Thuanus Hiſtoriar. L. XII. p. m. 574. ubi & minus accurate ab Henrico Saxone Mauricii VIIviri patre evocatum Miſenæ pueritiæ ac juventuti inſtituendæ ſedulam operam totos 25. annos impendiſſe ſcribit. Melchior Adamus in Vitis Germanorum Philoſophorum f. 74. Quendſtedius de Patriis Viror. illuſtr. p 206. Burckardus de fatis LL. in Germania c. V. p. 376. Caſp. Sagittarius in Vita Terentii, p. 63. Hanckius de Romanarum rerum ſcriptoribus P.I. c. 60. imo &, quod mireris, ipſe Paulus Cherlerus in Carmine, quod Fabricii Commentariis in Poëtas Chriſtianos ſubjungitur, ubi inter alia ſic canit;

Ac interim vita pius
Decedit iſte Rivius
Quem propter ipſum nobilis
Creavit urbs Attbendoris
Hujus vocatus in locum
Noſter GEORGIUS ſtatim
Venit Miſenam & erudita
Scholæ capesſit munera

at vero aliter nos de Jo. Rivio ſupra ad N. 4. ſcripſimus, aliterque etiam Henricus Pantaleon in Proſopograph. P. III. f. 504. cum Jo. Rivio, ejus ſcholæ Inſpectore, aliquandiu familiariter vixiſſe Noſtrum docet; imo ipſe Fabricius Scholæ Inſpectorem facit Rivium in Vita Rivii f. 6. & Jacobus filius in Continuatione Originum Saxonicarum L. IX. f. 99. ubi a. 1545. Conſiſtorium hic Miſenæ conſtitutum ſerenisſimis auſpiciis Præſidemque Henricum Bunavium Weiſenſteinenſem, ſociosque ipſi datos teſtatur Wenceslaum Neumannum JCtum Jo. Rivium

& Laurentium Schraterum, tum & Andr. Moller in Chronico Freibergensi P. I. p. 294. & apparet ex Laurentii Fausti descriptione Misenæ urbis, quod Hermannus Vulpius primus Scholæ Rector a. 1543. dictus sit & hunc triennio post exceperit Noster. Notavit illum plurimorum errorem jam ante me quoque Excellentissimus Menckenius in dissert. de Græc. & Latin. Literarum instaurationibus §. 30. poteritque & alius hic simul Teisierii corrigi qui in Additamentis ad Elogia e Thuano, Rivium Consiliarii munere apud Georgium functum tradit, quem Mauricii gratia ad istud munus evectum fuisse novimus. c.) Collegas Fabricius huc delatus fama celeberrimos habuit Viros *Matthiam Marcum Dabercusium* & *Johum Magdeburgum*, quos Michael Neander in Dedicat. Theologiæ Lutheri A. 4. symmistas & Collegas Georgii præstantissimos doctissimos ac laudatissimos Præceptores nominat. Et Dabercusium quidem Præceptorem primo Annebergæ colebat Noster, quo Jo. Rivius ipsum traxerat. Audiamus, quæ P. Jenisius in Descriptione Annebergæ P. I. p. 64. ea de re memoret: "Matth. Marcus Da„bercusius Præceptor, scribit ille, in hac schola Ge„orgii Fabricii, postea ipsius in illustri Gymnasio ad „Albim Collega. Hunc ex inferiore Germania ad„ductum secum familiarem habuit Jo. Rivius Græ„cam linguam adjuncto Autore aliquo, imprimis „Homero, certis horis docuit, nec inter Collegas „scholæ numeratus est, quod jussu Rivii doceret & „quidem gratis; quemadmodum & quosdam dis„cipulorum alios docendo se exercere volebat, & „diligentiæ exemplum esse ceteris. Hac industria

factum

factum ut ſchola eſſet frequentiſſima & admodum celebris.„ Legi vero etiam Adami Siberi idem de Dabercuſio docentem Epiſtolam, ſcriptam ad Megaloburgenſium Ducis Jo Alberti Conſiliarium Primarium D. Andream Mylium Calend. April. a. 1572. & a Provincialis Scholæ, quæ ad Moldam eſt, Con-R. meritiſſimo Dn. Schumachero ad me miſſam, cujus ea hic repeti debent verba: "Amiſimus, Andrea Myli, octo menſium ſpatio præſtantes erudiendæ Pueritiæ artifices: nos in Hermunduris hic" Georgium Fabricium Chemnicenſem, vos ad Arcton iſthic Matthiam Marcum Dabercuſium. Fabricius condiſcipulus noſter fuerat, Matthias, cum" ſuo nutricio Jo. Rivio operam ſuam in inſtituendis" diſcipulis domeſticicis præberet Annebergi, præceptor: qui quidem major ſexagenario vitam miſeram hanc & mortalem cum beata & ſempiterna" commutavit. Itaque cum doluiſſem antea graviter propter obitum æqualis (nati enim ſumus uterque ego & Fabricius anno temporis ultimi" M.D.XVI.) nunc Magiſtri ex vita hac demigratione multo in majorem luctum ſum conjectus.„ Cum Rivius deinde ab Henrico Duce Saxoniæ Freibergam accerſeretur, quod Andreas Mollerus a. 1537. factum ſcribit in Chronico Freibergenſi c. IX. p. 292. ut Auguſti Principis inſtitutioni præeſſet, tum Dabercuſium, quem a Tilomanno ſibi commendatum filii loco habebat, ad Schnebergios miſit, & Collegam addidit Hieronymum Staudium, ut præſentia quidem Rivii abeſſet, ſed ratio inſtitutionis" & diſciplinæ eadem maneret, quæ Fabricii verba" ſunt in Vita Rivii *a*. 6. à quo Mollerus abit tamen

Rivi-

Rivinm Freibergam adduxisse secum scribens Matthiam Marcum Dabercusium, qui supremus dictus sit, quem exceperit Georgius Fabricius & Adamus Siberus imo Hiobus etiam Magdeburgus. Freiberga deinde Misenam vocatus a. 1543. quod Laurentius Fausst tradit d. l. p. 39. ipso Festo Trinitatis munus Con-Rectoris capessivit, sed nonnisi ad a. 1553. ibi commoratus est, quo a Duce Megapolitano ad ludum Sverinensem regendum fuit abductus, in quo munere a. 1572. ad vitam immortalem excessit. Scribit ea de re Fabricius ad Meurerum suum Misena prid. Calend. Jun. a. 1552. "Matthias Collega „meus vocatur in inferiorem Saxoniam, a Jo. Alber„to Megalopyrgensi honesto salario ad aperiendum „ludum & jam in deliberatione est. Numerosam „habet familiam & ære alieno opprimitur & si cer„to statuerit secum juvabo illius commoda Illi deinde Compatri suo a. 1558. suas ex Plauto & Terentio selectas Elegantias idem dedicavit Fabricius, non ut rem meritis ejus in se parem, sed ut promissum ipsi a se discedenti munusculum. Eidem Meurero quo desiderio Dabercusii absentis teneatur 4. Id. Febr. a. 1554. his verbis scribit: "Habebam, quem ad„hibebam in consilium, Matthiam Marcum Daber„cusium habebam Jo. Tettelbachium, quorum sermo „suavis ac gravis multas mihi semper demsit mole„stias, quod nunc demum sentio." Chytræus virum vocat optimum & doctissimum, cujus de Grammatica Græca & Latina libri erudite & copiose scripti extent Chronic. Saxon. L. XXIII. f. 605. Multum huic etiam laudis impertivit Jo. Caselius tum in Oratione funebri Andr. Mylio scripta, tum in Epistola

ſtola quadam ad Jo. Reccium, in qua inter alia Dabercuſio Scholam regente Sverinenſem pueros nobiles & fortunatos e provincia non ſolum ſed etiam ex longinquioribus locis è Boruſſia & è Polonia accurrere, nec inanes reverſos domum teſtatur, quem in laudatione Jo. Alberti Ducis Megalopolit. c. 4. Virum gnarum utriusque linguæ, ſolertem interpretem veterum, induſtrium formatorem, & ſtili, & morum, pueritiæ nominavit, quæ omnia excerpſi e Burckardi de fatis L. L. in Germania libro p. 375, 376. Quod *Jobum Magdeburgum* attinet nunc, is Annæbergenſis ortu condiſcipulatu gaviſus eſt Fabricii in urbe patria eidemque Tertius Collega (ſicut ab a, 1537. Freibergæ Jo. Rivio itidem Hypodidaſcalus) aſſedit, ut qui Miſenam jam a. 1543. in novam Scholam venerat. Inde Lubecam vocatus a. 1569 Rector ejus ludi aliquandiu ac Lubeca in aulam Megapolitanam invitatus juventutis Principes erudivit, ac Fribergæ tandem, quorſum ex inferiore Saxonia redierat, ut adoleſcentes ibi utramque linguam doceret d. 20. Febr. a 1595. vitam cum morte commutavit vid. P. Jeniſius in Deſcriptione Annæbergæ P. I. p. 72. 73. Moller. in Chronic. Freib. P. I. C. IX. p. 293. & 316. qui epitaphium ipſi ſcriptum adfert; Summe Venerandus Lubecenſ. Antiſtes Dn. D. Götzius in Diſſertat. de Cultu Annæ p. 41. ubi Epiſtolam ejus ad G. Berſmannum Lubeca miſſam integrum inſerit, & Muſarum Coburgenſium Director Dn. Ludovici in Hiſtoria Rectorum & Scholar. P. I. p. 56. ſq. ubi Molleri error notandus eſt, qui in Introd. in Hiſtor. Cimbric. P. II. p. 490, ipſum in Schola Miſenenſi obiiſſe & Re-

ctora-

ctoratu ibi functum arbitratur. Ejus scripta ex Jenisio recenset d. l. Ludovici; nos vero quantum dederit Fabricio doctissimus Vir, quodque hujus in istum fuerit studium, vel inde æstimari volumus, quod nuptias sui Compatris Optimi Græco Carmine Odisque ornaverit, legendis in Nuptialium Carm. Georgio Fabricio scriptorum collectione p. 93. sq. tum & Virgilio Fabricii nec non Elegantiis ex Ciceronis Epistolis collectis carmina præfixerit. Præter carmina sponsæ Georgii nummum argenteum, in quo Lucretiæ effigies, donum obtulerat comitesque nummo hos addiderat versus:

Sponsa mea similem castam Lucretia mentem
Sed mea non opto tristia fata tibi.
Sis memor, hac oculos quoties incurret imago
Exemplum cunctis me esse pudicitiæ

d. l. p. 115. Sed nec eum Paulus Cherlerus silentio voluit transire, ita de doctissimis sociis quasi gratulaturus Fabricio:

Nuncque inter hos Græcus bonus
Est Magdeburgus: optimus
Vel a Viro Soravia
Vel quem dat urbs Pabergica.

Ceterum Magdeburgus veræ etiam pietatis assertor impiger & Fabricio adeo Rectori suo per omnia ὁμόφρων id in optatis vel maxime habens, ut istius in scholis præ ceteris doctrinis exactior geratur cura. Placet nonnulla ejus verba hic apponere ex dedicatione collectionis sententiarum sacrarum, quas ex Apostolorum scriptis collegit & in locos communes distinctos, Græce & Latine editos, Basileæ a. 1567. in 8. Bernardo Freidigero Electo-

tis

ris Augusti Secretario dedicavit: Verba hæc sunt: "Quæ enim alia causa est, quod pietatem verum" studiorum finem in tanta studiosorum multitud-" ne tam pauci hodie consequantur: quam quod" in erudienda pueritia postrema de sacrarum litera-" rum cognitione cura est? Qui fit, quod ingenia" nobilissima & excellentissima honorem solum &" pecuniam in studiis spectant? Quod se tum rectè" animum excoluisse credunt, cum opes colligendi " & adipiscendi honores vias ac rationes didicere?" Quod sacrarum literarum lectionem fastidiunt at-" que propemodum nauseant? quod denique de re-" ligione sæpius, nec pie satis, nec reverenter senti-" unt & loquuntur? Inde nimirum, quod in pueri-" tia sacris literis in scholis non imbuti ex auctori " bus profanis nil nisi profanos spiritus hauserunt." Impia & execranda negligentia est, cujus rationem" reddituri sumus omnes, quicunque crediti nobis a" DEO talenti pretium non expendimus nec id ea" qua oportebat fide damus fœnori. Pergit deinde:" quandoquidem igitur ita volente DEO omne me-" um studium adolescentiæ dicatum est, pro mea mi-" hi parte elaborandum esse video, ut ex eo veros &" quamplurimos fructus percipiat. Non est autem " dubium, pietatem fructum studiorum verissimum" esse & uberrimum.„ Idem & biennio ante a. 1560. Græce fecerat Lutheri Catechismum & filio Hiobo dedicaverat, in optatis sibi esse maxime scribens, ut hic filius pietate & bonis literis sit exculissimus, quem Catechismum Lipsiæ a. 1580. recusum vidi. Præter duos Collegas istos, quos Fabricius novus Rector invenit, Collegam IV, qui Musicum simul

chorum

chorum moderabatur, *Laurentium Hofmannum* primum habuit cumque 9. Calend. Novembr. a. 1547. placide obiisset Jo. Reuſchium, quem Compatrem itidem ſuum ad Meurerum ſcribens Calend. Novembr. ejus anni optabat in Hofmanni locum ſurrogari idque cum propter mores ejus, tum etiam propter ingenium, quod valde amare ſe fatetur. Utrumque laudat ad Meurerum ſcribens a. 1548. die Eulaliæ: "optime noſti quali nomine indigeamus „& qualem antea habuerimus Hofmannum & Reu-„ſchium, qui, etiamſi non Iberici & Belgici, boni ta-„men viri fuerunt ac eruditi Muſici.„

XI. Hactenus comites Fabricio Italiam peragranti & Argentorati deinde commoranti ivimus, & ſequebamur eundem porro Miſenam evocatum ad capeſſendam Spartam quam conſtanter poſtmodum ornavit. Jam ad conjugium ipſius delabimur, memorabile cumprimis animorum non magis feliciſſima conglutinatione, quam procreatis optimæ indolis ſpeique liberis variis. Fori enim ſociam adſcivit ſibi Georgius Magdalenam, Jo. Fauſti Oeconomi Electoralis ſcholæ filiam virginem pietatis & verecundiæ ſpectatisſimam laudibus

dibus atque ob morum insuper svavitatem præ ceteris commendandam, imo priscæ deinde sanctimoniæ matrem, quæ cum marito educationis tædium laboresque libenter partiens teneram suorum ætatem virtutum rudimentis probe imbuit surgentesque in decoram rectamque proceritatem felici direxit studio, a.) *Duxerat eam Noster a. 1557. applaudentibus passim amicis & felicis uteri experiebatur fœminam, quippe quæ undecim puerperiis aucta octo ipsi filios filiasque præterea tres pariebat, quos inter tres filii Johannes Andreas & Blasius vivo adhuc patre tenelli omnes ex hac vita migrarunt; reliqui cum sororibus Georgius, Jacobus, Henricus, Christianus cum Magdalena, Margaretha, Anna superstites ab ipso relicti sunt & secuta posthuma deinceps proles Maria, visusque fuit Jacobus maxime iisdem itineribus ingredi, quibus præcesserat Pater ingenii & studiorum*

diorum dotibus spectabilis & pectus tenens clarissimarum doctrinarum excultum disciplinis. b.)

a.) Nuptialia carmina, in Praeceptoris sui honorem scripserant Jacobus Strasburgus, Hieronymus Schein, Gregorius Bersmannus & Andreas Agricola, quae Lipsiae a. 1557. junctim sunt emissa. Alia, in quibus praeter quatuor modo dictos, quorum vota hic repetuntur Amici plurimi Christophorus Schellenbergius, Jacobus frater, Martinus Heinricus, Jo. Andreae, Georgius Trepta, Philippus, Joachimi filius, Camerarius, Thomas Faber, Simon Steinius, Jac. Magdeburgus, Adamus Siberus, Martinus Crusius, Blasius & Andreas fratres, Christophorus Aneforgus, Matthias Brevius, Christoph. Schleinicius, Paulus Mader, Andr. Cellarius & Philippus tandem Melanchthon Georgio & Magdalenae gratulati sunt, Jacobus collegit frater, quae subjecta Itinerum Descriptionibus ex officina Jo. Oporini, a. 1560. exierunt, unde nonnulla jam huc quadrantia seligimus. Pater Magdalenae Jo. Faustus passim laudatur applaudentibus: Ita enim Jacob Fabricius p. 20.

Ipse Parens Faustus cum relligionis amore
Tum multi officii laude probatus homo est

Ita Strasburgius deinde p. 36.

Nec vero Pater his aliquid virtutibus aufert
Saepe mali pietas huic quoque causa fuit
Quam Musis faveat, Musarum curet alumnos
Nos salva testes possumus esse fide.

Concinit utrique Phil. Camerarius p. 83.

Quae

Quæ patre nata pio, casta quæ nata parente
Amborum geminat per sua facta decus.

Itemque Simon Steinius p. 91.

Per varios spectata Patris patientia casus
Omnibus est pietas maxima nota Viri
Ipse favet studiis, virtutis cultor, honestis
Quaque juvare potest sedulus arte juvat.

Christophorus quoque Schellenbergius, qui una in domo habitasse Georgium & Magdalenam ante nuptias etiam docet d. l. p. 11.

Cum petiit sponsus te Magdalena, tuarum
Virtutum & generis mentio prima fuit
Quale decus morum, quibus orta parentibus esses,
Absque aliis coram testibus ipse videt;
Dunque tuam patriam multos tenet hospes ad annos,
Sanxit amicitiæ cum patre jura tuo
Quem virtus avoque fides rarissima nostro
Esse facit carum nec sine laude virum
Protinus accessit vitæ conjunctior usus
Unaque Faustum habuit Fabriciumque domus.
Mensa epulati una diverso munere functi
Sed tamen unius præses uterque Scholæ.
Hic docet Aoniam pubem, victum ille ministrat
Saxonicoque fidem præstat uterque duci.
Quam bene conjungent affinis fœdera tædæ
Qui curant uni commoda juncta Scholæ.

Huc traho etiam quod G. Bersmannus canit Poëmat. p. m. 31.

Magdalena tuum potius cantemne parentem
An matrem, dubium me modo mentis habet,
Non illa certè reverentior ulla mariti
Uxor erat, nec plus relligionis amans,

Numinis haud illo facile metuentior alter,
Aut doctos servans plus in honore viros;
Tam felix utinam quam moribus integer esset
Nec dispar vitæ sors malefida foret.

Imo & quatuor illi discipuli, qui, quod supra dixi, seorsim ornarunt sui Præceptoris nuptias in Dedicatione carminibus præmissa hæc scribunt: "Patris „ipsius nota est humanitas & officium & animus er„ga studia propensus & ardor quidam pietatis; ma„tris ante biennium funus ipsi non sine dolore ac de„siderio bonorum secuti sumus, quæ omni matro„nali laude excelluit & educationis diligens magi„stra fuit. Hæc de Parentibus Sponsæ Parente tum adhuc vivo qui a. 1555. Oeconomi illam spartam suscepit & eandem a. 1567. iterum (quam ob caussam non reperio) ornare desiit vid. Laurent. Faustus in Descriptione Misenæ p. 40. & matre quæ tum excesserat e vivis, Patris & ipse Fabricius in Annalibus f. 103. facit mentionem sicut f. 93. prosocerum laudat Henr. Faustum, refertque, quod initio versatus sit in quæstura illustri, tum multos annos functus munere Consulari amans sobrietatis & disciplinæ & indefessæ Vir diligentiæ Patria Rimago natus & obierit 1544. Estque adeo non mirandum, tam probis natam Parentibus & tum faustis nutritam penetralibus optimarum virtutum laude floruisse Magdalenam. Commendat hanc mirificè Greg. Bersmannus carmine venusto admodum in nuptias Præceptoris sui scripto, quod inter Poëmata ejus p. 27. sq. legitur, in quo Apollinem cum novem Musis, fausta plurima sponsis apprecantibus, introducit. Inter alia Polymnia ibi p. 30.

In-

Intueor quoties faciem moresque venustos
Candida virgo tuam, virgo pudica tuos,
Te satam miror talem de stirpe caduca
Mortalis miror tale parentis opus.
Nam Junonis habes mores Cythereidos ora
Clara pudore simul clara decore simul.

Sed vero ipse quoque Georgius die Margarethæ a. 1557. ita ad Meurerum suum scribit: "Deo ago gratias pro immenso beneficio qui mihi piam, &" modestam, & placidam vitæ sociam dedit & præ-" terea alia adjunxit beneficia. Nam & Princeps" sumtus dedit in nuptias mediocres, & honorarium" adjecit pro non cupido homine magnum, nec de-" fuerunt amici, qui me honorarunt, & inprimis" Schleinicii nobiles, qui quoniam noverant manda-" to Principis modum esse præscriptum, sua sponte" fuerunt honorifici in me atque Socerum meum." Quid multa? cognovi DEI præsentiam in omni " bus,,, b.) Fuit autem vel maximè fœcundum istud conjugium prohibente divina gratia, ne soboles deesset tanto uiro, cui tot adolescentes educandi spesque adeo patriæ committi solebat, cui affectum vere paterni animi dispensaret. Celebrat eam thalami sui sortem noster Nicolao Hahnio Evam Faustam uxoris suæ Magdalenæ sororem ducenti gratulaturus: Carmin. L. II. p. m. 479.

Nobis modestas filias
Das Fauste, matres fertiles
Obtemperantes conjugi
Fidasque custodes domus

Trium filiorum, quos Pater sepelivit, epitaphia sunt ab ipso in hunc modum scripta:

1.

JOANNES FABRICIUS G. F.

Vixi quinque dies vivo nunc omne per ævum
In Christo factus rursus imago DEI

G. Fabricius Joanni F. P. P. P. obiit prid. Id. Mart. M.DLVIIII.

Mors mea vita mea est.

2.

ANDR. FABRICIUS G. F.

D. O. S.

Vivis in amplexu CHRISTI dulcissime fili,
Et quo lætetur mens tua semper habet.

G. Fabricius Andr. F. Qv. P. P. obiit XVIII. Cal. Septembr. vixit horas III. a. M. DLXI.

& hic est Andreas, qui eodem die cum Michaële, Georgii fratre, desiit vivere, quod ex versibus in libro Tristium p. 359. obviis intelligo.

3.

BLASIUS FABRICIUS G. F.

D. O S.

Gestavit teneris te sedula mater in ulnis,
Nunc manus excelsi te fovet alma DEI.

G. Fabricius Blasio F. Qv. P. P. obiit prid. Cal. Junii ætatis mense VII. a. MDLXIII.

Terrena vide,
Cœlestia crede,

leguntur hæc in Annalibus Misenens. f. 105. 107. 109. Vidua ergo Magdalena septem orphanos secum habuit donec & ipsa non ita multo post d. XIV. Aprilis anni 1572. suum obiret diem cum posthumam enixa esset Georgii filiam Mariam vid. Laurent. Faust in Descriptione Misenæ p. 72. Septem liberorum modo

modo Jacobus frater in Epicedio Georgio scripto meminit Epicedior. quæ junctim exierunt b. 4.

Commendans viduam septenaque pignora CHRISTO
Corporis effigies ingeniique fui

sed in epitaphio etiam ipsorum leguntur nomina, infra adducendo; Mariæ vero Patre jam mortuo hanc in lucem, quod dixi, editæ nomen comparet in Epitaphio Georgii quod sub initium Originum Saxonicarum post ipsius legitur imaginem quasi renovatum; in quo hæc sequuntur adjecta: "tumulum hunc marito desideratissimo & parenti optimo a" matre & reliquis liberis positum postea Maria, na-" tu minima filia, humatoque parente in has edita" auras vitales renovari curavit hoc addito distichoi",,

Posthuma Fabricii renovans monumenta Parentis
Fratribus hinc digna est annumeranda suis.

Jacobum natum sibi, pridie Idus Junii a. 1560. ad Meurerum scribens, Noster memorat, qui a. 1610. Patris Sacras Historias Lipsiæ denuo editas præmisso carmine ornavit. Estque sine dubio is, de quo ad Jacobum Strasburgum læto omine hæc scribit Epistola, quam αὐτόγραφον servo 19. Septembr. a. 1561. missa: "Vestem albiculam, quam cum clavis coloris aurei filiolo meo donasti infanti, eam induere" non vult, librum præclarum Hotomanni, quem" ei nuper donasti, obviis brachiis excepit; quæ me" res gaudio duplici affecit, & quia tu liberalis in me" es, & quia infantis imperiti quasi augurium me de-" lectat. Deus æternus, amor cœlorum & terræ, fa-" ciat, ut in virum pium evadat, si sit superstes.,, Hic Rector, (sive ut tum vocabantur Ludi moderator)

ctoratu ibi functum arbitratur. Ejus scripta ex Jenisio recenset d. l. Ludovici; nos vero quantum dederit Fabricio doctissimus Vir, quodque hujus in istum fuerit studium, vel inde æstimari volumus, quod nuptias sui Compatris Optimi Græco Carmine Odisque ornaverit, legendis in Nuptialium Carm. Georgio Fabricio scriptorum collectione p. 93. sq. tum & Virgilio Fabricii nec non Elegantiis ex Ciceronis Epistolis collectis carmina præfixerit. Præter carmina sponsæ Georgii nummum argenteum, in quo Lucretiæ effigies, donum obtulerat comitesque nummo hos addiderat versus:

Sponsa mea similem castam Lucrĕtia mentem
Sed mea non opto tristia fata tibi.
Sis memor, hac oculos quoties incurret imago
Exemplum cunctis me esse pudicitia

d. l. p. 115. Sed nec eum Paulus Cherlerus silentio voluit transire, ita de doctissimis sociis quasi gratulaturus Fabricio:

Nuncque inter hos Gracus bonus
Est Magdeburgus: optimus
Vel a Viro Soravia
Vel quem dat urbs Pabergica.

Ceterum Magdeburgus veræ etiam pietatis assertor impiger & Fabricio adeo Rectori suo per omnia ὁμόφων@ id in optatis vel maxime habens, ut istius in scholis præ ceteris doctrinis exactior geratur cura. Placet nonnulla ejus verba hic apponere ex dedicatione collectionis sententiarum sacrarum, quas ex Apostolorum scriptis collegit & in locos communes distinctos, Græce & Latine editos, Basileæ a. 1567. in 8. Bernardo Freidigero Electo-

ris

ris Augusti Secretario dedicavit: Verba hæc sunt: "Quæ enim alia causa est, quod pietatem verum" studiorum finem in tanta studiosorum multitud-" ne tam pauci hodie consequantur: quam quod" in erudienda pueritia postrema de sacrarum litera-" rum cognitione cura est? Qui fit, quod ingenia" nobilissima & excellentissima honorem solum &" pecuniam in studiis spectant? Quod se tam rectè" animum excoluisse credunt, cum opes colligendi " & adipiscendi honores vias ac rationes didicere?" Quod sacrarum literarum lectionem fastidiunt at-" que propemodum nauseant? quod denique de re-" ligione sæpius, nec pie satis, nec reverenter senti-" unt & loquuntur? Inde nimirum, quod in pueri-" tia sacris literis in scholis non imbuti ex auctori " bus profanis nil nisi profanos spiritus hauserunt." Impia & execranda negligentia est, cujus rationem" reddituri sumus omnes, quicunque crediti nobis a" DEO talenti pretium non expendimus nec id ea" qua oportebat fide damus fœnori. Pergit deinde:" quandoquidem igitur ita volente DEO omne me-" um studium adolescentiæ dicatum est, pro mea mi-" hi parte elaborandum esse video, ut ex eo veros &" quamplurimos fructus percipiat. Non est autem " dubium, pietatem fructum studiorum verissimum" esse & uberrimum.,, Idem & biennio ante a. 1560. Græce fecerat Lutheri Catechismum & filio Hiobo dedicaverat, in optatis sibi esse maxime scribens, ut hic filius pietate & bonis literis sit exculissimus, quem Catechismum Lipsiæ a. 1580. recusum vidi. Præter duos Collegas istos, quos Fabricius novus Rector invenit, Collegam IV, qui Musicum simul

chorum

dibus atque ob morum insuper svavitatem præ ceteris commendandam, imo priscæ deinde sanctimoniæ matrem, quæ cum marito educationis tædium laboresque libenter partiens teneram suorum ætatem virtutum rudimentis probe imbuit surgentesque in decoram rectamque proceritatem felici direxit studio, a.) *Duxerat eam Noster a. 1557. applaudentibus passim amicis & felicis uteri experiebatur fœminam, quippe quæ undecim puerperiis aucta octo ipsi filios filiasque præterea tres pariebat, quos inter tres filii Johannes Andreas & Blasius vivo adhuc patre tenelli omnes ex hac vita migrarunt; reliqui cum sororibus Georgius, Jacobus, Henricus, Christianus cum Magdalena, Margaretha, Anna superstites ab ipso relicti sunt & secuta posthuma deinceps proles Maria, visusque fuit Jacobus maxime iisdem itineribus ingredi, quibus præcesserat Pater ingenii & studiorum*

diorum dotibus ſpectabilis & pectus tenens clarisſimarum doctrinarum excultum diſciplinis. b.)

a.) Nuptialia carmina, in Præceptoris ſui honorem ſcripſerant Jacobus Strasburgus, Hieronymus Schein, Gregorius Bersmannus & Andreas Agricola, quæ Lipſiæ a. 1557. junctim ſunt emiſſa. Alia, in quibus præter quatuor modo dictos, quorum vota hic repetuntur Amici plurimi Chriſtophorus Schellenbergius, Jacobus frater, Martinus Heinricus, Jo. Andreæ, Georgius Trepta, Philippus, Joachimi filius, Camerarius, Thomas Faber, Simon Steinius, Jac. Magdeburgus, Adamus Siberus, Martinus Cruſius, Blaſius & Andreas fratres, Chriſtophorus Aneſorgus, Matthias Brevius, Chriſtoph. Schleinicius, Paulus Mader, Andr. Cellarius & Philippus tandem Melanchthon Georgio & Magdalenæ gratulati ſunt, Jacobus collegit frater, quæ ſubjecta Itinerum Deſcriptionibus ex officina Jo. Oporini, a. 1560. exierunt, unde nonnulla jam huc quadrantia ſeligimus. Pater Magdalenæ Jo. Fauſtus paſſim laudatur applaudentibus: Ita enim Jacob Fabricius p. 20.

Ipſe Parens Fauſtus cum relligionis amore
Tum multi officii laude probatus homo eſt

Ita Strasburgius deinde p. 36.

Nec vero Pater his aliquid virtutibus aufert
Sæpe mali pietas huic quoque cauſa fuit
Quam Muſis faveat, Muſarum curet alumnos
Nos ſalva teſtes poſſumus eſſe fide.

Concinit utrique Phil. Camerarius p. 83.

Quæ

Quæ patre nata pio, casta quæ nata parente
Amborum geminat per sua facta decus.

Itemque Simon Steinius p. 91.

Per varios spectata Patris patientia casus
Omnibus est pietas maxima nota Viri
Ipse favet studiis, virtutis cultor, honestis
Quaque juvare potest sedulus arte juvat.

Christophorus quoque Schellenbergius, qui una in domo habitasse Georgium & Magdalenam ante nuptias etiam docet d. l. p. 11.

Cum petiit sponsus te Magdalena, tuarum
Virtutum & generis mentio prima fuit
Quale decus morum, quibus orta parentibus esses,
Absque aliis coram testibus ipse videt;
Dunque tuam patriam multos tenet hospes ad annos,
Sanxit amicitiæ cum patre jura tuo
Quem virtus avoque fides rarissima nostro
Esse facit carum nec sine laude virum
Protinus accessit vitæ conjunctior usus
Unaque Faustum habuit Fabriciumque domus.
Mensa epulati una diverso munere functi
Sed tamen unius præses uterque Scholæ.
Hic docet Aoniam pubem, victum ille ministrat
Saxonicoque fidem præstat uterque duci.
Quam bene conjungent affinis fœdera tædæ
Qui curant uni commoda juncta Scholæ.

Huc traho etiam quod G. Bersmannus canit Poëmat. p. m. 31.

Magdalena tuum potius cantemne parentem
An matrem, dubium me modo mentis habet,
Non illa certè reverentior ulla mariti
Uxor erat, nec plus relligionis amans,

F 2 *Numi-*

Numinis haud illo facile metuentior alter,
Aut doctos servans plus in honore viros;
Tam felix utinam quam moribus integer esset
Nec dispar vitæ sors malefida foret.

Imo & quatuor illi discipuli, qui, quod supra dixi, seorsim ornarunt sui Præceptoris nuptias in Dedicatione carminibus præmissa hæc scribunt: "Patris „ipsius nota est humanitas & officium & animus er„ga studia propensus & ardor quidam pietatis; ma„tris ante biennium funus ipsi non sine dolore ac de„siderio bonorum secuti sumus, quæ omni matro„nali laude excelluit & educationis diligens magi„stra fuit. Hæc de Parentibus Sponsæ Parente tum adhuc vivo qui a. 1555. Oeconomi illam spartam suscepit & eandem a. 1567. iterum (quam ob caussam non reperio) ornare desiit vid. Laurent. Faustus in Descriptione Misenæ p. 40. & matre quæ tum excesserat e vivis, Patris & ipse Fabricius in Annalibus f. 103. facit mentionem sicut f. 93. prosocerum laudat Henr. Faustum, refertque, quod initio versatus sit in quæstura illustri, tum multos annos functus munere Consulari amans sobrietatis & disciplinæ & indefessæ Vir diligentiæ Patria Rimago natus & obierit 1544. Estque adeo non mirandum, tam probis natam Parentibus & tum faustis nutritam penetralibus optimarum virtutum laude floruisse Magdalenam. Commendat hanc mirificè Greg. Bersmannus carmine venusto admodum in nuptias Præceptoris sui scripto, quod inter Poëmata ejus p. 27. sq. legitur, in quo Apollinem cum novem Musis, fausta plurima sponsis apprecantibus, introducit. Inter alia Polymnia ibi p. 30.

In-

Intueor quoties faciem moresque venustos
Candida virgo tuam, virgo pudica tuos,
Te satam miror talem de stirpe caduca
Mortalis miror tale parentis opus.
Nam Junonis habes mores Cythereidos ora
Clara pudore simul clara decore simul.

Sed vero ipse quoque Georgius die Margarethæ a. 1557. ita ad Meurerum suum scribit: "Deo ago gratias pro immenso beneficio qui mihi piam, &" modestam, & placidam vitæ sociam dedit & præ-" terea alia adjunxit beneficia. Nam & Princeps" sumtus dedit in nuptias mediocres, & honorarium" adjecit pro non cupido homine magnum, nec de-" fuerunt amici, qui me honorarunt, & inprimis" Schleinicii nobiles, qui quoniam noverant manda-" to Principis modum esse præscriptum, sua sponte" fuerunt honorifici in me atque Socerum meum." Quid multa? cognovi DEI præsentiam in omni" bus,,, b.) Fuit autem vel maximè fœcundum istud conjugium prohibente divina gratia, ne soboles deesset tanto uiro, cui tot adolescentes educandi spesque adeo patriæ committi solebat, cui affectum vere paterni animi dispensaret. Celebrat eam thalami sui sortem noster Nicolao Hahnio Evam Faustam uxoris suæ Magdalenæ sororem ducenti gratulaturus: Carmin. L. II. p. m. 479.

Nobis modestas filias
Das Fauste, matres fertiles
Obtemperantes conjugi
Fidasque custodes domus

Trium filiorum, quos Pater sepelivit, epitaphia sunt ab ipso in hunc modum scripta:

1.

JOANNES FABRICIUS G. F.

Vixi quinque dies vivo nunc omne per ævum
In Christo factus rursus imago DEI

G. Fabricius Joanni F. P. P. P. obiit prid. Id. Mart.
M. DLVIIII.

Mors mea vita mea est.

2.

ANDR. FABRICIUS G. F.

D. O. S.

Vivis in amplexu CHRISTI dulcissime fili,
Et quo lætetur mens tua semper habet.

G. Fabricius Andr. F. Qv. P. P. obiit XVIII. Cal.
Septembr. vixit horas III. a. M. DLXI.

& hic est Andreas, qui eodem die cum Michaële, Georgii fratre, desiit vivere, quod ex versibus in libro Tristium p. 359. obviis intelligo.

3.

BLASIUS FABRICIUS G. F.

D. O S.

Gestavit teneris te sedula mater in ulnis,
Nunc manus excelsi te fovet alma DEI.

G. Fabricius Blasio F. Qv. P. P. obiit prid. Cal. Junii
ætatis mense VII. a. MDLXIII.

Terrena vide,
Cœlestia crede,

leguntur hæc in Annalibus Misenens. f. 105. 107. 109. Vidua ergo Magdalena septem orphanos secum habuit donec & ipsa non ita multo post d. XIV. Aprilis anni 1572. suum obiret diem cum posthumam enixa esset Georgii filiam Mariam vid. Laurent. Faust in Descriptione Misenæ p. 72. Septem liberorum

modo

modo. Jacobus frater in Epicedio Georgio scripto meminit Epicedior. quæ junctim exierunt b. 4.

Commendans viduam septenaque pignora CHRISTO
Corporis effigies ingeniique sui

sed in epitaphio etiam ipsorum leguntur nomina, infra adducendo; Mariæ vero Patre jam mortuo hanc in lucem, quod dixi, editæ nomen comparet in Epitaphio Georgii quod sub initium Originum Saxonicarum post ipsius legitur imaginem quasi renovatum, in quo hæc sequuntur adjecta: "tumulum hunc marito desideratissimo & parenti optimo a" matre & reliquis liberis positum postea Maria, na-" tu minima filia, humatoque parente in has edita" auras vitales renovari curavit hoc addito distichoi:,,

Posthuma Fabricii renovans monumenta Parentis
Fratribus hinc digna est annumeranda suis.

Jacobum natum sibi, pridie Idus Junii a. 1560. ad Meurerum scribens, Noster memorat, qui a. 1610. Patris Sacras Historias Lipsiæ denuo editas præmisso carmine ornavit. Estque sine dubio is, de quo ad Jacobum Strasburgum læto omine hæc scribit Epistola, quam αὐτόγραφον servo 19. Septembr. a. 1561. missa: "Vestem albiculam, quam cum clavis coloris aurei filiolo meo donasti infanti, eam induere" non vult, librum præclarum Hotomanni, quem" ei nuper donasti, obviis brachiis excepit; quæ me" res gaudio duplici affecit, & quia tu liberalis in me" es, & quia infantis imperiti quasi augurium me de-" lectat. Deus æternus, amor cœlorum & terræ, fa-" ciat, ut in virum pium evadat, si sit superstes.,, Hic Rector, (sive ut tum vocabantur Ludi moderator)

1.

JOANNES FABRICIUS G. F.

Vixi quinque dies vivo nunc omne per ævum
In Christo factus rursus imago DEI

G. Fabricius Joanni F. P. P. P. obiit prid. Id. Mart. M. DLVIIII.

Mors mea vita mea est.

2.

ANDR. FABRICIUS G. F.

D. O. S.

Vivis in amplexu CHRISTI dulcissime fili,
Et quo lætetur mens tua semper habet.

G. Fabricius Andr. F. Qv. P. P. obiit XVIII. Cal. Septembr. vixit horas III. a. M. DLXI.

& hic est Andreas, qui eodem die cum Michaële, Georgii fratre, desiit vivere, quod ex versibus in libro Tristium p. 359. obviis intelligo.

3.

BLASIUS FABRICIUS G. F.

D. O S.

Gestavit teneris te sedula mater in ulnis,
Nunc manus excelsi te fovet alma DEI.

G. Fabricius Blasio F. Qv. P. P. obiit prid. Cal. Junii ætatis mense VII. a. MDLXIII.

Terrena vide,
Cœlestia crede,

leguntur hæc in Annalibus Misenens. f. 105. 107. 109. Vidua ergo Magdalena septem orphanos secum habuit donec & ipsa non ita multo post d. XIV. Aprilis anni 1572. suum obiret diem cum posthumam enixa esset Georgii filiam Mariam vid. Laurent. Fauft in Descriptione Misenæ p. 72. Septem liberorum modo

modo Jacobus frater in Epicedio Georgio ſcripto meminit Epicedior. quæ junctim exierunt b. 4.

Commendans viduam ſeptenaque pignora CHRISTO
Corporis effigies ingeniique ſui

ſed in epitaphio etiam ipſorum leguntur nomina, infra adducendo; Mariæ vero Patre jam mortuo hanc in lucem, quod dixi, editæ nomen comparet in Epitaphio Georgii quod ſub initium Originum Saxonicarum poſt ipſius legitur imaginem quaſi renovatum, in quo hæc ſequuntur adjecta: "tumulum hunc marito deſideratiſſimo & parenti optimo a" matre & reliquis liberis poſitum poſtea Maria, na-" tu minima filia, humatoque parente in has edita" auras vitales renovari curavit hoc addito diſticho:,,

Poſthuma Fabricii renovans monumenta Parentis
Fratribus hinc digna eſt annumeranda ſuis.

Jacobum natum ſibi, pridie Idus Junii a. 1560. ad Meurerum ſcribens, Noſter memorat, qui a. 1610. Patris Sacras Hiſtorias Lipſiæ denuo editas præmiſſo carmine ornavit. Eſtque ſine dubio is, de quo ad Jacobum Strasburgum læto omine hæc ſcribit Epiſtola, quam αὐτόγραφον ſervo 19. Septembr. a. 1561. miſſa: "Veſtem albiculam, quam cum clavis coloris aurei filiolo meo donaſti infanti, eam induere" non vult, librum præclarum Hotomanni, quem" ei nuper donaſti, obviis brachiis excepit: quæ me" res gaudio duplici affecit, & quia tu liberalis in me" es, & quia infantis imperiti quaſi augurium me de-" lectat. Deus æternus, amor cœlorum & terræ, fa-" ciat, ut in virum pium evadat, ſi ſit ſuperſtes.,, Hic Rector, (ſive ut tum vocabantur Ludi moderator)

Scholæ fuit Pegavienſis circa finem jam ſeculi decimi ſexti, & reperitur in Diptychis urbis ejus in mei gratiam evolutis, quod liberi ejus ſeptem ab a. 1602. ad a. 1712. ibi ſint baptizati, tres filii, Johannes, Jacobus & Fridericus; & filiæ quatuor, neque reperitur tamen quod ibi fuerit ſepultus forte alii admotus ſpartæ, quem non habuit ſucceſſorem Pater, ut Clariſſimus Vir Jo. Mollerus arbitratur, aut arbitrari velle ſaltem viſus eſt deleturus nunc voculas illas *& ni fallor etiam ſucceſſor* in Homonymoſcopia multo labore concinnata. c. VII. p. 672. E filiabus, quantum diſcere potui, Anna a. 1583. m. Novembr. Gabrieli nupſit Schafio, Rochlicenſi & in ſubducendis rationibus fiſci ſupremi Electoratus Saxonici operam navanti. Celebravit carmine eas nuptias D. Jo. Major quod commodum in manus meas venit, unde ubi orphana vixerit Anna, diſcere licet. Ita enim Major:

Nam patris a factis & dictis fasque piumque
Docta ſuum officium præſtat amore DEI
Inque domo Papæ, qui Pauli nomine clarus,
Sub ſe ſecretas res dictionis habet:
Educta ingenue eſt, ceu vultibus uſa paternis
Cui præſto eſt cauſis vox miſeriſque manus.

Maria vero M. Davidi Zeidlero, Poligrapho Döbelenſi a. 1599. nupſit, eidemque duos filios & quatuor peperit filias, & ſub initium anni 1609. fatis conceſſit, id quod tum Diptycha Eccleſiæ Dœbelenſis, tum monumentum etiam ibi conſpiciendum adhuc dum docent, quod meritisſimus iſtius Eccleſiæ Paſtor, jam ſacrorum apud Leisnicenſes Antiſtes Dn. M. Köhlerus humaniter mihi ſignificavit, Maria dura

dura habuit aſperaque vitæ ſuæ initia, quippe, quod jam dictum eſt, nondum nata quæ patrem amiſit, & die ætatis ſecundo matre quoque fuit orbata, unde virgunculam paſſim in libellis precum hæc verba ſuo nomini addidiſſe Packius ſcribit: *Pater meus & mater mea dereliquerunt me.* Comment. in Pſ. XXVII. f. 346.

XII. Inter virtutes plurimas FABRICII, quarum jubar in omni vitæ ejus actu clarisſime ſplenduit, Pietatis ſtudium primas tenet, ita celebratum gravisſimorum virorum teſtimoniis, ut nihil in ejus laudibus ſplendidius emineat. Erat jam tenerum pectus Parentum optimorum ac Magiſtrorum ſolerti cura DEI imbutum religioſo metu, quem ætatis firmabat maturitas, maxime cum in tenebris Pontificiis, tanquam in gurguſtio, hactenus verſanti clarius lumen e Lutheri doctrina affulgeret Chriſtumque intueri familiarius & tot erroribus implicato in veritatis viam emergere, inque novum & meliorem habitum, levante divina dextra, aſſurgere daretur. Ex eo tem-

pore ſcopus ipſi unicus JESUS CHRISTUS, cui ingenuo ſe liberoque affectu probaret, & ad cujus amorem nunquam non collinearet a), *eo in munere ſuo intentum maxime habens animum, ut & in alumnorum ſuæ diſciplinæ medullis hæreret* CHRISTUS, *& hunc genuina caritate complecti, quantacunque multarum rerum cognitione, potior omnibus ſapientia videretur.* b) *Ad hæc puriorem fidem conſtantisſime tuebatur, & neque ab iſtius profesſione ad profanos ritus abduci denuo poterat, neque probare viſus eſt novitias doctrinas, quas quorundam temeritas ea ætate venditabat* c). *Enimvero in divinorum oraculorum ſimplicitate unice acquieſcebat, eademque meditabatur jugiter ſuſpectum habens, quicquid non eodem cum illis flueret tenore, quin & ſuper quosvis libros alios multiplici refertos eruditione ſacram ferens Scripturam æſtimansque; cum qua Lutheri*

deinde

deinde monumenta liquidioris ex ea plena ſucci conſociare ipſi fuit voluptati d). *Reperimus inſuper aſsiduitatem precum ipſius collaudari etiam, quippe qui ingenti mentis affectu & fiducia ſuas ſuorumque necesſitates DEO commendabat & humili obſecratione divinam opem exorare non velut vacui temporis quasdam remisſiones habebat. Sed inter partes verisſimi operis numerabat.*

a) Pietatem ſibi Scopum ſuæ contentionis fixerat Fabricius; id quod ipſe hoc diſticho pervulgato teſtabatur:

Fabricius ſtuduit bene de pietate mereri,
Sed quicquid potuit gloria Chriſte tua eſt.

Quod legitur ſubjectum ipſius epitaphio & repetitum inde apud Albinum in Chronico Miſniæ f. 364. Dreſſerum in Oratione de Georgio Fabricio p. 766. & Adamum in Vitis Philoſophor. f. 119. qui ejusdem ſimul hoc citat pasſim etiam legendum:

Σοὶ χάριν οἶδα θεῷ ἐυσπλάγχνῳ, ὅς μ' ἐδίδαξας
Ἐν βιοτῇ τε θανεῖν ἐν θανάτῳ δὲ βιοῦν.

Laurent. Fauſtius vero in domicilio ſuo, velut regulam quandam, ſtudioſis artium juxta atque magiſtris deſcriptum hoc teſtatur reliquiſſe Fabricium in Deſcriptione Miſenæ p. 37.

In

In studiis toto Dominum cole pectore Christum:
Is parvi merces magna laboris erit.

Extant vero & alia passim in scriptis ejus testimonia, quibus quo studio Servatori suo CHRISTO adhæserit, innotescit. Nos illud jam adducemus ex Dedicatione Amorum filii Dei ad Jo. Nævium Medicum Poëmat. P. II. p. 171.

Christumque, donec vita erit,
Totis amemus viribus,
Hic cordibus nostris amor
Factis benignis luceat,
Nostris in urnis idem amor
Odore spiret thureo
Christi deinceps buccina
Resuscitati & clarius
Aethra nitentes omnibus
Deum ardeamus seculis;

& subjungemus huic, quod ad Adamum Siberum, cum Poëtas Christianos editurus esset, die XX. Jan. a. 1563. scripsit: "Agamus, quod nos decet & celebremus ore, calamo, pectore, quantum possumus eum, de cujus bonitate habemus, quicquid sumus aut scimus, & sine cujus beneficio ne gratum quidem animum reddere valemus. At vero & alii sunt ejus ardoris integerrimi testes; Adamus videlicet Siberus, qui in Elogio Epicediis adjecto b. 3.

Vita Deo Christoque data est, puerisque docendis
Reddita mens cœlo, credita membra solo.

Hieronymus Wellerus, qui in Judicio de Georgio Fabricio, præmisso ipsius in Genesin Commentario, insignem ejus laudat pietatem, & ex illorum fuisse ipsum scribit numero, qui serio pro Ecclesia preces

ces fuderunt atque plurimos Christo lucri facere conati sunt. Imo & Jacobus Hertelius in Carmine præmisso ejus Poëtarum Christianorum collectioni ipsam Pietatem ita πϱοσωποποιῶν inducit loquentem p. m. 15.

Ast ego præsentis quæ præbeo munera vitæ
Præmia non unquam quæ peritura fero,
Dux ero per miseræ discrimina plurima vitæ
Fabricio ad Christi gaudia vera meo.

Quemadmodum & Paulus Melissus Schedius ipsius cujus de obitu factus certior erat, ita celebravit Pietatem Schediasmat. p. 389.

Fabricius tanto Christum dilexit amore,
Tantus & accensi pectoris æstus erat
Ut prius ille mori quàm vel decedere quicquam
De calido tulerit cordis amore sui.

Unde Teisserius Elogiorum ex Thuano descriptorum interpres P. I. p. 393. non minus pietate, quam eruditione, dicit commendandum, ac Jacobus Lechnerus. Pastor ad D. Afræ in Concione funebri ipsi habita hoc ei perscribit testimonium, tantæ illum fuisse probitatis, ut nec inimici sinistri aliquid de ipso proferre valeant. b) Ut vero ipse coluit pietatem Fabricius: ita ut & discipulis suis curæ cordique esset, curavit. Audiamus, qua ratione mentem suam explicet Alexandro Administratori Mersburgensi Poëtas Sacros dedicans: "Contentus illa admonitione ero, scribit p. 9., ut adolescentes" præcipue nitantur & studeant; ut sint Dei aman-" tes & morati, & ab ipso lacte incipiant amare vir-" tutem & disciplinam, & de vita æterna & beata" quotidie cogitare; & ad eam suas actiones accom-" moda-

„modare eaque legere & versare quibus informetur „mens ipsa & augeatur pietas & stabiliatur erga De„um fides & observantia. Cetera enim studia so„lummodo ornamenta sunt vitæ mortalis; hæc ve„ro fundamenta etiam sunt salutis & beatitudinis, „quam assequi certe omnes cupiunt, non plane „amentes, aut toti immersi curis & cupiditatibus „mundi brevissime cum ipsis perituri.„ Non minus piè Jo. Nævio Commentarios in istos Poëtas inscribit: "Nos itaque ætatem teneram, *verba ejus „sunt*, vascula fragillima & templa DEI excelsi, Deo „quoque dicatum esse agmen cupimus, & tractari „cum honore & reverentia, ne profanis dictis aut „factis inquinetur, neve testæ recentis more imbua„tur sapore tetro aut fœtore immundo, & mox fra„cta dissipataque projiciatur in gehennam. Pue„rorum conditor ipse Deus est omnipotens: eorum „custodes sunt Angeli casti, eosdem ad se vultu pa„terno advocat Christus: matresque invitat blan„ditiis osculis & ominibus faustis: tum festinantium „& nitentium accessum qui remorantur & impedi„unt, suos objurgat Apostolos. Dei opera ad ipsi„us imaginem formata corrumpere aut destruere. „Angelos vigiles & præsides fugare & offendere. „Christum ipsum mandantem non audire, allicien„tem non amplecti: tanta profecto delicta & sce„lera sunt, quanta nemo cogitatione assecutus fue„rit aut oratione expresserit. Quam ob causam „libenter dehortor omnes, ut ab impuris scriptis „oculos & manus abstineant animumque aures „avertant: Poetas quoque illos *κισσοπλήκτους*, „ut antiquorum verbo utar, e bibliothecis ejiciant.

Con-

Contra vero adolescentes nostros hortor, eosque" quibus decet verbis, quo possum ardore, quibus par" est precibus oro & obsecro, ut hos Poetas Christia-" nos cognoscant & legant, sanctos & castos homi-" nes eruditos & sapientes viros, præclaros & divi-" nos doctores, magna Ecclesiæ Christi lumina soci-" os denique Angelorum in vita æterna. ,, Hoc educationis beneficium inter alios innumeros Michael Hempelius Freibergensis Præceptori suo carmen epitaphium scribens, quod Vitebergæ a. 1578. exiit, ita prædicat b, 2.

Sic de Fabricio quo annos sum quinque Magister
Usus idem ingenua voce referre queo.
Quod mihi, quod reliquis pietatem è fontibus ipsis
Scripturæ sacræ tradidit ore pio.

c.) Quod purioris fidei studium attinet tenacissimum, de isto e sequentibus judicabimus. Erat ob insignem doctrinæ copiam Melanchthoni juxta atque Camerario perdilectus; interim tamen cum controversiæ Adiaphoristicæ vulgarentur, amicitiam veritatis amori postposuit, neque adduci potuit, ut easdem approbaret, siquidem & Eclogam Corydonis nomine insignitam scripsit, in qua Camerarium in somniis suis Flacianos vehementer notantem acriter perstringit. Innuitur Fabricius sub Phœnicis nomine in Jo. Majoris Synodo avium p. 75.

Cernitur hos inter Vulcani subdolus ales
Clandestina ferens Cuculo suffragia Phœnix

vid. B. Felleri Commentar. ad illam synodum in Act. Litt. Struvii fascicul. IV. p. 65. Quod Majorem attinet in Epistola ad Wellerum d. 11. Julii a. 1588. scripta, quam è κειμηλίοις Schubarthianis habeo,

beo, alienam a novitatibus istius animum suum profitetur: "Major, qualis qualis est duplici vir ore est, „& pectore infido, & nunc puniri dicitur in liberis, „aut potius in eorum morbo vocari ad pœnitentiam. Utitur pessimo Sophismate, se non ita do„cuisse, ut accusatur, opera esse ad salutem necessa„ria. Nam quod librum profanum & mendacem „edidit (certe titulus talis est, etiamsi coloribus se „pingat nitidis) id ipsum scribere non vult esse, ita „docuisse. Deus illius misereatur, ut vere filium „honoret non confessione scripta, sed ex animo „profecta, alioqui video, eum non mitius Latino „aut Pacæo periturum. d) De æstimatione singulari divini verbi testentur jam ipsius verba ex Præfat. ad Christophor. Winterum Regiomontanorum Prætorem Historiar. Sacrar. e Poëtis veteribus Christian. libris duobus præmissa: à Bibliis sacris quic„quid aut colorem alienum aut saporem peregri„num habet, de cujuscunque hominis ingenio aut „vena manaverit, id purgandum & removendum „est, ut uni verbo divino suus maneat honor, sua „constet dignitas atque majestas. Quantum vero Lutheri dederit monumentis ex Epistola ipsius ad Meurerum d. 20. April. 1564. scripta, (cujus excerptum in Struvii Act. Litt. fasc. VI. p. 5. habetur) discimus. "Si vitam mihi, inquit, concesserit Deus „urgebo meum institutum & me Deo commendabo „& totus postea ero in lectione librorum Lutheri, „qui nos viam salutis primus docuit, a quo nos et„iam novisti dissensisse, nisi Italia nos docuisset. Pertinent huc etiam verba e literis ad Andream Fratrem missis 6. Junii 1562. Inter Theologos nova sub-

subinde disſidia oriuntur, quia multi non quæ-" runt, nec quærunt, nec quæſiverunt, quæ Dei ſunt," ſed quæ ſua. Recentiorum ſcripta non lego, con-" tentus Bibliis & interprete Luthero.,,

XIII. Ut ipſe divina potisſimum beneficia in carminibus ſuis prædicare ſolitus eſt, neque in alia materia lubentius crebriusque ſuam divitem venam prodidit, quam qua gratum ſuum animum erga Deum teſtificaretur, & in legentium mentibus pietatem & virtutum optimarum ſtudium excitaret, adeo quidem, ut Sioniæ lyræ fidicen præſtantisſimus mereatur dici: ita ſtili ethniciſmum, ſi quis alius, vehementer fuit deteſtatus, & a ſuis profanæ religionis ſpurca Numina in verſibus noluit nominari, ob quam rem ſingulari laude nuſpiam non mactatur. a)

a.) Pertinent huc Dreſſeri verba ex Oratione de Georgio Fabricio p. 765. "Etenim in verbis eam curam adhibuit, ut ab iis quæ ethnicam idoloma-" niam redolent noſtramque religioſam pietatem" lædunt, data opera abſtinuerit; & recte quidem." Quæ eſt enim inſania in tanta luce verbi divini" cum cœcis Ethnicis cœcutire, quaſi vero Scripto-" rum Propheticorum & Apoſtolicorum tanta ſit in-"

 opia,

„opia, ut ad scribendum Christianum carmen Phra-
„ses nobis desint, nisi ab Ethnica Idolomania mutu-
„emur. Sed delectat scilicet juniores copia illa at-
„que varietas, quæ in Ethnicis Poëtis admodum
„jucunda est, ut ad eam tanquam ad Sirenum can-
„tus adhærescant. Quod ipsum etiam sibi accidis-
„se juveni querebatur Fabricius. Ideoque tandem
„suum errorem agnoscens atque deplorans, tædere
„se atque pudere dixit, eorum verborum atque lo-
„cutionum, quæ ex Ethnica idolomania suis ali-
„quando Poëmatibus adspersisset. Nec postea Deum
„alium aut Numen in suis versibus legi voluit, quam
„illud unicum verum & æternum, & amicum ge-
„neri nostro, patefactum scilicet illustribus testi-
„moniis verbi & filii unigeniti Domini & Salvato-
„ris nostri. Ceterum Diis gentium magnis & par-
„vis, cœlestibus, terrestribus, silvestribus & marinis
„pollui & inquinari fœdissime scripta Christiana ex-
„istimavit. Inde sane effectum est, ut carmen nul-
„lum condere studeret, nisi sanctum, castum, ple-
„num pietate & fide JESU CHRISTI, quem nosse
„solum & ipse cupiebat, & ut alii nosse possent,
„operam dabat, quæ repetit Adamus in Vitis Philos.
f. 119. Ipse Fabricius in Dedicat. Carmin. ad Casp.
Nævium p. 595. collect. Basileensis minoris (nam in
ultima majore editione ubi illa ad Nævium scripta
compellatio prorsus aliter sonat, verba hæc sequen-
tia non comparent;)

Nostra Venus sancta est, castis quia sacra maritis
Non ferit illicitos ore licente jocos;
Ante aras adstat prohibentes turpia sacras
Ac pia sollicita gaudia mente premit,

Et

Et si forte suis puer ille protervior alis
Obstrepit audacem submovet ipsa manu.

Idem Adami Siberi Epigrammatibus, quæ cum Cantici Canticorum & Threnorum Jeremiæ metaphrasi Lipsiæ 1553. in 8. prodierunt, epigramma sequens præmisit:

Sapphum & Alcæum gravemque Pindarum,
Antiqua vatum nomina,
Laudant, meliora qui probare nesciunt,
Divina qui nec noverint
Mihi sacrati rore manans Spiritus
Deum celebrans unicum
Deique natum, cujus ortu gentibus
Apparuit vita omnibus,
Solatium in malis bonisque gaudium
Melis placet Davidica.

neque minus concinne in versibus ad Lectorem pium Pæanibus Prudentii de Vita & Morte Christi præmissis:

Hunc canere quisquis negligit
Unum Deum & ter maximum,
Quicquid canit dignum ignibus
Perire & undis fluctuum

Digna sunt etiam verba ex Epistola Georgii ad Paulum Eberum X. Calend. Maji 1562. missâ quæ hic apponantur, legenda in Celeberr. Tenzelii Bibliotheca Curiosa a. 1705. p. 360. "Placebit tibi, certo scio, summopere illorum sanctissimorum Viro-" rum (loquitur de Poëtis Christianis quorum tum" parabat editionem) sapiens & pius labor, quem" ego exosculor, & non satior lectione. Pellemus" e scholis Christianis Catulli & Martialis impuden-"

„tes & ſcurriles imitatores, & Muſis & Angelis ap-„plaudentibus.„ Inſuper in Dedicatione Poematum ſuorum collectionis ad Auguſtum Septemvirum Saxonem directa, male traduci ſcribit. M. Antonium Flaminium & Georgium Buchananum politisſimis ingeniis viros præditos, quod Eccleſiæ Chriſti canere quam delubris Minervæ aut Apollinis maluerint; ſed illorum gloriam apud Deum futuram eſſe æternam & immortalem. Imo velut ſignum quoddam & nota gentilitia verſuum Fabricianorum, quod Dei laudem celebrent & virtutum commendent culturam, commendatur in Monitione ad Lectorem eidem Poematum collectioni ſubjuncta, quæ ſummæ Evangeliorum a Pappo editæ etiam præfigitur & ita ſe habet:

Quod non continet aut Deum perennem,
Aut refert benefacta magna Chriſti,
Quod non dat meritum piis honorem,
Aut mores facit elegantiores,
Quovis id titulo aut colore præſtet,
Noli Fabricii putare carmen.

ad quæ verba reſpiciens Pappus hos de ſuo verſiculos addit in Frontiſpicio ſummæ Evangeliorum, in quibus Fabricium Poetam vere Chriſtianum collaudat:

Quod ſolum canis aut Deum perennem,
Aut refers benefacta magna CHRISTI,
Aut reddis meritum piis honorem,
Aut mores facis elegantiores,
Nec vani tibi in ore ſunt Deaſtri,
Nec Chriſto ſine magnus eſſe tentas,
Nec famam temeras malus bonorum

Impu-

Impuros neque perdoces amores
Diceris merito tuo Georgi
Vatum judicioque ceterorum
Concessuque, *POETA CHRISTIANUS.*

Juvat vero & alios audire hanc Georgii extollentes sollicitudinem. Hi sunt Hieronymus Wellerus, qui in Elogio, quod Commentario in Genesin additur, testatur, quod sui carminis venam potissimum ad illustrandam Dei gloriam contulerit, David Chytræus, qui in Chronico Saxoniæ f. 670. "Georgius Fabricius, ait, Chemnicensis, vir optimus at-" que doctissimus ac Vates vero Deo & Musis caris-" simus venam ingenii a Deo donatam ad veræ pie-" tatis ac gloriæ Dei illustrationem præcipue contulit. Georgius Bersmannus, qui in Epicediis lit. D. 3.

Tu mihi Phœbus eras, sed erat tibi Phœbus JESUS.
Qui tua cœligenis ora rigabat aquis,
Hunc tua, non Tegea, nec Dirces norat alumnum
Pagina sacra Deo, nomine plena Dei,
Numina non Vatum decima cum Pallade divas
Et quos vana Deos turba Deasque colit.

Laurent. Finckelthaus, qui in iisdem E. 3.

Sed quia divino flagrabat totus amore
Solus cantanti Christus in ore fuit,
Christus in ore fuit, cui laudes ille sonabat
Cui lyricum docto pollice movit ebur.

Jo. Andr. Pirnensis qui in Epithalam. p. 75.

Fabricium sacris juvat invigilare Camœnis
Et Christi sumta facta referre lyra,

imo & frater Jacobus in Hendecasyllabis Poëmatum præmissis collectioni p. 11.

Sic de fonte aqua limpido salubris
Secure bibitur: nihil verere
Putoris nihil his inest libellis,
Non est hic Camarina nec Mephitis
Ansanctique lacus palusve Lernæ.

Nath. quoque Chytræus, Ecclesiæ CHRISTI conditor, svasorem sibi Fabricium extitisse tradit, ut festa gentilia, tanquam impia & fastis Christianis indigna, omitteret, ejusque secutum se consilium profitetur in Præfat. ad Fastos. Tandem & Andr. Bailletus de cura ista sollicita pii Poetæ nostri ex Adamo exponit & hæc tandem subjicit: mais sa pietè n' a point ete assez forte, pour le rendre chef de secte, Jugemens des Sçavans T. IV. P. III. p. 311. His repertis ita testimoniis merito miror, quod nec Balthasar Gockelius edito a. 1647. Tubingæ de ratione carmina ethnico more pangendi scripto, ubi magna copia Viros impiam illam scriptionem graviter notantes adducit, nec Jacob. etiam Thomasius suffragantes illis alios adjungens in dissert. de stili ethnicismo Lipsiæ 1678. habita §. 13. Fabricii ullam injiciant mentionem. Ceterum quando testimonia ita congessi, quæ curam illam mirificam Nostri in profanitate sermonis Latini fugienda confirmant, ab eadem tamen sub initium muneris non alienum fuisse, progressumque demum ætate, ubi plerique rectius sapere incipimus detestari eam cœpisse reperio. Sunt in manibus meis Epithalamia Ipsius in Nuptiis Leonardi Badehornii, & Wolfgangi Meureri scripta Elegiaco carmine, & seorsim excusa Lipsiæ 1549. in quibus in Poematum collectione non inveniendis Hymenæus, Venus, Juno casta Tritonia

vel

vel advocantur, vel sollicitæ de nuptiis memorantur, inter alia Meureriano Epithalamio Gratulatio Jambica subjicitur, cui Cupidinis, Veneris & Thalassionis nomina adscripta sunt. Hanc vero in collectione Poematum P. I. p. 412. offendo etiam sed mutatam valde & à primum scripta diversissimam. Apponam utramque, ut appareat Lectori, quomodo λεωφόρῳ βαδίζων collegerit semet, & aliud institutum cœperit tenere, cujus deinde fuit tenacissimus. Gratulatio illa prior a. 1549. m. Febr. scripta ita fuit:

CUPIDO.

Manu Cupido fulgidas
Faces utraque concutit
Geritque bina flammeo
Corusca tela lumine.
Facem tuo telum tuo
Meurere condit pectori.
Facem tuo telum tuo
Condit puella pectori.
Ut mutuis complexibus,
Sunt juncta pulchra corpora
Sic mutuis amoribus
Sint juncta fida pectora.

VENUS.

Te sponsa Cypris aureo
Ornat venusta cingulo
Tuumque blandas in sinum
Fert Margaretha gratias.
Te sponse Cypris myrtea
Auget corona laurea
Quam docta donavit cohors

 Non

Non invidens Apollinis.
Ite ite donis inclitis,
Formæ atque virtutis pares.
Non munus aliud hoc latus
Decet, nec illa tempora.

THALASSIO.

Florete dulces conjuges
Juncti perenni vinculo,
Vester beatus sentiat
Nullas amor molestias.
Florete pulchri liberi
Bonis sati parentibus
Virtute vestra vincite
Claram parentum gloriam.
Hæc solus dat Deus bona
Deum timete conjuges,
Deus piorum nam thoros
Beat pudicos conjugum.

at in Oporiniana collectione, quæ est a, 1567., dicta supra p. ejus iste est tenor:

Manu eminente quid Deus
Faces utraque concutit,
Geritque bina flammeo
Corusca tela lumine?
Facem tuo, telum tuo
Meurere condit pectore
Facem tuo telum tuo
Condit puella pectore,
Ut mutuis complexibus
Sunt juncta pulchra corpora:
Sic mutuis amoribus
Sint juncta fida pectora.

Flore-

Florete dulces conjuges,
Juncti perenni vinculo,
Vester beatus sentiat
Nullas amor molestias,
Florete pulchri liberi
Piis sati parentibus,
Virtute vestra vincite
Claram parentum gloriam,
Dat solus hæc Deus bona
Deum timete conjuges
Deus piorum nam thoros
Beat pudicos conjugum.

XIV. Illud etiam in Georgii prædicari debet virtutibus, quod scholæ admotus atque onus proin non vulgare nactus, omnes nervos industriæ solerter contenderit, & indignatus otium, cumque negotio gaudens committi, non docendo modo fideliter, quos traditos habebat sibi in disciplinam, sed scribendo etiam & vulgando tot egregia ingenii sui monumenta istud sit consecutus, ut langvide nunquam in opere dici queat versatus, exsomnis semper providensque & agendi sciens, tum & temporis apprime tenax a) *qui ut sufficeret arduæ*

perfunctioni temperantia cumprimis salubrique & moderato victu perfecit. b)

a) Ita ipse Noster in Epistola ad Meurerum a. „1564. scripta: "Ab illo tempore, quo ex Italia ve„nimus, nunquam carui laboribus & curis maxi„mis, illos tamen sponte subii, qui otiosus esse ne„queo; has mihi attulerunt tempora: & in Dedi„cat. Elegantiarum e Plauto decerptarum ad Matth. Dabercusium ad commune Reipublicæ quasi ædificium aliquid apportaturum inter cæmenterios & bajulos non fastidire semet adhiberi venuste fatetur; iterumque ad Meurerum scribens a. 1549. "Schola „nostra jam non impleta est, ait, sed referta. Deum „æternum oro, ut mihi adsit in hac imbecilli ætate „regenda. Nam quantus ille labor sit, ex animo „cupienti satisfacere muneri suo quotidie magis in„telligo„ Imo & ad Thom. Pitschium, ludi Dresdensis Collegam, suum olim γνήσιον παίδευμα, ita nimiis curis implicitum & solatur & quid sibi perferendum quoque sit subindicat: "Ad M. Petr. „Glaserum Compatrem meum scribo, ut rogasti, si „qua pars oneris demi tibi potest. Memineris ve„lim illius dicti divini. Ego sum longitudo die„rum tuorum: igitur & nos in laboribus firmabit „ad sui nominis gloriam illo modo quo agricolas „in messe & in totius vitæ tempore homines omnes „laboriosos, inter quos non felicissimi, qui institu„endo pueros laborant. Extat Epistola hæc a. 1569. scripta ad calcem Hymnorum duodecim Fabricii quos ille Pitschius Germanicè reddidit C. 1. laudat ipsum tanquam σεμνότατον μυσῶν θεράποντα

&

& ejus immenſam induſtriam Michael Neander in Dedicat. Coluthi Græca ad fratrem Georgii Oper. Antholog. p. m. 26. his verbis ad Jeſum Chriſtum directis: "διάσωζε ἡμῖν ἐπὶ μήκιςον τὸν γεώργιον Φαβρίκιον, κάλλιςόν τε καὶ σεμνότατον τῶν" μυσῶν θεράποντα, ἵνα καὶ πλείυς θεριςὰς πι-" ςὺς διακόνυς καὶ ἐργάτας εἰς τὸν σῦ θερισμὸν" ἀποςέλλῃ, ὥςε καὶ ἀπὸ τῶν κακῶν τῶν ἀντι-" πάλων αὐτῦ μίσυς καὶ λοιδοριῶν ἀδίκων, ἅπερ" διὰ τὴν ἐυσέβειαν τε καὶ φιλαλήθειαν καὶ εἰ-" λικρίνειαν ὑπομένει, ἐλευθεριαζόμενος, καὶ ἐν" εἰρήνῃ ἡσυχίᾳ τε διάγων, καὶ ἀδεῶς τὰ αὐτῦ" διαπράττων ἡμας ςέργων μήποτε ἀπολήγειν," αὐτὸς φημὶ κόσμημα καὶ κλεὸς τῆς μισνίας" πολὺ μέγιςον μετ᾽ ἄλλων ἀδελφῶν αὐτῦ τῶν" Ἀνδρέα καὶ Ἰακώβυ καὶ Βλασίυ βελτίςων ἀνέ-" ρων θεοφιλεςάτων τε καὶ τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ" χρησι μωτάζωντῶν φίλων ἡμῶν, διὰ πολλῆς" αἰδῦς ἀεὶ τιμηθησομένων.„ Inſuperque Jo. Camerarius in Dedicat. Virgilii, quem edebat ad G. Fabricium, à quo MSCtum Virgilii codicem nactus fuerat; "cum tu non modo docendo ſed etiam" ſcribendo omnium noſtrûm induſtriam vincas," nullum intermittens tempus, quo non aliquid ope-" ræ operi Muſico impendas. Vidi enim" nuper, cum ad Vos Miſnam veniſſem egregia ope-" ra Tua partim indicata, partim etiam perfecta, cum" laboribus ſcholaſticis ita interea vacares, ut præ his" aliis curis intendere animum Te poſſe pene incredibile videretur. Libros nimirum ſemper etiam ſcri-"

pſit

psit noster, dum docuit, spectantque ad ejus hanc contentionem Schellenbergii, Annales Misenenses Carmine ornantis, verba f. m. 12.

Atque aliquid semper non unquam incude relicta
Fabricius fabricat docta quod ora legant,

itemque ejusdem aliud ex eodem carmine illud f. m. 10.

Qui si doctrinæ transfundere mense vel uno
Possit in os, & cor in puerile favos
Non detrectet opus, parcatve laboribus ullis
Cuncta suæ sectans emolumenta scholæ.

Par est vero Michaelem quoque audire Schultesium, Wicelebianæ Scholæ Rectorem, in Epistola Dedicatoria rudimentis pro schola Wicelebiana conscriptis præmissa, ita de laborum pertinacia, quæ in nostro fuit singularis, pronunciantem: "In hac „palæstra magna cum laude nec sine aliorum fructu „sudavit hactenus Clarissimus Vir, Georgius Fabri„cius, quem admirari licet multis, imitari continget „paucis, propter singularem eruditionem & indu„striam pene infinitam, quam quia demittit ad studia „illa humilia & plerisque odiosa, reponit in Re„publ. literaria memoriam nominis sui sempiter„nam. Tantos autem labores in umbra scholastica „nemo unquam suscipiet, nemo perferet, nemo „etiam conficiet, præter Fabricium, Herculem eru„ditorum.„ Sic autem in ipsum Georgium congruit exacte quod in bono Præceptore auditus est requirere ita in Dedicatione Elegantiarum è Cicerone scribens: "Atqui commoda ingenii puerilis „tractatio, non solum moderatorem & laboriosum „artificem qui & animadvertat, quid cuique ætati atque

atque ingenio conveniat & id ſtudioſe ac ſedulo“ exequatur: in utroque enim peccatum eſt & cum“ labor deſtituitur præclara doctrina & eruditio non“ commendatur ſingulari induſtria.„ Sic bene Jo. Vogelius in Carmine quo Siffridi Miſenenſis Epitomen ornavit f. 141. teſtatus eſt:

Quo, teneris pueros formando Magiſter ab annis
Vix unquam melior virgea ſceptra gerit

b) Ceterum de temperantia ejus Chriſtoph. Schellenbergium juvat audire in Epithalamio Fabricio ſcripto ita ſcribentem: Carmin. Nuptial. quæ ex officina Voegeliana edita teneo E. 5.

Ipſe ego dum tota trieteride ſede ſub una
Illius lateri junctus alumnus eram,
Non unquam Baccho vidi titubare Poetam
Pectora miratus numina plena DEI.

XI. Non reperio, quod cupiditatum ſemet dederit lenociniis Noſter, aut ullius voluptatis, niſi quæ petitur & literarum tractatione, ſe paſſus ſit illecebris deliniri; hoc reperio, vitæ ejus conſvetudinem excutiens attente, quod nactus laxamenti nonnihil a ſeverioribus curis vel carmini ſe ſcribendo accinxerit a) *vel ad rerum naturæ contulerit inveſtigationem & modo herbis ſeligendis* b) *modo ſcrutandæ animantium indoli vacave-*

caverit, c) *modo piscium genera distingvere didicerit*, d) *imo neque Musicis etiam nonnumeris permulserit animum*, e) *quem & prodigia varia præstigias nubium & mira in aëre atque terra spectata diligenter novimus annotasse*. f)

a) Quam pie negotiorum spatia otio dispunxerit, ipse nos doceat ita canens in Pæanum Angelicorum Dedicat. p. 265.

Dum turpe multos otium
Damnosa per diem alea
Delectat, aut juvat mero
Curas tenaces solvere,
Aut perdere ævum crimine
Intemperante noctibus
Inter labores plurimos,
Quos sustinere me Deus
Jussit, levamen quæritans
Tuli manus ad Barbiton
Cœlo levatus & sacro
Adjutus à spiramine
Sanctos amores, inclita
Facta Angelorum prodidi.

b) Habuit Fabricius amicum singularem Christ. Leuschnerum Medicinæ Doctorem, & conditorem horti in hac urbe industrium, de quo infra quædam. Hunc multis consitum plantis peregrinis & sinu atque gremio herbas foventem descripsit Noster sub finem Annal. urbis Misnicæ f. 121. rigavitque fonticulis, Poëtarum, versus excerpendo videlicet de

Poe-

Poetis antiquis naturam herbarum variarum edocentibus. Hic meminit Arizari & ſe dicit hoc conſecutum opera Joachimi Camerarii Medici clariſſimi f. 122. barbulæ hirci, quem florem Petr. Matthiolus miſerat f. 123. ferulæ fruticis Italici, quem ſe vidiſſe etiam in promontorio Miſenæ tradit, non ſoli proinde adſcribendum Africæ f. 127. quæ induſtriæ ejus in herbis tum ſpectandis, tum in hortum etiam Leuſchnerianum inſerendis ſint documenta. c) Infra, ubi in ſerie Amicorum Fabricii G. Agricola comparebit, verba hujus ipſius adducuntur, e quibus, quod animantium etiam notitiam noſter ſibi comparaverit, conſtet. Sic docebitur proxime ſequenti numero, quod Geſnero ſe adjutorem præbuerit ſuum de animantibus concinnanti vaſtum opus. d) In Annalibus urbis Miſenæ L. III. f. 110. ſq. enarrat varia piſcium genera in Albi obviorum, diſcernendo hoſpites, qui vel e mari aſcendunt vel e fluminibus aut rivulis inferuntur â propriis & quaſi domeſticis noſtri fluminis, quorum quadraginta numero nomina â Sigismundo & Georgio Kerniis piſcatoribus didicerat. e) Muſicæ ſcientiæ non fuiſſe expertem, ex eo collegi, quod in honorem Georgii Zeleri Prof. Lipſienſis, cum Doctor Theologiæ fuiſſet nuncupatus, idque Noſter die Catharinæ reſciviſſet verba illa *Catharinam collaudemus* numeris adſtrinxerit Muſicis, quos Epiſtolæ, quam MSCtam adſervo die Barbaræ a. 1551. datam appictos habeo, quanquam in eadem Epiſtola hæc pro ſua addat modeſtia: "Ago gratias tibi, & quod in honoribus tuis mei memineris, & ejus etiam miſe-" ris, quod cariſſimis dari ſolet, monumentum. Mu-"

ſicus,

„ficus, ut ſcis, malus ſum, alioqui plura cecinilſem, „præſertim ominis cauſa vel tibi vel mihi.„ Cum Godeſchalcus Prætorius hymnos quosdam & in his Fabricianos etiam numeris Muſicis a Martino Agricola adſtrictos Fabricio dedicaret ſcripta Magdeburgi a. 1556. Calendis Julii Epiſtola inter cetera hoc etiam habet: "Eos tuo nomini, Fabrici, Martinus in„ſcripſit, Nam gratus eſſe tibi volebat in eo, quod „Hymnorum tuorum à te munere fuiſſet ornatus. „Deinde cum admonitus â te de tuorum hymno„rum Melodiis fuiſſet, judicabat his quaſi præludiis „primum omnium ad te veniendum, quæ novæ deinceps deliberationes ſequi poſſent, quæ ſimiliter noſtri amorem in nobilisſimam artem indicavit. f) Hieronymus Wellerus laudat ipſius operam in conſignandis prodigiis adhibitam tanquam Eccleſiæ maxime utilem in Epiſtola Germanicè ſcripta Opp. German. T. II. f 235. Eorum longum Catalogum Epiſtolæ Prid. Id. Januar. a. 1551. ſcriptæ ad Paul. Eberum mittit, quæ ſuo ille Calendario debito quæque loco adpoſuit.

XVI. Hic in ſingularem Fabricii commendationem iſtud adjungi debet, quod ſummo ſtudio diligenterque curaverit ſemper, quæ fore utilia aliis erat arbitratus & iis maxime, qui ſcribendis libris inſudabant, nullum voluerit in ſe claudi commodum, ſed velut mutuo amore in commune conſtrictus auxilium con-

consilio suppetiisque & paratis nunquam non officiis humanitatis præsto fuerit, id omni agens assiduitate ut sua vita non uni hominum generi crederetur fructuosa. a)

a) Vere de fratre hoc suo Jacobus in Epicediis, quæ Lipsiæ a. 1571. exierunt b. 4.

Sicut odoratis succum delibat ab hortis
Inque facos dulces sedula stipat apis:
Sic vitæ illius veluti mellatio dives:
Utiliter patriæ vere operosa fuit.

Testatur Albinus lubenter ipsum & sine invidia scripturos aliquid adjuvisse Agricolam, Gesnerum, Eberum, Fincelium, Sleidanum, Munsterum, Humbertum, Schradæum, Golzium in Chronico Misenensi f. 364. Quod Agricolam attinet, hic in Epistola ad Wolfgangum Meurerum, qua ipsi rerum metallicarum nomina dedicat Opp. Basil. a. 1657. f. 702. "Eodem beneficii genere G. Fabricius, Vir incredi„bili rerum cognoscendarum pariter & dicendi stu„dio flagrans, me totum devinctum tenet. Non „enim cessat ad me mittere omnia, quibuscunque „juvari atque ornari mea studia possent. Ipse in Epistola ad Meurerum 1553. scripta, se viginti genera annatum ad Gesnerum misisse ait, quæ ab aucupibus didicerit & ipse Gesnerus in Catalogo doctorum Virorum, qui tum ad opus Historiæ animalium, tum & ad historiam aquatilium & piscium imagines horum & descriptiones miserunt utrique præmisso, Nostrum nominat, & Tomum II. qui agit de qua-

H dru-

drupedibus oviparis, Valentino Gravio, Decimario & Senatori Fribergensi Idibus Februar. a. 1554. inscribens, ita hujus in se juvando laudat humanitatem ut præstitam simul a Fabricio operam extollat. Verba dedicationis ejus, quæ hoc probent, ea sunt: "Multas & raras animantium volucrium, nantium „& terrestrium figuras, tuo beneficio cum descripti„onibus & historiis etiam plerorumque optimus & „doctissimus ille in omni literarum genere Georgi„us Fabricius, præclarum Germaniæ nostræ decus, „jam aliquoties ad me misit. Porro præter grati„tudinis officium, quod omnino præstare debebam „hoc etiam obiter lucrari me video gaudeoque, „quod incliti nominis Tui patrocinio & auctoritate „splendoris & dignitatis non mediocre ornamen„tum operi nostro sit accessurum. Id enim certo „polliceor, qui ut eruditum in optimis literis te vi„rum esse gravissimi Georg. Fabricii testimonio, ita „& hnmanissimum ac studiosorum hominum Mæ„cenatem singularē eodem & ipsa in me beneficen„tia tua adductus facile & libenter agnoscam. Po " „stremo hanc veluti coronidem & corollarium lu„cri mei mihi fore aliquando persvadeo. ut tua cu„ra, industria, liberalitate, Oceani Germanici Bal„thicique aliquot piscium & belluarum præter illas, „quas jam prius misisti, icones ac corporis naturæ„que ipsorum descriptiones accipiam. Hanc equi„dem spem quasi vigilans somnio (ut suos quisque „amores solet) & opto hoc mihi somnium ratum „aliquando & hypar, ut Græce dicam, evenire. Nec „dubito, quin ad hoc conandum Georg Fabricius „noster tum excitare te tum ad perficiendum viam osten-

ostendere & velit & possit. „ Idem autor fuit Petro Lotichio ut Jac. Micylli opera Poëtica colligeret; quin & Jacobo Strasburgo Lotichii Poëmata edenti promte auxiliatus est; prædicante id hoc ipso grato animo & Præceptoris sui extollente benignitatem Epistola primæ Lotichii Carminum editioni, quæ ex Voegelini officina a. 1561. prodiit, addita p. 75. Similiter Matth. Dresserus scripto in mortem Fabricii & Erfurto misso Epicedio Epicedior. C. 2.

Qui mihi svasor eras Ciceronis scripta legendi,
Sic demtis mendis ut meliora darem.

Michael vero Neander in Dedicat. Theologiæ Lutheri ad Fratres Fabricios, Georgium nunquam se desiisse amore, in suorum numero habere, se prædicare & colere & Musas suas invitare. Possideo Epistolam Fabricii MSCtam ad Michaelem Voitium è Bibliotheca celeberrimi in Academia Jenensi Doctoris G. Schubarthi mihi communicatam, cum qua veteres huic Musicos mittit è Thuringia ad se allatos Conradum Hirsaugiensem Abbatem, Bernonem Augiensem & alios instruitque cupidum ipsius consilio, quod institutum tenere debeat in edendis libellis Musicis. "Quod ad Te pettinet," scribit, vellem libellum simplicissimum προγυμνασματικὸν colligeres, in quo prima elementa" digna demonstratione artis, sed tamen cum præceptorum explicatione necessaria traderes, ad captum eorum, qui primum inchoant eam artem" Deinde adderes secundum eum ipsum in quo fundamenta extruis quem mihi superiori anno judicandum mittebas. Postea suo tempore progrede-"

H 2 tetia

„reris longius, donec ad eum artis uſum, qui jam in „tot vocum varietate conſiſtit, pervenires, ſi idem „ſentis tu, facile efficiam, ut priores duo Baſileæ ab „Henrico Petro, Viro ſtudioſiſſimo exprimantur. Quanta diligentia & quam cupido animo Reinero Reineccio auxiliatus ſit Hiſtoriam Juliam concinnanti, infra docebitur ubi Reineccius inter amicos Fabricii eximios numerabitur.

XVII. Erat Fabricius ut admirabili optimarum rerum ſcientia copiaque cognitionis: ita ſapientia præditus prope ſingulari. Jam inde ab adoleſcentia velut naturæ quibusdam invitamentis atque ductu propenſior ad Scholaſtici muneris perfunctionem deprehendebatur, & cum Rectoris ſuſcepiſſet partes, quam prudenter, quam ſagaciter & circumſpecte viſus fuit agere! Noverat explorare ſi quis alius ingenia & ad eorum indolem diverſam ſuæ inſtitutionis diverſe attemperare rationem, gnarus, quo doctrinæ cibo & quam modificato cujusque animi vires deberent firmari a) *Libros ſuis proponebat notæ melioris, & excusſis è manibus, quos ætas illa procude-*

cudebat, non probatos omnes usquequaque è fontibus haurire potius ipsos, quam rivulos volebat consectari cumque Ciceronem dicendi optimum artificem neque intelligendi minus etiam nosset, eum studiose volebat evolvi, & stilum omnem genusque Latinæ scripturæ, cujus puritas curæ ei fuit imprimis, ad ejus orationis similitudinem efformari. b) *Constat inter omnes, quam expeditam viam ad Carminis condendi rationem reddiderit, quam salubri consilio selectas è scriptoribus optimis elegantias evulgaverit, ut memoriæ adolescentulorum consuleret, quam operoso studio certis tabulis universam doctrinam Grammaticam incluserit. Quæ sunt non diligentiæ magis quam judicii libratissimi & ejus eximiæ prudentiæ Specimina, quam scholarum moderatoribus ad obeundas rite commissi muneris partes pernecessariam arbitramur & Fabricium nostrum bonum profecto in Sparta,*

quam ornabat ratiocinatorem dedisse neminem latet, imo ut praclari Rectoris imago haberetur effecisse. c)

a) Fabricius in Epistola ad Meurerum a quo ad munus scholasticum capessendum fuerat invitatus Argentorato XI. Calend. Decembr. a. 1545. scripta ita ait: "Ego, mi Wolfgange, laborem scholasti-„cum neque fugio neque detrecto, imo hunc mihi à „puero proposui, & in eadem nunc quoque maneo „sententia, quem etiam si non uno aut altero etiam „anno subeam, dummodo subeam & intra breve „annorum spatium, non puto me ideo patriæ de-„futurum aut officio meo, & dum illa mihi compa-„ro adjumenta, quæ ad tale negotium munusque „necessario pertinent, & patria mihi ignoscet & ami-„ci viri boni atque æqui concedent. „ Ad Rectoris ergo dignitatem evectus, ut æquaret se suorum ingeniis & ad cujuslibet conv r eret profectus necessarium pervidit. Bene in Dedicatione Prosodiæ quæ Elegantiis ejus Poeticis subjungitur p. 102. qui „puerum instituere vult, eum fieri puerum necesse „est, & se ita ad imbecillis ætatis captum accommo-„dare, ne laborem & operam in instituendo ludat, „quod etsi plenissimum tædii est, nobis tamen, qui „hanc suscepimus provinciam & tueri conamur, ista „molestia est nequaquam fugienda. Subjicimus his , quæ de sua docendi ratione eleganter commentatur in Dedicat. Tabulis Grammaticis præmissa ad Johannem & Hugoldum Schleinitzios: "Nostrorum, inquit, mores nos instituimus, primum „religionis & pietatis præceptis, quæ qui harum Regionum

gionum Ecclesiis puriora tradiderunt, nomine an-" tiquo Catechesin nominarunt: in quibus de vero" & omnipotente Deo, de ipsius animo & erga ho " mines voluntate absoluta doctrina, continetur: &" fœderum, quæ cum Deo nobis intercedunt certi-" tudo explicatur atque dignitas. Ad docendas de-" inceps linguas atque literas simplicissima porro" adhibemus præcepta & quandam χειραγωγίαν" ὁδοποιητικὴν, qua veluti manu, via directa, neque" longa ducuntur ad faciendum sermonem propri-" um, ad quæ præcepta inculcanda confirmandaque" in optimis statim auctoribus rudes adhuc & impe-" ritos assidue exercemus, utque asvesiant ad imitati-" onem, in qua meo judicio studiorum excellentia" posita est: pro viribus annitimur, ut intelligere" veteres & admirari optimum quemque discant. Ad" tale ædificium eruditionis magnæ fundamenta" quædam (qualia sunt præcepta, de quibus libris in" his agitur,) esse necessaria nemo dubitat: & qui" protervitate aut inscitia negant, sero tandem &" cum dedecore fateri coguntur. „ Pergit deinde & de studio Grammatico quod in scholis commendatissimum esse debet, ita eleganter loquitur: "Quæ præcepta etiamsi specie exilia & re ipsa minuta sint" & plurimum operis nihil ostentationis habeant, ta-" men si non negliguntur, & suo imbibuntur tempo-" re, peritos tandem Philosophos, magnos oratores" politos Jureconsultos, eximios Theologos & in" Remp. & in Ecclesiam ipsam quasi in colonias, e-" mittunt. Neque ego hoc dico quod ex his prin-" cipiis, tanquam e cerebro Jovis Minerva, confe-" stim exiliant aut evolent artifices: Sed affirmo cum"

„Peripateticis, esse instrumenta: dico cum Posido-
„nio esse rudimenta non opera. Quibus hoc ob-
„scurum est, considerent in tota natura, è quibus te-
„nuibus fontibus fluvi oriantur navigabiles, è quam
„parvulis seminibus quantæ procreentur arbores,
„tum videant simul, neque semen esse arborem ne-
„que caput aquæ ipsum esse flumen; cœlum, so-
„lum, cultura, tempus, aliquis interdum casus mira-
„bilia ipsis præbent incrementa; accidit idem in
„animatis corporibus: neque elephas aut panthe-
„ra tanto robore tantaque celeritate primum in lu-
„cem prodeunt, quantum postea addunt anni & ex-
„ercitationes, quæ illis sunt belluis usitatæ atque
„communes. Eadem ædificiorum ratio est; arcis
„alicujus munitæ extant muri & propugnacula; la-
„tent fundamenta; instructæ triremis non apparet
„carina, sed cernitur altitudo mali; aparatus remo-
„rum atque armorum veli & funium multiplex di-
„versitas. Tolle id quod oculis non subjicitur in-
„forme atque rude quid relinques, præter ruinas &
„naufragia. In alia Epistola ad Meurerum 4 Cal.
Jun. a. 1546. scripta. "In schola mea multa reperio
„emendanda; pueris à Rivio sum publice commen-
„datus, sed a vobis nondum confirmatus. Vellem
„Joachimum adventare, ut tandem hoc negotium
„constitueretur; interim tamen puerorum ingenia
„& profectum exploravi, ut libenter inirem ratio-
„nem, qua libellos quosdam recentiorum ejicerem
„& veteres eligerem, quod non frustra Tibi dico.
b) Testatur de cura puriori sermoni impensa Henri-
cus Pantaleon in Prosopogr. P. III. f. 504. "In eo
„loco, pergens, optimos quosque auctores, impri-
mis

mis Ciceronem & ſacros Poetas expoſuit, atque ut" Latinæ linguæ puritas conſervaretur, ſedulo cura-" vit. Ego inſuper vero ex epiſtola ad Jacobum fra-" trem a. 1548. exarata, quam MSCtam ſervo, non-" nulla adjicio, ut qua ſolertia Latini ſermonis venu " ſtatem complexus ſit, dilucidius conſtet: Deſidero" in verbis tuis proprietatem, cujus ratio habenda" maxime eſt, eam tibi paries imitatione & diligen-" tia. Ad imitandum tibi proponitur Cicero, opti-" mum ſane exemplum, quem ſi attente audies â Præ-" ceptoribus & ſequeris eam rationem, quam tibi do-" mi expoſui, brevi magnos progreſſus cum laude &" voluptate tua facies. In ſcribendo judicio opus" eſt; nec enim omnia, quæ primo ſe offerunt, ſu-" menda ſunt, ſed optima. Ea tamen quæ ſint, ſi" judicare per ætatem non potes, utere nullo, cujus" autorem idoneum atque elegantem non habeas, at-" que etiam qui tibi ad imitandum maxime eſt pro-" poſitus, Cicerone. Ita fiet, ut & Latine ſcribas &" prudenter. Judicium autem ætate & multo uſu" parabitur. Retinenda ante omnes contra opinio-" nem imperitorum in ludis literariis hæc ſententia" eſt, vera antiqua neceſſaria, nihil ſcilicet in oratio-" nem improprii aut inquinati admittendum. Ut" enim in veſtitu populari, ſic in communi ſermone" plurimum intereſt, ut apta & habilia omnia ſint &" conſvetudini honeſtæ conſentanea. Militum veſtes," quibus nunc femora tegunt velis nautarum eſſe vi-" demus laxiores & ita diſciſſas atque laceratas ut" Abſyrti aut Marſyæ corpus (quod in fabulis eſt)" mutilum laniatumque magis non fuerit: quam" cum in caſtris Turcicis militum captivorum corpo-"

„ra ad vestium formam fuerunt dissecta. Talibus „similes sunt, qui oratione incomposita & dissoluta „& absurda loquacitate delectantur, quam insuper „deformant levitate atque ineptiis: quos stultorum „militum fortunam experiri par est, ut ære diruti ca„piteve diminuti e Scholis perpetuo relegarentur „ad barbaros. Notis rerum propriis & cura ver„borum neglecta error & obscuritas nascitur, in „oratione autem, in qua labefactatur varietas & im„plicatur intelligentia, quid loci relinquitur pruden„tiæ? hac sublata, quid omnino inter hominem „garrientem aut rudentem asinum est discriminis? „Veterum sapientum hoc studium semper fuit, ut „cum perspicue & disertè tum etiam cum ornatu „animi sui cogitata afferrent.„ Eam ob causam diu abstinuit â lectione Poëtarum etiam Christianorum, ne stilum corrumperet nimirum veritus. Audiamus, quæ scribit in Dedicat. Poetarum Christianorum p. 8. "Legeram in libris de corruptis disciplinis apud „Ludov. Vivem hæc verba; Juvencus, Sedulius, „Prosper, Paulinus lutulentæ & perturbatæ sunt „aquæ. Ei autem viro tantum auctoritatis tribue„bam, ut quicquid ipse diceret, id esse sequendum: „quicquid statueret, id esse sequendum, ei assenti„endum arbitrarer. Talis igitur viri sententia ab „illorum lectione, nec quales essent inquirendum „putavi, quem purum & liquidum esse debere me „docebant Præceptores.„ Tribuitur Fabricio proinde laus venustè compositæ orationis jure meritoque, nec abludit à vero, quod Andr. Ellingerus Jena transmisit elogium Epitaphiis mortuo scriptis insertum. l. A. D. I.

Non

Non datum omnibus exarare libros
Culto carmine & eleganti prosa
Quales optimus edidit Melanchthon,
Doctus Fabricius, Sturmiusque,
Quales & Joachimus ille Francus
Edunt.

Imo vero etiam Michael Hempelius in Epitaphio ipsi seorsim facto b. 3. cecinit:

Nil affectatum, simulatum nilque coactum
Ambagesque stilus Fabricianus habet,
Proprietas illi curæ sunt mundaque verba
Nec sermone nimis luxuriare solet.

Exinde stili ejus venustas doctos etiam viros mirum quantum delectavit, suntque silentio non prætereunda ea quæ Melanchthon ad ipsum scripsit die Baptistæ a. 1549. "Adeo amant ingenium tuum & orationis sanitatem & alii qui judicare possunt, ut" cum legerem apud amicos epistolam, certamen de" ea esset inter Marcellum & Vitum, cum uterque si-" bi eam donari peteret tanquam κειμήλιον.," c) Abit Fabricius adeo in exemplum boni Rectoris, & utrique, & ipsi & Bartholomæo Walthero, cedit honori Rectori Scholæ Portensis, quod hic a. 1590. mortuus comparari cum Georgio & tumulo ipsius inscribi potuerit:

Me genitum Pirnæ Waltheri nomine quondam
Signabant, cujus membra teguntur humo,
Fabricius quod erat Misenæ clarus Alumnis
Hoc tibi dum licuit florida Porta fui.

vid. Pertuchius in Chronic. Portensi L. II. p. 167. Neque inconvenienter egisse censendus est Adamus Siberus, cum quatuor libros de educatione discipli-

næ

næ puerilis Scholastica sub titulo *Jobelæus*, concinnans, cum priores Tuos Rivii nomine signasset, sic ut quartus Magdeburgo Eberus inscribebatur; tertium titulum dedit Fabricio Dabercusius, cujus ista nimirum capita: Rector, hypodidascali subductores, pietas, disciplina, artes, linguæ, autores, educatio, classis, lectiones, ordinum intermediorum, interpretatio, ordinis summi lectiones, repetitiones, pronunciationes memoriter, disputationes, stylus, commonitiones de formando stilo, exercitationes, versus & carmina, emendatio, progressiones classicæ, strategemata, lusionum exercitia, animadversiones & pœnæ vid. de libro illo, quem nulla industria potui invenire, forte nec editum etiam, Adami Theodori Siberi διαλέξεων Academic. Volum. I. p. 293. 294. ubi Christophoro Cæsari de hoc parentis sui fœtu cupienti erudiri, capita singula enumerat. Imo vere prædicare potuit Dresserus in Orat. de G. Fa-„bricio p. 759. "quocunque aspicimus & quam-„cunque partem hujus illustris Gymnasii contem-„plamur, non vestigia solum pressa, sed testimonia „etiam expressa ingenii, industriæ atque virtutis hu-„jus viri invenimus, quem eximias ejus virtutes breviter complectens, annis viginti sex fide bona, studio indefesso, patientia laborum & onerum incredibili & præstantia infracta suo officii munere functum esse subjicit p. 761.

XVIII. Quis negaverit modestum cumprimis, & ab omni cupiditate remotissimum fuisse Fabricium, qui majo-

res

res honores vera sprevit animi magnitudine meritorum suorum æstimator parcissimus, neque votis suis ultra fas visus unquam procedere a). *Quis vero placidi sedatique animi eidem denegaverit laudem, qui sine dissensione concordissime cum suis vixit Collegis, neminique adversus & fœdas altercationes nunquam non perosus, ne tum quidem, cum Flacianum dogma veniret in contentionem, inque magnum excideret certamen, quantum vis ardens ipse veri tenendi studio, hortando tamen litigantes monendoque & ad lenitatem ac moderationem exacerbatos revocando mitissimi ingenii sui dare cessavit documentum* d).

a) Modestiæ Fabricii istud sit argumentum quod a. 1552. in Professoris Vitebergensis Jo. Marcelli locum evocandus de suis tamen inferioribus subselliis surgere renuerit, & in splendidius theatrum suas proferre dotes. Discamus ex Epistola ad P. Eberum, cujus consilio res illa tum agebatur 4. Calend. Febr. d. a. scripta & in Gothana Bibliotheca latente, quam sua sorte contentus ipse Vir fuerit: "Omnino scribit spoliata est magno ornamento Acade-"

mia

„mia veſtra obitu Johannis Marcelli: & ego orba-
„tus ſum amico ſvavisſimo, id quod cum aliis offici-
„is declaravit, tum binis literis ad me paulo ante
„obitum perhumaniter ſcriptis, in quibus cum de
„communi temporum miſeria & noſtrorum ſtudio-
„rum neglectione conquereretur, ita verba fecit, ut,
„quaſi ſublata ſpe emendationis diutius vivere non
„optaret, animo ſcilicet præcipiens propinquam ſibi
„ex his ærumnis liberationem, quæ ut viro optimo
„expectata fuit: ita ſine dubio eſt acerba multis qui
„ejus doctrina & virtute & ad humanitatem & ad
„decus uti potuiſſent. In ejus autem locum quod
„tuo judicio & quaſi ſententia nominatus ſum, in eo
„tuam benevolentiam minime mihi novam animad-
„verto, ac quod ad meam voluntatem attinet,
„quam tibi perſcribi requiris, de ea breviter ſic ha-
„beto. Ab eo mihi tempore, quo judicium de re-
„bus aliquod facere potui, propoſitum fuit tale oti-
„um, quod nec mihi inhoneſtum, nec infructuo-
„ſum aliis foret, ad quod etiam mihi talem faculta-
„tem parare conatus ſum, qualem & mediocritas
„ingenii & tenuitas mea paſſa fuit. Cum autem
„nihil viderem, quod utilitates uberiores haberet,
„quam viam diſciplinæ & virtutis monſtrare multis,
„ad ſcholas, ut ſic dicam umbratiles me contuli.
„Nam & natura ipſa timidior ſum, quam ut lucem
„ferre ac ſuſtinere multitudinis ſilentium queam: &
„iis etiam rebus minime inſtructus, quæ & negoti-
„orum magnitudini, de quibus ſcribis in literis tuis
„ac opinioni ex, neſcio quibus indiciis de me con-
„ceptæ, ſatis eſſe poſſit. Is præterea nunc rerum
„ſtatus eſt, ut loci mutatio novas mihi moleſtias &

graves

graves offensiones sit paritura. Quamobrem etsi" vestram consvetudinem maximi faciam & sobrietatem omnibus anteponendam censeam: tamen" quod & naturæ ingeniique imbecillitas ac ipsa propemodum necessitas me hortantur, nisi & turpis &" contumax esse velim, sequendum est. Tu itaque" optime ac doctissime Ebere, hæc bene & ex animo" scripta ita excipies, ut soles, & quod antea in me" provehendo fecisti, magna cum laude mea, idem" nunc in excusando & defendendo facto ages, honoris mei gratia.„ Conf. Albinus in Chronic. Misenens. tit. XXV. f. 363. qui, post mortem Melanchthonis, denuo Witebergam vocatum, connitente tum maxime Peucero discedere e Schola sua noluisse; imo cum longe antę ao. 1547. Fribergam a Gravio invitaretur similiter renuisse docet. Ita a. 1553. Sverinum deducendus, cui ludo deinde Collega ejus Dabercusius, quod supra, n. X. monui, præfectus fuit, ad Meurerum suum die Servatii d. a. his scripsit verbis: "Melius convenit hiemi cum" æstate, quam mihi cum aula: Spernuntur literæ" nostræ & nos cum contemtu ludificamur. Irasci" nolo, & patriam non deseram; nisi deserar ab ipsa.„ Quæ verum esse confirmant, quod Andreas Ellinger mortuo scripsit elogium in Epicediis D. I, ita se habens:

Longe a Fabricio tumens superbe
Abest ambitio sitisque honorum
Magnarumque fames opum invidenda,
Contento mediocribus, suisque
Ergo nobilis otii palæstram
Et vitæ genus hoc laboriosum,

Nun-

Nunquam deseruit scholas: hic illi
Præfixus scopus, optime mereri
De Republica & orbe Christiano,
Auctoque ingenii sui talento
Christo plurima velle fœnerari,
Sancto proposito piaque mente
Sic vere generosus ille, magni
Per vestigia Rivii ambulavit.
Præceptorum imitans: & optima se
Depelli statione non sinebat,
Nec lucrum nec optima lautioris
Vitæ & conditionis expetivit,
Sat dives satis & beatus ipsa,
Virtute & solida eruditione,
Et fama integritate, sanctitate
Morum, religione mentis, & qua
Sola Christe tibi fide placemus.

b) Jam quod studium concordiæ attinet & mores nostri sedatos, Michael audiatur Hempelius ita in Epitaphio quod Præceptori scripsit seorsim Vitebergæ a. 1578. excusum b. 3. canens:

Fabricio ut placidi mores & vita modesta
Sic quoque sermonis vena quieta fuit;

& paulo post:

Commissi tenuit metas se muneris intra
Officium fecit sedulus ipse suum,
Ac deploravit rixas, Ecclesia Christi
Proh! dolor hactenus est, quas lacerata nimis,
Non istis fol tus se est admiscere, Scholarchæ
Ut multi faciunt, quos nova tetra juvant
Collegas veluti fratres toleravit, amavit
Ceu natos fovit discipulosque suos.

Per-

Percipiamus vero etiam, qua animi ingenuitate de ponendis litibus & controversiis ad Melanchthonem scribat Epistola, cui annus non est annotatus, sic sonante: "Concordia ut sit necessaria sciunt" omnes, & tueri eam optimum quemque fas est;" violata vero cum sit, ad eam sanciendam sua studia" qui dirigunt, non sunt reprehendendi. Annis su-" perioribus, quid dederint bella damni omnibus" Germaniæ Rebuspublicis meminimus, sed quan-" tum eadem Ecclesiis intulerint calamitatis, nulla" æternitate obliterabitur. Multæ enim penitus va-" statæ sunt, in multas immissi aut crudeles Papistæ" aut Hypocritæ impii: nostræ vero, quod omnem" vincit animi Christiani dolorem, adhuc distrahun-" tur factionibus. Græcorum Ecclesiæ ad interitum" usque pugnarunt de sanctorum statuis: nostræ di-" sceptarunt de sacerdotum vestibus, quæ bonos ali-" quot viros exuerunt ministerio, ut in hoc quoque" oppido factum est, & ego vix contentionibus ob-" tinui, ne in nostrorum puerorum colla conjiceren-" tur, scripto quodam in Principis nomen ficto," quod ego initio mei muneris nec videram nec le-" geram. Secuta mox doctrina de operum ad salu-" tem necessitate est audacter proposita, majori te-" meritate confirmata, cum qua colluserant libellus" Numberganus de Ecclesia & alius quidam: Hi" multis bonis dolorem attulerunt, quia Usingi Mo-" nachi & Wicelii apostatæ errorem renovarunt." His decretis & scandalis animi eruditorum & soci-" etas Ecclesiarum distracta est. Bona autem in spe" fuimus, tuam & Illyrici congressionem processu-" ram, quæ his malis afferret salutare & tempestivum"

 reme-

„remedium: Sed ea, quia impedita est, student adhuc homines de ineunda ratione & via, quibus efficiatur, ut inter vos de rebus necessariis tutò colloquamini. Cui sententiæ favere me planè confiteor & ab ea te nequaquam abhorrere mihi persvadeo. Etenim tollenda Pontificiis, maximis Christi hostibus, exultatio, qui se prope adeptos victoriam confidunt, dum nos Thebanorum fratrum odio telis mutuis invicem conficimus: adimenda spes est hypocritis, qui, dum ex Ecclesiæ regno Aristotelicam aut Platonicam nequeunt Monarchiam constituere, tragicis exemplis sæviunt in membra Ecclesiæ, ut nunc fit in Anglia: minuendi sunt animi cum superbis illis, qui absque meriti Christi imputatione justitia inhabitante; tum his furiosis, qui sine ministerio verbi, contemplatione, nescio qua, vitam æternam se somniant consequi, ut nunc in Prussia & Svevia docetur: impugnanda denique illorum ἀπιςία, qui sacramenta contaminant & quod comprehendere sensu nequeunt, id claro & perspicuo DEI verbo recusant credere, quorum hominum major, quam credi queat, multitudo est. Tot hostibus atque adversariis nostras scholas & Ecclesias quasi circumvallatas in præsidium aliquod quietis posse deduci absque unanimitate atque pace, sperandum non est: ad quam constituendam nemo dubitat te tua humanitate, doctrina, autoritate posse plurimum, & boni quidam se in eo laborare significant & sua consilia conferre cupiunt; quam rem pro tuo ingenti erga Ecclesiam studio juvabis: Nam quando contentiones vigent, etiam bene dicta torquentur aut

calu-

calumniis depravantur, cum vero infirmorum fi-" des periclitatur, conscientiæ turbantur, preces im-" pediuntur. Alia ejusdem est ad Matth. Flacium 9." Cal. Septembr. a. 1556. scripta, & cum priori e Bibliotheca Schubarthiana, quam Jena tenuit, ad me allata, cujus integer hic tenor est: "Clarissime Vir, lectis ante paucos dies tuis & D. Philippi ad Hu-" bertum, meum quoque amicum literis gravissi-" mum animo cepi dolorem, quia animadverti, te-" lam odiosarum certationum ingentem retexi;" quod fieri omnes pii abominantur, & ego ex ani-" mo irascor iis, qui congressum vestrum calumnia," ut mihi videtur, impedierunt. Minime enim du-" bito, quin mutuus Vester conspectus & antiquæ fa-" miliaritatis memoria fuerit jucundum reconciliati-" onis initium: ad quod si in ipsa actione accessissent" de magnitudine rei & luctu Ecclesiæ istis certami-" nibus jam quasi attonitæ, serii & amici sermones," suspiria, lacrymæ, illos ipsos animorum motus ac-" cendisset & gubernasset Spiritus sanctus ad Eccle-" siæ suæ utilitatem atque lætitiam. Te, Illyrice," non credo ullâ cupiditate huc adductum, ut te se-" jungeres a Viro eo, quem pie coluisti & observasti." Nec D. Philippus accusari potest in hac misera &" corruptissima natura, ut circumveniantur simplices" & boni etiam decipiantur; & usitatum Diabolo" opus est, levibus flammis oleum infundere, ut ad" augenda mala publica & disturbandam piorum so-" cietatem incendia suscitentur. Ex vestra distra-" ctione alii voluptatem capiunt, ut adversarii o-" mnes, alii commoda & gloriam venantur, ut ho-" mines cupidi & amici ambitiosi, ex quorum nume-"

„ro nemo ſerio ſtudebit, ut aut veniatis ad colloqui-
„um aut animis unquam aggregemini. Sunt au-
„tem Eccleſiæ amantes & Chriſtianæ pacis ſtudioſi
„plurimi, qui Vos conjunctos optant, è quibus me
„quoque eſſe profiteor vel eorum puerorum cauſa,
„qui mihi a Deo & patria commiſſi ſunt, ut ad eos
„quoque propagetur vera Dei notitia & cultus reli-
„gionis non barbarus. Caſu igitur nuper literis
„veſtris acceptis, aliquot piis & gravibus viris eas le-
„gendas miſi, qui congreſſionem impeditam ſe cu-
„rare atque urgere velle polliciti ſunt, & a me petie-
„runt, ut autor tibi eſſem, ut ad conſtituenda talis
„deliberationis principia, a calamo temperes, donec
„tuto invicem loquendi facultas & opportunitas
„vobis daretur. Quamvis autem nulla inter nos
„nec vitæ nec literarum conſvetudo hactenus fuerit;
„amore tamen ac ſtudio & religionis & patriæ non
„potui hoc officium bonis & honeſtis viris negare,
„præſertim cum videam ejuſmodi turbis atque con-
„tentionibus & fidem infirmorum periclitari &
„perturbari conſcientias & preces impediri. De
„D. Philippo ſcio, plus ipſum temporis dare preci-
„bus quam ſtudiis, cum ſit Vir omnium laborioſiſſi-
„mus; de Te audio propemodum eadem. De lu-
„ctis vero animorum & certaminibus internis, qui-
„bus odio Diaboli nemo vere pius non vexatur, ju-
„dicare non poſſum, quia ea ſolus intuetur DEUS:
„ſed & illa fortaſſe non erunt diſſimilia in tanto ſtu-
„dio juvandi Eccleſiam & celebrandi Nominis di-
„vini. Faciat igitur Deus æternus, Pater Domini
„noſtri JESU CHRISTI, ut quem pari ardore invo-
„catis, pro cujus gloria tuenda quotidie affligimini,
in

in eodem quoque externo amoris vinculo ad lau-"
dem & amplitudinem Ecclesiæ, & ad exemplum"
omnibus piis totique posteritati imitandum con-"
jungamini. Vale feliciter.„

XIX. Fuerunt etiam calamitates, quæ afflixerunt nostrum sollicitumque reddidere atque sortem ipsius visæ sunt plurimum aggravare. Nam ut taceam, quod in tenui re & minus versatus sit lauta, ex qua rei familiaris conditione nullo tamen dolore semet passus est angi, a) *graviter vexata Misnia per bellum illud funestum, quod Schmalcaldicum dicitur, multa habuit pertimescenda* b) *& urbe hac nostra gravi cum pestilentia non una confligante duris periculis expositus atque rure etiam commorari coactus est* c). *In aquis vitæ adiit discrimen* d) *fuitque incommoda subinde valetudine defracto morbis corpore identidem conqueri auditus* e). *Adhæc e morbis liberos suos & commissos sibi aliquando invadentibus, ut plures una decumberent,* f) *ægritudinis*

nonnihil cepit, plurimum vero ærumnarum ex ipsa scholæ cura & ex discipulis quibusdam adversus merita ejus ingratissimis traxit. Super quæ cuncta tamen illud vehementissime ipsum perturbavit ægrumque commovit animum, cum pessimi hominis, fœdis criminationibus eum insectantis, opera Augusti Septemviri indignationem incurrit h). *Quæ aspera perpessu cum multa tamen fiducia innocentiæ perinde tulit fortiter atque moderato animo casus quoscunque acerbos placidissime sustinuit; fretus divina benignitate celsique semper & erecti animi adversus ea, quæ homini accidere possunt* i).

a) De se fateri solebat Fabricius:
Artes tradiderat totius tempore vitæ
Et quæ sunt mundi præmia, pauper erat.
Quæ ex ore ipsius Catalogo Rectorum Freibergensium manu Michaelis Hempelii, qui nostri fuit discipulus & Gymnasium Freibergense rexit, adscripta sunt. b) Bellum istud Schmalcaldicum non exiguum terrorem & Nostro injecit, maxime, cum è grege sibi commisso a. 1574. die XVII. Aprilis tres & viginti Alumnos, tanquam obsides, abduci a Schmal-

Schmalcaldico exercitu & Vitebergam mitti videret, quos inter & Blasium fuisse supra jam n. III. ex Annal. Misenæ L. III. f. 97. docuimus. c) Quod pestilentiam attinet, ea a. 1552. mense Junio orta fuit, non minacior quam perniciosior, siquidem ad finem anni sæviens circiter duo millia extinxit, & huic etiam scholæ imminens Georgium Zauschium Diaconum Afranum cum uxore & VI. liberis absumsit; imo etiam Tetelbachii Pastoris ludi illustris invasit domum, & ipsis Calend. Januarii a. 1553. Jo. Rivium celeberrimum Virum è vivorum exemit numero, sic ut non nisi mense Majo hujus anni Alumni istius disciplinæ juberentur redire, qua calamitate Fabricius non potuit non & ipse graviter angi atque commoveri. Vid. Annal. Misen. L. III. f. m. 101. Scribit de illa ad Meurerum non unis in literis v. gr. Calend. Octobr. a. 1551. "Dissipatio nonnulla hujus scholæ incepit fieri propter pestem, sed plus nocent" huic oppido rumores vani, quam morbi vis, quæ" ultra sex domos nondum invasit Non metuo ma-" gnum periculum ob hiemis vicinitatem, sed quid" futurum vere sit, nescio. Nos ut scis locum salu-" brem habemus & ludo interdictum est iis, qui ex" oppido lectiones audierunt, exceptis iis, quos Pa-" stor noster commensales habet.„ At Calend. deinde Julii a. 1552. majus ex eadem nunciat periculum. "Hodie dilapsa est schola nostra, decem fortasse reliquis pueris: Nam Oeconomi ancilla æ-" grotare pridie cœpit. Noluimus itaque puero-" rum salutem certo periculo exponere. Cogitavi" primum in patriam proficisci, postea visitare Wer-" therum: cum quo libentissime sermones confer-"

„rem hoc tempore multis de caufis. Vindicat „DEUS contemtum verbi fui multis modis, fame, „bello, pefte; nec tamen adhuc homines defiftunt „male agere, peffimè cogitare. Eidem 5. Idus Martii a. 1553. ruri ad Rederam, ubi tunc agebat, fcripta Epiftola Rivii fui filiique Pauli & uxoris pientiffimæ nepotisque ex filia & trium famularum mortem nunciat, & tandem die Servatii eodem a. gratias ingentes DEO agit, quod ad fuum fe tugurium poft afperam tempeftatem reduxerit, ruri fe doctiorem factum commemorans fub Epiftolæ finem, fiquidem Servatium à rufticis *den Nefer* appellari didicerat. Interim in illa calamitate non otiofus fedit Nofter, fed opus fuum de Electoribus Saxoniæ & Marchionibus Mifniæ confignare cœpit, quod in Dedicatione iftius ad Chriftianum Principem juventutis teftatur, prout & Heptalogum fuum 10. Calend April. d. a. Erafmo Sarcerio Theologo Lipfienfi rure ad Rederam dedicavit & Victorias cœleftes ibi fertur confcripfiffe. d) Quod jam pericula in aquis attinet, meminit ipfe alicujus non vulgaris in Mifa fluvio ita fcribens in itinere Romano primo Itinerum p. 12.

Mox atro denfos effundens Jupiter imbres
Æthere, labentum de montibus auxit aquarum
Curfus, vix ope fum Mifa fervatus in undis,
Vectoris, quia me torta vortigine cæcum
Jam vortex celeri raptabat in æquora curfu.

Similiter in Itinere Chemnicenfi p. 85.

Non tamen exigui vada cæca effugimus Ili,
Qui me pene fuis incautum perdidit undis.

Sic ad Meurerum fcribens 13. Calend. Maji a. 1551. fimi-

ſimilis periculi, quod eo ipſo anno in patria adierat, meminit his verbis: "Audi meum etiam caſum: XIV. Calend. Aprilis certorum negotiorum gratia" domum proficiſcens in foſſam, aqua plenam cum" equo cecidi, non minore periculo quam in Miſa" Piceni laborans, ſed DEO volente & nuntii, qui" mecum erat, ope, eluctatus ſum; eqvum vix ſer-" vavi.„ Iterum ad eundem literas dans 15. Calend. April. a. 1552. ejusdem diſcriminis recordatur: "Hoc die etiam mecum gratias age DEO, quod proximo anno clementer me conſervarit, cum in" foſſam plenam aqua prope patriam cum equo cum" maximo periculo inciderem. „ e) De incommoda valetudine ipſe hic iterum loquatur ita de illa ad eundem a. 1553. XII. Decembr. ſcribens: "Morbus nuper ſubito me invaſit cum dolore capitis &" omnium membrorum laſſitudine ac tremore." Cauſa erat catarrhus, quem excitaveram novo vi-" no, quo tamen immodice uſus non eram, quo mi-" nus delector, propter firmitatem, quam hoc anno" habuit. Sedecim diebus fores cubiculi non ſum" egreſſus. Si quid habes, quo uti quotidie poſſim" ad conſumendos illos humores, qui capiti graves" eſſe ſolent, mecum communica. Iis enim ita ve-" xor, ut pomeridianis horis, ſi acriter aut etiam" continenter, quod mihi ſæpe neceſſe eſt, loquen-" dum ſit, in medio ſermone vocem intercludant." Sedentarius ſum & laboro non mediocriter & ac-" cedunt moleſtiæ gubernationis tam depravatis ani-" mis ac moribus hominum.„ Sic a. 1557. 6. Idus Octobris ad Paulum Eberum ita ſcribit: "Habes Epiſtolam prolixam quam in otio minime optato"

 dicta-

„dictavi alteri. Morbus enim iste Epidemicus, qui „nunc grassatur & quem ignorant Medici, me quo-„que detinet ab usitatis laboribus scholasticis.„ Quo vero animo morbos tulerit, conjectura assequi licet ea, quam Epistolam consolatoriam legentes ad Georgium Ketwigium a. 1562. scriptam facimus: Eleganter ibi graviterque Fabricius solatur hunc suum affinem his verbis: "De morbo tuo veteri in-„tellexi cum dolore; sed forti animo sis velim. „Quicquid enim in hac vita est, totum est momen-„taneum: tabes autem carnis est salutis integritas: „morbi vero continuati nobis maturant iter in pa-„triam cœlestem. Has consolationes si noveris, „sustenta Te patientia & fide. Hæreditarium no-„bis est peccatum, hæreditaria imbecillitas, hære-„ditarii morbi: & ea omnia a parentibus. Hære-„ditaria quoque est salus & vita æterna per Filium „DEI, Dominum & fratrem nostrum, præ qua spe „& felicitate, quicquid est in hoc corpore grave, „acerbum, caducum, animo æquo ferendum est. „Sæpe autem DEUS pater cœlestis, corpus affligit „ad tempus, ut animo consulat perpetuo. f) Imo vero ex ægrotatione tot sibi charorum dolorem aliquem concepit & sunt testes ejus rei literæ ad Jo. a Croca in familia Carolovicii, Patroni ipsius, agentem scriptæ Calend. Febr. a. 1570. quæ subjunguntur cum aliis Originibus Saxonicis f. 886. ubi ita: "Et „scio certe, preces esse efficaces, quod nunc loquor „experientia. Nam in mea Ecclesiola domestica „sanati sunt magnifici Nostri Patroni filii ambo, sa-„nati duo filii mei natu majores, quos tamen extra „domum ire non patiar, nisi facto cœlo sereniore.

Sana-

Sanatus Martinus a Maxen, neve intermittantur" preces, decumbit Fridericus Schönbergius, filii" mei duo minores: filiola natu major. Video DEI" præſentiam & animo ſum paterno, modo magno," modo molli.„ g) Jam ad ingratos erga bonas artes docentes deveniendum; quorum protervitate non parum afflictum fuiſſe ipſum, in concione funebri mortuo habita D. Jacobus Lechnerus Paſtor ad D. Afræ inter alia fatetur, quin nec ipſe disſimulat, ſubobſcurius quantumvis, & Dabercuſium vult ſecum animum obfirmare adverſus contemtores rectioris doctrinæ. Sic enim eleganter in Dedicat. Elegantiarum e Plauto: "Itaque literarum inquit, neglectio & hominum ingratitudo, quamvis omni-" bus temporibus magna depravatis pene intolera-" bilis extiterit; non ideo tamen doctrinam virtu-" temque vulgi ac turbæ judicio debemus conte-" mnere: nec opinionibus indoctorum, aut ingra-" torum moribus diſcedere ab officio aut remittere" impetum bene merendi de plurimis. Primum" enim recte factorum conſcientia & functionis ho-" neſtisſimæ recordatio prœmium ſingulare & pul-" cherrimum eſt. Deinde ipſe DEUS illos, quibus" quaſi incunabula ſuæ commiſit Eccleſiæ, egere non" patietur, cujus in Te nuper exemplum nobis opta-" tisſimum propoſuit.„ Neque ſcite minus, quod & huc quadrat & pie ſimul ad Baſil. Fabrum in Dedicat. L. IV. de Re Poetica p. 344. "Ut nulli beneficiorum meminerint, Deus ipſe beneficus ſuo fun-" gentes officio cum fide & invocatione, præmiis af-" ficiet, & laborum honeſtorum unicuique præmi-" um ſua dabit conſcientia DEO ipſi cognita & pro-" bata.

„bata. Quamobrem nihil permoti animis atque „factis hominum ingratis, constanter conemur pro„desse ætati imperitæ nihilque omittamus neque in „moribus, quantumvis minutum aut in speciem hu„mile videatur, modo inde fructus aliquis dignus „proveniat: memores semper, CHRISTO nos ser„vire, dum parvi niduli integri servantur Ecclesiæ „& sua seminaria incorrupta populo Christiano. Cumprimis tamen de tribꝰ ingratis valde cuculis per reliquam vitam suam conquestum Fabricium Petr. Albinus tradit, quorum Legum unus studio invigilaverit, reliqui duo Theologiam didicerint, in Chronico Misenens. f. 364. h) Qua ratione Fabricius apud Augustum Saxoniæ Electorem indigna quadam criminatione delatus sit, Michaelis Bojemi verbis hic apponetur, qui in libro de somniis L. II. p. 211. 212. hæc habet: "Post bellum Gothanum, ge„stum ex decreto totius Imperii anno sexagesimo „septimo, duce Augusto Saxoniæ Electore, aliquo„ties se inquietari conquestus est Georgius Fabrici„us, somniantem morsus canum & equorum, a qui„bus inter dormiendum non sine terrore impetere„tur. Pauci dies ierant cum domum rediens e „templo Afrano die solis, quo sacra Synaxi usus fue„rat, literas accipit, Saxoniæ Electoris indignatio„nis plenas, quod discipulis & alumnis scholæ pro„vincialis precibus pro Electore, patrono suo mu„nifico, bellum tunc administrante Imperii nomine „ad Gotham, interdixisset. Tum sortem suam in„dignam & calumniatorum immanem impudenti„am deplorans, ostensis literis ministro & amanuen„si suo; Hi sunt, inquit, isti morsus canum & equo-

rum

rum de quibus toties dixi. Evasit tamen ex his pe-" dicis secundum DEUM, bonitate & æquitate Prin-" cipis prudentis, qui non passus est, se transvorsum" agi improbis calumniis & accessit viri nobilis ac" docti intercessio. „ i) Exantlavit ærumnas omnes forti tamen animo Georgius noster, qui in Epistola quadam ad Meurerum scripta a. 1568. & ego, inquit, fero, ac me ipsum patientia, quam multum in" hoc munere didici, vinco, cui Jo. Andreæ in Epi-" thalam. p. 74. ita accinit:

Triste quidem carni crux est sudorque dolorque
Sed bonitate sua mitigat illa DEUS.
Et consveta Tibi patientia multa levabit
Assiduaque preces assiduusque labor.

XX. Diligentiam Fabricii jugesque vigilias & contentiones tot accuratæ ipsius & meditatæ commentationes loquuntur, suntque in manibus nostris docti libri plurimi, quos testes citare possumus studii ejus curarumque, unde & nos eorum lectores utilitatis permultum hodienum haurire grati fateamur memoresque. Comparet eorum Catalogus in Petri Albini Chronico Misenensi in Jo. Jacobi Frisii Bibliotheca Gesnero-Simleriana, in Teissierii Additionibus ad Elogia e Thuano excerpta, in Jo. Alber-

berti Fabricii Centuria Fabriciorum, imo & nonnullorum in vitis doctorum Virorum, quos personatus Clarmundus edidit. Nos ordine mutato paululum eosdem recensebimus, separantes libros, quos ipse concinnavit tum ab aliorum laboribus, in quibus evulgandis illustrandisque imo augendis interdum etiam operam posuit, tum ab iis quoque scriptis, quæ ipsum vel meditatum fuisse, vel inchoate reliquisse constat. a)

a) Catalogum illum ex parte ab ipso confectum Fabricio in isto Albini Chronico reperies tit. XXV. f. 364. in Jo. Jacobi Frisii Gesneriana Bibliotheca habebis eundem f. 267. Teisserius ipsum dabit sed immutatum P. I. p. m. 393. 394. Celeberrimus Fabricius paulo ordinatius Georgii recenset libros in Centuria Fabriciorum p. 26. & primo loco Poemata varia ponit, quæ sacra deinde & Miscellanea quædam subsequuntur; hæc scripta historici argumenti & veteres scriptores postmodum recensiti vel illustrati & in usus tandem puerorum & scholarum evulgati libri excipiunt. Clarmundus denique in Vitis suis P. III. p. 157. Georgii vitam & quædam ejus ita quoque scripta memorat, quos omnes in hac de literariis illis Nostri monumentis expositione placet conferre.

XXI.

XXI. Scripsit Noster pro amore, quo veram & infucatam pietatem complectebatur, ut sacrarum literarum studium & commendaret suis & expeditum redderet, nonnulla, Commentarium *puta* in Genesin, *quem e majori D. Lutheri in primum illum sancti codicis librum* σωματοποιῶν *anno circiter 1551. discipulis suis diebus Dominicis fideliter dictitaverat, quemque Michael Hempelius triginta & duobus annis post, mortuo jam Præceptore suo optimo, evulgavit, succum quasi sanguinemque cujusque capitis exprimentem, singulisque bis, ornatis imaginibus, quales tum temporis formabantur, piam precationem comprehensam versibus subjicientem*; a) summam *deinde* Evangeliorum Dominicalium *& eorum quæ præcipuis festis diebus solent explicari, in qua post mortem* b) *Viri a Jo. Pappo Theologo Argentoratensi primum evulgata cujusque Evangelii scopus & quid doceat, uno disti-*

disticho comprehenditur & quæ partes doctrinæ in unoquoque contineantur fideliter ostenditur. b) *Addimus his* Historiarum sacrarum Libros X. *in quibus magni nominis Virorum, Patriarcharum, quos sacræ memorant paginæ videlicet, Ducumque & Regum populi DEI, sacerdotum insuper & Prophetarum, tum & Principum in aliis gentibus, imo & populorum, qui vicini Israelitis Dei adversati sunt Ecclesiæ & separatim Regum Asmonæorum res memorabiles, atque Judæorum tandem etiam sectas elegantissime descripsit.* c)

a) *Commentarii in Genesin* nulla in Catalogo Albini mentio, neque in Frisiano aut apud Clarmundum est, verum in Teisseriano p. 394. in Fabricii Centuria p. 27. Ejus duplicem adservo editionem, Michaelis Hempelii supra memoratam quæ Lipsiæ 1584. in 8. prodiit, & Argentoratensem eod. a. 1584. in 4. procuratam. In Priori Hempelius scripta ad Senatum Chemnicensem Dedicatione prolixa & pia lit. A. eleganter ita loquitur: "ex illo amplissimo & „uberrimo campo Vir excellentissimus Georgius „Fabricius Chemnicensis, Dominus & Præceptor „meus, patris perpetuo mihi loco colendus, ope „Spiritus S., cujus præclarum erat organum, tan-

quam

quam sedula & ingeniosa apicula succum optimum" & svavissimum extraxerat, & ordine in suam quod-" que cellulam artificiose disposuerat, ut vere sit hic" liber veluti pomambra, languidos cerebri confor-" tans Spiritus, cor pressum angustiis aridum refici-" ens, & animam in quovis tentationum genere tri-" stem recreans: quam diligentissime ab omnibus le-" gendus & ut magis magisque dulcescat notusque" fiat relegendus. Neque dubito quin si divinus" Lutherus cum Elisæo suo Melanchthone & con-" stanti suo discipulo Wellero nostro adhuc viveret," hunc pium & sanctum doctisimi & optimi viri la-" borem omnes essent approbaturi.„ In posteriori quam Jo. Pappus Theologus Argentoratensis D. Augusto Electori Saxoniæ, Blasii Fabricii, qui Georgii frater erat, nomine & rogatu inscripsit, hic Dedicationis ejus autor ob duo potissimum laborem commendat, quod in ista brevitate, ubi vastam Lutheri scriptionem in compendium mittit, omnes nihilominus circumstantias accuratisime evolvat & quæ sine aliqua utilitate profanis mentibus posita esse videntur, ita apte & pertinenter explicet, ut sine illis manca & mutila historia futura fuisse appareat; deinde, quod ex illis ipsis Patriarcharum encomiis & privatis actionibus, quæ indignæ commemoratione librorum maxime sacrorum videntur esse, Ethicen vere Christianam exstruat & tanquam silenos Alcibiadis, ut est in vetere Græcorum proverbio, intus contemplandos exhibeat. Luculentior haud paulo Pappi est editio, sed differunt inter se ambæ, quod hymni & precationes singulis capitibus accommodatæ in Hempeliana ipsis adduntur

capitibus, in Pappiana ſub finem Commentarii junctim exhibentur; & Hempeliana etiam imaginibus pro temporis iſtius ratione ornata eſt. b) *Summam Evangeliorum* unus Fabricius Argentorati editam docet a. 1583. in 8. & in Lipenii Bibliotheca f. 643. a. 1602. etiam emiſſam lego, inter meos libros vero novam ſervo editionem, quam Jo. Nicol. Franck. Concion. Aulicus & Superintend. Eiſenbergenſis Jenæ a. 1705. adornari curavit, cui Pappi modò dicta Argentorati forte obtigerat. Bene celebris hic Theologus in Dedicat. ad Blaſium Fabricium, exemplo futurum iſtum laborem arbitratur, non modo bonarum artium diſcipulis, ut cum iis veram pietatem conjungendam & a teneris timorem Domini imbibendum eſſe intelligant, ſed ipſis etiam literarum Magiſtris; ut quod in ludo illuſtri Miſnenſi Virum Cl. feciſſe vident, id ſui quoque muneris eſſe ſtatuant: ne ſi literas ſine vera pietate tradant, furenti quod ajunt, gladium porrexiſſe videantur; Franckius vero recens editum libellum mira brevitate concinnatum præ ſe ferre ſcribit illos locos, tanquam theſauros argumentorum notatos, unde Orator ſacer posſit haurire fuſius diducenda, fateturque ſe divino maxime auxilio adjutum, ſæpius Fabricii manu quaſi ductum uberiores ingredi poſſe meditationes c) *Hiſtoriæ S.* memorantur in omnibus Catalogis, ſi Clarmundum excipias. Harum libros IX. ipſe autor ediderat Lipſiæ a. 1564. dedicatos Chriſtiano Principi Juventutis Electoris tùm imperantis Auguſti filio (ut venerabilis Præceptor meus Jo G. Wilckius Saxonicas Hiſtorias D. Jo Georgii III. filiis tum adoleſcentulis Jo. Georgio & Friderico Au-

guſto

gusto submisse offerebat) & addiderat deinde a. 1570. librum X. ipsi D. sacratum Electori. Secutæ deinde sunt aliæ editiones Lipsiæ omnes a. 1574. & a. 1578. & quæ in Catalogo Bibliothecæ Thuaneæ p. 185. memoratur a. 1580. imo & Cygneæ in Bibliotheca scholæ adservata a. 1596. & alia a. 1601. pleniorque a. 1610. a filio Georgii, M. Jacobo Fabricio adornata & scholarum Provincialium Alumnis, tum & aliarum studiosis pueris inscripta, in cujus margine notulæ quædam tractatarum rerum quasi titulos signantes & dicta SSæ comparent, quæ ipse Georgius cogitaverat addere & conspiciuntur sub finem Libri duo Historiarum sacrarum è Poetis veteribus Christianis congesti, quos Pater jam a. 1565. emiserat, de quibus infra dicetur. Subjecit etiam Jacobus tribus priorum editionum indicibus quartum, in quo breves enotationes nominum propriorum habentur. Cum ex eo tempore per bellum tricennale, quod Germaniam maxime afflixit, hujus libri obliterata tantum non esset memoria operæ se pretium ratus est facturum Celeberrimus Vir Jo. Sebastianus *Mitternacht* si eundem adolescentibus bonarum artium studiosis offerret, denuoque spurcis ereptum tenebris, & in scholis volvendum iterum nova editione exhiberet. Fecit istud tum adhuc illustris Ruthenéi R. a. 1657. & Notis Philologico-Theologicis libellum illustravit dedicatum sereniss. Principi & Electoratus Saxonici hæredi Jo. Georgio IIdi filio, ut & ipsis provectioribus & S. Theologiæ Consecraneis usui esse posset, non vano ominatus" augurio, fore ut quo diutius hactenus latuit, eo" magis posthac inclarescat, ac sui autoris memoriam"

K 2 inter-

„intercidere aut emori nunquam patiatur, quæ ejus „verba ſunt in Alloquio de nova ſua editione Indicibus præmiſſo, quorum tres ipſi retinere placuit omiſſo quarto illo Jacobi Fabricii, quem dixi. Habemus editiones ergo Mitternachtii a. 1657. & iteratas plurimas quæ pubis Scholaſticæ manibus pasſim teruntur. Memorandum hic eſt etiam Magnum Danielem Omeisſium, Profeſſorem Altorfinum cum Noribergæ a. 1699. Hortum ederet Ciceronianum, & poſt Meiſnerum centum colligeret tum Apophthegmata tum hiſtorias e Scriptis Tullianis, hanc Syllogen Hiſtoriarum Biblicarum e Fabricio depromtarum auxiſſe ſemicenturia, ut eum Civilibus e Cicerone excerptis ſacras etiam jungeret non ſine fructu. Easdem Hiſtorias à Joachimo Wethmanno Jaurano Carmine Elegiaco redditus Islebiæ a. 1595. exiiſſe, tum & a Jo. Meurero, Scholæ Gryphsvvaldenſis Collega, in linguam Germanicam translatas fuiſſe e Catalogo Bibliothecæ Schraderianæ didici P. I. n. 1298. eſtque notandum hic, Fabricianas aliquot hiſtorias, non nominato ſcriptore, integras legi in Andreæ Hondorffii Theatro Hiſtorico, quod Philippus Lonicerus fecit Latinum, evulgatum Francof. n. 1590. dumque novis paſſim ſcenis exornat, quod in Præfatione ſcribit, & nova intertexere aulæa conatur, iſtius plagii ſine dubio reus eſt, cujus mihi exempla quædam Collega meus & Amicus integerrimus, Dn. M. Kauderbachius, monſtravit. Hæc ad hiſtoriam Hiſtoriarum Fabricianarum placuit conſignare, quas noſter ea de cauſa ſuis dictitaſſe primum & cum aliis publice communicare ſcri„bit, ut quaſi viam legentibus muniret ad hiſtorias

ex

ex ipsis fontibus majore cum fructu ac voluptate" imo etiam cultu atque veneratione hauriendas in" Ded. ad Christian. August. filium a 1564. confe-" cta, cui pium hoc subjicit votum: "Deus omnipotens gubernet ætatem atque indolem Tuam, ut feli-" citate Davidi, bonitate Ezechiæ sis comparandus," utque Tuo, Christiane Princeps, ductu & exem-" plo nostri etiam liberi Christum ament & veneren-" tur & in vita tecum gaudeant beata & cœlesti.,, Has Præceptoris sui optimi Historias Sebastianus Schefferus Aldenbergensis in Poematibus suis Francof. ad Mœnum a. 1572. junctim editis p. 112. ita celebrat:

Accipe discipulo pie dante Jacobe libellum,
Est brevis: at grandes æquat honore libros.
Dic mihi Fabricii brevitas quid inutile fecit
Unquam, vel soleat quod sine laude legi?
Rivulus est sacro deductus fonte, juventus
Cura Deo poterit quo relevare sitim.
Quicquid habent fusum sinuosa volumina Mosis
Succinctum præsens hic labor illud habet,
Parva tibi mitto munuscula, parva, quod ajunt,
Sæpe tamen magnis sunt potiora bonis,
Hoc Adamas, Cyanos, Sapphirus Jaspis & auri
Lamina contigui Sardonychata probant.

Laudat librum alter etiam discipulus Michael Hempelius in Epitaphio Præceptori suo scripto & Viteb. a. 1578. seorsim edito in 8. & se Germanice eundem redditurum pollicetur quod tamen factum esse non reperio. Verba Hempelii h. 2. ita semet habent:

Historiasque sacras est tersa locutio, quarum
Digna legi cœtus dum puerilis erit.

Has quia me jussit Germana reddere lingua,
Vulgus ut his posset commoditate frui,
Edere eas gratum ut decrevi fiat amicis
Quod CHSISTO fiet spero juvante brevi.

Est vero & grave earum elogium, quod in supra dicto Alloquio Mitternachtius ipsis dedit repetendum hic jure meritoque: "Si verum est, quod in Platonis Protagora legimus, videlicet posse brevibus „plura complecti, id viri absolute docti esse, certe „maxima Fabricio laus debetur. Hic enim quas „Veneres, quosque flores Florus, Sallustius, Curti„us aliique tales habent, quasi in fasciculum colle„ctos exhibet, vastissimamque historiarum copiam „paucis pagellis intexuit.„ Lubet hic etiam e Centuria Fabriciorum Magni apud Hamburgenses Polyhistoris p. 31. versus transscribere, quos Jacobus Thomasius casu reperto in Collegio a se codici sua addiderat manu:

Dum loca Paulino quæ sunt sub carcere lustro,
Hunc ubi versiculum Sancta Maria gerit:
Ortus & Occasus Aquilo mihi servit & Auster
Quæ lapsa e Cameris Jenckia signa tenent,
Fabricii invenio sacram, quam forte quis olim
Incola projecit carceris Historiam,
J Fabrici mecum, quantumvis squalide dixi,
Quis tam fœtenti te ferat esse loco?
Servator tibi sim: me perreptasse vicissim
Hoc antrum, gratus tu mihi testis eris,
Cetera non tango, nec enim sum naris obesæ,
Satque habeo quod te vindico ab interitu.

XXII.

XXII. Deinde ad patriam ornandam conversus etiam est Georgius, & rerum in eadem gestarum memoriæ consulturus pro virili reliquit nobis rerum in Germania Magna, præcipue Saxonia, memorabilium L. II. *in quibus a Saxonum cum Cn. Papirio Carbone Consule R. prælio orsus, atque adeo vetustissima tempora, quæ CHRISTI nativitatem antecedunt, attingens, ad suam ætatem usque quæ notatu digniora in historia occurrunt Universali ita consignavit, ut quid Saxones egerint suo semper loco memoret, quem fœtum posthumum filius Jacobus ad annum usque nonum Seculi XVIImi continuavit.* a) Rerum deinde Misnicarum *idem extitit conditor atque in his Saxoniæ Ducum, quorum in eligendo Imperatore judicium & sententia valet, uno libro memoriam persecutus est, à Bernhardo I. qui Ottoni III. Imperatori percharus fuit, ad Augustum usque procurrens;*

Marchiones deinde Misniæ novo libro suppeditarunt materiam, quos à Thimone, quem Henricus IV, seculo finiente undecimo isthac ornavit dignitate, ad Henricum Pium usque elegiaco carmine perpetuo celebravit; sequuntur urbis Misnæ Annales, tribus comprehensi libris a primordiis ad a. seculi decimi sexti nonagesimum nonum, quibus Siffridi Misnensis Presbyteri Chronicon in compendium missum subjecit b). *Super hæc* Originum Saxonicarum Libr. VII. *residui sunt, in quibus exorsus ab Imperatoris M. Antonii tempore, ad obitum Georgii Saxonum Ducis, quod inchoaverat, pertexens, quiá in Saxonia actum fuerit commemorat, quod opus cum primo illo similiter posthumum est* c). *Tandem & libellus hic nominari debet, qui* Fribergi descriptio & Annales *inscribitur, exponens originem urbis situmque & gloriam, breviterque deinde & strìctim, quid ab urbe condita ad annum quinqua-*

quinquagesimum ter supra millesimum quinquagesimum actum sit. d)

a) *Rerum memorabilium Libros* neque Albinus neque Frisius, neque Teissierius nominant, neque poterant illi cum post mortem istius atque evulgata etiam jam pridem Bibliotheca Frisiana a Jacobo primum editi sint, eorum tamen mentio apud Fabricium in Centuria p. 28. apud Clarmundum p. 160. seorsim etiam apud Hanckium qui de Romanarum rerum scriptoribus P. II. c. 60. p. 366. de posthumo hoc libro hanc conjecturam subnectit; "ubi desierit, non habemus exacte cognitum, quoniam filius" Jacobus Fabricius, qui continuationem addidit, ne-" que finem paterni laboris neque sui principium in-" dicavit. Vero simillimum a Georgio Fabricio con-" stantis diligentiæ Viro, ad extremum ætatis annum" annotata fuisse notabilia: ut nihil fortassis erratu-" rus sit, qui rerum memorabilium ab ipso literis" consignatarum terminum in anno 1570. statuerit.,, E quibus, cum auctos illos libros esse constet omnino, non video tamen, quomodo Casp. Sagittarius existimare potuerit, magis filii quam Parentis ejus deberi ipsos diligentiæ Introd. in H. E. p. 213. Dedicavit Jacobus opus hoc Christiano Gulielmo, Marchioni Brandenb. & Administr. Magdeburgensi, Heinrico Julio Duci Brunsvicensi & Administrat. Halberstadensi, Philippo Sigism. Duci Brunsvicensi & Administratori Verdensi atque Osnabrugensi Ecclesiarumque cathedralium Præposito Decano & Canonicis, atque in Monito ad Lectorem, quare Magna Germania dictus sit ab ipso Parente liber,

docet, quoniam ſcilicet Germani a reliquis gentibus propter ſcientiam armorum eximiam & res bello geſtas præclare magni ſunt habiti, Principesque habuerunt etiam Magnorum ornatos cognomento, Carolum puta, Ottonem Wittekindum & Mauritium. b) *Rerum Miſnicarum* libros Catalogo ſuo inſeruit Albinus f. 366. Friſius f. 268. Teisſier p. 394. Fabricius p. 28. ubi pro 1669. quater ſcribendum 1569 Clarmundus, qui confuſe tamen res Miſnicas nominat, & iisdem deinde Marchiones contradiſtingvit, non inſpecto videlicet libro in Vitis P. III. p. 160. Hanckius etiam de rerum Romanarum ſcriptoribus P. II. p. 367. ſeparatim illos rerum Miſnicarum libros recenſet. Hos Lipſiæ curante Erneſto Vögelino ipſe Georgius edidit primum a. 1569. & inſcripſit Septem-Viri Auguſti filio, Chriſtiano, memoratque in Dedicatione, ſe ante ſedecim illos annos, cum otii aliquantulum a munere ſolito propter morbi contagioſi popularitatem nactus eſſet, ludo diſſipato & diſperſis adoleſcentibus, Ducum Saxonicorum facta laudabilia annotare cœpiſſe, tum honoris & venerationis Principum ipſorum, tum ſuæ memoriæ cauſa. Ita Vir optimus ſuum iſtud otium rerum Saxonicarum meditationi dederat, quemadmodum Præceptorem meum, beatum Wilckium, nunquam ſine laudis nominandum præfatione, Nepotem Saxonicum tum adornaſſe novi, cum in hac etiam urbe a. 1681. peſtis ſæviret. Seorſim Siffridi Presbyteri Epitomen Laurentio Badenhornio dedicavit JCto & Conſ. Lipſienſi, ſicut Annales Miſenenſes, qui Siffridum antecedunt & in rerum Miſnicarum libris tertio loco comparent, pia ſcri-

ſcriptione Conſulibus & Senatui inſcripſit Miſenenſi, in quibus ad annum 1556. f. m. 105. Jo. Fritſchium Syndicum laudat Miſenenſem, Compatrem & Affinem ſuum, quod in Annalibus his condendis ſuo ſtudio & diligentia plurimum ſibi profuerit, libroſque, quos habuit, & alia ſuppeditarit liberaliter. Subjicitur his Horti cujusdam deſcriprio Miſenenſis, quem ad Chriſtophorum Leuſchnerum Medicinæ Doctorem ſpectaſſe ex Annalibus ipſis f. 104. intelligo. Annalium Miſenenſium editionem Andr. Ellingerus Med. & Martinus Salbachius verſibus celebrarunt, iidemque Chriſtophori Schellenbergii ornantur etiam Carmine, in quo optimi Præceptoris ſui prædicat merita non ſine animi quodam legenda motu. Hi rerum vero Miſenenſium libri ab auctore ipſo primum, quod dixi, editi ſunt, deinde etiam Originibus Saxonicis, Jenæ 1598. evulgatis, iterumque Memorabilibus Saxonicis a Jacobo primum luci datis publicæ a. 1609; ſed in hac editione aliorum ſcriptorum aucti adjectione. Enimvero libro de Marchionibus Miſniæ Petri Albini de iisdem diſticha & Petri Lotichii Secundi Heroes ac Principes familiæ Saxonicæ verſibus deſcripti, ſubnectuntur. Univerſo operi deinde Auctarium ſubjicitur, in quo Reineri Reineccii comparet Commentarius de Miſenorum origine, rebus geſtis, mutationibus e Germanico Latinus factus ſtudio Eliæ Reuſneri; inſuperque Philippi Melanchthonis Oratio de gente & regione Myſorum, Petri Albini Oratio de familiæ Saxonicæ antiquitatibus incrementis & ornamentis & fragmentum tandem de migrationibus & mutationibus gentium in Occidentis Imperio.

perio. Addo istud; cum in prima omnium editione Annales Misenenses in Sexagesimo nono anno desinant & commemorent ultimo parelios VIII. Cal. Octobr. visos, Jacobum suppleviſſe aliquid adhuc in anno isto, & duos superaddidiſſe insuper atque in ultimo, nempe septuagesimo primo Georgii memorare mortem; est & Index ultimæ editionis locupletior. c) *Originum Saxonicarum* his verbis meminit Albinus f. 366. "Genealogiam Saxonicam sub manibus habuit librorum novem. Absoluti autem sunt septem atque in aulam illustrissimam missi, qui fere nunc interierunt. *Ich habe sie bisshero noch nicht alle können zu sehen bekommen*;" neque potuit Frisius nomina Origines post editam Bibliothecam evulgatas; editas vero indicant Teisſierius p. 394. Fabricius p. 28. ubi pro libri VI. scribendum VII, si ab ipso Georgio confectas attendas, vel IX. si a filio adjectos duos una numeres: Clarmundus p. 159. Hanckius de Romanarum rerum scriptoribus P. II. p. 366. nec non Thomas Pope-Blount, qui eas Decreto quodam Romano a. 1634. die 23. Augusti prohibitas docet in Censura celebriorum Auctorum f. 515. His libris post patris obitum similiter filius Jacobus obstetriciam commodavit operam & a. 1598. Jenæ Henningii Grossi impensis VII. priores jussit exire, quibus deinde a. 1606. duos alios e schedis Patris confectos subjecit, & sub Saxoniæ illustratæ titulo omnes evulgavit. Præter has duas editiones alia nominatur in Catalogis anni 1631. sed eam nullibi potui reperire, monuitque rerum apud Saxones gestarum scientissimus Vir Dn. Jo. Conr. Knauthius pro sua huma-

humanitate, nec sibi visam eam sine dubio non exiisse in lucem publicam & Grossios forte eam fuisse meditatos, neque tamen perfecisse, quod fieri solet, alia re impeditos. Fuerat Origines conficiendi labor iste Agricolæ primum commissus, pro quo ducentos ipsi thaleros solvi Noster ad Meurerum scribit Epistolæ die Simonis Judæ a. 1553. exarata. sed ille deinde in Fabricium derivatus est; id quod Albinus in Chronico f. 303. & ipse in literis ad Meurerum de die 9. Martii a. 1556. perhibet his verbis: "Genealogiam domus Saxonicæ ab Agricola in-" choatum ego impetravi, (nam Germanice scripta" est:) & augere atque implere mandato Illustris E-" lectoris jussus sum. Tentabo ac moliar, quantum" potero & illud opus absolvam. In aliis die 20." Aprilis a. 1564.,, sic ád eundem de hoc suo labore scribit: "Ignosce mihi rarius scribenti. Nam certè raras aut brevissimas scribo & in absolvenda Sa-" xonica Genealogia desudo: in qua mihi duæ offe-" runtur maximæ molestiæ, quod auctores lego im-" peritos & barbaros, & quod nullum rerum ordi-" nem invenio. Nam temporum quoque ipsorum" notationes pugnant: circumstantias actionum" nullas habent, nullas explicationes consiliorum," quibus mihi in texenda narratione brevi maxime" opus esset. Igitur mihi nihil difficilius est, quam" ut ita cohæreat narratio omnis, ut & legi possit &" intelligi. Interea officium non negligo & quasi" fur quidam temporis celerrime se subtrahentis no-" stra studia provehere & ornare cupio, quibus eo" magis delector, quam scribendis Originibus homo" semper obscurus, nec ad ullius rei magnæ consilium" unquam

„unquam adhibitus, ut aliquando ſit infamiæ futu-„rum magnis noſtris oratoribus, qui mihi rem tan-„tam commiſerint. Mihi ſat eſt ad voluntatem „meam rectam tuendam, quod magiſtratui meo pa-„ruerim, fortaſſe non famæ ſolum ſed vitæ quoque „periculo; quæ Epiſtola integra legitur in Struvii Actor. Lit. faſciculo VI. p. 5. 6. In his Originibus nationis Saxonicæ Origines & incrementa & invictisſimorum Imperatorum, Regum, Electorum, Ducum ſtemmata continentur ac res pace belloque præclare geſtæ. Finivit opus Georgius in exceſſu Ducis Saxoniæ Georgii, i. e. a. 1539. ex hiſtoricis fide dignis & Archivis Principum diplomatibusque concinnatum, quod filius deinde Jacobus ad dictum ſupra annum duobus libris auxit & omnes Lipſiæ curavit evulgari. Dedicatum eſt Saxoniæ Ducibus utriusque lineæ, & memoratur in illa præfatione, quod impulſu & auctoritate Auguſti Electoris hunc laborem in ſe ſuſceperit. Fabricius, nimiam vero voluminis prolixitatem & additione heterogeneorum, non tam quoad materiam, quam quoad auctores diverſos, de qua plurimi grati Georgii diſcipuli qveſti ſint, horum ſeparatione Editor ipſe contraxerit. Sequitur ipſius Georgii præfatio ad Electorem Auguſtum, ſed cui ultima non eſt impoſita manus, in qua modeſtisſimus Vir ſemet extenuat, & quod mandato Electoris delatum ſibi munus ſuſceperit, ut ut impar illi, obſequii videlicet religione ductus, profitetur, eſtque notandum omnino, quod ſuis quaſi viribus diffiſus iſtas origines inchoaverit. Excipit hæc imago Georgii cui N. R D. ſubſcripti verſus tumulique deinde Inſcriptio in templo Afrano

legen-

legenda. Comparent in hoc volumine variæ etiam Epiſtolæ a Fabricio ſcriptæ in quarum una VII. Calend. Aprilis a. 1560. exarata Ulricum Mordeiſenium, Conſiliarium Electoris intimum, docet, ſe in hoc negotio res Saxonum exponendi ſibi impoſito nec ſumtibus aliquibus nec valetudini parcere; Ipſius ſe commendat fidei, ſperatque eum futurum autorem, ut ſibi pro laboribus & vigiliis quædam præmia decernantur. In alia Epiſtola ad Ulricum Mordeiſenium de die VIII. Calend. Junii a. 1557. quam B. Schubarthus Jenæ aſſervavit ſcriptam manu, Noſter hæc de hoc opere ſuo habet, quæ ad ejus hiſtoriam facientia appono: "Quod ad Genealogiam Familiæ Saxonicæ attinet, bis jam ex aula ad-" monitus literis ſum, ut in ea pergam; quod qui-" dem facio, quantum per ſcholæ occupationes li-" cet, cotidie; ſed tamen otium mihi tempusque" concedendum; Nam & multa percurrenda ſunt" ſcripta & ſumma diligentia conferenda. Jam" verſor in ſecundo libro , quod continet hiſtorias" Imperatorum, Henrici & Ottonum & qui ab eis de-" ſcendunt ; qui quidem eget collatione accurata," propter varietatem ſcriptorum & rerum geſtarum" amplitudinem. Scribo autem latine, ut etiam uſu" & tractatione Oratio mea & ipſa narratio fiat cul " tior. Hæc enim tota ex autoribus barbaris eſt pe-" tenda , quales ſuperiorum fuiſſe temporum non" ignoras: Labor autem vertendi in linguam verna-" culam minus erit operoſus. Hæc ſignificanda pu-" tavi præcipue Tibi, a quo mandatum accepi: &" Viro intelligente, qui me tueatur, & verum etiam" tempus otiumque impetret ad perficiendum. Nam"

quan-

„quantum quidem progredi possum, progredior in „re obscura & è variis monumentis, quasi consarci-„nanda.„ Audiamus hic præterea quid ad eundem 10. Calend. Octobr. a. 1558. scripserit, ut quam plenum difficultatis habuerit negotium Origines scribendi discamus, & quod Mordeisenio potissimum in ea re adjutore & Patrono usus sit, constet: "Ori-„ginum Illustr. stirpis Saxonicæ libros duos te ab-„sente tradidi Viro Ornatissimo Joanni Punicæ, de „quibus expecto judicium Tuum petoque ut eos, si „digni videbuntur, Illustrissimo Electori meque „ipsum commendes. Scriptores, quos lego, bar-„bari & indocti sunt &, quæ notarunt, nullis additis „causis, nullis circumstantiis, nullo ordine sunt ex-„posita: Quamobrem mihi multiplex difficultas „objicitur, & in intelligendo, & in narrando, & in „disponendo ita, ut narrationis formam simplicem „& apertam habeat oratio. Neque ego satis in-„tellexi, quam onus valde meis humeris atque pro-„fessioni impar susceperim. Quamobrem, quod „Te sæpius rogavi & tamen mihi benigne recepisti, „nunc etiam rogo, ut Tuo me favore subleves & au-„toritate tuearis. De Chronico de quo scripsi pro-„ximis literis, curæ Tibi erit, ut consequar. Jam „inquiro Gallici scriptoris librum vernaculum de „Ducibus Sabaudiensibus. Adjunxi ad literas o-„mnium sex librorum argumenta, ut doceri possit „Dux Illustr. de materia Novi D. Agricolæ, dum „scriberet, habitum honorem, quo esset ad scriben-„dum alacrior: quod cum non immerito fieri in-„telligas, pro Tua veteri ac propensa in me benevo-„lentia meis quoque rationibus consules.„ Constat

ex

ex Epistolis in Originibus reperiundis, ad Jo. a Krokau, quod istos Originum libros identidem ad Christophorum Carolovizium miserit emendandos, si quid minus occurrat probandum, ad quem missis Cal. Novembr. a. 1551. literis, e Bibliotheca Schubarthi Jenensis mecum communicatis, ab Illustr. Electore triginta nummos unciales ad emendandos libros se impetrasse narrat, Agricolæ hæredes asperiores fuisse conquerens, a quibus sui mandato Principis nihil consecutus sit, ceterum de familia Principum Saxoniæ, prout cum aliis in Italia illustribus familiis conjuncta fuit; nonnulla edocens: Imo & Simonem Pistoris quædam ad vitam Ducis Georgii pertinentia correxisse apparet ex hujus scripta Epistola postridie Iduum Decembr. a. 1561. quæ cum aliis Schlegelianis ad me fuit allata. De his Originibus Schurzfleischius, ubi de operis Chytræani agit continuatione, ita ad Franckensteinium scribit Epistol. 285. p. 409. "Fabricii continuatio multo est facilior, quia uni argumento immoratur, & a Chy-" træo is multis modis vincitur, nisi quod hujus stilus" decorumque pragmaticum non semper expectati-" oni respondent.„ Notat eas etiam cum Struvio Celeberr. Tenzelius in Bibliotheca Curiosa Repos. I, p. 239. quod in remotiorum temporum historia ipsis non tuto satis fidatur, excusans tamen beatum Vitum qui ultimam ipsis manum adhibere non potuit optansque, ut liber ille, præcipuus in Saxonum historia, denuo evulgetur, cum observationibus textui submittendis. Imo & recens Autor Vitæ Aventini G. H. A. non suffecisse humeros Fabricianos isti operi, quod erat impositum, judicat in illa

Gundlingianæ editioni, quæ ante hoc sexennium comparuit, præmissa Præfatione scribens: "Quod „ad Fabricium attinet, præstabat doctrina, sed quod „in Schola plurimam vitæ partem consumserat, im- „par operi huic fuisse omnino creditur. Multum „interest inter eos, quia in luce publica versantur, & „delitescunt & qui apicibus & qui nervis omnia me- „tiuntur. „ Quibus verbis notam addidit Excellentissimus Gundlingius quædam ex Epistola ad Meurerum modo adducta continentem verba, quæ testimonium perhibent, de Fabricii modestia & quod quicquid scripsit, si minus accurate semper, non ductus tamen arrogantia quadam sed obsequii pietate scripserit incitatus. d) *Descriptionis Freibergæ* in nullo scriptorum Fabricii Indice fit mentio, bene tamen a Jo. Conr. Knauthio Historiæ Patriæ cultore impigro, qui in pagella a. 1708. de Historicis Misniæ typis exscripta sub Commentarioli urbis Freibergæ titulo ipsum adducit. Accepi ante annos aliquot ejus Apographum a fratre modo dicti Knauthii, Samuele, Polyhistore doctissimo, & Amico meo jam a condiscipulatu inde certissimo, qui Codicem quendam rerum Misnicarum libros continentem asservat, in cujus calce hic ipse libellus, nescio cujus descriptus manu, comparet. Edidit illum deinde, forte ex eodem isto codice M. Godofredus Wagnerus Viteb. a. 1709. in 4. Utrobique Fabricium a. 1564. illam Annalium designationem (ita appellare malim laborem istum) confecisse legitur & Mollerus quidem in Theatro Chronico Freibergæ statim sub init. Lipsiæ a. 1573. in 8. editum scribit libellum, quod & Wagnerus monet, sed nul-

la per-

la perveſtigatione, ubi lateat impreſſus ita, potui reperire. Reperi verò diſtichon Hempelii in Epitaphio Carmine ipſi ſcripto b. 4. quod ita ſonat:

Annales etiam Freibergi abſolvit; at ipſos
Deploro quod non edidit ante diem.

Hæc de libris Fabricii ad Patriam ornandam ſpectantibus, quos dum cogitat Dreſſerus in Oratione Præceptori ſcripta p. 764. ita ait: "Nam & res Misnicas verſibus & oratione ſoluta ornavit & incli-" tam Ducum atque Electorum Saxoniæ familiam" attigit; ut non tam Rector Scholæ bonus quam" ſcriptor purus atque fidelis jure dicatur: nec injuria" de eo prædicari elogium hoc poſſit:,,

"*Gymnaſiarchus erat præſtans ſcriptorque diſertus.*,,
"Eſt enim in his, quæ in iſto genere ſcripſit," & mira orationis puritas & rerum ipſarum, quas" perſecutus eſt, inſignis, perſpicua tamen & apta" brevitas.,,

XXIII. Ut traditis ſibi in inſtitutionem non doctrina modo quotidiana præceptisque e cathedra audiendis, verum calamo prodeſſet quoque, nonnullis libris eas artes complexus eſt, quibus puerilis ætas cumprimis debet erudiri. Proinde manibus induſtriorum evolvi potuerunt Partitionum Grammaticarum Libri III. *in quibus illam recte loquendi ſcribendique artem tabulis delineavit,*

L 2 &

& memoriæ discentium ut consuleret, ordine quævis digessit exquisito, ejusmodi confectis utique studio, ut ex observationibus non vulgaribus plurimum haurire nobis etiam liceat, qui Grammaticam docemus bonam ætatem tum inter cetera etiam f. 58. Conjugationum schematismo, qui monumentum aliquod mira arte extructum repræsentat, ornatis. a) *Voluit vero Georgius suorum etiam in Græcæ linguæ studio adjuvare diligentiam atque adeo* de Syntaxi partium orationis apud Græcos *evulgavit librum in qua constructionis docuit formam & instituto non inutili, è Cyropædia Xenophontis quædam decerpendo, secundum regulas suas omnia examinavit accurate, sicut in aliis exemplis, naturalis dictorum ordo qua ratione pueris ostendi debeat, monuit.* b) *Deinde cum Posidonium cum Grammatica Dialecticam etiam & Rhetoricam ad puerilium artium referri sciret censum, neque hic cessare*

cessare visus fuit deditque artis Dialecticæ rudimenta, *in quibus tamen nonnisi Prædicabilia & Prædicamenta percurrit, earumque definitiones, tum Latinis, tum vernaculis verbis, exhibuit conceptas quam in definiendo dividendoque illorum usum habeat cognitio dilucide commonstrans* c) *dedit autem* Inventionis & Dispositionis Rhetoricæ *explanationem suis similiter per quæstiones & responsiones concinnatam, ut expeditam ad Eloquentiam viam conficeret & scite loquendi cupidos juvaret, gnarusque cumprimis mature in scholis adolescentes ad Epistolas venuste exarandas velut manu ducendos, & ad pangendi carminis studium incitandos esse, propterea quod Poetarum lectio juxta atque imitatio ad limanda ingenia poliendaque & ad ipsam Latini sermonis culturam non parum ferant adjumenti, manus & sic porrigere juventuti in istius laudis possessionem positura pedes non*

 abnuit.

abnuit. Habemus enim de Epiſtolis *ad* Ciceronis imitationem conſcribendis *Noſtri Commentarium cujus ſcriptorum ſuorum firmavit rationem* d) *&* *cogniti ſunt ſatis etiam laudatique* de re Poetica Libri VII. *in quibus verſus dimetiendi elaborandique modus explicatur præclare, ſubſidiaque monſtrantur artis apprime profutura* e)

a) *Partitionum Grammaticarum libros* ſolus nominat Albinus in Chronico f. 365. quos Baſileæ per Jo. Oporinum in fol. impreſſos dedicavit Johanni & Hugoldo Schleiniziis, filiis Johannis, cujus, Scholæ illuſtris tum Inſpectoris, favorem erga ſe prædicat eximium. Perelegans eſt, prolixiorque Præfatio in qua de uſu & dignitate Grammaticæ artis agit accurate, eandemque commendat. Quo conſilio iſtas tabulas delineaverit, Meurero ſuo ediſſerentem in Epiſtola d. VIII. Octobr. a. 1555. ſcripta audiamus: "Tabulas Grammaticas conficiam, ut Erythræus Dialecticas ex Sturmii Præceptis collegit. Multum „autem laboro in eo, ut præcepta ab Obſervationibus diſtinguam, & ut veterum veſtigiis, quæ ad „uſum noſtrum pertinent, inſiſtam. Cogor hoc facere tuendi muneris & exiſtimationis meæ cauſa: „Nam jam pridem hanc ſuſtineo calumniam, me „nec ſcire, nec tradere pueris Grammaticam, idque „è Cumis venit oraculum, quo tamen in oppido cives omnes decepit aſinus ſimulator.„ Ornavit

tabulas

tabulas carmine Georgius Bersmannus in Poematum ipsius collectione legendo etiam p. 137. in quo ita:

Grammaticæ parvo comprendens dogmata libro
Quæ prius in veterum sparsa fuere libris,
Quæ non crassiloqui potuère volumina Gotthi
Scrinia nec Galli tradere vasta senis.
Explicat illa tribus, feliciter omnia chartis
Ambiguum brevibus perspicuisque magis
Ac ne quid studiis posthac juvenilibus obstet,
In tabulis eadem conspicienda dedit
Quarum si posset manus æmula reddere formam,
Non magis hic Coi pulchra tabella foret.

Barthius vero valde sane eruditum opus easdem vocat ad Statii Achill. I. p. 1577.

b) *Syntaxis Partium orationis* editionem indicavit Albinus f. 365. Frisius p. 268. Teissier p. 394. & Fabricius p. 32. Edita est Argentorati a. 1546. Uratislaviæ postmodum a. 1549. & Parisiis apud Gulielmum Morellum quas iteratas editiones Frisius laudat, sed præter eas mihi alia est Argentoratensis a. 1555. imo & vetustior habetur Cygneæ in Bibliotheca anni 1551. & recentior fuerat in Bibl. Schraderiana Coloniensis a. 1564. occurritque eadem Syntaxis quoque in Scholis Fabricianis mox dicendis. Dedicavit illam Sigismundo Georgio a Dietrichstein Baroni Stirio, cujus fratres, Adamum & Carolum, ad exemplum hujus amplecti vult, quod rectum esse probavit, quodque magna constantia fuerat jam inde a puero persecutus. Teneo vero Epistolam ad Meurerum Professorem & Senatorem Lips. Argentor. a. 1546. scriptam, cui adjunxerat Syntaxin

emendandam a Meurero, cum in illa falsa quædam exempla posita sint, in verbis imperandi & sequendi, quæ inter scribendum festinantem fefellerant. *Artis dialecticæ rudimentorum* nullibi fit mentio, scripseratque isthæc Fabricius etiam in Scholæ istius usum, quam Heinricus a Viceleben eo tempore condiderat, eidemque Nostrum constituerat Inspectorem, quod M. Wilhelmus Sultesius Scholæ R. qui rudimenta isthæc cum Jo. Rivii Grammaticæ rudimentis Lipsiæ a. 1559. curavit excudenda in Dedicat. ad Patronum suum gratus profitetur. Liber *de præceptis inventionum & dispositionum Rhetoricæ* uni Teissierio p. 394. memoratus posthumus est junctim cum altero de scribendis epistolis a Michaele Bohemo Ludi Torgaviensis R., & Georgii discipulo, Lipsiæ a. 1593. emissus. Ut de illo, qui in hac tamen editione ultimo demum loco comparet rectius constet, verba nonnulla editoris hic apponemus, quæ in Præfat. ad Jo. Martinum, Frider. Wilhelmi Electoratus tum Administratoris & Ducis Saxoniæ Secretarium intimum, sic sonant: "Si vere judicare volumus (salvo tamen cujusquam doctioris & rectius „sentientis judicio) a ceteris libellis, complectenti„bus initia Rhetorices, hic Georgii Fabricii libellus „excludi non potest, quo rationem Inventionis & „Dispositionis (de his enim duabus Rhetorices par„tibus sive membris eloquentiæ solummodo agit) „aperte & simpliciter proponit Græcos imitatus, & „exemplis usum præceptorum demonstrat & quo „modo tractanda sit propositio in singulis causarum „generibus & statibus ita ostendit, ut non quidem „Oratorem efficiat (majoris enim facultatis opus est,

est, quemadmodum dictum est supra) sed tamen" rationem præscribat intelligendi artificium in Ora-" tionibus Ciceronis (quem tanquam præstantissi-" mum apud Latinos nomino) & si velimus facere" periculum nostrarum virium structura Ciceronia-" na penitus introspecta, ad ejus similitudinem ali-" quid exprimendi.„ Hæc præcepta e Rhetoribus maximam partem desumta, proposuit nobis Fabricius ante annos triginta & tres fere in Schola illustri Misenæ. Apponemus vero etiam in commendationem libelli de Epistolis ejusdem Bohemi verba sequentia è Præfat. ad Marcum Gerstenbergerum ejusdem Friderici Wilhelmi Cancellarium: "Habet hoc peculiare, ut filum Præceptorum Rhetori-" ces secutus horum usum in Epistolis monstret." Non enim regulas tantum generales tradit, sed ad" suum quodque genus causarum, ex quibus proma-" nant, tanquam tribum certam & classem, singulas" refert: ostendendo quæ sint partes: qui modus" tractandi; qui partium positus, quæ in singulis" consideranda tum quod ad res, tum quod ad per-" sonas. Illud vero peculiare præ ceteris habet, quod" cum ceteri, e Plinio, Seneca, etiam recentioribus" exempla in medium afferant, hic autor ex uno Ro-" manæ Eloquentiæ parente & Principe, Cicerone," exempla sumit, eoque ut anatomicus omnes cor-" poris partes & minimas fibras imitatur: ita quasi" resolutas & dissectas epistolas oculis discentium" subjicit, ut nihil fallere aut latere discendi cupidum" & mediocriter attentum, nec prorsus hebetem," possit. Qua in re virum ad excolendam juventu-" tem & scholas natum, & naturali vi & facultate in-"

 stru-

„structum prudenter fecisse illi indicabunt, qui „amant purum & æquabile dicendi genus, in quo „non melior est Cicerone ætate præsertim juvenili, „quam uni alicui certo autori eique optimo innu- „triri oportet, donec maturitate judicii accedente, „quid in aliis bonum sit intelligat: & uno imbuta, „quidquid legit, veluti arbor ex terra liquorem ex- „tractum in succum suum convertat, ne dissonum „aliquid aut diversum audiatur. „ His ex eadem Præfatione addi debet, quod Fabricius Commentariolum hunc scripserit a. 1539. eo tempore, quo evocatus Argentorato in Italiam studiorum causa abierat, cum Wolfgango Werthero eundemque retexerit a. 1546. quo evocatus Argentorato Scholæ Provinciali Misnæ ad S. Afram gubernandæ fuit præfectus, & arbitratur Bohemus initio hanc doctrinam auditoribus suis Georgium proposuisse. Reliqui sunt *de re Poetica Libri VII.* quorum titulus legitur apud Albinum f. 365. Frisium f. 268. Teisier p. 394. & Fabricium p. 31. Duas usurpavi eorum editiones, minorem librorum nonnisi quatuor, quæ Lipsiæ ex officina Hæredum Valentini Papæ prodiit a. 1560. in qua primus liber agit de ratione cognoscendarum Syllabarum, secundus Elegantias exhibet ex Ovidio Tibullo Propertio selectas, tertius habet exempla varietatis & copiæ & quartus varias Descriptiones e Poetis antiquis decerptas; & majorem Lipsiensem quoque sed sine anni mentione quam Vögelianam & ipsam esse insigne typographi, arca fœderis, ostendit, sed vidi vero Vögelianam quoque a. 1571. & in Catalogo quodam Lipsiensi annotatas alias annorum 1574. & 1580. iterumque novam anni 1595.

Fri-

Frisius vero Lugduni sed quatuor tantum libros excusos scribit, prodiitque hæc editio a. 1583. apud Jo. Gasonem in 16. cui Latinorum Poetarum comparationes e Julii Cæsaris Scaligeri Critico desumtæ adhærent. Parisiensem a. 1584. quam Hieronymus de Marnef. curavit VII. libros omnes complectentem Celeberrimus Vinholdus e Bibl. Cygnea ad me misit humaniter, lustrandam, sed & in Catalogo Bibliothecæ Thuanæ P. II. p. 303. Heidelbergæ a. 1603. isti dicuntur recusi. Ediderat priores quatuor Jo. etiam Oporinus cum VII. aliis Fabricii libris Basileæ a. 1564. dederatque illis omnibus, qui supra istos quatuor, penultimo loco positos, sunt sequentes Elegantiarum ex Cicerone L. III. Elegantiarum e Plauti & Terentii Comœdiis L. II. Publii Mimorum & Sententiarum Liber I. de Syntaxi Partium Orationis apud Græcos Liber I. hunc titulum: *Schola Fabriciana puerilis Libr. XI.* quibus doctrina continetur Latine & eleganter scribendi loquendique cum orationem solutam & popularem, tum etiam numerosam & eruditam quod semel hic sufficiat memorasse, ad hanc collectionem subinde provocaturo. Habentur autem quatuor de arte Poetica libri in Biblioth. Freiberg. & adservantur, ad egregii κειμηλίȣ instar, ipsius B. Viri scripti manu, quos celeberrimus Scholæ Freib. R. Dn. M. Samuel Müllerus, Fautor meus & amicus integerrimus, lustrandos mihi communicavit, in quorum prima pagina cum Fabriciana manu, mihi valde nota, adscriptum legerem *MDXL. Mense Junio Patavii*, quando laborem illum susceperit in se Fabricius, & quam non otiosus fuerit peregrinator vel inde, si non alia

Gundlingianæ editioni, quæ ante hoc sexennium comparuit, præmissa Præfatione scribens: "Quod „ad Fabricium attinet, præstabat doctrina, sed quod „in Schola plurimam vitæ partem consumserat, im-„par operi huic fuisse omnino creditur. Multum „interest inter eos, quia in luce publica versantur, & „delitescunt & qui apicibus & qui nervis omnia me-„tiuntur.„ Quibus verbis notam addidit Excellentissimus Gundlingius quædam ex Epistola ad Meurerum modo adducta continentem verba, quæ testimonium perhibent, de Fabricii modestia & quod quicquid scripsit, si minus accurate semper, non ductus tamen arrogantia quadam sed obsequii pietate scripserit incitatus. d) *Descriptionis Freibergæ* in nullo scriptorum Fabricii Indice fit mentio, bene tamen a Jo. Conr. Knauthio Historiæ Patriæ cultore impigro, qui in pagella a. 1708. de Historicis Misniæ typis exscripta sub Commentarioli urbis Freibergæ titulo ipsum adducit. Accepi ante annos aliquot ejus Apographum a fratre modo dicti Knauthii, Samuele, Polyhistore doctissimo, & Amico meo jam a condiscipulatu inde certissimo, qui Codicem quendam rerum Misnicarum libros continentem asservat, in cujus calce hic ipse libellus, nescio cujus descriptus manu, comparet. Edidit illum deinde, forte ex eodem isto codice M. Godofredus Wagnerus Viteb. a. 1709. in 4. Utrobique Fabricium a. 1564. illam Annalium designationem (ita appellare malim laborem istum) confecisse legitur & Mollerus quidem in Theatro Chronico Freibergæ statim sub init. Lipsiæ a. 1573. in 8. editum scribit libellum, quod & Wagnerus monet, sed nulla per-

la perveſtigatione, ubi lateat impreſſus ita, potui reperire. Reperi verò diſtichon Hempelii in Epitaphio Carmine ipſi ſcripto b. 4. quod ita ſonat:

Annales etiam Freibergi abſolvit; at ipſos
Deploro quod non edidit ante diem.

Hæc de libris Fabricii ad Patriam ornandam ſpectantibus, quos dum cogitat Dreſſerus in Oratione Præceptori ſcripta p. 764. ita ait: "Nam & res Misnicas verſibus & oratione ſoluta ornavit & inclitam Ducum atque Electorum Saxoniæ familiam attigit; ut non tam Rector Scholæ bonus quam ſcriptor purus atque fidelis jure dicatur: nec injuria de eo prædicari elogium hoc poſſit:,,

"*Gymnaſiarchus erat præſtans ſcriptorque diſertus*.,, "Eſt enim in his, quæ in iſto genere ſcripſit, & mira orationis puritas & rerum ipſarum, quas perſecutus eſt, inſignis, perſpicua tamen & apta brevitas.,,

XXIII. Ut traditis ſibi in inſtitutionem non doctrina modo quotidiana præceptisque e cathedra audiendis, verum calamo prodeſſet quoque, nonnullis libris eas artes complexus eſt, quibus puerilis ætas cumprimis debet erudiri. Proinde manibus induſtriorum evolvi potuerunt Partitionum Grammaticarum Libri III. *in quibus illam recte loquendi ſcribendique artem tabulis delineavit,*

& memoriæ discentium ut consuleret, ordine quævis digessit exquisito, ejusmodi confectis utique studio, ut ex observationibus non vulgaribus plurimum haurire nobis etiam liceat, qui Grammaticam docemus bonam ætatem tum inter cetera etiam f. 58. Conjugationum schematismo, qui monumentum aliquod mira arte extructum repræsentat, ornatis. a) *Voluit vero Georgius suorum etiam in Græcæ linguæ studio adjuvare diligentiam atque adeo* de Syntaxi partium orationis apud Græcos *evulgavit librum in qua constructionis docuit formam & instituto non inutili, è Cyropædia Xenophontis quædam decerpendo, secundum regulas suas omnia examinavit accurate, sicut in aliis exemplis, naturalis dictorum ordo qua ratione pueris ostendi debeat, monuit.* b) *Deinde cum Posidonium cum Grammatica Dialecticam etiam & Rhetoricam ad puerilium artium referri sciret censum, neque hic cessare*

cessare visus fuit deditque artis Dialecticæ rudimenta, *in quibus tamen nonnisi Prædicabilia & Prædicamenta percurrit, earumque definitiones, tum Latinis, tum vernaculis verbis, exhibuit conceptas quam in definiendo dividendoque illorum usum habeat cognitio dilucide commonstrans* c) *dedit autem* Inventionis & Dispositionis Rhetoricæ *explanationem suis similiter per quæstiones & responsiones concinnatam, ut expeditam ad Eloquentiam viam conficeret & scite loquendi cupidos juvaret, gnarusque cumprimis mature in scholis adolescentes ad Epistolas venuste exarandas velut manu ducendos, & ad pangendi carminis studium incitandos esse, propterea quod Poetarum lectio juxta atque imitatio ad limanda ingenia poliendaque & ad ipsam Latini sermonis culturam non parum ferant adjumenti, manus & sic porrigere juventuti in istius laudis possessionem posituræ pedes non*

 abnuit.

abnuit. Habemus enim de Epiſtolis *ad* Ciceronis imitationem conſcribendis *Noſtri Commentarium cujus ſcriptorum ſuorum firmavit rationem* d) *&* *cogniti ſunt ſatis etiam laudatique* de re Poetica Libri VII. *in quibus verſus dimetiendi elaborandique modus explicatur præclare, ſubſidiaque monſtrantur artis apprime profutura* e)

a) *Partitionum Grammaticarum libros* ſolus nominat Albinus in Chronico f. 365. quos Baſileæ per Jo. Oporinum in fol. impreſſos dedicavit Johanni & Hugoldo Schleiniziis, filiis Johannis, cujus, Scholæ illuſtris tum Inſpectoris, favorem erga ſe prædicat eximium. Perelegans eſt, prolixiorque Præfatio in qua de uſu & dignitate Grammaticæ artis agit accurate, eandemque commendat. Quo conſilio iſtas tabulas delineaverit, Meurero ſuo edifferentem in Epiſtola d. VIII. Octobr. a. 1555. ſcripta audiamus: "Tabulas Grammaticas conficiam, ut Erythræus Di-„alecticas ex Sturmii Præceptis collegit. Multum „autem laboro in eo, ut præcepta ab Obſervationi-„bus diſtinguam, & ut veterum veſtigiis, quæ ad „uſum noſtrum pertinent, inſiſtam. Cogor hoc fa-„cere tuendi muneris & exiſtimationis meæ cauſa: „Nam jam pridem hanc ſuſtineo calumniam, me „nec ſcire, nec tradere pueris Grammaticam, idque „è Cumis venit oraculum, quo tamen in oppido ci-„ves omnes decepit aſinus ſimulator." Ornavit tabulas

tabulas carmine Georgius Bersmannus in Poematum ipsius collectione legendo etiam p. 137. in quo ita:

Grammaticæ parvo comprendens dogmata libro
Quæ prius in veterum sparsa fuere libris,
Quæ non crassiloqui potuère volumina Gotthi
Scrinia nec Galli tradere vasta senis.
Explicat illa tribus feliciter omnia chartis
Ambiguum brevibus perspicuisque magis
Ac ne quid studiis posthac juvenilibus obstet,
In tabulis eadem conspicienda dedit
Quarum si posset manus æmula reddere formam,
Non magis hic Coi pulchra tabella foret.

Barthius vero valde sane eruditum opus easdem vocat ad Statii Achill. I. p. 1577.

b) *Syntaxis Partium orationis* editionem indicavit Albinus f. 365. Frisius p. 268. Teisfier p. 394. & Fabricius p. 32. Edita est Argentorati a. 1546. Uratislaviæ postmodum a. 1549. & Parisiis apud Gulielmum Morellum quas iteratas editiones Frisius laudat, sed præter eas mihi alia est Argentoratensis a. 1555. imo & vetustior habetur Cygneæ in Bibliotheca anni 1551. & recentior fuerat in Bibl. Schraderiana Coloniensis a. 1564. occurritque eadem Syntaxis quoque in Scholis Fabricianis mox dicendis. Dedicavit illam Sigismundo Georgio a Dietrichstein Baroni Stirio, cujus fratres, Adamum & Carolum, ad exemplum hujus amplecti vult, quod rectum esse probavit, quodque magna constantia fuerat jam inde a puero persecutus. Teneo vero Epistolam ad Meurerum Professorem & Senatorem Lipſ. Argentor. a. 1546. scriptam, cui adjunxerat Syntaxin

emendandam a Meurero, cum in illa falsa quædam exempla posita sint, in verbis imperandi & sequendi, quæ inter scribendum festinantem fefellerant. *Artis dialecticæ rudimentorum* nullibi fit mentio, scripseratque isthæc Fabricius etiam in Scholæ istius usum, quam Heinricus a Viceleben eo tempore condiderat, eidemque Nostrum constituerat Inspectorem, quod M. Wilhelmus Scultesius Scholæ R. qui rudimenta isthæc cum Jo. Rivii Grammaticæ rudimentis Lipsiæ a. 1559. curavit excudenda in Dedicat. ad Patronum suum gratus profitetur. Liber *de præceptis inventionum & dispositionum Rhetoricæ* uni Teissierio p. 394. memoratus posthumus est junctim cum altero de scribendis epistolis a Michaele Bohemo Ludi Torgaviensis R., & Georgii discipulo, Lipsiæ a. 1593. emissus. Ut de illo, qui in hac tamen editione ultimo demum loco comparet rectius constet, verba nonnulla editoris hic apponemus, quæ in Præfat. ad Jo. Martinum, Frider. Wilhelmi Electoratus tum Administratoris & Ducis Saxoniæ Secretarium intimum, sic sonant: "Si vere judicare volumus (salvo tamen cujusquam doctioris & rectius „sentientis judicio) a ceteris libellis, complectenti„bus initia Rhetorices, hic Georgii Fabricii libellus „excludi non potest, quo rationem Inventionis & „Dispositionis (de his enim duabus Rhetorices par„tibus sive membris eloquentiæ solummodo agit) „aperte & simpliciter proponit Græcos imitatus, & „exemplis usum præceptorum demonstrat & quo „modo tractanda sit propositio in singulis causarum „generibus & statibus ita ostendit, ut non quidem „Oratorem efficiat (majoris enim facultatis opus

est,

eſt, quemadmodum dictum eſt ſupra) ſed tamen" rationem præſcribat intelligendi artificium in Ora-" tionibus Ciceronis (quem tanquam præſtantiſſi-" mum apud Latinos nomino) & ſi velimus facere" periculum noſtrarum virium ſtructura Ciceronia-" na penitus introſpecta, ad ejus ſimilitudinem ali-" quid exprimendi.„ Hæc præcepta e Rhetoribus maximam partem deſumta, propoſuit nobis Fabricius ante annos triginta & tres fere in Schola illuſtri Miſenæ. Apponemus vero etiam in commendationem libelli de Epiſtolis ejusdem Bohemi verba ſequentia è Præfat. ad Marcum Gerſtenbergerum ejusdem Friderici Wilhelmi Cancellarium: "Habet hoc peculiare, ut filum Præceptorum Rhetorices ſecutus horum uſum in Epiſtolis monſtret." Non enim regulas tantum generales tradit, ſed ad" ſuum quodque genus cauſarum, ex quibus promanant, tanquam tribum certam & claſſem, ſingulas" refert: oſtendendo quæ ſint partes: qui modus" tractandi; qui partium poſitus, quæ in ſingulis" conſideranda tum quod ad res, tum quod ad perſonas. Illud vero peculiare præ ceteris habet, quod" cum ceteri, e Plinio, Seneca, etiam recentioribus" exempla in medium afferant, hic autor ex uno Romanæ Eloquentiæ parente & Principe, Cicerone," exempla ſumit, eoque ut anatomicus omnes corporis partes & minimas fibras imitatur: ita quaſi" reſolutas & diſſectas epiſtolas oculis diſcentium" ſubjicit, ut nihil fallere aut latere diſcendi cupidum" & mediocriter attentum, nec prorſus hebetem," poſſit. Qua in re virum ad excolendam juventutem & ſcholas natum, & naturali vi & facultate in-"

„ſtructum prudenter feciſſe illi indicabunt, qui „amant purum & æquabile dicendi genus, in quo „non melior eſt Cicerone ætate præſertim juvenili, „quam uni alicui certo autori eique optimo innu- „triri oportet, donec maturitate judicii accedente, „quid in aliis bonum ſit intelligat: & uno imbuta, „quidquid legit, veluti arbor ex terra liquorem ex- „tractum in ſuccum ſuum convertat, ne diſſonum „aliquid aut diverſum audiatur.„ His ex eadem Præfatione addi debet, quod Fabricius Commentariolum hunc ſcripſerit a. 1539. eo tempore, quo evocatus Argentorato in Italiam ſtudiorum cauſa abierat, cum Wolfgango Werthero eundemque retexerit a. 1546. quo evocatus Argentorato Scholæ Provinciali Miſnæ ad S. Afram gubernandæ fuit præfectus, & arbitratur Bohemus initio hanc doctrinam auditoribus ſuis Georgium propoſuiſſe. Reliqui ſunt *de re Poetica Libri VII.* quorum titulus legitur apud Albinum f. 365. Friſium f. 268. Teisſier p. 394. & Fabricium p. 31. Duas uſurpavi eorum editiones, minorem librorum nonniſi quatuor, quæ Lipſiæ ex officina Hæredum Valentini Papæ prodiit a. 1560. in qua primus liber agit de ratione cognoſcendarum Syllabarum, ſecundus Elegantias exhibet ex Ovidio Tibullo Propertio ſelectas, tertius habet exempla varietatis & copiæ & quartus varias Deſcriptiones è Poetis antiquis decerptas; & majorem Lipſienſem quoque ſed ſine anni mentione quam Vögelianam & ipſam eſſe inſigne typographi, arca fœderis, oſtendit, ſed vidi vero Vögelianam quoque a. 1571. & in Catalogo quodam Lipſienſi annotatas alias annorum 1574. & 1580. iterumque novam anni 1595.

Fri-

Frisius vero Lugduni sed quatuor tantum libros excusos scribit, prodiitque hæc editio a. 1583. apud Jo. Gasonem in 16. cui Latinorum Poetarum comparationes e Julii Cæsaris Scaligeri Critico desumtæ adhærent. Parisiensem a. 1584. quam Hieronymus de Marnef. curavit VII. libros omnes complectentem Celeberrimus Vinholdus e Bibl. Cygnea ad me misit humaniter, lustrandam, sed & in Catalogo Bibliothecæ Thuanæ P. II. p. 303. Heidelbergæ a. 1603. isti dicuntur recusi. Ediderat priores quatuor Jo. etiam Oporinus cum VII. aliis Fabricii libris Basileæ a. 1564. dederatque illis omnibus, qui supra istos quatuor, penultimo loco positos, sunt sequentes Elegantiarum ex Cicerone L. III. Elegantiarum e Plauti & Terentii Comœdiis L. II. Publii Mimorum & Sententiarum Liber I. de Syntaxi Partium Orationis apud Græcos Liber I. hunc titulum: *Schola Fabriciana puerilis Libr. XI.* quibus doctrina continetur Latine & eleganter scribendi loquendique cum orationem solutam & popularem, tum etiam numerosam & eruditam quod semel hic sufficiat memorasse, ad hanc collectionem subinde provocaturo. Habentur autem quatuor de arte Poetica libri in Biblioth. Freiberg. & adservantur, ad egregii κειμηλίε instar, ipsius B. Viri scripti manu, quos celeberrimus Scholæ Freib. R. Dn. M. Samuel Müllerus, Fautor meus & amicus integerrimus, lustrandos mihi communicavit, in quorum prima pagina cum Fabriciana manu, mihi valde nota, adscriptum legerem *MDXL. Mense Junio Patavii*, quando laborem illum susceperit in se Fabricius, & quam non otiosus fuerit peregrinator vel inde, si non alia

alia ad manus forent documenta, posſit colligi. In hoc Codice MSCto unicuique libro verſus eſt adſcriptus ſummam ejus indicans; primo hic:

Nomina primus habet diverſis addita verbis,

ſecundo iſte:

Addita nominibus diverſis verba ſecundus

tertius hunc habet præfixum:

Tertius at dictis rem profert pluribus unam

& quartus ſequentem:

Eloquitur quartus variatis multa figuris;

quos verſus in typis exſcriptis Editionibus, quas vidi, non inveneris, prorſus etiam immutatis & alio longe habitu comparentibus. Ceterum liber Primus, qui de cognoſcenda ſyllabarum ratione & diverſis generibus agit Jo. Sculteti Pirnenſi, Jo. filio, eſt inſcriptus Elegia venuſtisſima, in qua inter cetera Noſter:

Dicebat puero clarus pietate Melanchthon:
Diſce bona imparibus jungere verba modis
His Domino grates ut poſſis dicere CHRISTO
Et ſanctus dulci voce referre preces.
Neve mali ſtudiis auſint impune nocere,
Ingenii ut timeant libera tela tui
Te quoque cara pii ſoboles Patris ore Philippi,
Hortor ut has artes ingenioſus ames.
Ut CHRISTUM celebres & pravus bella mineris
Ætas adveniet cum tibi plena viri.

ex quo loco, quem in finem carmini pangendo operam voluerit navare, conſtet. Idem hic liber Primus ſive de Proſodia fuerat etiam editus cum Elegantiis Poeticis ex Ovidio Tibullo Propertio ſed brevior & nonniſi plagulis octo conſtans, cum in editio-

editione mea de re Poetica viginti & octo occupet ipse hic, de quo nunc agimus. Secundus, qui exempla laudandi & vituperandi varia è Poetis optimis antiquis sub suis titulis congesta habet & in minori editione tertius comparet, & Tertius, in minori editione quartus, qui descriptiones continet ætatis, signorum cœlestium, & temporum similitudines itidem & comparationes ex reliquis vatibus Christophoro Schleinizio sacratur Judæ Simonis F. W. & V. de epithetis nominum tum appellativorum tum propriorum. Basilio Fabro Quedlinburgensis Lycei Rectori VI. qui virtutes & vitia carminis Elegiaci percurrit Andr. Wincklero ludi Uratislaviensis R. præfatione docta, in qua obsolete loquendi morem improbat, proprii jubentur esse, sicut VII. Georgio Sellæ Ludi Magistro Noribergio ad D. Laurentii, qui in pedum accidentibus monstrandis occupatur. Illud addendum, Henricum Smetium a Leda Medicinæ D. in Belgio, cum Prosodicum suum opus ederet e primo illo Fabricii de re Re Poetica libro dignoscendarum Syllabarum methodum transscripsisse, &, quamvis castigatam nonnullibi suo ipsi labori præfixisse. Sicut & David Herlicius, Medicus & Astronomus Stargardiensis, cum anno 1627. Artis Poëticæ Compendium ederet, Regulas quasdam e libro Fabricii decerpsit, hisque dispositionem quandam & enucleationem quinquaginta & quatuor Regularum, obviarum in libello Horatii de arte Poëtica, ex eodem opere subjecit. Imo & in usum Scholarum Sultzbacensium Norimbergæ apud Abrahamum Wagnerum a 1619 evulgatum de Re Poetica opus Draudius me docuit in Bibliotheca p. 1582.

XXIV.

XXIV. Ut ipse Fabricius mirus erat stili artifex, æquabileque istud & fluidum orationis genus quo aurea Latini sermonis ætas effloruit, feliciter coluerat; quod libri ejus neminem permittunt dubitare (ita auctor suis existebat, ut pure venusteque effari discerent, quicquid animo conceptum & proponerent sibi optimos quosque antiquitatis scriptores: atque ad exemplum ipsorum sui filum ducerent sermonis. Hoc consilio è Ciceronis Epistolis Puerilium elegantiarum L. III. *excerpsit, ut adolescentes venustioris dictionis studiosi sub suis titulis locatas haberent formulas, quibus in literis uterentur exarandis ut in amorem ita Tullianæ elocutionis perducerentur* a). *Confecit eodem consilio* Elegantiarum e Plauto & Terentio Libros II. *quas similiter sub certis vocabulorum indicibus distribuit & subjecit his* Publii Syri Mimos *&* sententias *hinc collatas inde ad Mimorum istorum accedentes pro-*

proxime ſimilitudinem b). *Super Elegantias haſce* Poeticæ *etiam ab ipſo congeſtæ ſunt, ex* Ovidio, Tibullo, Propertio *in quibus ex his Elegiaci Carminis Triumviris Phraſeologiam primum Poeticam ſub variis titulis exhibet & huic deinde ſimilitudines & comparationes indidem depromtas, ſubjicit* c). *Imo ex Eccleſiaſticis etiam Poetis, Alcinum puta, Ambroſium, Cyprianum, Hilarium, Juvencum. Paulinum Proſperum, Prudentium, Sedulium, alios, eidem ſententias placuit ſeligere, quas duobus comprehenſas libris & in locos communes digeſtas ſub* Antiquæ Scholæ Chriſtiana puerilis *tenemus inſcriptione* d) *ſicut &* Hiſtoriarum ſacrarum libros II. *è veteribus Chriſtianis Poëtis pari ſtudio congeſſerat ab ipſa mundi creatione per Patriarcharum vitas regumque populi DEI geſta decurrens complectensque uno volumine quicquid hinc inde repererat de* ἀξιομνημονεύτοις *explicatam verſibus* e).

a) De

a) De *Elegantiis Ciceronianis* vid. Albinus in Chronico f. 365 Frisius in Biblioth. Gesneriana f. 268. qui editionis Lipsiensis Valentini Papæ & Uratislaviensis Andr. Winckleri, insuperque Basileensis facit mentionem Teisserius in Additionibus ad Elogia Thuanéa p. 394. Fabricius in Centuria Fabric. p. 32. Mihi, qui editionem Lipſ. a. 1571. & aliam Coloniensem a. 1574. apud Jo. Gymnicum annotavi & antiquiorem anni 1548. in Bibliotheca Cygnea latere didici atque cum Poeticis Elegantiis & libello de Prosodia a. 1549. junctim novi prodiisse imo & aliam Lipsiensem anni 1562. & Francofurt. an. 1613. Heidelbergensemque a. 1613. annotari vidi, insuperque Heidelbergensem anni 1607. & Lipsiensem a. 1610. cui accessit ejusdem libellus de proprietate & differentiis sermonis Latini studio M. Jacobi Fabricii filii editos a Draudio adduci cognovi in Bibliotheca Classica p. 1459. sicut & in Scholis Fabricianis liber hic reperitur ab Oporin. a. 1504. evulgatis, Vögeliniana Lipsiensis a. 1574. usurpata est quæ ornatur tum Latino Hiobi Magdeburgi, tum Græco Matth. Dabercusii carminibus perelegantibus. Lubet illud breve quantumvis, sed rotundum tamen apponere integrum:

Quis hic odor spirat bonus tam svaviter?
Pergrata quæ nos detinet fragrantia?
Hortus refertus floribus lectisſimis,
Nusquam tenellis pastus apibus gratior
Non Hybla sic exculta, non Hymettus est
Ut sedula sunt hæc manu mellaria,
Ergo frequens examen advolet novum
Quod conficit purum mel & dulcisſimum.

Serpilla,

Serpilla, thymbra, lilium, thymus, rosa
Florent, inest nihil veneni his flosculis,
Legite hinc apes; florum hinc onustæ copia
Domum redite, fingite & dulces favos.

Inscripsit libellum, in quo Elegantiæ illæ secundum tria causarum genera distinctæ sunt, Fabricius Scholarum Misnensis & Portensis pueris eleganti præfamine, in quo Ciceronis imitationem his commendat verbis: Omnibus igitur ingenuarum artium " & elegantis sermonis studiosis consulo, & audi- " toribus ipse meis auctor sum, ut temerariam in " scribendo licentiam fugiant, inprimis M. Tullii " Ciceronis in sermone puritatem & in omni ge- " nere Orationis virtutes imitentur: quod, cum " facio, ceterorum lectione (id enim ineptum fo- " ret) non interdico, sed hunc dico præcipuum esse " oportere & eximium; Illos enim cognoscere, " hunc imitari: consulere alios, hunc in manibus " habere: reliquos legere diligenter, hunc memo- " riæ quoque, si possunt, mandare debent: "

Qui genus humanum ingenio superavit & omnes
Restrinxit stellas exortus uti ætherius sol.

Subjecta est libello candida ad Jacobum Fratrem & perdocta Epistola d. 9. Septembr. 1544. exarata, in qua imitationis ipsi commendat studium, & qua ratione in Ciceronis lectione versari debeat, diligenter monstrat. b) Elegantias *è Plauto & Terentio* Albino nominatas f. 365. Frisio f. 268. Teissierio p. 394. & Fabricio p. 32. Matthiæ Marco Dabercusio a. 1558. dedicavit Collegæ olim, tunc Sverinensium Rectori, & in Dedicatoria curam sermonis purioris graviter commendat, atque argumen-

tatione perſpicua ſecum Dabercuſium, adverſus ingratos laborum in ſcholis æſtimatores, ſolatur. Subjiciam utrumque locum viſum dignum utique qui hic legatur: „ Retinenda, inquit, ante omnes „ contra opinionem imperitorum in ludis literariis „ hæc ſententia eſt vera, antiqua, neceſſaria, nihil „ ſcilicet in orationem improprii aut inquinati ad- „ mittendum. Ut enim in veſtitu populari: ſic in „ communi ſermone plurimum intereſt, ut apta & „ habilia omnia ſint & conſvetudini honeſtæ con- „ ſentanea. Militum veſtes, quibus nunc femora „ tegunt velis nautarum videmus eſſe laxiores, & „ ita diſciſſas atque laceratas, ut Abſyrti aut Marſyæ „ corpus (quod in fabulis eſt,) mutilum laniatumque „ magis non fuerit: quam cum in caſtris Turcicis „ militum captivorum corpora ad formam veſtium „ fuerint diſſecta. Talibus ſimiles ſunt, qui ora- „ tione incompoſita & diſſoluta, & abſurda loqua- „ citate delectantur, quam inſuper deformant levi- „ tate atque ineptiis: quos ſtultorum militum „ fortunam experiri par erat, ut ære diruti, capiteve „ diminuti e ſcholis perpetuo relegarentur ad bar- „ baros. Notis rerum propriis & cura verborum „ neglecta error & obſcuritas naſcitur, in oratione „ autem, in qua labefactatur veritas & implicatur „ intelligentia, quid loci relinquitur prudentiæ? „ hac ſublata quid omnino inter hominem garri- „ entem aut rudentem aſinum eſt diſcriminis? Ve- „ terum ſapientum hoc ſtudium ſemper fuit, ut „ cùm perſpicue & diſerte, tum etiam cum ornatu „ animi ſui cogitata efferrent. Itaque, *ſcribit propius finem*, " literarum neglectio & hominum ingrati- tudo,

tudo, quamvis omnibus temporibus magna, de- "
pravatis pene intolerabilis extiterit: non ideo ta- "
men doctrinam virtutemque vulgi ac turbæ judicio "
debemus contemnere, nec opinionibus indocto- "
rum aut ingratorum moribus discedere ab officio, "
aut remittere impetum bene merendi de plurimis. "
Primum enim recte factorum conscientia & fun- "
ctionis honestissimæ recordatio præmium singu- "
lare & pulcherrimum est: deinde ipse DEUS illos, "
quibus quasi incunabula suæ commisit Ecclesiæ, "
egere non patietur, cujus in te nuper exemplum "
nobis optatissimum proposuit." Usurpata est mihi editio Vögeliniana a. 1567. in qua habetur ipsius ad Fabricium Vögelini Epistola 3. Calend. Decembr. a. 1559. scripta agentis gratias communiter omnium scholarum nomine, quod, quasi fœcundissimi agri fructus, suam suis discipulis navatam operam, laboresque proprios illustris ludi benigne conferat & attribuat aliis quoque tam domesticis quam externis, quicunque Musas, id est, eruditionem literarum & optimarum artium, qui pudorem & honestatem & decus colunt ac sequuntur. Exierunt vero eædem Elegantiæ a. 1550. Lipsiæ apud Jacobum Berwaldum & a. 1555. Basileæ, iterumque a. 1556. apud Martinum Cholinum, tum & a. 1571. & 1577. Lipsiæ, quod Frisius me partim docuit, partim aliunde didici, & in scholis Fabricianis ab Oporino a. 1564. emissis itidem comparent. Estque illud adjiciendum, Gorlicienfis Gymnasii R. Christ. Funccii opera consilioque istas triumvirorum rarioris elegantiæ Ciceronis, Plauti, Terentii Elegantias R. a Fabricio digestas denuo exiisse secundum Alphabeti seriem

ordinatas Görlicii 1667. in 8. c.) *Elegantias Poeticas ex Ovidio, Tibullo, & Propertio* evulgasse Fabricium testantur Albinus f. 365. Frisius p. 268. Teissier. p. 394. Fabricius p. 31. ac Frisius quidem librum unum distinctum in 217. titulos cum libello de Syllabarum quantitate d. l. nominat; ego notavi vero editiones de a. 1549 - 1552. & 1554. aliamque adhuc Lipsiensem a. 1560. a Fabricio indicatam, imo ipse quandam tandem sum nactus ex officina Vögeliana, sed quæ nullum annum habet adscriptum, & 224. titulos numerat. Inscripsit istas Elegantias Georgio Treptæ sororis filio, tum in schola Provinciali ad Muldam agenti & Adami Siberi fruenti doctrina, quem in carmine isto suo venustissimo ita inter alia compellat:

Offero Pieridum flores, quos legimus hortis,
Unde benigna tui rura colantur agri;
Inde tuos quotquot sumes scripturus ad usus
Tot te purpureas carpere crede rosas.
Castaliæ pleno manant hinc flumine lymphæ,
Quales Pegasei pes fodit acer equi.
Sulmo ministrat aquas, Clariis uberrimus undis
Clitumnusque suas addit & Almo suas.
Hinc & in Albiacum deduco fluenta Lyceum,
Hic ubi Mauricii stat schola celsa Ducis.

d.) *Antiquam scholam Christianam* Albinus f. 366. & Teissierius f. 394. reliquis adjungunt, quam Jo. Nævio Electoris Augusti præcipuo Medico dedicavit allocutione scitissima, ex qua infra, ad Nævium delatus, nonnulla enotabo id monens hac solum vice, excitatum sui Præceptoris exemplo & hortatu Thomam Fabricium Novæ scholæ puerilis libros IX.

confe-

confecisse, in quibus sicut ex antiquis sacris vatibus Georgius: ita hic e novis digessit præcipuas sententias, quas sperabat omnibus ad pietatis studium adspirantibus fructuosas fore: Agunt vero Liber I. de DEO patre omnipotente. L. II. de CHRISTO, Dei & virginis filio. L. III. de sancto Spiritu & divinis miraculis. L. IV. de Angelis DEI & hominum ministris. L. V. de tabula Decalogi prima. L. VI. de tabula Decalogi secunda. L. VII. de Heroibus in DEI Ecclesia. L. VIII. de Hypocritis & impiis; & L. IX. demum Sententiarum est de pietate & virtute. Sunt autem Poetæ novi isti, quibus usus hic est, Thomas Faber, Sannazarius, Siberus, Antonius Flaminius, Aonius Palearius, Eobanus Hessus, Georgius Æmilius, Buchananus, Fabricius, Sabinus, Hieronymus Fracastorius, Micyllus, Joachimus Camerarius, Joannes Gigas, Stigelius, Vida, Petrus Lotichius S. Petrus Rosetus, Melanchthon, Scipio Capytius, Strociique. Integra collectio ad eundem, quem dixi Nævium, mittitur cum elogio ipsius & conjuncta cum illa antiqua Fabricii schola a. 1565. per Jo. Oporinum excusa est. e) *Libros illos duos e Poetis sacris* Dracontio Prospero, Sedulio, Victore, Helpidio, Prudentio, Aratore, Alcinio, Paulino & aliis excerpendo confecerat & concinnaverat ad eos præfationem Christophori Winteri Prætoris Regiomontani ornatam nomine a. 1565. Ipsi libri vero Lipsiæ in officina Vögelini a. 1566. impressi, de quibus Albinus f. 366. ipsius etiam Historiis sacris a. 1610. editis reperiuntur adjuncti.

XXV. Non otiosum semet in Italia egisse, sed cognoscendæ avidum vetustatis ea sibi comparasse demonstraturus præsidia, quibus vel emendarentur hinc inde in monumentis variis descripta, vel plenius res literaria instrueretur, libros etiam emisit veterem memoriam cognituris, & in antiquitatum investigatione occupatis, perutiles, per quos in prisci ævi scriptorum lectione versantibus lux appareret liquidior; spectatque eo Roma *cumprimis in quo libello post auctorum recensionem, qui de urbe hac scripserunt, de situ ipsius atque ambitu, de montibus, quibus inædificata, de portis ejus, viis, templis, campis, theatris, curiis, porticibus, arcubus, fluviis, pontibus, aquæ ductibus, balneis, sepulchris, &c. capitibus tribus & viginti exponitur* a) & Antiquitatum deinde L. II. *in quibus solers ipse indagator varias testamentorum, libellorum, contractuum formulas, leges, instrumenta, decre-*

decreta, elogia, tumulos congesſit, colle-ctisque bis Calendarium Romanum vetus ſubjecit. b.)

a) *Romam* omnes dicunt, Albinus f. 365. Friſius f. 268., Teiſſierius p. 394. Fabricius p. 28. Clarmundus p. 160. Hanckius etiam de Romanarum rerum ſcriptoribus P. I. c. 10. p. m. 228. quibus Autor Actorum literariorum, quæ Lipſiæ a. 1715. prodire cœperunt, addendus eſt, Romam hanc P. II. p. 95. recenſens. Hujus Oporiniana eſt mihi editio a. 1560, ſed memorat præter hanc Fabricius Baſileenſem cum Friſio etiam a. 1551. & auctiorem aliam 1587. Habetur quoque in Antiquitatum Romanarum Breviario, ſive Roma illuſtrata, quæ ex Antonii Thyſii recenſione prodiit Lugduni Batavorum 1650. in 12. & ſi Clarmundo fides, Antwerpiæ 1657 in 8. iterumque Helmſtadii Jo. Heitmulleri ſumtibus & typis a. 1670 in 4. excuſa. Noviſſime magnus ille Polyhiſtor Jo. Georgius Grævius partem fecit theſauri ſui Antiquitatum Romanarum T. III. f. 393. Dicata eſt Wolfgango Werthero & homini amico, prout loquitur Noſter, quo nomine omnia " conſvetudinis, fidei, benevolentiæ officia conti- " nentur, & viro docto, qui hæc eadem cognoverat " magna cupiditate, ſtudio, induſtria, & qui ex iſtis " ſua quædam debebat recognoſcere " & docetur ſimul Caſparis Peuceri potiſſimum ſvaſu, typis eam fuiſſe permiſſam, qui de urbe loquentem aliquando auſcultaverat avide, rogaveratque, ut aliorum quoque ſtudiis ſua opera Fabricius conſuleret, ſub initium ſtatim libelli p. edit. meæ 18. ita Vir celeberrimus:

rimus: „ Nuperrime scripsit Onuphrius Veronensis Eremita, qui hunc meum libellum legit & ex eo „ multa de verbo transscripsit: maluit autem hominem exterum compilare, quam nomen ejus „ semel tantum nominare. Est vero gravissimorum Virorum comprobatus calculo, quos inter Frisius d. supra l. ad optimorum auctorum lectionem apprime ipsum utilem & necessarium; Dresserus vero pulchre ad versus vetustorum Poetarum sic aptatum dicit, ut expressus ex illis & effictus videatur in Oration. de G. Fabricio p. 760. 761. Barthius Adversar. L. II. c. 22. aureolum, & in Animadversionibus ad Statii Silvar. IV. 1. 6. egregium; iterumque ad IV. 9. 15. eximium appellat, his usus alibi verbis: Qua „de re vide, quæ doctissimi homines, Georgius Fa„bricius in Roma c. iv. Justus Lipsius Commenta„rio ad secundum Annalium Taciti, qui doctissimi „Viri, cum non pauca optima scripserint, melius „tamen neuter his operibus quicquam procudit, „ quæ modo nominavimus; In Animadversionibus ad Galli Confessoris sermonem c. 20. Quo judicio impulsus Creenius inter libros scriptorum optimos locum ei dedit, ipsa hæc adducens Barthii verba, in Exercitatione de libris scriptorum optimis & utilissimis p. 15. Lotichii de eo hæc est sententia Biblioth. Poet. L. III. p. 63. „ de Romæ memorabilibus „ ad genuinum veterum Poetarum & Historicorum „ calculum vix alius aut doctius aut Fabricio isthoc „ diligentius scripsit. Grævius vero in Prolegomenis ad T. VIII. Thesauri Fabricium multa non protrita observasse, ut semper iste liber fuerit Viris elegantibus in deliciis testatur. b.) *Antiquitatum* libros

libros obſervatos video Albino f. 364. Friſio f. 268. Teiſſierio p. 394. & Fabricio p. 28. Scripta eſt Epiſtola Dedicatoria ad Jo. Fichardum JCtum Francofurtanum a. 1549. ante quem annum jam a Blaſio Fabricio Argentorati editos fuiſſe colligo ex Epiſtola Eſromi Rudigeri ad Blaſium ſcripta a. 1549. & Arithmologiæ Camerarii præmiſſa. Ita enim ibi Rudigerus: Vidi nuper elaboratam in officina tua " συλλογὴν quandam diverſi generis monumentum" antiquitatis, confectam ut alia, amantibus erudi- " tionis & doctrinæ ſtudio atque diligentia Georgii " fratris tui. Id ſcriptum, ſi primum ex hac exit, " ut exiſtimo, (neque enim præterea vidi aliud)" etiam omen mihi placet, Antiquitates tuum pre- " lum primum imbuere, & te judico præclare fuiſſe " auſpicatum, ſed & tu is es, ut videaris aliquando " tuam officinam propriis elaborationibus inſtru- " cturus eſſe, & fratrem habes Georgium, qui id cum" ſumma laude ſua & literarum ornamento atque " ſalutari propagatione facere poſſit. " Cum vero in eadem Epiſtola alter modo dicatur annus agi, ex quo tranſierit Blaſius Argentoratum, ſine dubio apud Friſium ſphalma eſt, quando a 1540. a Blaſio dicuntur editi, maxime cum & ipſe Georgius anno demum 43. ejus ſeculi ex Italia redux factus ſit. Teſtatur Friſius modo nominatus auctiores & correctiores Lipſiæ Valentinum Papam dediſſe Lipenius in Bibliotheca Lenti Philoſophica Argentoratenſem a. 1580. adducit f. 78. & a. 1587. Baſileenſis editio nova tertium duobus adjecit librum, quem ipſe Georgius ſine dubio erat additurus; ſiquidem ſupra

dictam ad Fichardum Epistolam ita finit: „Quantum vero ipse in his similibusque inquirendis & „describendis diligentiæ posuerim, quantumque „laboris exhauserim, majoribus aliquando indiciis, „si erit otium & Musæ favebunt, declarabo. Sed istam non vidit Petr. Albinus editionem, cum in Chronico Misenensi f. 365. ita scribit: „Antiquitatum L. IV. quorum duo ultimi nondum impressi; „sunt autem missi Oporino a cujus hæredibus ad„huc detinentur, ut alia plura. Ut in antiquitatis Monumentis colligendis ita assiduus fuit Noster: ita cum Melanchthone, Camerario, Sturmio auctor fuit Laurentio Schradero Halberstadiensi, ut Inscriptiones, quas per triennium in Italia collegerat, ederet in publicum, neque apud se privatim pateretur delitescere aut interire, quod in Dedicat. ad Jo. Adolphum Episcopum Lubecensem suis Monumentorum Italiæ a Christianis positorum Libris IV. Helmstadii 1592. in fol. evulgatis præmissa testatur. Extat in Thesauro Græcarum Antiquitatum Gronovii T. VIII. f. 1693 de fabularum, ludorum, theatrorum, scenarum & scenicorum antiqua consvetudine libellus, quem Clarissimus Tenzelius Georgio Fabricio attribuit Catalogo Auctorum & Tractatuum qui in utroque Antiquitatum Thesauro comparent, quem Bibliothecæ Curiosæ inseruit, & quidem Reposit. II, p. 447, sed ipsum evolvens thesaurum nec nomen Fabricii isti libello vidi adscriptum, & c. 5. quod de positione & constructione scenæ in theatro agit, ista verba legi, f. 1706. pulpitum in scena, nostri vocant eschaffault, erroremque solertissimi alias Polyhistoris deprehendere potui,

potui, tribuentis viro in Misnia nato commentationem, quæ Gallicum aliquem scriptorem habet, conf. hic Centuria Fabriciorum p 30. ubi similiter libellus iste non nostrum Fabricium sed alium dicitur habere autorem.

XXVI. Jamque ad exquisitum istud & peculiare quasi nostro devenimus studium quod illi sapientiæ contubernali Poesi nunquam non impendit, afflatu quodam ad hanc raptus & vi magna inflammatus ingenii, ut in ea arte, quam impense colebat & venerabatur, omnem prope vitam suam consumeret. Enimvero non delicatissimis modo versibus ipse nobilitatus fuit vir μουσικώτατος, *& mollissima carminum dulcedine inter ætatis ejus præcipuos memorabilis sed suis etiam gravis extitit auctor, ut has literas magnifacerent, quæ animis expoliendis sunt inventæ, volverentque diligenter prisci ævi optimos quosque vates; sed vero & manus ipsi admoventes operi verba numeris discerent adstringere neque putarent hoc a sapientis alienum dignitate.*

Quam

Quam venustus carminum conditor fuerit, loquuntur varii libri, quos in manibus tenemus & cum admiratione vividæ ipsius indolis lectitamus. Est Poëmatum *primo singularis collectio in Tomos distinctorum duos, in quibus* Odæ *continentur preces ad DEUM irarum cœlestium veniam & nova beneficia exposcentes; hymni deinde de historia & meditatione CHRISTI mortis atque de festis diebus in Ecclesia usitatis*, Pæanes *Angelorum erga nos decantantes munera*, heroiκῶν liber, *in quo fides & gloria Patriarcharum, magnanimitas Ducum populi DEI, virtus Judicum, felicitas Regum celebratur*, Carminum libri, *in quibus Principum celsissimorum & Amicorum nuptiis applauditur. Sequuntur* Militiæ Sacræ *& in his elegiæ Israeliticæ Ecclesiæ viros præcipuos ornantes*; Victoriarum cœlestium *inque iis triumphi Angelorum de piorum hostibus, qui in sacro*

codice

codice leguntur, triumphi heroum veteris T. & triumphi hostiles sive de pœnis impiis illatis, Amorum *filii DEI elegia*; Pietatis puerilis *libri s. preces ab ipsis fundendæ carmine elegiaco conclusæ, quos* Precationes *variæ separato volumine & has* Tristium *liber sequitur, in quo versus mortuorum memoriæ dati comparent.* a) *Deinde sua etiam* Itinera *Fabricius versibus exposuit seorsim evulgatis. Romanum puta primum ad Antonium Carchesium, quod Calend. Novembr. an. MDXLII. absolvit, Neapolitanum inde ad Casp. Nævium cum XI. Calend. April. an. MDXLIII. venisset Neapolin, Romanum secundum ad Leonhardum Badehornium, cum VI. Calend. April. ejusdem anni rediisset Roma, Patavinum porro ad Valerium Cordum, cum Calend. Julii ejusd. anni Patavium remeasset neque Chemnicense etiam non ad VVolfgangum Meurerum in patriam Cal. Octobr. dicti modo anni*

re-

revectus atque Argentoratense demum ad Valentinum Grævium cum IV. Id. Octobr. a. MDXLIV. Argentoratum accesſiſſet. b) *Tandem* Poëtarum *etiam* Germanorum Hiſtoricorumque *memoriam voluit conſervare, confecto uno de quolibet diſticho editisque illis peculiari libello, quorum qui Poetas deſcribit vero ipſius nomine inſignitur, alter Hiſtoricorum nomenclator Gerardum Fauſtium Confluentium in titulo circumfert.* c)

a) Fabricii Poemata memorant omnes, Albinus in Chronico Miſniæ f. 364. 365., Friſius in Bibliothecæ Geſnerianæ Epitome a ſe aucta f. 267. Teisſierius in Elogiis e Thuano excerptis p. m. 393. Fabricius in Centuria Fabriciorum p. 26. & Clarmundus in Vitis Clariſſimor. Viror. P. III. p. 161. ſed omnia & ſuo ordine, prout in nova editione continentur, unus Albinus. Sunt eorum tres in manibus meis editiones, omnes Oporinianæ a. 1552. in 8, ſed hæc nonniſi Odarum L. III. Hymnorum libros duos, & unum pietatis puerilis exhibens; deinde a. 1560. in 12. auctior multo, quam cum recentiſſima an. 1567. in 8. accurate hic lubet conferre. Hæc nimirum ex ultima auctoris recognitione D. Principi Electori Auguſto dedicatur, &

Odas

Odas habet principio ad Georgium Anhaltinum missas Principem & in minori quoque reperiundas p. 3. in quibus sunt etiam Odæ Turcicæ, quas seorsim Islebiæ a. 1603. evulgatas tradit Excellentissimus Fabricius, quarum in Catalogo Teissieriano similiter mentio fit. *Hymnorum* & quidem Passionalium quatuor & viginti jam a. 1552. Lipsiæ editum esse librum e Catalogo quodam didici. Editi deinde sunt Libri II. Basileæ a. 1553. & duos modo hos cum Teissierio Fabricius habet, sed quatuor, in minori Oporini editione p. 142. s. conjunguntur & in secuta hanc majori accessit quintus, quorum tres priores fratribus suis tribus Georgius, quartum & quintum Jo. Giganti Ecclesiæ Freistadianæ Præsidi sacravit, sed quinti jam dedicatio in minori editione deest. Sequuntur *Pæanum Libri III*, in minori editione non conspicui, soli cum Albino Fabricio observati, qui Lipsiæ quoque in forma octava prodiisse scribit Jo. & Sigismundo Ducibus Mecklenburgicis carmine inscriptos. *Heroικῶν libri* apud nullum, excepto Albino, mentio, neque locum etiam invenit hic in minori editione, sed Pæanibus tamen Prudentii & Sedulii infra recensendis subjunctus est ad Albertum Eblebium Nicolai filium a Jacobo Fabricio a. 1565. cum epistola transmissus. *Carminum libros duos* major habet editio, quibus ad Casparem Nævium carmen dedicatorium præfigitur, sed in Oporini minori p. 594. unus modo conspicitur, qui a. 1551. seorsim quoque dicitur evulgatus. Continentur hic Carmina Nuptialia variis scripta, quorum, cum post editionem priorem quam minorem toties dico, plura pangeret Georgius,

gius, in nova hac editione in duos libros distincta sunt. Reperio tamen in minori editione p. 568. peculiarem Epithalamiorum librum, in quo tribus Georgius amicis, Leonhardo Badehornio, Wolfgango Meurero, Jo. Chentmannio applaudit, quem in majori frustra quæsiveris, sed Albinus tamen reliquis etiam Poematibus adjungit Jo. Nævii nuncupatum nomini, Frisius vero a Papa Lipsiæ an. 1549. & a. 1551. chartis quatuor excusum testatur & cum Frisio Fabricius. De *Militia sacra*, cum qua T. II. inchoatur, solus Albinus tradit, quæ Jo. Alberto Duci Mecklenburgico dedicata in minori editione p. 356. invenitur. *Victoriarum cælestium* titulum apud Albinum, Frisium, Teissierium, Fabricium lego, quæ comparent in minori editione p. 444. & in T. III. Poetarum Germanicorum p. 48. sed in tres non distinctæ libros ut in majori, in Jo. Tettelbachii nomine comparentes. Excipit has *Amorum filii DEI* liber carmine commendatus Jo. Nævio, quem, quod Albinus scribit, secundus subsequi debuit, nunquam impressus nisi quod tamen Elegiæ quinque novæ hic non reperiundæ Nath. Chytræi Imaginum & Meditationum sacrarum Libris tribus Rostochii a. 1573. in 8. editis sunt additæ. *Pietatis Puerilis L. III.* in majori editione, in minori p. 259. nonnisi duo adsunt, sicut a. 1552. unus modo impressus est. Hic observo editiones istas minorem a. 1560. & majorem a. 1567. hic multum discrepare a se invicem: Nam qui liber in minori editione primus est, in majori est secundus, & qui in minori est secundus, in majori primum locum occupat. Deinde Tettelbachii filio Eliæ in minori

edi-

editione primus; idem vero ipſe, in majori editione ſecundus, ipſi Patri Jo. Tettelbachio inſcribitur, iisdem tantum non verbis, niſi quod ſub finem mutatio facta eſt. Porro, qui liber ſecundus in minori Meureri filio Wolfgango, is in majori primus ipſi Patri ſacratur, magis mutata dedicatione, quæ faciunt ut credam, filios iſtos duos mortuos fuiſſe jam & turbato naturæ ordine ante ſuum quemque Patrem, cum altera auctior prodiret editio. Sunt denique non eadem ubique in utraque editione carmina, ſiquidem L. I. editionis minoris p. 280. ſ. puer decurio aliquoties orans exhibetur, quæ carmina majori editioni non adſunt; in hac vero L. I. p. 237. ſ. conſpiciuntur argumenta Evangelicæ & Apoſtolicæ lectionis feſtis diebus in Eccleſia uſitatæ, brevibus diſtichis comprehenſa, quæ in minori vano ſtudio quæſiveris, reperias tamen Adami Siberi Enchiridio Pietatis puerilis a. 1578. edito p. 409. annexa. *Precationum liber* ad Chriſtophorum Leuſchnerum Medicum pertinet & in minori editione p. 526. adjungitur, ſed iterum hæ differunt ambæ. Nam in majori p. 352. ad calcem libri leguntur preces puerorum ad menſam, non item in minori, ubi hymni quidam ſerius ad typographum miſſi p. 564. iſtarum loco ponuntur. Ultimus *tumulorum* qui dicitur *liber* Jo. Gœbelii Medici nomen præſcriptum habet. Hæc de Poematibus Georgii Noſtri, quorum duas editiones conferre inter ſe ſic placuit. De Hymnis ſeorſim nunc aliquid monendum, quod Heptalogus ſive de Chriſti in cruce pendentis VII. verbis Hymni Lipſiæ a. 1553 & in 8. editi & Eraſmo Sarcerio Paſtori ad D. Thomæ apud Lipſienſes nun-

cupati funt itemque quod Hymni XXIV. de historia & meditatione mortis CHRISTI, qui primum librum in majori editione p. 145 absolvunt, Lipsiæ a. 1552. in 8. exierint, aucti in fine piorum aliquot Virorum precationibus. Possideo Magdeburgæ a. 1567. in 8 evulgatam hymnorum quandam collectionem quos Godeschalcus Prætorius & Martinus Agricola Musicus Magdeburgensis Melodiis suis instruxerant. Conjunguntur in ea cum Ambrosii, Sedulii Prudentii, Jo. Sauromanni, Eobani Hessi hymnis Fabriciani etiam non pauci, sicut & Prætorius, mortuo jam Agricola, cujus tumulum Noster versibus ornavit legendis Poemat. P. II. p. 387. Fabricio ipsos inscripsit ita tradens in Epistola Magdeb. a. 1556. Calend. Julii scripta: „Eos tuo nomini Fa„brici, Martinus inscripsit. Nam gratus esse tibi „volebat in eo, quod Hymnorum tuorum a te mu„nere fuisset ornatus. Deinde cum admonitus a te „de tuorum Hymnorum Melodiis fuisset, judicabat, „his quasi præludiis primum omnium ad te venien„dum, quæ novæ deinceps deliberationes sequi pos„sent. Quia vero sublatus is est, ex rebus humanis „& res ipsæ novum consilium requirunt, mihi partes „has sumsi, ut, quod ipse cœpit, ego expedirem. „Nam quid obest, cur non in ejus vestigia succedam? „Cum voluerit ipse tui nominis titulo circumferri, „cur patiar ad alios transferri? Imo vero, cum mea „potissimum voce fuerit in eam sententiam pertra„ctus, crederem ne ipsi quidem mihi satisfieri, si „sedibus incertis huc illuc vagari Melodiæ deberent. Imo & Gothani Gymnasii Rector Celeberr. Gothfridus Vockerodus cum pia desideria Hermanni Hugonis

gonis denuo evulgaret a. 1707. iisdem, ut aliorum Poetarum nonnulla carmina ita & p. 202. Natalitiorum Elegiam III. adposuit, prout diu ante Michael Hempelius Freibergensis Gymnasii Rector Heptalogum JESU in cruce pendentis sive expositionem hymni notissimi: *Da JEsus an dem Creuze stund*, Lipsiæ a. 1597. evulgans, hymnos Fabricii, quibus eas Servatoris preces est complexus, inseruit ac singulis colis atque verbis adjunxit. Deinde Precationes piæ ab illustr. Principe ac Domino Dn. Frider. Wilhelmo Duce Saxoniæ collectæ ac usurpatæ, & a Jo. Wanckelio Lipsiæ a. 1619. in forma 16. publicatæ, mei factæ sunt juris, in quibus p[illegible]. ff. Fabricii quidam habentur hymni rythmis Germanicis ejusdem Wanckelii studio expressi, imo habentur quoque Thomæ Pitschii Scholæ Dresdensis Collegæ hymni Fabriciani XII. de Domino nostro Jesu Christo, IX. alii nostri ad S. Trinitatem, iterumque alii de usitatis Ecclesiæ diebus festis, & de variis anni atque dierum temporibus in linguæ Germanicæ rythmos translati & Dresdæ a. 1600. in 8. excusi. Hi viri, ut suam ita operam transferendis Fabricii hymnis præstiterunt: ita Michael Hempelius Canticum quoddam quod Noster liberis suis panxerat: *Unser Vater im Himmelein Versorg die lieben Kinderlein* Latino carmine reddidit legendum in Hempelii Psalmodiar. L. II. p. 131. Vitebergæ editarum a. 1578. Satis hæc de Poematibus, nisi quod illud tandem adjiciendum, scripsisse testibus Frisio, Teisserio, Fabricio alia adhuc Nostrum, quæ in Collectione nostra non sunt obvia, puta Consolationem ad Valentinum Grævium (male Teisserius

Gratianum) de morte Helenæ uxoris, quam Papa a. 1550 Lipsiæ impressit, Elegiam ad Philippum Melanchthonem de infante, qui quarto ante partum die ploravit in utero a 1551. & Precationem ad Spiritum S. excusam Lipsiæ & Vitebergæ. b) Nunc ad *Itinerum librum* devenio, quem suis Catalogis apposuerunt Albinus, Frisius, Teissierius, Fabricius. Est mihi editio Oporini a. 1560. in 8. Frisius vero Valentinum Papam jam Lipsiæ a. 1547. & Oporinum quadriennio post eadem refert excudisse & extare conspicitur T. III Poetar. German. p. 1. Extant vero omnia in Hodœporicorum Nicol. Reusneri libri[illegible]e collectione itinerum carmine descriptorum, quæ a. 1580. lucem aspexit publicam & iterque quidem Romanum primum L. III. p. 200. iter Neapolitanum p. 207. Romanum secundum p. 212. Patavinum p. 224. iter Chemnicense ex Italia L. IV. p. 315. iter Argentoratense L. VI. p. 446. confecta omnia exquisito versu Hexametro quod Olai Borrichii judicium est in libro de Poetis p. 129. Polyhistori laudatum Hamburgensi Celeberrimo Fabricio. c) Tandem de *Germanis* etiam *Poetis Historicisque* subjiciendum hoc, prodiisse eos jam anno ineunte 1546. in forma quarta Jo. Schotti Argentoratensis cura, Poetas quidem sub Georgii Fabricii; Historicos sub Gerardi Fausti Confluentini nomine; denuo vero evulgasse eosdem Ambrosium Fritschium Gœrlicii a. 1573. auxisse aliis distichis hinc inde appositis & asteriscis notatis, tum & Matth. Gribaldi peculiaribus de JCtis & Jo. Bartholomæi Svidnicensis de Medicis versibus, qui bene monet, confictum esse istud Gerardi Fausti Confluentini

entini nomen, & ſine dubio Georgium Fabricium Chemnicenſem indicare, qui evocatus eo anno Argentorato ad Confluentiam Albis & Miſſæ rivuli ludũm illuſtrem cœpit gubernare conf. Vincent. Placcius in Theatro Pſeudonymorum n. 1032. ubi Petr. Albinum in Vita Sabini & Chr. Daumium in Epiſtol. ad Reineſ. Pſeudonymum hunc ita etiam detexiſſe ſcribitur. Quæ cauſa fuerit, cur fictum hic nomen aſſumſerit Georgius, qui nullibi alias ſuum ſolet diſſimulare, non improbanda conjectura ſemet aſſequi poſſe ratus eſt Celeberrimus Schlegelius, quam ita ad me perſcripſit: Arnſtad. die VI. Octob. a 1705. " Neſcio plane, cur id non fecerit in deſcriptione " Poetarum & potius ſub Gerhardi Fauſti Conflu- " entini latere voluerit appellatione, niſi quod ef- " fugere voluit forte maleſanorum judicia de inſti- " tuto iſto ſuo, Poetæ nomen juvenibus etiam non " nullis, certe non in hac arte admodum celebribus " quibusdam fuiſſe datum carpentium Sane fa " vorem nonnullorum iſto ſcripto captare voluiſſe " crederem, anno primo, quo ad munus ſuum pro " motus fuit, edito, ſiquidem & ita in Præfatione " loquitur: Quamobrem, ut quaſi calcar adoleſcen " tibus adderem, cum propter rem ipſam, quæ dul- " ciſſima honeſtiſſimaque eſt, tum ob patriæ lau " dem atque gloriam hunc libellum feci, neminem- " que eorum, quod ſciam, qui aliquando volunta- " tem in hoc ſtudio voluerunt ſignificare, ſuo honore " fraudare volui. " Illud vero obſervari adhuc debet, præter memorata, ejusdem Fabricii hic legi quoque de tribus Gratiis, tribus virtutibus Chriſtianis, claris Muſicis, VII. Græciæ ſapientibus &

quatuor hominis ætatibus disticha, insuperque Antonii Vicedomini decem Sibyllas, Antonii Curcherii Claros aliquot Imperatores & Christoph. Manlii Heroum aliquot Iconas, qui similiter omnes singulorum virtutes singulis distichis celebrarunt. Non erit incongruum annotare hoc loco, quod Georgius noster eorum Elogiorum auctor sit, quibus splendidum istud monumentum D. Electoris Mauricii in Mausoleo Saxonicorum Principum Freibergensi ornatum fuisse reperimus. Subindicat illud Moller. in Chronic. Fribergensi P. I. p. 63. & Elogia omnia describit. Est vero in manibus meis Epistola Nostri ad Ulricum Mordisium d. VII. Julii a. 1562. missa, ex qua licet perspicere, quod de ornamentis istis cum hoc summo viro accurate egerit. Verba Epistolæ hæc sunt: „In Elogiis brevitas delectat; „ideo hæc collegi capita, quibus facta Mauricii con„tinentur, literis pene singulis numeratis. Quia „autem otiosi nunc sunt statuarii, possunt, quæ tibi „ex his videntur, interea in chartis delineari, ut sive „hæc retinenda sint, sive amplianda, mihi de tuo „judicio facilior sit labor & emendatio. Sed nec silentio prætereundum, aliquando etiam, quanquam rarius sine dubio, vernaculos versus fudisse Fabricium, non venustam æque spirantes tamen venam, & ex genio eorum temporum æstimandos. Supra hymni cujusdam, quem liberis suis fecit, facta est mentio. Hic apponam Inscriptionem tumuli Hugonis de Maxen, quem discipulum melioris notæ a. 1569. extulerat e suis ædibus, legendam sub finem Concionis funebris a Jacobo Lechnero Pastore habitæ Afrano & Gorlicii eod. an. typis impressæ:

Haug

Haug *von Maxen in dieser Welt*
Wie eine schöne Bluhme hinfällt;
Da er seines Todes Stündlein sach
Zu Christ den Herrn sich vvend und sprach:
Dein Güt ist grösser denn mein Sünd,
Durch dein Bluth HERR ich übervvind,
An dich gläub ich, auf dich sterb ich,
Herr Christ dein Leiden steht vor mich.
Haug *im Leben ein Gottes-Kind*
Im Himmel nun seine Ruhe find.
Diese Schrift habn ihm gesetzet neu
Sein Mutter und drey Brüder treu.

Obiit an. ætatis XVIII. M. IIII. D. XXII. H. IX.

Ego sum VIA, VERITAS & VITA.

Des edlen Königs von Dennemarck
Die lezte Rede vernimm an arg
Fehln kan ich nicht das ist gevviß,
Denn Christ mein Weg zum Himmel ist.
Ich kan auch nicht verführet vverden,
Denn Christ die Wahrheit bleibt auf Erden,
Der Tod mich nicht aufraffen kan,
Durch Christ das Leben muß ich han.

XXVII. Jam ad libros aliorum prisci cumprimis ævi Scriptorum celeberrimorum; ætatis vero mediæ etiam recentiorisque devenimus, in quibus vel illustrandis, vel erudito communicandis orbi, & ab interitu vindicandis nervos

 suos

suos contendit Fabricius, conatu hoc laudando magis celebrandoque quo præclarius de literaria revisi sunt mereri semper, per quos ex antiquitatis monumentis magno expolitis studio tantum utilitatis ad cupidos scientiarum animos perlatum est. Cum vero, quod paulo ante scripsi, indolis quodam impetu singulari ad ligati sermonis amorem ductus fuerit, atque effingere sua carmina ad imitationem præstantissimorum Poetarum quæsiverit solerter, neque in effingendo felici destitutus sit successu, nos quidem primo loco Augustæi ævi Principes Vates jure hic producimus, quibus ornandis suam varia ratione impendit operam. Dedit Commentarios *nimirum illustres* Servii Honorati & Tiberii Donati in VIRGILIUM *atque nos quidem paucis alibi; nullis vero plane in Germania tum adhuc cognitis, qui aliorum deinde & ipsius quoque Georgii annotationibus in editionibus itera-*

iteratis aucti sunt: sicut & in minoris formæ exemplis ejus comparent annotationes. a) HORATIUM *autem* Acronis & Porphyrionis Commentariis *conspicuum ejusdem habemus etiam beneficio, quem illustratum argumentis & castigationibus suis paulo ante mortem insuper vulgavit.* b) *Id est dolendum vehementer, quod, quicquid* in OVIDIUM *animadversionum conscripserat, in plurium delatum manus ad suum non redierit dominum sic ut pauca istarum* λείψανα *hodienum ægre reperiantur.* c)

a) *Commentarios in Virgilium* Albinus in Chronico Misenensi f. 365. Frisius in Biblioth. Gesneriana f. 268. Fabricius in Centuria Fabriciorum p. 30. Annotationes vero & Castigationes separatim Albinus d. l. Teissierius in Addit. ad Elogia Thuan. p. 394. Fabricius d. l. & Clarmundus in Vitis P. III. p. 161. laudant. Commentarios post Jo. Pontani mortem, in cujùs latuerant Bibliotheca a Neapolitanis jam scribit editos sed mendis ita repletos, ut & editi & non editi viderentur, curasse itaque semet quantum industria & studio effici poterat, ut ex horrido cultus & ex tenebris cum quodam splendore in lucem redirent, in Dedicat. eorum ad Va-

lent. Grævium Senatorem Fribergensem an. 1517. scripta. Prodierunt illi Commentarii Basileæ ex officina Sebastiani Heinrici Petri a. 1551. auctiusque deinde ibid. a. 1561. & a. 1575. & 1586. Siquidem Probi cujusdem Grammatici in Bucolica & Georgica additi fuerunt Commentarii, insuperque notæ recentiorum Pomponii Sabini; Philipp. Beroaldi, Jo. Hartungi, Jodoci Willichii Bonfinis, Jo. Ludov. Vivis &c. imo ipsius etiam Georgii Fabricii Observationes Lectionis Virgilianæ accesserunt, legendæ in ultima jam nominatarum editionum f. 2146. seorsim positæ post Jo. Hartungi annotationes vid. de prima illa, quam in Bibliotheca scholæ nostræ adservamus, & de auctis deinde editionibus Fabricius in Bibliotheca L. I. 12. p. 209. qui p. 210. novam Ludovico Lucio an. 1613. curatam reliquis etiam adjungit. Præmittitur in illa nostra editione Index auctorum, quibus in Virgilium Servius utitur. Vita deinde Virgilii per Donatum, ipsius Fabricii de excellentia Poetarum apud Latinos ad Martinum Pisonem Carmen Diodemis Servii Probi Grammatici, Julii Pomponii Sabini de carmine Bucolico enarrationes &c. Subjiciuntur Indices rerum & verborum in Servii Commentariis comprehensorum aliusque eorum, quæ in Donati Commentariis obveniunt, quorum illum Hiobum Magdeburgum confecisse Frisius autor est in Biblioth. f. 268. hunc Fabricio ipse titulus attribuit, qui sine dubio novum eundemque ultimum Proverbialium sententiarum Virgilii adjecit, quem auctiorem vero multò sub titulo Adagiorum apud Virgilium Centuriæ VII. a Georgio Fabricio collectæ, reperio in editione Virgilii Fran-

Francof. ad Mœnum ex officina hæredum Christiani Egenolphi 1577. in 8. Dum illam Commentariorum Donati editionem parabat Noster, a Venetis eosdem editum iri audierat, & ea de re ad Meurerum inde scribit Misenæ Calend. Decembr, a. 1548. Commentarii Donati in Virgilium, in quibus" emendandis multum operæ & studii posueram," editi sunt a Venetis cum aliis quibusdam, sed quæ" solet esse illorum hominum diligentia, non impe-" dient, credo, editionem meam; forte Juntas ex-" cuderit, qui reliquis solet esse melior. " Iisdem Neapoli semet compotem factum ad avunculum suum in Germanica Epistola Argentorati exarata docet. Quod minorem *editionem Virgilii* attinet, Frisius in sua Bibliotheca d. f. ita scribit: Virgilii " opera majora ab eodem correcta cum annotatiun-" culis lectionis emendatæ excudit Valentinus Papa " Lipsiæ a. Domini 1551. & castigationes in eundem" Poetam Richelius edidit. " Ejusdem meminit Fabricius & castigationes istas a. 1591. Lipsiæ quoque exiisse refert in Bibliotheca Lat. p. 214. & in Centuria Fabricii p. 30. quin & in Bibliotheca Virgilium a Pulmanno correctum, una cum Pauli Manutii notis ad Homeri loca, quæ Virgilius imitatus est & G. Fabricii observationibus Antw. 1566. 1580. apud Plantin. & Lugdun. Batavor. 1596. ap. Rapheleng. in 8. exiisse tradit. His addi debent illæ, quas Cygnea in Bibliotheca asservari humanissime me docuit celeberrimus scholæ istius Rector fautorque & amicus æstimatissimus Dn. M. Georgius Andr. Vinhold. Lipsiensis a. 1556. & alia Lipsiensis ex accurata Nostri recognitione a. 1557. duobus Tomis in for-

forma octava. Adhæc citantur in Draudii Bibliotheca Classica p. 1603. editiones Antverpienses apud Plantinum 1568. & alia 1572. cum Manlii Annotationibus & G. Fabricii Observ. insuperque alia 1605. Lipf. apud Vögelinum cum Annotat. Manutii & Observat. Fabricii. Est etiam editio Poematum Virgilii Francof. a. 1577. in 8. cui duplex subjicitur index, & in l. Centuriæ VII. Adagiorum apud Virgilium a Fabricio collectorum. A me usurpata est editio Lipsiensis per Hæredes Valentini Papæ, a. 1568 in qua emendata omnia multo, quam antea, accuratius studio dicuntur G. Fabricii. Præmissa illi est Joach. Camerarii Epistola ad Fabricium, in qua hæc consideranda sunt potissimum verba: „Quod attinet ad Annotatiunculas, quæ sunt additæ, dedit „quidem in his conscribendis diligentem nobis at„que sedulam operam Philippus Becchius, juvenis „admodum studiosus bonarum artium: sed vides „initia conatuum, quos utinam tibi perficere vel „potius tuis explicationibus commutare libeat. „Valde enim optarim breves, & ut ita dicam pueri„les, hoc est, maxime fructuosas studio puerili, „præcipuarum rerum indicationes & locorum ex„plicationes ad hunc autorem adjungi. Quod a „nemine melius neque rectius quam a te fieri posse „certo scio. Mitto igitur ad te & tuam scholam, „hanc nostram editionis Virgilianæ opellam, Teque „mirifice oro, ut retextam aliquando remittas, ut „denuo de tuo judicio edantur & auctiora atque „pleniora, perfectioraque ac præclariora omnia in „manus discipulorum bonarum literarum perve„niant. Nullus Epistolæ VII. Calend. Octobr. scriptæ

ſcriptæ apponitur annus, ſed cum Matthiam Hiobum & Laurentium, Fabricii Collegas, ſalutari velit Camerarius, Matthias vero Dabercuſius jam a. 1553. Sverinum demigraverit, ante illum annum ſcripta ſit, oportet, cumque retexi velit Camerarius, quod miſerat, in eam deducor opinionem locum huic dediſſe noſtrum, & priorem illam ita ſub examen vocatam curaſſe evulgari, in qua γνησίοις illis Maronis Carminibus alia ſubjiciuntur, Culex, Diræ ad Battarum Moretum, Cyris, Ætna, Copa &c. &c. ornata Epiſtola Georgii noſtri ad Camerarium miſſa & in ludo illuſtri VIII. Calend. Februar. a. 1551. ſcripta, in qua, ut maxime emendata exirent Virgilii opera, quanta diligentia & cura potuerit eo tempore ſe ſcribit elaboraſſe, ea ſubjiciens verba, quæ digna arbitror lectu: Priapeia ut eruditis auribus" indigna & pernicioſa moribus bonis & adverſa pu-" dori ac honeſtati, tecum plane abjicio, relegoque" ad leves & improbos & molles iſtos, quibus nihil" falſum eleganſve videatur, niſi illiberale & laſci-" vum & pruriens. " Ita ergo teneo: Camerarius uſus Fabricianis Codicibus, primum Virgilium edidit, eundem rogatus deinde a. 1551. retexuit eſtque quam teneo iterata hæc editio, Camerarii ad Fabricium, & Fabricii ad Camerarium Epiſtolam continens, quæ in quibus locis a priori, modo memorata, differat, videri nondum potui. Fuit ad manum etiam Georg. Berſmanni editio, cui nullus plane annus adſcribitur (Fabricius in Biblioth Latina p. 214. Berſmannianas alias adducit a Lipſienſ. 1581. Serveſtanam a. 1586. Lipſienſ. an. 1596. & 1616.) in cujus fine p. 734. ſ. Variæ Lectiones ex antiquorum Gram-

Grammaticorum & librorum observatione congestæ inveniuntur a Georgio Fabricio. Scripseram hæc diu, cum incidi in Epistolam Nostri ad Mordeisenium exaratam VIII. Calend. Junii a. 1557, quam e Bibliotheca Schubarthiana habeo. In illa per Mordeisenium Augusto Electori suum Virgilium vult offerri, ita scribens: „Ante biennium eundem „laborem suscepi in Operibus Virgilii corrigendis, „cum eodem tempore ejusdem Poetæ interpretes „integros ad editionem pararem: nam Donati tan„tum extabat epitome, eaque corruptissima. In„scripsi igitur & hunc Autorem Duci nostro Illustr. „Quanquam autem Clementia & liberalitas ipsius „in dandis socero meo nuptiarum sumtibus me an„tevertit, tamen judicavi rectum esse, ut Ipsius Cel„situdini observantiæ meæ exemplar afferretur. Id „quod per neminem fieri commodius potest, quam „per Te, cujus & autoritas magna & humanitas ma„xima. Quare ut hoc libenter suscipias munus pro „Tuo in me favore perpetuo etiam atque etiam rogo „atque oro. Faciunt hæc verba, ut, dum fluctuo in ordinandis Virgilii istis minoribus editionibus & plures memorari video, eo ipso anno etiam, quo uxorem duxit Noster, quandam curatam esse autumem. b) Quod *Horatium* attinet, binis vicibus eidem ornando suum Fabricius addixit studium. Nam cum Acronis & Porphyronis primum typis commisit illum Commentariis, quibus C. Æmilii, Julii Modesti & Terentii Scauri adjunctæ sunt annotationes Basil. apud Henr. Petri a. 1555. in fol. Horum Commentariorum indicium debeo Fabricio in Centuria Fabric. p. 30. & in Biblioth. Latina L. I.

c. 13.

c. 13. p. 238. Helenius Acro nominatur in Frisiana etiam, sed emendatior edendus f. 268. Inscribuntur isti Commentarii Consulibus & Senatoribus Annæbergensibus, ubi duobus Codicibus MSCtis, Wertheri alterius, alterius a Principio Anhaltino Georgio ad se mentionem injicit missi, & utroque semet egregie testatur fuisse adjutum. De hoc suo labore ita ad Meurerum scribit die 1. Angelor. a. 1553. Ego jam manus admovebo Helenio Acroni Horatii interpreti antiquo, in quo ope vetusti codicis plus triplo præstabo, quam in Virgilii interpretibus est factum " In Epistola vero ad Jo. Krokau a. 1566. exarata sub finem Origin. Saxonic. f. 885. legenda, novam videtur moliri voluisse editionem. Ita enim ibi: Ex codice Anhaltini Principis ante annos undecim auxi & emendavi Acronis Helenii Commentarios; sed typographus, qui correctionem non habuit, valde corrupit operam meam: spero denuo excusum iri. " Illam in his interpretibus emendandis industriam venusto Epigrammate Adamus Siberus decoravit, quod Poemat. P. I. L. II. Epigr. p. 564. ita legitur:

Horatianos nuper hieme barbara
Interpretes gravedo frigida & mala
Quassarat adeo tussis, obtusas scholis
Audire nemo posset ut legentium
Voces; at expulere postquam pectore
Tussim, ut loquuntur expedite! raucitas
Ut omnis abiit! ocymo hoc debent tuo
Debent & urticæ, recurasti quibus
Eos, Georgi, qua tibi grex Musicus
Grates agit pro cura agetque, barbitos

Hora-

Horatii donec sonabit aurea
Satyraque mores carpet arguta improbos.

Porro minori forma Horatium quoque typis imprimi curavit Noster, eundemque argumentis & castigationibus avitum publicis usibus sacravit. Nulli eorum, quos testes laborum ipsius adduco, hic novus fœcundi ingenii fœtus fatetur. Albinus annotationes ad hunc Poetam sub prelo fuisse scribit, cum moreretur idem, de quibus nihil reperio amplius. Clarmundus Castigationes istas ferri posse quodammodo pronunciat, qua judicandi ἀκριβείᾳ, non disquiro. Hunc laborem suum Jo. a Krokau similiter notum fecit, ita in Epistola supra dicta scribens: „In Horatii Odas absolvi duplicem Commentarium, alterum verborum, alterum rerum, & eum „Poetam edam cum Castigationibus, quo non ex„tat melior post Virgilium. Expecto codicem ve„terem ex Osnabrugo Saxoniæ, & habeo præcla„rum, quo me Georgius Anhaltinus donavit. Dedicatio operis scripta est ad Julium Ducem Brunsvigium & Luneburgicum VI. Idus Octobr. a. 1570. cui ad Jo. Sturmium de Argumento Poematum Venusini Vatis vario carmen præmittitur. Ex ea Dedicatione magnam partem de Poetæ hujus præstantia in suam de arte Poetica editionem transtulit Guilielmus Xylander, addiditque integrum ad Jo. Sturmium carmen, quem ejus Commentarium quantumvis non integrum filius Onesimus Xylander post Patris obitum Heidelb. a. 1576. publicæ luci donavit. Argumentis & Castigationibus seorsim sub finem positis ad Christoph. a Schleiniz Ronnebergi Dominum Allocutio præfigitur. Ceterum editiones adducuntur

cuntur in Centuria Fabriciorum Lipsienses an. 1571. 1578. 1588. 1605. in 8. cum qua Biblioth. Latina L. I. c. 13. p. 241. conferenda est, memoratque aliud adhuc Cygneæ Bibliothecæ κειμήλιον Rector scholæ ejus Doctissimus Dn. Vinholdus Lipsiæ an. 1575. evulgatam, imo & alia usurpata mihi est Lipsiensis a. 1585. Illud hic annotari etiam potest, quod idem Fabricius Horatiani de arte Poetica carminis sensum certis veluti quibusdam incluserit lemmatibus, quæ sub Catholicorum, quorum L. IV. sunt, nomenclatione sub finem L. VI. de re Poetica leguntur p. 746.

c) In *Ovidio* perpurgando & explanandis ipsius sensibus similiter desudaverat Noster, sed amisisse illum castigationes & aliquoties de eo questum fuisse, non Albinus modo scribit in Chronico f. 366. sed ipse etiam in præfat. Libror. IV. de Ponto: Scripseram" autem castigationes copiosiores in Metamorpho-" sin, Fastos, Heroides, Artes & Remedia e pluribus" exemplaribus, sed cum eas darem amicis inspicien-" das, factum tandem est, ut is liber in manus meas" non redierit, qua jactura sane doleo, non tam mea" causa, quam quod hominibus studiosis erepta sit" aliqua commoditas, si mei labores cum iis essent" communicati." Nimirum quatuor illi de Ponto libri e duobus Manuscriptis codicibus castigati sunt in manibus nostris editi Lipsiæ 1613. in quibus tamen notarum aut Emendationum nihil, sed nudus carminum textus reperitur, Alloquio ornatis ad Lectorem, sed sine anni & diei annotatione scripto. Reliqua quod amissa fuerint, hoc magis est dolendum, quo certius persvademur, istum multorum annorum laborem, in enucleando venustissimo Poeta,

O nonnisi

nonnisi exactissimum fuisse. Enimvero jam a. 1538. illum sibi sumserat corrigendum scribitque ad Meurerum suum Chemnitii 3. Id. Maji ejus anni hunc in modum: „Mitto locos, quos in Ovidio observavi. „Eos ut diligenter percurras & examines abs te peto, „utque tuum judicium, quod ego semper feci plurimi, audacter significes tanto, quanto maximo „possum, studio te oro. Videbuntur quædam „temere castigata, quæ tamen si attentis oculis, collatis præcedentibus & sequentibus, inspexeris, non „tam libere, quam vere annotata invenies. Nihil „tamen obstinate a tui similibus admonitus defendere in animo est, præsertim cum ipse mihi diffidam „nondum confirmato satis tum ætate tum eruditione judicio meo. Pleraque sunt, in quibus etiam „doctissimus quisque hærere aut certe subdubitare „possit. Idcirco multa timide notavi tantum; nam „in paucis & nonnisi exploratis pene judicavi. Si „conatus mei nimis audaces καὶ νεανικοὶ videbuntur, illud tibi persuadeas, mi Wolffgange, velim, „me in honestis rebus nugari & errare malle, quam „cum otiosis istis intempestivis conviviis aut nocturnis poculis & rem & tempus una cum ætatis „flore perdere. Librum ipsum, quamprimum „commodum est, remitte, nec in alienas manus rem „tibi creditam venire sine. Queritur de jactura illa Bersmannus etiam ita in Dedicat. T. III. Opp. Ovidii ad Hieronymum a Kanitz his verbis: „Quæ „(Poemata) doctrinæ eruditæ copia facultateque „eximia prædito (quem debiti honoris & gratæ acceptorum ab eo beneficiorum memoriæ causa nominandum mihi duxi) Georgio Fabricio usque

adeo

adeo arrisisse scimus, ut castigationes in illa eruditas" scribere non detrectaverit: licet vix minima earun" dem pars atque eæ duntaxat, quas in Ponticas Ele" gias edidit, ad nos pervenerint. " Quodsi reliquæ" ab amicis, quibus, qua erat Noster facilitate & hu" manitate, inspiciendas dederat, non essent sup" pressæ & nos hoc animadversionum nostrarum" labore supersedere recte potuissemus, & ad inge" niosissimi Poetæ studiosos non paulo ex illis uberi" or quam ex nostris, redundasset utilitas. Etsi au" tem minime me fugiebat harum notationum tenui" tas, tamen cum Fabricianarum elegantia & com" moditate, nescio quo invidente, adolescentibus" carendum esse viderem, satius esse duxi, quales" cunque etiam quam nullas extare." Quæ scholia ipsius in Ovidium Teisserius p. 394. intelligat, non video, neque extare arbitror ullibi, nisi quod tamen in Georgii Bersmanni Ovidianorum carminum editione, quam dixi, quæ Lipsiæ typis Vögelinianis an. 1607. in 8. lucem vidit, (& viderat a. 1596. primum etiam) sub finem P. I. p. 420. G. Fabricii in Nucem Ovidii Emendationes comparent, in quibus paucis admodum Manuscripti codicis, quem a fratre Blasio acceperat e Trebocis, mentionem facit, & in eadem T. III. p. 131. ubi Manuscripti alterius, quo plerumque nitatur, Patavii quod nactus erat, laudat antiquitatem, Varietas Lectionum in Libros IV. de Ponto ex ejusdem Fabricii emendatione legitur, reperienda in minori quoque editione Operum Ovidii, quæ Francof. a. 1614. sumtibus Jacobi Fischeri prodiit T. I. p. 366. Lætatur etiam Thomas Crenius de editione Metamorphos. Ovidianæ ab

O 2 Andr.

Andr. Naugerio castigata & Victoris Giselini illustrata scholiis Antverpiæ a. 1595. in qua exhibeantur simul Fabricii in Nucem Ovidii emendationes vid. Animadversion. Philolog. P. VIII. p. 259. 260.

XXVIII. Imo in Dramaticis Poematibus suam diligentiam erudito orbi commodavit etiam, ut, quæ ad formandos corrigendosque mores plurimum valuisse noverat. Hinc cum a Melanchthone reperisset scriptum, vix ullum librum esse, quem deinde omnium manibus teri referat, atque Terentii Comœdias, *obviam in iisdem adhuc locorum obscuritatem ingressus est tollere, & post Jo. Rivii, Præceptoris sui, Castigationes, novas & non proletarias illas protulit, honesta ductus æmulatione, & ut hic etiam perpurgati essent fontes, unde Latinæ linguæ oritur cognitio.* a) *Addidit* Plautum *Terentio atque in hoc quoque leporum Patre & elegantiarum Latini sermonis Principe emaculando suam collocavit industriam, neque inter ultimos adeo referri debet, qui suum*

venusto

venusto perquam scriptori restitutum iverunt nitorem. b) *Cum Comicis Tragicum imo conjunxit Poetam &* Senecæ Fabulas *nitidiores dedit nonnullis ornatas additamentis.* c) *Super quæ* Publii *etiam* Syri Mimos *in adolescentum manibus voluit versari, suamque in iisdem operam posuit laudatissimam, ut brevibus versiculis sapientia teneris animis instillaretur, & quæ ad vitæ honestioris commendationem facerent, parvis veluti lineis adumbrata, hoc tenacius tenerentur.* d)

a) Operæ in *Terentio* navatæ a Fabricio meminerunt Albinus in Chronic. Misen. f. 365. Frisius in Biblioth. f 268. Teissier. in Additionibus ad Elogia Thuan. p. 394. Fabricius in Centuria Fabricior. p. 30. Clarmundus in Vitis P. III. p. 160. Nimirum Terentium primum ediderat & suis castigationibus ornaverat Jo. Rivius, & has ex Annæberga an. 1531. inscripserat Julio Pflugio, quas Coloniæ initio, deinde auctiores plurimis locis Lipsiæ a. 1574. prodiisse Sagittarius scripsit de Vita & Scriptis Terentii p. 63. Excellentissimus Vir Jo. Albertus Fabricius in Biblioth. Lat. L. I. c. 3. p. m. 35. Parisiensem inter alias editionem laudat a. 1552. in qua maximæ formæ cum aliorum doctis annotationibus Jo. Rivii etiam

habeantur, itemque p. 36. Matthiæ Bergii an. 1574. & p. 37. Jo. Philippi Parei an. 1619. in 4. in quibus illæ Castigationes similiter excusæ sint. Hujus sui Præceptoris exemplo incitatus Noster, cum Romæ in Bibliotheca Vaticana Codicem invenisset, ex quo Comicus hic noster posset emendari, in ipso poliendo adhibuit diligentiam, de quo consilio suo ita ad Meurerum scribit XVI Cal. Septembr. a. 1545. „Ego Terentium ex libro illo, quem Romæ in Bibliotheca Pontificis contuli emendatum, intra mensem Wendelino typographo nostro excudendum „dabo. Eum inscripsi Augusto Principi; argumenti illius summa est, Terentium puerili ætati „propter res ipsas inutilem & propter sermonis genus intempestivum Explicationem Castigationum „addere necesse est; ea Rivio inscribetur. Explicabo „in iis multorum locorum obscuritatem & veterum „imitationem in quibusdam ostendam. Quod si „assecutus fuero, ut communis scholarum quarundam error tollatur, & optimus auctor intelligatur melius, satis factum erit labori meo. Ego editionem evolvi, quam e supellectile sua libraria Rector Scholæ hujus nostræ celeberrimus Dn. M. Stubelius humanissime mecum communicavit, in qua Nostri Castigationes cum Rivianis a. 1548. Argentorati apud Rihelium impressis conjunctæ sunt. Inscripsit operam suam Augusto Duci Saxoniæ & Administratori Martisburgensi, in qua post textum & utrasque Castigationes, Castigationum priorum augmentum cum mendarum emendatione de an. 1549. conspicitur. Verum in Epistola ad Ulricum Mordeisenium, quæ mihi est MSCta e Schubarthianis

nis de die VIII. Calend. Jun. 1557, inscripsisse se Augusto Duci quidem, sed eum qui librum offerre debebat, non obtulisse queritur. Reperitur etiam sub finem Castigationum ad Jo. Rivium Epistola sine die, quæ consilii omnem rationem & factæ emendationis causas juxta atque subsidia exponit, & Rivium ipsum tandem his verbis compellat: Hanc operam specie exiguam re satis laboriosam" Tuo inscribere nomini placuit, cujus & in aggre-" diendo exemplum, & in absolvendo atque eden-" do admonitionem sum secutus. Tibi quoque &" hoc ipsum, & longe etiam majora pro multorum" officiorum conjunctione deberi scio. Quando ve-" ro nemo te uno plures in hoc Comico locos resti-" tuit, cum ad brevitatem aptum tum ad consensum" animorum nostrorum oportunum visum est, si ita" scriberem & conficerem mea, ut cum tuis conjun-" gerentur, eaque de causa, de quibus longiuscule" egisti tu, ea omnino prætermisi, interdum notavi" & attigi tantum, præsertim cum ad stabilienda tua" quæ in opinione posita erant ex codicibus nostris" Palatino & Wertheriano, quibus usi sumus, potis-" simum firmamenti aliquid accederet." Ceterum Sagittarius d. supra l. p. 64. Fabricii cura separatim etiam editum scripsit Comicum, cujus editionem Joach. Camerarius & Jodocus Willichius sequantur: Fabricius vero in Cent. p. 30. indicat editiones, præter Argentoratensem a. 1548, Francofurtanam an. 1550. & Lipsiensem Joach. Camerarii a. 1574. atque in Matthiæ Bergii Lipsiensi a. 1574. quam & ego possideo, insuper in Jo. Philippi Parei Neapoli Nemetum evulgata 1619. cum Rivii & Fr. Fabricii anno-

 tationi-

tationibus & Nostri quoque Castigationes inveniri, imo & in Theodori Pulmanni Antverpiensi a. 1580. in Bibliotheca Latina perhibet p. 36. 37. Estque accuratum de his Fabricii Curis judicium Joach. Camerarii, quando in Epistola ad Lectorem, quam suæ editioni præmisit, Fabricianam aliis omnibus præstare & singularem laudem atque prædicationem mereri ait, „ sive diuturnum in apparando studium „& elaborationis multiplices curas seu omnium un„dique adjumentorum ad perfectionem operis con„quirendi ingentem & solicitam industriam, seu in „cogitando & perpendendo, seu conferendo cum „aliorum traditis maximam sedulitatem, seu etiam „in adjudicando & disponendo gravitatem, &, quod „est caput, in reponendo mutandoque, & iis quæ „cognovisset atque vidisset referendo, fidem spectes, quæ ex dicta modo Epistola Frisius repetit in Biblioth. f. 268. Ceterum Jo. Gottofridus Olearius, Superintendens Arnstadiensis, in Annotat. ad Scrinium Antiquarium p. 232. geminum se Terentii exemplar possidere scribit, quo ipse Fabricius usus olim sit, unum Parisiis 1551. impressum, quod ad exemplar vetustum Bibliothecæ Vaticanæ operose contulerit & multis notaverit lituris; alterum Manuscriptum pervetustum, cui sequens Epigramma sua manu scriptum præfixit Fabricius:

Ut sapor est veteri vino, veteri decus auro,
Sic libri veteres nomina digna tenent.
Nam minus his nocuit stultorum audacia, haberi,
Forsan Aristarcho qui voluere pares.
Corrigere e priscis libris licet atque probatis,
Quæ fecit studium deteriora recens.

Dum

Dum quisque ingenii confisus viribus illa
Emendat, quæ non percipit ipse statim.
Hinc tantum errorum libros invaserat æquor,
Quantum nulla diu tollere secla queunt.

b) *Plautum* quidem ipse non edidit Georgius, sed quæ in suo tamen codice notaverat, perliberaliter Joachimo suo Camerario transmisit, & cumprimis locos Plautinos, quos ex antiquis dum alia investigat, collegerat, cum ipso communicavit. Subjecti illi sunt editioni Camerarii, quæ singulis Comœdiis subjectas exhibens Annotationes Basileæ an. 1550. iterumque a. 1558. in 8. exiit, in cujus procemio ad Georgium Fridericum, Marchionem Brandenburgensem, tum puerum adhuc principem p. m. 12. studium istud Fabricii his verbis laudat: Georgii " autem Fabricii candor eximius & benevolentia " summa erga nos de incredibili studio diligentiæ " suæ communicavit nobiscum nuper suum quoque " librum, in quem congesserat, quicquid perquirere " legendo potuit, quod ad Plautinarum fabularum " tam emendationem, quam explicationem aliquid " momenti haberet." Locos illos Plautinos sive fragmenta & Comici Colossi ejus quasi σπράγματα a Fabricio collecta, & a Petro Daniele Aurelio alicubi correcta & aucta, Commentariis Lambinianis, ab autoris morte Parisiis editis, adjecit Jacobus Helias Græcarum literarum Doctor regius, & habentur etiam in editione Plauti Buchneriana, quæ Vitebergæ 1652. prodiit sub fin. p. 852. c) Quod *Senecæ* jam attinet *Tragœdias*, neque harum editionem Albinus f. 365. neque Fabricius p. 30. & in Supplemento ad Bibliothecam Lat. b. 165. imo nec Clarmundus

etiam p. 160. silent, ad quam Paulus Didymus, Epicedium Nostro scribens his verbis digitum intendit:

Per te priscus honos divinam Æneida servat,
Quam vaga tentarant longi contagia secli,
Agricolæque solo norunt impendere curam,
Nec graveolente palus obducit pascua limo.
Dein hominum pura quoque reddit imagine mores,
Et pulsat proprio Venusinus barbita plectro,
Egregiusque ineunt Senecæ proscenia ludi.

Epitaphiorum G. L. Editionem harum Tragœdiarum Joach. Camerarius commendaverat Fabricio ita Epistolarum scribens p. 518. „ Atque velim „operam studii diligentiæque Tuæ addas ad ejus au„toris editionem, quem solum Lingua Latina habet „Tragœdiarum integrarum hoc tempore Poetam. Obsecutus ergo fuit amicæ monitioni, curavitque ut prodirent Tragœdiæ illæ ex Officina Vögelini Lipsiæ an. 1566. in 8. dedicatæ eleganti præfamine Wolfgangi Comitis Palatini & Ducis Bavariæ filiis Ottoni Henricq & Friderico, in quo inter alia sic: „Nostrum quidem Tragicum ita probavit Johannes „Regiomontanus Mathematicus excellens, ut sua „etiam manu diligenter & venuste descripserit, quem „librum apud Georgium Agricolam præclarum Phi„losophum a me visum adolescens contuli, & ex „eodem locos plurimos deformatos jam in aliquam „restitui dignitatem. Habentur autem in hoc ipso libro post vitam Senecæ ex Crinito & Gyraldo, cum Luctatii, Grammatici antiqui, argumentis nondum adhuc, quod Albinus scribit, tum impressis, ipsæ deinde Tragœdiæ, sed quæ alio semet invicem ordine

dine, quam in recentioribus codicibus & isto quidem excipiunt: Hercules Furens, Thyestes, Thebais, Hippolytus, Oedipus, Troas, Medea, Agamemnon, Octavia, Hercules, Oeteus. In fine habentur tum Hieronymi Avantii, tum Georgii Fabricii de Carminum apud Senecam generibus disquisitiones, hujusque insuper diversæ lectiones, Henrico Paxmanno Doctori Medico inscriptæ. Subjiciuntur tandem Centuriæ 4 Adagiorum e Seneca cum Indice sententiarum. Ceterum Petrus quoque Scriverius cum novo habitu ornatas Tragœdias a. 1621. in 8. produceret, notas quoque addidit Nostri, & supra dictas dispositiones, sed quatuor illas Adagiorum omisit Centurias, tum quod magnam partem ne tantillum quidem illius, quod in fronte promittunt, referant, tum quod editiones Fabricianæ extent, unde peti possent, teste Crenio Animadvers. Philolog. P. V. p. 2. Imo in Farnabiana Senecæ editione, quæ nova Amstelod. a. 1713. in 12. exiit, Avantii & Fabricii supra dictæ de carminum generibus observationes leguntur. Apud Thomam Pope-Blount in censura celebriorum Auctorum f. 514. & Clarmundum d. supra l. lego Lipsio displicuisse illas Fabricii in Senecam impensas curas, propterea quod sæpius ei fuerit cura innovandi, quam in veteri nitore conservandi, Poetam, quod judicium quale quale sit, Clarmundus eidem Excellentissimi Reinhardi opponit aliam sententiam. d) Cum, quod supra notavimus Elegantiarum e Plauto & Terentio Libros II. ederet Noster iisdem *Publii Syri* celebratissimi Mimographi lepidas sententias & ad communem usum accommodatas, quas

quas Versibus Jambicis & Trochaicis exhibuit, ipsi placuit subjicere. Addita his (numero 270. inter quos viginti habentur, in libris impressis non visi hactenus, quod ipse in præfat. testatur) Erasmi sunt Roterodami scholia, quibus eorum sensus facilior redditur, reliquis sententiis e Poetis antiquis juxta atque Græcis a se depromtis suas ipse explicationes supposuit Fabricius. Est venustum carmen, quo quicquid laboris hic insumtum fuit, Jacobus frater commendavit, quod p. 277. legendum ita sonat:

Quamvis in tenui videtur esse
Hic sumtus labor explicationum,
Ut qui nullius artis atque laudis
Est magni tamen æstimandus ille
Ob vitæ sapientiam magistram.
Quam prudens docet hoc modo vetustas,
Rerum vis latet implicata sæpe
Parvis principiis; ut alta vitis
Tandem malleolo fit e virenti.
Hæc præcepta brevi data hoc libello
Autorum gravitate prædicanda,
Usu commoda, sensibus venusta,
Exemplis referenda moribusque,
Virtutum peramabilis supellex
Excellens decus afferent juventæ,
Sint exilia forsan intuenti
Et trita auribus eruditorum,
Sed parvis titulum sine his adeptus
Morati sapientis, eruditi
Hos contemnat inutiles labores.

Iidem Mimi cum Expositionibus Erasmi Roterod. & Georgii Fabricii Lipsiæ prodierunt etiam a. 1560. in

in 8. & sunt pars præterea Scholæ istius Fabricianæ puerilis sive librorum XIV. quos Jo. Oporinus an. 1564. junctim edidit, quos occasione alia non una æquum fuit nominare.

XXVIIII. Majus opus aggressus est GEORGIUS atque haud operosius paulo, quando emendandis evulgandisque Christianorum Poetarum *quos non parvo etiam numero prisca tulit ætas, semet accinxit carminibus & sua præclara hac industria voluit impedire, ne in profanis hærentes unice adolescentes, quodam afflarentur frigore pietatis, sed CHRISTI Domini nostri exardescerent amore beneficiorum ipsius gravissimis his præconibus aures suas commodantes. Sunt hi Aurelius Prudentius, Q. Septimus Florens Tertullianus, Cæcilius Cyprianus, Hilarius, Cl. Marius Victor, Dracontius, Ambrosius, Alcimus, Avitus, Marius Victorius, Juvencus Presbyter, Cælius Sedulius, Prosper Aquitanicus, Venantius, Honorius, Drepanius, Florus,*

Pau-

Paulinus Vir Consularis, Amœnus, Helpidius, Rusticus, Lactantius Firmianus, Victorinus Pictaviensis, Merobandus Hispanicus, Paulinus Episcopus, Gregorius M., Damasus Hispanus, Claudianus, Mamertus, Columbanus Abbas, Paulinus Nolanus & incerti quidam, quorum quicquid sparsum legebatur ligato confectum sermone, uno volumine sistitur hic expressum a) *iterato studio idem* Prudentii, Seduliique & Venantii, Honorii Fortunati Pæanas tres *de vita & morte CHRISTI illustravit, quibus subjiciuntur Prudentii tres hymni de CHRISTI in terris ortu, matutinus deinde atque tertius sub noctem, ac martyr tandem Romanus cum non minus docta ejus expositione.* b)

a) *Poetas Christianos* aliis Fabricii laboribus apponunt Albinus f. 365. Frisius f. 268. Teissierius p. 394. Fabricius in Centuria p. 30. & accuratius longe in Biblioth. Lat. L. IV. c. 2. p. 696. inque Supplem. Bibl. p. 293. ubi de Poetis singulis, & eorum aliis editionibus, more suo, h. e. docte atque accurata diligentia exponit, in ipsa Bibliotheca p. 712. Poetas recensens Christianos, qui a Fabricio fuerunt

præter-

prætermissi. Memorat eandem collectionem B. Ittigius insuper in Tract. de Bibliothecis & Catenis Patrum p. 23. quam Daumius quoque & Eschenbachius identidem allegant; ille in Syllabo Poetarum Christianorum, qui Paulini Petrocorii Poematibus, Lipsiæ a. 1686. publicatis præmittitur: hic in Dissert. de Poetis Christianis sacris inter editas junctim legenda p. 69. Editi sunt Poetæ hi, a Fabricio collecti, Basileæ Jo. Oporini ex officina a. 1564. in 4. in Draudii vero Bibliotheca Classica p. 1575. dicuntur iterato evulgati Basileæ 1567. in 8. Dedicavit eos Noster Alexandro Duci Saxoniæ & Administratori Mersburgensi allocutione a. 1562. scripta in qua pie cumprimis p. 11. Inter tractandum hunc" thesaurum autem cum Viris illis sanctissimis & cum" DEI filio jam viventibus, sæpissime oravi, dolui," gavisus sum, exilui, & quasi gustum quendam be-" atæ illorum societatis & consvetudinis in animo" percepi, quem motum animis afferre perfectæ elo-" quentiæ opus esse, ipsi Oratores non negant." Possidere se codicem Poetarum horum scripsit ad me doctissimus Schlegelius, in cujus fronte manu cujusdam excerpta sint nonnulla ex Epistolis variis Fabricii ad diversos amicos exaratis de isto opere. Notamus inde nos, quanta industria & quo mentis ardore eidem semet accinxerit operi. Enimvero ad Jacobum Strasburgum d. 9. & a. 1562. his utitur verbis: Deum testor, me nullo unquam labore fuisse" magis delectatum; neque in omnibus vitæ labori-" bus tali paroxismo quasi concussus sum, quam in" istorum auctorum tractatione, ideo magis sollicitus" sum, ne labor hic meus Ecclesiæ causa susceptus"

aut

„aut pereat, aut quid adversi patiatur. In alia d. 24. Septembr. a. 1561. exarata correxisse se ultra duo millia locorum & implesse plus quam centum lacunas testatur. Iterum in alia ad Strasburgum, quem dixi de die 1. Novembr. 1561. Prosperi Aquitanici sententias per orbem terrarum semet inquirere & non invenire memorat, ita suum amicum tandem compellans: „Si me juvare potes, fac studiorum „nomine, ut legantur aliquando cum fructu & ad- „miratione veteres Poetæ Christiani, & fiant Scho- „lis nostris notiores, ita ut digni sunt. Ad Adamum vero Siberum de raritate Poetarum Christianorum queritur hunc in modum a. 1562. „In literis tuis ad „me humanissime scriptis, ais e veteribus Poetis, „excepto uno Prudentio, visum tibi plane neminem. „Ante annos plus minus sexaginta idem conquestus „est Aldus Manutius, se videlicet non invenisse e „doctis in Italia, qui vel unum versum in Poetis „Christianis legerit: in eadem culpa me quoque fu- „isse in Præfatione ad Alexandrum Ducem Saxoniæ „dicturus sum: quamvis hæc non tam culpa nostra „fuit, quam eorum, qui calumnia e manibus nostris „virorum præstantissimorum scripta eripuerant; „editi etiam, qui in nostro opere legentur, multi „non fuerunt. Quamobrem, quidquid inde pieta- „tis & cognitionis ad Scholas Christianas pervenerit, „ex parte debebitur Ampl. Tuæ, cujus beneficio „majore auctoritate in publicum prodibunt. Ipsa Poemata e diversis codicibus cum cura selegit, ut emendata prodirent advigilavit, præmisitque nomina auctorum secundum tempora, quibus vixerunt, ipsis vero Indicem rerum & verborum memo-

rabi-

rabilium ſubjecit, qui labor verſibus elegantiſſimis tum Adami Siberi tum Jacobi Hertelii ornatur. Imo vero Commentarium etiam ſubjunxit operi non contemnendum, Jo. Nævio Saxoniæ Electoris Medico celebratiſſimo ſacratum, ſcribitque in eo ſtudio viginti ſe poſuiſſe menſes, ſic tamen, ut diebus feſtis modo & profeſtis Poetas illos verſaret, in Dedicat. antiqu. Scholæ Chriſtianæ ad eundem exarata Nævium. Ego Commentarium hunc Lexicon quoddam nuncupaverim obſcuriorum vocabulorum in Poetis obvenientium, ſiquidem ſecundum literarum ſeriem eadem hic explicantur, in quo præter verborum laudationem alia quædam Carmina antiqua exhibentur etiam hinc inde p. 5. 10. 24. 68. 110. in Bibliotheca Fabriciana indicata p. 712. Sunt vero & eidem ornando ſcripta carmina a Jo. Hoſpiniano Steinano, ipſo deinde Jo. Oporino Typographo & ſub finem a Paulo Cherlero Elſterburgenſi, qui inſtinctu & juſſu Oporini Baſileæ ſuum ſe ſcripſiſſe ait, ex quo jam hinc inde quædam adduxi, & ſubjicitur tandem rerum & verborum in Commentariis memorabilium Index. In Poematibus iſtis f. 759. Lactantii Firmiani de beneficiis CHRISTI habentur verſus, quos alii tamen Cælio Firmiano Sympoſio attribuere malunt, in quibus cum verſum illum,

Flecte genu lignumque crucis venerabile adora
Flebilis

ita immutaſſet Fabricius:

Flecte genu innocuo terramque cruore madentem
Ore petens humili

vehementer in eum inſurrexit Gretſerus ſuperſtitioſæ

P crucis

crucis adorationis acerrimus defensor T. I. de cruce p. 326. & audaciam illam plena bilis objurgatione perstrinxit: „ Et sane præstitisset G. Fabricium vi„rum alioqui de universa, sacra præsertim antiqui„tate, non male meritum, passim tum hic tum alibi „non ita fuisse in alienis operibus, quæ edebat inge„niosum; verba sunt Hamburgensis Fabricii, cui istud de Gretseri stomachatione debeo in Biblioth. Latina p. 709. mitius ita de Nostri consilio judicanti, quam fecerat Celeberr. Polyhistor Daumius, qui illam acriter notat Georgii confidentiam, & male putat eum de Poetis illis antiquis meruisse, cum eos superstitiose interpolavit omniaque ad religionem & stilum suæ ætatis sub pietatis & elegantiæ prætextu accommodavit, in Epistola ad Reinesium, quæ est 14. inter amœbæas Daumii Reinesiique, in quo judicio præeuntem suum sibi habuit Barthium, qui in Animadversionibus ad Paulinum Petrocorium p. 197. „ Poetæ Christiani, scribit, plerique omnes G. „Fabricio editore tot sunt vulnera passi, ut novas „singuli recensiones postulent, & p. 254. Corpus „istud Poetarum Christianorum Fabricianum tale „est, cui nec pes nec caput satis valeant. At vero Summe R. Frickius Ulmæ hodie Christi Ecclesiam curans & Gymnasium simul ornans egregie, in Daumianam censuram incidens, quod peramanter me docuit, & ipse acerbiorem arbitratus est illa subjiciens inter alia saltim, Nicol. Heinsium, cum sua in Prudentium præfatione non parcat omnibus Prudentii ante se editoribus, de Fabricio tamen silere, quin & Chamillardum Jesuitam laude atque honore dignas pronuntiare Nostri in Poetas Christianos

no-

notas. Ceterum in Indice Expurgatorio, qui Hanoviæ a. 1611. prodiit in 8vo p. 63. f. censura etiam invenitur in Christianos istos G. Fabricii Poetas, & post delenda, quorum ibi apponitur series, editiones tandem eorum, quibus Parisiensis etiam apud Jo. du Puys additur, in universum omnes, quæ Indicis verba sunt, interdicuntur excusæ hactenus tam Latinæ quam Germanicæ, Gallicæ & Teutonicæ.

b) Jam ad *Pæanas* triumvirorum sacrorum procedo, qui impensis Vögelinianis Lipsiæ a. 1560. & a. 1566. iterumque 1568. lucem aspexerunt publicam. Eorum mentio apud Albinum f. 365. & apud Fabricium p. 29. Dedicavit eos Alberto & Johanni filiis Jo. a Camenecia Polonis, hymnos vero tres subsequentes separatim Leonardi Zeisæ Cons. Halensis & Pauli Dolscii Medici & Senatoris filiis Caspari atque Johanni; Martyrem vero Romanum Clarissim. Virorum Cornelii Hamsfartii & Pauli Noviomagi filiis Cornelio & Paulo Danis. Præmisit cujusque Poetæ vitam breviter descriptam & in fine Centuriam Adagiorum & ἱστορικῶν brevem Indicem. Integra vero illa hymnorum Prudentii expositio in Weiziana Prudentii editione, quæ Hanoviæ a 1613. lucem aspexit, aliis aliorum laboribus cernitur adjecta a p. 308-417.

XXX. Purioris Latinitatis Scriptoribus antiquis aliis non admovit Noster manum neque in edendis eorum laboribus desudavit, qui ad remotissima a nobis pertinent tempora, nisi quod tamen

Ciceronis Epiſtolarum *libros tres a Jo. Sturmio ad puerilem inſtitutionem collectos emendatiores dedit* a) *&* Grammaticorum veterum *libellos de proprietate & differentiis Latini ſermonis, qui ſunt Cornelius Fronto, Nonius Marcellus, Agratius Aelius Donatus, Arruntius Celſus, Fl. Soſipater Chariſius, Q. Aſconius Pœdianus, Marius Servius Honoratus, Sext. Pompejus Feſtus, M. Terentius Varro, Q. Terentius Scaurus, Agellius, collegit iisdemque vocum aliquot apud Terentium explicationem e veteribus membranis ſubjunxit.* b) *Imo &* Flavii Soſipatri Cariſii Grammaticarum *inſtitutionum ad filium Lib. V. emendandos ſibi & edendos ſumſit ratus & iſtorum lectione Latine ſcribendi dicendique rationem expeditam magis reddi indolemque ejus linguæ addiſci poſſe.* c)

a) *Epiſtolæ Ciceronis* ſelectæ Magdeburgi a. 1511. ex officina Wolf. Kirchneri exierunt, quibus in nullo Indicum ſæpius adductorum memoratis, præfatiunculam præmiſit, in qua librariorum, quæſtus gra-

gratia artem ſuam exercentium, notat negligentiam, eamque in parvo libello iſto ſemet deprehendiſſe addit, & ex doctorum Virorum judicio atque exemplis antiquis hos epiſtolarum libros prudenter confectos ſe teſtatur emendaſſe, ne menda ipſa aut etiam litura cuique obſtarent. Nulli alias Ciceronis ſcripto manum admovit Noſter. Nam quamvis liber a me poſſideatur ſub titulo Idea ac Methodus trium vere aureorum librorum M. T. Ciceronis de Officiis, comprehenſa interrogationibus ac reſponſionibus ad diſcentium captum maxime accommodatis in ſchola illuſtri Miſenenſi ſub R. Viro Clariſs. Georg. Fabricio olim tradita & ex Bibliotheca Theophili Klug Annæmontani nunc primum prolata a Caſp. Pezelio Bremæ a. 1591. in 8vo, tamen cum in Dedicat. Caſpar ille Pezelius ad ipſum Theophilum Klug libellum illum theſauri loco ſervaſſe Klugium ſcribat, acceptum a Præceptoribus in illuſtri ludo literarum Miſenenſi, ipſum quidem a Fabricio confectum non arbitrarer, ſaltim non uni poſſe putaverim adſcribi. b) *Grammaticorum libelli* indicantur apud Albinum in Chronic. Miſenenſi f. 366. his verbis; collegit differentias " e veteribus Grammaticis, " & apud Fabricium in Centuria p. 31. imo in Bibliotheca Latin. L. IV. c. 6. p. 770. ubi per ſphalma typographicum pro 1569. quo editi ſunt, comparet numerus 1595. Sunt illi a. 1670. curante Jacobo Fabricio, Georgii filio, denuo evulgati, quod in Supplemento Biblioth. Lat. Fabricianæ p. 322. legitur, quorum collectionem Georgius Ludovico Camerario inſcripſit, ubi ſtudium illud verborum diſcendi tum proprietatem,

tum differentias graviter commendat, ita quicquid sermonis fecerat finiens praeclare: „ Si quis naeniam „illam puerilem mihi occinerit, de te largitur: scio „me auctoritate & patrocinio viri summi Joachimi „iri defensum, praesertim in negotio literario, in „quo & docere fideliter & tradita communicare „candide & libenter, utrumque praeclarum est.

c) *Sosipatri Institutionum Grammaticarum* libros Basileae a. 1551, in 8. Albinus in Chronico f. 365. primum ab ipso editos scribit, atque ita etiam Frisius in Bibliotheca f. 268. & Teissierius Addit. ad Elogia e Thuano p. 394. Fabricius in Centuria p. 31. reliquis quoque adjungit, & in Biblioth. Lat. L. IV. c. 7. p. 781. extare eam editionem, docet in Biblioth. Leidensis Academiae passim Josephi Scaligeri notatam manu, & p. 782. fragmentum Sosipatri olim cum aliis opusculis Lipsiae a Georg. Fabricio editum Vulcanium subjecisse thesauro utriusque linguae Lugd. Batavor. a. 1677. evulgato testatur.

XXXI. Cum Henricus Petri, non ignobilis in urbe Basileensi typographus novum opus, quod monumenta S. Patrum Orthodoxographa salutatur, in lucem editurus esset, Jo. Jacobi Grynaei quidem in eo usus est opera praecipue, interim Fabricius tamen de suo etiam nonnihil addidit, facturusque palam, nec a D. Patrum lectione mentem se te-

tenere alienam, Paulini Nolani Epistolas *quæ habentur Tom. I. inde* Sulpitii Severi Hiſtoriarum Sacr. *L. II. &* Iſidori Hiſpalenſis *de* claris V. T. *viris librum, qui ambo T. II. comparent, addi reliquis curavit Hagiographis & ſub initium cujusque opuſculi de vita ſcriptoris ipſius accurate commentatus eſt.* a)

a) Ejus laboris iſta eſt apud Albinum indicatio in Chron. Miſen. f. 365. edidit Epiſtolas Paulini" Epiſcopi Nolani, item ad Hiſtorias Severi Sulpitii" ab Adamo uſque ad devaſtationem Hieroſolymæ" L. II. item Iſidori de claris V. T. viris, impreſſas in" magno libro Orthodoxographorum." Ipſe Fabricius in Dedicat. libri X. Hiſtoriæ Sacræ ad Electorem Auguſtum a. 1570. ſcripſit ita: Extant ex anti-" quitate libri his non diſſimiles virorum quorun-" dam, quorum fama in Eccleſia celebris & erudi-" tio notiſſima eſt, qui eandem materiam tractarunt," vel explicandis DEI promiſſionibus, ut fecit Proſper" Tyro, vel expoſitione hiſtoriæ continua, ut Sulpi-" tius Severus: vel exemplis ſingulatim recenſendis," ut Iſidorus Hiſpalenſis:" hos ambos e Bibliothecis vetuſtis nuper protuli. Placuit hac ſua induſtria plurimis ſine dubio Noſter, non Pontificiis æque tamen, ſiquidem cum omni ſuo ſtudio, quod modo dictis ſcriptoribus tribuit, Indicem librorum expurgandorum augere juſſus eſt, quem Jo. Maria Braſichel-

ſichellanus Romæ 1607. conſarcinavit, rarum oppidò, & a non paucis quæſitum fruſtra. In hoc enim cum Bibliotheca S. Patrum, quæ a. 1589. per Margarinum de la Bigne Pariſiis evulgata eſt, ſub cenſuram vocatur p. 55. 56. hæc leguntur: „pag. 2. „ejusdem Præfationis lin. 33. a verbis illis: *Noſtro ſe-„culo an ad* &c. ad illa usque pag. 3. linea 40. *Li-„turgiarum corpus pro ſubjecta* &c. tollantur omnia, „eo quod Margarinus & recenſet & laudat varia „opera hæreticorum recentiorum, quibus illi co-„nati ſunt veterum aliquot Patrum ſcripta in cor-„pus unum colligere. In his nominat Henr. Petri, „Joan. Heroldum, Georgium Fabricium, Chemni-„cenſem Tigurinos & alios primæ Claſſis hæreticos. „Et ne ob lacunam corpus hiet, in locum expuncto-„rum illa ſubſtitui poterunt; *Noſtro ſeculo varie la-„boratum eſt eo in argumento ab Hæreticis: ſed quo-„rum opera jure non probentur ab Eccleſia*; quæ ego e recreationibus horarum ſubceſivarum (*Vergnügen müſſiger Stunden*) excerpſi P. III. p. 66. 67. legenda. Ceterum quid in illa monumentorum Orthodoxographorum quæ in VII. Claſſes ſ. Tomos diſtribuitur, & circiter LXXXV. monumenta continet, habeatur editione a. 1569. abſoluta, diligenter enarrat Ittigius Celeberrimus apud Lipſienſes Theologus, in libro de Bibliothecis & Catenis Patrum c. 1. p. 17. ſ. accurate monens p. 12. non confundenda hæc eſſe monumenta cum Orthodoxographis Baſileenſibus Jo. Heroldi, quæ apud eundem Petrum an. 1555. & quatuordecim adeo annos ante exierunt, & LXXVI. ſcripta varia complectuntur.

XXXII.

XXXII. Prout non longe poſt initium ſeculi decimi ſexti, cum Turcarum potentia majora caperet incrementa, docti hinc inde etiam viri ſuo officio ſtrenue ſunt defuncti vel conſulendo, qua ratione ipſorum furori obviam deberet iri, vel excitando ſocordes ad vires conjungendas Principes, vel quem hoſtem Chriſtianis ſacris addicti nacti eſſent monſtrando, ita Noſter VVolfgangi Drechsleri Chronico de Saracenis & Turcis *ſuam induſtriam impendit emendando, cui Vir ille doctus e rure Leubnitiano iſtud nimirum miſerat ab a. Chr. 596. ad annum perductum quinquageſimum ſupra milleſimum quingenteſimum utque Latinius faceret rogaverat, propterea quod inter turbas ruſticæ gentis verſans, præter ruſtica & inepta verba, nihil ſciret loqui, ut in Dedicat. ad Fabricium ita ipſe ſcribit Drechslerus.* a) *Sicut, quod diximus, hujus vero ſupplevit Chronicon*

noster: ita contrarium egit in Siffridi, *qui Presbyter Misenensis & aliquantum antiquior Drechslero fuit*, Chronico, *quippe cujus adornavit Epitomen Annalibus urbis Misnæ haud incommode subjectam, propterea quod argumentum isti non valde dissimile visum fuerat tractare.* b)

a) Chronici illius a Georgio nostro aucti meminit Albinus in Chronico fol. 366. sed adjunctam eidem scribit Jo. Gallensis Angli de origine Mahometi & quadruplici reprobatione ejus Prophetiæ libellum, quem nondum mihi licuit videre. Neque enim aliam editionem istius Chronici usurpavi, quam Jo. Rosini apud Numburgenses divini verbi Ministri Lipsiæ an. 1594. evulgatam, novamque Jo. Reiskii Lipsiæ an. 1689. curatam, qui notas Chronico atque supplementa tum Historica tum Chronologica nec non Appendicem secundam ad a. 1689. usque addidit. In illa priori sequentia scripta isthoc ordine semet excipiunt: G. Agricolæ oratio adversus Turcam, Jo. Baptistæ Rasarii de Victoria Christianorum ad Echinadas oratio, cum duabus Jo. Sturmii de ea re Orationibus, de Saracenis & Turcis Chronicon Wolfgangi Drechsleri emendatum & auctum a G. Fabricio, cui appendicem subjecit ipse Rosinus res a Turcis gestas ab a. 1550. in quo Drechslerus definit ad a. 1594. percensentem. Ceterum ille, quem dixi, Reiskius alias plures editiones memorat

morat & octo quidem præter modo indicatam, omnes e Gvelferbitana Bibliotheca potissimum cognitas, ita ut ipse jam decimam potuerit adornare. Repetemus eas ipsius his verbis: Prima quan-" tum reperisse datur, fuit Wolfgangi Drechsleri Au-" ctoris Ornatissimi a. 1550. emendata curatius aucta-" que a G. Fabricio: secunda prodiit inter Tomos" Chronicorum Turcicorum a Conrado Clausero " editos Basileæ a. 1556. tertia Francofurti a. 1568. & " utraque quidem in majori forma s. folio, uti lo-" quuntur; quarta Basileæ in minori s. octavo a. " 1578; quinta cum libris Historiæ Saracenicæ per" Cœlium Augustinum Curionem editis, & a Ni-" colao Hœnigero Germanice versis Basileæ in fol." a. 1580; septima rursus cum Historia Saracenica" Cœlii Augustini Curionis Francofurti in fol. a. " 1596; octava Chronico Chronicorum inserta sive" Chronico Ecclesiastico-Politico, quod Johannes" Gvalterus in lucem prodidit Francofurti an. 1614." h. e. Janus Gruterus, nomen Gvalterii mutuatus;" nona sub titulo Historiæ Arabum recusa, quam Jo." Jansonius Amstelodami an. 1633. in 12. emisit. "

b) *Siffridus Misenensis*, sive ut Petro Albino dicitur, de Misna, jam supra nominatus est a nobis, cujus nec obliti sunt in suis Catalogis Albinus f. 366. Frisius f. 268. Teissierius p. 394. Fabricius in Centuria p. 28. Eum floruisse circa annum 1307. testis idem ille mihi est Albinus in Chronico Misniæ tit. XXV. f. 335. sed istius Chronicon integrum se vidisse negat. Ipse Fabricius in Dedicat. Epitomes ad Leonh. Badehornium rerum Misnicar. f. 142. ita scribens: Excerpsi ex illius libris hac Epitome, quæ ad no-" strum

„ſtrum propoſitum viſa ſunt aptiſſima, & quæ aut „in aliis non inveniuntur, aut certe commemoran„tur brevius vel obſcurius. Nam poſt creationem „mundi in ſuo opere ea recenſet, quæ in libris ſacris „traduntur & hiſtorias addit Eccleſiaſticas Sancto„rum, quæ apud ſcriptores veteres Græcos & Lati„nos leguntur ornatius & copioſius. Hujus Epitomes Manuſcriptum Bibliotheca Paulina Lipſiæ adſervat, ex quo membranaceo codice Fabricianam editionem a. 1698. Clariſs. Vir Ericus Benzelius variis, ut vocat, plurimis inſtruxit. Eum ita annotatis plurimis refertum librum ſe poſſidere Gotha ſcribit ad me Summe Reverendus Cyprianus, additque in annis utriusque codicis miram eſſe variationem, ſed docere tamen probatiorem æram quod Manuſcriptum exemplari Fabriciano præferendum ſit, eſſe multa inſuper addita, quæ Hiſtoriam reddere poſſint ornatiorem.

XXXIII. Reliquum eſt ut obſervemus etiam, qua fide Noſter de pari amicorum quos eximios habebat & ipſorum ſcriptis voluerit mereri. Nam Georgii Agricolæ Orationem adverſus Turcam non recudi modo curavit, ſupplevitque doctis obſervationibus, quicquid ab eo in rerum metallicarum expoſitione fuerat prætermiſſum, ſed reliquias etiam operum ejus collegit ac edendas commen-

mendavit Basileensibus, Vitam eruditi viri describturus, si posthumorum illorum confecta fuisset collectio. a) *Deinde Jo. Rivii, quem Praeceptorem primum, Patronum deinde habuerat certissimum, ne quid periret visus fuit cavere, & colligendis in unum Volumen scriptis advigilavit, non sua magis venustate quam scita illa Vitae Rivianae conspicuis descriptione, in qua pietatis suae erga hunc virum & benefactorem luculentam dedit significationem.* b)

a) Georgius Agricola in Hermundurorum natus regione ex Italia redux in Valle Joachimica, & Chemnitii deinceps, quin & in bello Schmalcaldico, Mauricii secutus aliquando castra, medendi artem exercuit, & metallicae rei studio totus flagrans non vulgarem sibi ejus comparavit notitiam, maxime cum annuo Mauricii stipendio in ferendis ad istud sumtibus adjuvaretur, qui & doctos de metallo evulgavit libros, cum aliis divini ipsius ingenii foetibus a scriptoribus mox allegandis accurate indicatos; mortemque obiit Chemnitii a. 1555. sed Cizae fuit sepultus, quo corpus exangue in tuendis Romanae Ecclesiae placitis pertinacioris oportuit transferri, vid. de eo Petr. Albinus in Chronico Misenensi tit. XXV. f. 353. Adamus in Vitis Medicorum German. f. 24. & ex hoc Freherus in theatro Virorum erudit. f. 1237.

f. 1237. 1238. & de scriptis ejus separatim post Frisium in Bibliotheca Gesneriana f. 264. Thuan. L. XVI. p. m. 735. Teissierius in Addit. ad Elogia e Thuano T. I. p. m. 98. & alii. Hic, Germanorum novus quasi quidam Plinius, prout singularem cum Fabricio coluit amicitiam laudatus ab eodem in Hodœporico Chemnicensi Itiner. p. m. 55. ita Fabricius ejus edidit de bello adversus Turcam orationem Latinam a. 1538. quæ per Laurentium Bermannum octo annis ante Germanice fuerat evulgata, teste Frisio in Biblioth. f. 264. quam in Jo. Rosini scriptorum ad Turcas spectantium collectione haberi supra monuimus cum Fabricii ad ipsum præfatione. Cum deinde collectio variorum libellorum de omni rerum fossilium genere, gemmis, lapidibus, metallis Conradi Gesneri studio Tiguri an. 1565. publici juris fieret, in eadem Georgii etiam Nostri observationes variæ ac eruditæ comparuerunt, quibus ea potissimum explicantur, quæ G. Agricola prætericrat. Non ipse eas subjecit prelo, sed frater potius Jacobus, qui in Dedicat. ad Johannem Kentmannum Medicum Torganum, eas Georgium in magnis occupationibus suis non ex professo, sed quasi aliud agentem, in chartas conjecisse scribit. Meminit earum Observationum his verbis Albinus f. 366. „editus est libellus de VII. metallis, in quo „ea tractantur quæ ab Agricola prætermissa sunt; & Nobilissimus Fabricius in Centur. Fabricior. p. 21. quas partem etiam mirandæ istius Bibliothecæ, quam Jacobus August. Thuanus instruxerat fuisse, in Catalogo ejus P. II. p. 191. licet videre. Quod relictos ab Agricola attinet ita Albinus tit. XXV. f. 366. „colle-

collegit reliquias operum Agricolæ Fabricius &" misit Typographis Basileensibus, & vitam illius" conscripturus fuit atque adjuncturus." Quæ vero isthæc fuerint opera, idem Albinus f. 354. indicat sequentia nimirum, Frobenio & Episcopio typographis tradita: Liber de Demonstratione non ab-" solutus; Liber de Methodis non absolutus, atque" hi fuerunt primi duo Commentariorum quos toties" promisit: liber de terræ motu; liber de putredine" solidas partes humani corporis corrumpente; libri" de peste tres emendatiores; de ortu metallorum" defensio ad Jacobum Scheckium, cui adjungendus" fuit Jac. Scheckii Apologeticus contra Annotatio-" nes Agricolæ; Oratio de bellis Turcis inferendis," quos ita enarrari a Fabricio in Epistola ad Hæredes Frobenii, Albinus addit; Ex Epistola, quam Noster ad Wolfgangum Meurerum Non. April. an. 1557. scripsit, in colligendis Agricolæ epistolis occupatum fuisse disco: Ita enim ibi verba sonant: Georgium" Agricolam novi præ aliis tibi tribuisse plurimum, &" Vir ille, qui judicare potuit, in hoc quoque suam" prudentiam ostendit. Ejus cupio colligere Episto-" las & ad me scripta, quæ aliquid doctrinæ conti-" nent, sunt XXXVII. A te peto, quascunque habes" mihi describendas mittas, ut liber ille fiat ornatior:" agam etiam cum Ebero & Peucero. Si quos alios" novisti, juva hoc propositum meum. Ab hæredi-" bus non multa impetro: nec volo urgere nisi com-" mode id fiat, & cum ipsorum benevolentia." Ex alia 16. Calend. Febr. a. 1555. exarata, quanta ipsos interfuerit familiaritas ita, ut Agricola opera Fabricii & consiliis usus sit, aperte constat. Verba ibi

ita

ita ſonant: „Georgius Agricola mihi aliquantulum „temporis eripuit, qui nunc emendat libros de ſub„terraneis, ut cum Metallicis uno volumine exeant, „qui ſæpius, quam antea, ad me de multis quæſtio„nibus ſcripſit quas invicem tractavimus, Tu ſi quid „habes, quod obſervaſti, rogo te, cum ipſo ut com„munices. Honoris totius Germaniæ intereſt, eos „libros eſſe quam abſolutiſſimos, ex quibus ego & „multa in natura & aliqua in arte diſſerendi didici. Miſſis literis alia occaſione Cal. Decembr. a. 1547. ſollicitum ſuum pro amico animum iſto voto declarat: „Totus fui & adhuc ſum in libris Agricolæ, „quorum lectio vix credis, quam mihi ſit jucunda. „Is jam inchoavit libros de reſtitutione ponderum „& menſurarum; utinam in religione nobiſcum „ſentiret & ex ſubterraneis extolleret mentem ad „contemplationem auctoris earum rerum & meriti „Domini noſtri Jesu Christi, qui ut illum ſpi„ritu ſuo regat & Papiſticas & pernicioſas opiniones „evellat, ex animo precor. Imo & in alia ad eundem Meurerum Calend. Martii a. 1556. ſcripta, librum Agricolæ de putredine mittit & ornari edendum vult præfatione, ſcripſiſſe ſemet addens ad Baſileenſes, num opera ejus reliqua velint edere, petensque ut ſi nolint edere iſtum, ejus remittant exemplum, ut quod Illuſtr. Electoris mandato ſibi ſit commiſſum. Congruunt cum his ea quæ ad Paulum Eberum & Caſpar. Peucerum junctos 5. Calend. Maji a. 1557. una ſcripſit Epiſtola quam integram hic lubet inſerere. „Obitu Georgii Agricolæ, „Philoſophi præſtantiſſimi, magnum Reſpubl. li„teraria damnum accepit. Nam ea adhuc in ma-

nibus

nibus habebat monumenta atque opera, quæ si sua" tractatione absolvisset, magnam multis obscuris" rebus attulisset lucem & intelligentiam. Ego au-" tem cum ejus viri studiosissimus semper fuerim," libenter colligerem omnia, quæ ille reliquit, in-" quibus ejus diligentia & doctrinæ aliqua insunt in" dicia: non solum propter amicum, quem obser-" vavi & colui, verum etiam propter adolescentes" studiosos, si qua inde ad ipsos perveniret non vul-" garis utilitas. Hæredes Principis Illustr. mandato" quædam mihi ostenderunt, sed multa eos pressisse" suspicor, vel non custodivisse: nunc autem ejus" colligo Epistolas, quarum plurimæ ad me sunt" scriptæ, & Wolfgangus Meurerus ad se scriptas" mihi impertivit. Non ignoro cum utrisque ve-" strum illi intercessisse scribendi consvetudinem;" quamobrem si quid in Bibliothecis vestris est," ejus generis literarum, in quo aut locos autorum" explicat, aut suam sententiam exponit, aut vestra" denique judicia exquirit: per nostram amicitiam," per amici mortui memoriam, vos rogo atque oro," ut libro Epistolarum addendum mecum commu" nicetis. Si miseritis ipsa exempla, salva ad vos" redibunt, idque ego mallem: sin in ea re aliud est" judicium vestrum, modo aliquid mittatis, etiam" acquiescam. Quanquam autem vestris ingeniis &" meritis in Rempubl. imprimis clari & nominati" estis: tamen ad amplitudinem nominum vestro-" rum etiam talis viri amicitia aliquid est adjectura" decoris. Valete feliciter & me, ut facitis, amate."

b) De *Rivio* supra nos quædam consignavimus **n. IV**, diximusque ejus opera Theologica Basileæ

per Jo. Oporinum a. 1562. lucem vidiſſe, quæ Alexius Prætorius, gener ipſius, D. Auguſto Electori, Rivianæ doctrinæ olim alumno, ſacravit. Rarior eſt liber quam ut paſſim reperiatur; quare non ineptum quid fecero, ſi titulos librorum hic apponam, qui in iſto continentur volumine. Sunt autem hi: „de inſtaurata doctrina Eccleſiæ L. I. de con-„ſcientia bonæ mentis L. III. de ſpectris ſ. ſuperſti-„tione vetere L. I. de myſterio redemtionis hu-„manæ L. III. de religione L. II. de vero amore „erga Deum L. I. de fiducia ſalutis propter CHRI-„STUM L. I. de titulo Crucis Chriſti L. I. de Præ-„ſidio Angelico L. I. de ſtultitia mortalium in cor-„rigenda vita L. I. de perpetuo in terris gaudio pio-„rum L. I. de felicitate ſeculi noſtri L. I. de ſpon-„ſalibus ſine approbatione parentum irritis L. I. „Epiſtolarum de rebus Theologicis L. I. Com-„mentariolus in Pſalmum XXXIV. L. I. Horum collectioni Albino f. 366. indicatæ iſta vitæ præmittitur deſcriptio, quam Hamburgenſis Polyhiſtor reliquis Georgii ſcriptis etiam addit p. 29. integram vero ſuis. Scholæ Annæbergenſis incunabulis inſeruit a nobis communicatam, & Notis quibusdam illuſtravit Celeberrimus Gymnaſii Altenburgenſis Director Chr. Frid. Wiliſchius p. 22. ſſ. Ceterum cum Albinus d. ſupra l. Fabricium Jo. Rivii opera in duos Tomos digeſſiſſe tradit, quorum primus libros Theologicos, alter opera ſcholaſtica complectitur, quem appellaveris Philologicum, ſciendum hic eſt, dolendumque iſtud ſimul, nonniſi priorem illum exiiſſe, id quod ex Catalogo etiam didici librorum per Jo. Oporinum impreſſorum, qui Orationi

tioni de Ortu, Vita & Obitu magni hujus typographi a Jo. Henrico Heinzelio in Academia Argentoratensi recitatæ & Argentorati a. 1569. excusæ subjicitur. Ut ad Rivii, cujus libris apud nos non majus pretium statui Anglos mirari audivit Magnificus in Lipsiensi Academia non pridem ita Theologus Godofr. Olearius, sanctius servandam memoriam nonnihil conferam, integrum hic apponam epitaphium, a Fabricio scriptum discipulo, prout in cœmeterio D. Wolfgangi prope Misenam nostram legitur, finiamque ita, quicquid hujus est de libris Fabricianis prolixæ satis narrationis. Ita vero id se habet: Jesu C. Sacrum Jo. Rivio Atthendor. Viro« opt. & Magistro morum severiss. præclare de præ-« sentibus posterisque merito, ornato a Principibus,« culto ab Eruditis, cum Anna conjuge, & Paulo« filio morbo populari extincto, hac terra condito« Georg. Fabricius Chemnic. Præceptori suo incom-« parabili. Obiit Cal. Januar. M D L I I I.«

XXXIIII. Hæc est ergo librorum designatio, quibus ad literariam supellectilem incrementum Noster attulit, instructasque Bibliothecarum copias auxit idque fuit assecutus adeo, ut post mortem etiam studiosos discendi erudiret palam faciens simul, quam non compressis, ut ajunt, manibus sederit, neque torpens unquam cessatione, quam

 lau-

laudabili otio ſuorum negotiorum intervalla ſolitus ſit diſpungere. Sunt ſuper hæc monumenta & alia quædam, quæ meditabatur Fabricius & in lucem emiſiſſet publicam, ſi paulo longius vitam licuiſſet extendere; imo & quæ typographis tradiderat jam abſoluta & poſtmodum tamen, neſcimus quo caſu, prelo non ſubjecta & editis aliis adjuncta. Ita Albino potisſimum tradente Carminum Liber tertius & Amorum filii Dei ſecundus & peculiaris unus Epiſtolarum carmine ſcriptarum nondum ſunt impresſi, neque Cyclops etiam Euripidis, quem carmine Latino reddiderat. Idem Albinus Libros II. Antiquitatum ab hæredibus Oporini detineri teſtatur, & miſſum Baſileam etiam Epigrammatum Romanorum argumentum a Noſtro ſcribit, qui & Sexti Amartæ Piſiſtrati libros de vitiis ſuorum temporum erat editurus, quin & in Bibliotheca Gvelferbitana Topographiam ejus Miſniæ

αὐτόγρα-

αὐτόγραφον latere continentem digna notatu plurima de urbibus templisque & monasteriis hujus provinciæ imo & ipsum se Chronicon Fabricii Chemnicense Manuscriptum asservare docuit me Vir Clarissimus & Antiquitatum Germaniæ Scrutator sedulus Dn. M. Gotlob Valerianus Bruno, qui jam Dresdæ agit.

Carmin. Libr. III., Amorum secundi, Epistolarum libri Albinus facit mentionem in Chronico Misniæ f. 364. 365. ut & Cyclopis translati, qui si fuisset editus, non fugisset sagacissimum Fabricium in Biblioth. Græc. L. II. c. 18. p. m. 615. de Euripidis hac Tragœdia exponentem. Interim de eo & Michael Hempelius in Epitaphio Fabricio scripto V. 4. Nonnihil e tragico transtulit Euripide. " Argumentum Epigrammatum in Roma sua sic ipse indicat c. 1. p. m. 19: Jacobus Mazochius ingenti libro" urbis Epigrammata ex ære, saxis marmoribusque" incerto auctore congesta edidit, quem librum nos" inspectis locis plurimis & correctiorem & septin." gentis epigrammatis auctiorem habemus. " Idem Albinus augmentum istud cum Antiquitatum libris III. & IV. & Sexti Amartii libro commemorat d. f. 365. Topographiam illam absolvi uno cum dimidio Alphabeto, Chemnicense Chronicon vero dimidio saltim, monuit Vir doctissimus, & hoc ipsum quatuor repositoria exhibens, in percensen-

dis Chemnicensibus eruditis multum præstare adjecit, quod Polyhistorem nobilissimum Dn. Jo. Conr. Knauthium vidisse itidem e schedula constat, quæ de scriptoribus rerum Misnicarum sub ejus exiit nomine.

XXXV. Non ex tot modo præstantis ingenii monumentis sed vel maxime ex insigni discipulorum copia, quos institutis suis exacte formavit solertesque dedit & Ecclesiæ juxta atque Reipublicæ concinnavit salutares, Fabricii nostri judicanda sunt merita. Fuit enimvero ipsius Schola præ ceteris plurimis ea ætate celebrata, in qua discentium vocibus strepente jugiter formari & auditioni operari grande tum putaretur pretium, & ex qua prodierunt innumeri pene, quibus Viris deinde optimis & doctissimis gavisa est patria, qui sui Præceptoris memoriam pie coluerunt fidemque atque industriam grata semper voluntate sunt complexi. a)

a) Eximia fuit commendatio Scholæ hujus nostræ Provincialis, ex quo eam ab a. 1546. ad emortualem suum i. e. septuagesimum primum ejusdem seculi Geor-

Georgius rexit. Præclari ſunt verſus Andreæ Ellingeri in Epicediis Noſtro ſcriptis, legendi D. I.

Non Iſocrate, Gorgia, Platone
Felices magis olim erant Athenæ,
Quam tu Miſna Georgio Magiſtro,
Qui tot diſcipulos bonos reliquit,
Huic fructum ingenuæ inſtitutionis
Acceptum referunt tot eruditi
Saxonum ducis undique ora in ampla
Quot ſe vere novo induunt comantes
In florem aureolæ arborumque gemmæ
Quot Trojanus eqvus viros & arma
Effudit latebris capacis alvi.

Sed & Schellenbergius in Carmine Annalibus ejus præmiſſo, quod non ſemel laudavi f. m. 67. ita de Noſtro:

Ipſe tuam dignis laudat cum civibus urbem,
Miſna per hos magnum nomen adepta libros;
Ipſe colonorum viva quoque voce tuorum
Pieria docilem format ab arte gregem,
Et quam præterea non una terra juventam
Miſnis in illuſtrem mittit ab urbe ſcholam,
In qua bis denos & tres jam durat in annos
Et gerit invicta Theſpia ſceptra fide
Commiſſam patrio complectens pectore pubem
Hanc ut filiolos curat amatque ſuos.

Iterumque:

Haud plures Minyas decora Hellados Æmonis Argo
Aurea ad Ææa vellera miſit ovis.
Nec plures Grajum proceres in capta profudit
Pergama fallacis venter acernus equi,

Quam Schola Fabricii juvenes emisit in orbem
Præstantes studiis ingeniisque bonis,
Quos passim externi fines, quos Teutonis ora
Misnæ & inprimis angulus omnis habet.

Neque Michael Neander ejus ludi præstantiam voluit tacere ita in Dedicat. sui Coluthi ad Andream Fabricium scribens Operis aurei p. m. 26. Ο᾽ γὰρ Γεώργιος, ὁ κατὰ τὴν ἡλικίαν πρεσβύτερος, ἐχὶ τὰ γράμματα εἰς τὰ μάλιστα ὠφέλησε, ταῖς αὐτȣ̃ διδασκαλίαις καὶ μαθήσεσι; ἐχὶ ὡς ὅτι πλεῖστοι ἐκ τȣ̃ διδασκαλείȣ αὐτȣ̃ ἦλθον τὴν φύσιντε καὶ μάθησιν ἄριστοι, ὥσπερ ἐκ τȣ̃ ἵππȣ τȣ̃ ἐπὶ τροίης προβεβλημένοι, ὧν σπȣδὴ τοῖς μὲν σχολαστηρίοις καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ χρήσιμος ὢν τυγχάνει, αὐτῷ δὲ γεωργίῳ τȣ́τῳ τοιȣ́τȣς αὐτȣ̀ς πεποιηκότι, τὰς τῶν τιμῶν ἀρχὰς φέρει. De multitudine discipulorum præclara, qui bene omnes educati Ecclesiam & Rempubl. insigniter ornarunt, Dresseri audiamus verba in Oratione de Georgio Fabricio in Rhetorica ipsius legenda p. 763. 764. ita scribentis: „Etenim cum ex opere effecto æstimari „soleat artifex: fuerunt permulti nobiles, virtute, „eruditione, facundia, autoritate præstantes viri, „quorum industria partim in aula Saxonica publice „tanquam lumen luxit, partim in judiciis discepta„tionibusque publicis & privatis abunde conspecta „est. Fuerunt in Ecclesiæ muneribus atque functio„nibus multi viri literati, qui docendo sanctum Dei „verbum multis prodesse, jacentes erigere, securos „terrere & exanimatos ex faucibus & ore Satanæ in„fernique ereptos ad spem vitæ atque lætitiæ sempi-

ternæ

ternæ excitare potuerunt. Nec defuerunt, qui" passim in scholis alios vicissim salutari doctrina" erudierunt & utilitatis fructum magnum communi" vitæ præbuerunt. Atque illi quidem omnes me-" mori mente, gratoque ore id quod sciverunt, si" non omnino, multo maxima tamen ex parte Fabri-" cio acceptum tulerunt, ingenue, per quem profe-" cissent, profitentes. Fabricii enim diligentiam" prædicarunt, fidem admirati sunt, & industriam" suspexerunt. Quin illi ipsi etiam, qui ex ludo ejus" & disciplina in bellum profecti sunt, ejus institutio-" nis piæ fructum aliquem absque ulla dubitatione" perceperunt, quoties admonitionum ejus sedula-" rum de cultu pietatis, & pœnis horrendis contem-" tus DEI, & violationis justitiæ recordantur," quæ ipsa, ut maximam orationis ejus partem leges in Adami Vitis etiam Philosophorum f. m. 118. Ceterum discipulorum istorum, plerorumque tantus erat amor in Præceptorem, ut, quod Selneccerus in Præfat. Axiomatum Scripturæ Andreæ Fabricii scribit, ipsum e terra vel unguibus vellent effodere, si DEO ita placeret.

XXXVI. Foret operosum & vanus omnino etiam conatus, si discipulorum omnium consignare vellem nomina; saltim ergo aliquot non levis notæ Viros & ad amplissimas dignitates evectos plerosque hic apponam, qui Fabricio usi sunt Magistro & ipsius doctrinæ,

quicquid laudis consecuti fuerunt se fassi sunt debere. Citabo ergo ex Nobilium ordine hic Damianum Pflugium, Laurentium. Schœnbergium, Nicolaum Nischvizium, Eustathium Minckvizium, Jo. Cracovium, Carolovitios fratres, Christophorum Schleinizium & cum Jo. Lauterbachio in Noscovviz, Andream Casparem Ebelebium, omnes discipulos Nostri & disciplinæ ejus sanctissimos Alumnos. a) *Sistunt se divini verbi interpretes præ aliis ad honores evecti Georg. Martinus Strigenitius, Henricus Joachimus Engelbardt, Theophilus Glaserus;* b) *quibus comites eunt JCTI eximii, Laurentius Finckelthaus, Christophorus Curio, Paulus Vogelius, Ludovicus Joh. Lauterbach & Philippus Camerarius cum fratre Medico.* c) *Surgunt quin imo Professores in Academiis, clari ex doctrina nobilesque, Georgius Bersmannus, Jacobus Strasburgius, Simon*

Stei-

Steinius, Sebaſtianus Schefferus, d) *&* *qui in Scholis docentes ſuis partibus ſtrenue ſunt defuncti, Nathan Chytræus, Michael Boemus, Chriſtophorus Schellenbergius, Michael Hempelius, Thomas Faber & Thomas Pitſchius atque tanti Doctoris præceptis ſaluberrimis ac inſtitutione ſe formatos eſſe laudi ſibi ducunt prædicantque.* e)

a) *Damiani Pflugii*, quem Andreas Fabricius ſub Georgio fratre in Schola Electorali commilitonem habuerat, ita Conradus Porta in Orat. de Vita & meritis Andreæ, quæ Neandri Theologiæ ſubjicitur, lit. G g 2. mentionem injicit: Libet in præſentia " ex multis unius tantum mentionem facere, Da- " miani Pflugii, nobilitate ſtemmatis, fortitudine " bellica, ſapientia & autoritate præſtantis, Illuſtriſs. " Sax. Electoris Auguſti paucis abhinc annis ſupremi " in hoc Comitatu Mansfeldico Inſpectoris. Is " adeo non depoſuit Andreæ Fabricii in ludo, de " quo diximus, illuſtri commilitonis memoriam ut " viduæ & pupillis præ multis aliis liberaliſſime be- " nefecerit, de ſuo non exiguos ſumtus ad ſtudia filii " Theodoſii ſuppeditando & impetrando eidem ac " matri viduæ & pupillis reliquis centum triginta flo- " renos ab Illuſtr. Principe Electore, quo commo- " dius ſe ſuſtentare poſſent. " *Laurentius a Schœnberg* Dynaſta Regensburgi Conſiliarius floruit Auguſti Electoris & rerum metallicarum Præfectus. Ei Micha-

Michael Hempelius Carmen Epitaphium inscripsit in obitum elaboratum Georgii & seorsim editum Witebergæ a. 1578. in 8vo, subjectum vero etiam Fabricii nostri in Genesin Commentario, ubi inter cetera:

Decus Magistris est piis ac sedulis
Deique donum maximum
Videre discipulos pios, qui patriæ
Sint utiles Ecclesiæ
Probentur aulis Principum cum laudibus
Præsintque civitatibus
Hos inter unus stirpe de Schœnbergia
Sat nobili prosapia
Laurenti alumnus cum fueris Georgii
Junctus mihi triennium
Pietas, fides, integritas, prudentia
Insignis & spectabilis
Qua præditus, sit nota nostro Principi.

Et infra:

Tricesimus nunc annus est, quo nos Schola
In Fabricî una viximus.

Eundem Noster Jo. Sturmio commendat Epistola, quæ mihi obvenit e κειμηλίοις Schubarthianis, missa Idibus Martii 1557: „Has literas Laurentio Schœn„bergio, scribit Fabricius, honesto ac nobili ado„lescenti dedi, quæ familia habuit Oratorem Car„dinalem, & ut aditum illi facerem ad Te studiorum „gratia & ut post quadriennium Tuas aliquando „elicerem. Alius est Nicolaus Schœnbergius Nicolai F. cui datum testimonium an. 1560 VI. Id. Aprilis, ubi ita: „Veræ nobilitatis indicia in eo „fuerunt, Pietas erga Deum atque Præceptores, stu-

ſtudium bonorum morum atque artium, modeſtia" in vitæ conſvetudine cum aliis ſtudiorum ſociis." Quod *Niſchvvizium* attinet, ſcripſit & hic Epitaphium Præceptori, quod Epicedio a Chriſtophoro Curione confecto & Vitebergæ 1571. in 4. edito adjungitur, in quo ita ille:

Septima namque mihi (memini) jam ducitur ætas
Poſtquam adoperta gelu ſexta cucurrit hyems,
Miſnaci ingreſſus primum tum limina ludi
Caſtalidum cœpi te Duce caſtra ſequi.

Euſtachium a Minckvvitz a Fabricio formatum fuiſſe e Berſmanni diſco Poematibus, quippe qui Elegiam peculiarem Poem. P. I. p. 29. legendam Lipſia novus tum ejus civis Miſenam ad Euſtachium miſit, in qua inter alia:

Ille mihi longo junctus Minckvizius uſu
In ſtudiis hæret Pieridumque mora.
Nunc manibus verſans Peligni carmina vatis,
Nunc ejus claudens verba ligata modis.

Eſt in manibus etiam teſtimonium ludo huic valedicenti 7. Calend. Maji 1559. ſcriptum, in quo ingenio præditus felici minime contemnendam in literis operam poſuiſſe perhibetur. *Jo. a Cracau*, ad quem agentem in familia Carolovicii, qui Imperatori Maximiliano II. apparebat, nonnullæ Noſtri Epiſtolæ ſub finem Origin f. 885. reperiuntur, has Præceptori optimo fatis functo ſcripſit lacrimas, quas Epitaphiis Carminibus a Jacobo Fabricio fratre Lipſiæ 1571. junctim editis in 4to ſpectavi inſertas:

Si tua culte negem Fabrici me fata dolere,
Indignus meritis arguar ipſe tuis,

Qui

Qui me formasti primis Præceptor ab annis
Ceu sobolem fidi sedula cura Patris.
Sed doleo tibique has lacrimas, hæc carmina solvo
Ingrato peragens munera justa tibi.
Heu! cur viventi me reddere præmia morum
Quos tu fecisti, Parca maligna vetat.

Huic ex Afraneo hoc exeunti hoc elogium dedit Noster 17. Cal. Septembr. 1582. scriptum: „ In ejus „moribus honestas fuit & cupiditas discendi, fecit„que progressus laudabiles in primis artium fun„damentis. Non desiderarunt in eo pietatem erga „se Præceptores, non officia benevolentiæ studio„rum socii, cum quibus omnibus vixit, ut bene or„tum & bene moratum decet. *Carolovicios fratres*, Christophori, Summi Viri, quem modo dixi filios, domi secum habuit Noster, quos, cum a. 1570. decumbentes graviter convalescere iterum contigisset, in Epistola ad Joh. Cracovium mirifice lætatur, ex qua supra ubi de Originibus Saxonicis actum est, aliquid excerpsi huc trahendum. *Christophori Schleinizii* carmen extat nuptiis Fabricii suo & fratrum nomine ab ipso confectum. in quo:

Præceptor gaude tecum sortite puellam
Insignem & forma & laude pudicitiæ.

vid. Carm. Nuptial. a Jacobo fratre collecta & impressa per Oporinum p. 116. 113. 114. *Ebelebio* Dn. in Wartenburg querelam suam de obitu G. Fabricii Lipsiæ 1571. cum aliorum excusam Epicediis, Gregorius inscribit Bersmannus, ita Virum illum præstantissimum compellans:

Incluta Eblebiæ propago gentis
Andrea, decus & perenne claræ

Pu-

Pubis, quam Fabrici schola erudivit
Cultam literatisque moribus.

b) Inter Theologos primus occurrit *Martinus Henricus* Saganensis, qui Professor Philosophiæ Vitebergæ circa a. 1573. floruit, & Theologiæ deinde Professoribus additus est ibidem vid. Seunerti Athenas Vitebergenses p. 142. & 134. Hic sicut Nuptias Georgii Elegia, quæ in Nuptial. Carm. collectione p. 39. legitur: ita funus etiam carmine ornavit, quod cum Hempeliano supra d. una typis est impressum, in quo ita Henricus post alias beate defuncti laudes:

Ac tua scripta vigent merito Præceptor amande
Nominis atque tui fama perennis erit.

Georgius Strigenitius, Pastor & Superintend. Misenensis, in sermonibus de scholarum statu, ad populum habitis, lepidum aliquid memorat, quod huc transscribere non dubitamus: *Ich erinnere mich izund allhier einer Historie die ich von meinem lieben Præceptore Herrn Fabricio gehöret habe, der sagte uns seinen Schülern, er hätte einen gekandt, der mit ihm zu Leipzig auf der Universität studiret, darnach sich zu einem Kauffmann begeben hätte, und in Dennemarck gezogen wäre gen Lübeck, Hamburg, Danzig, der wäre hiermit ein Bauer worden, ja der Allergröbste, als er sein Lebstage einen gesehen hätte, der sey einsten in der Fürsten-Schule anhero kommen, habe im Auditorio die Tafel angesehen, die Griechischen Verse exponirt, und zum Herrn Fabricio gesagt; Siehe Görge bist du da? und zu Matthia Dabercusio; Siehe Maz lebst du auch noch? Joachimus Engelhardt* Præpositus & Superintend. Schliebensis tantum

tum ſub hoc ſuo doctore literis profecerat, ut abſentibus Præceptoribus munus docendi publicum obiret ipſorum juſſu. Is cum filiis Pauli Noviomagi qui Regi Daniæ a Concionibus aulicis fuit, ex hoc noſtro Gymnaſio in Daniam eſt profectus, & rediens inde illam, quam dixi, nactus eſt ſpartam. vid. Curriculum Vitæ ejus, quod funebri ſermoni a Feliciano Claro Superintend. Herzbergenſi habito additur. *Theophilus Glaſerus*, Patrem habuit Petrum Paſtorem primum in pago Rennersdorff, deinde in Electoralis Dreſdæ templo D. Virginis & in templo a S. Cruce nomen habenti Concionatorem, imo & Electoralis Conſiſtorii Aſſeſſorem, qui prout ſacro baptiſmi lavacro abluendus ſuſceptorem nactus fuerat cum Commerſtadio, Auguſto Electori a Conſiliis & Martha Schœnfeldia Georgium noſtrum Fabricium, ita & huic a. 1567. traditus in diſciplinam quadriennium in Schola egit illuſtri, fecitque ibi & in Academia Leucorea tantos deinde progreſſus, ut cum in pago Reinhardogrimma docuiſſet aliquamdiu, Dreſdam vocaretur a. 1591. & capeſſeret Paſtoris itidem atque Epiſcopi munus, ſtrenuus ſemper in perpurgandis a Crypto-Calviniſmo Eccleſiis, mortuusque a. 1603. de quo Celeberrimus Schlegelius in Vita ejus ſ. tertio Superintend. Dreſdenſi p. 117. & p. 119. Eſt Epiſtola ad Petrum Glaſerum a Fabricio a. 1556. die 3. Julii ſcripta, in qua, in Vita Lutheri, quam Junckerus nummis ornavit p. 128. integra comparente, ſcholam ipſi commendat iſtis gravibus verbis, quæ animum Noſtri rectioris fidei tenaciſſimum produnt vigilemque, pro eadem ſervanda. „Commendo pietati Tuæ noſtram ſcho-

ſcholam; nam ſerpens ille grandis adverſarius" Chriſti non deſiſtit nos impugnare. Niſi enim" omnibus careo ſenſibus, videtur mihi id agi, ut quo-" niam illa hypocritica ſublata eſt, Dei unius benefi-" cio, nunc etiam μωρμακία noſtra vaſtetur atque" concidat aut in σφακίαν convertatur. Verum id" minime aperte fit, ſed tentatur iis modis, qui eſſe" poſſunt noxii & ſunt certe. Quamobrem qua-" cunque re potes, ſcholaſtica negotia apud Illuſtr." Principem promove." c) *Laurentius Finckelthaus* qui J. U. D. & Reipubl. Lubecenſis fuit Syndicus, & cujus Oratio de certitudine Jurisprudentiæ & cauſis mutationis legum una cum Poematibus ejus Roſtochii a. 1598. in 4. lucem vidit, ſe diſcipulum profitetur Georgii in verſibus funebribus hujus ſacratis memoriæ inter Epicedia E 2 & in Poematibus modo dictis X 2.. *Chriſtophori Curionis* Lipſienſis Epicedion ſeorſim excuſum habetur Vitebergæ 1571. in 4to, in quo ita ille non ineptus Poeta:

Non certe optarim, quantum vehit Albis arenæ
Aurum, vel cunctas quas legit Indus opes,
Quam quod ſub tali licuit vixiſſe Magiſtro
Ejus præceptis admonituque frui.

Paulus Vogelius J. U. D. Conſiliarius Saxonicus & Canonicus Martisburgenſis utique ad diſcipulos pertinet etiam Noſtri, quippe cui nuptias cum Magdalena Nævia an. 1563. celebratas ita gratulatur Chriſtophorus Schellenbergius Carmin. L. II. J 3. 6.

Mox ſub militia tecum verſatus eadem
In ripa ſtudiis nobilis Albi tua,

Hic ubi Fabricius teneris Heliconis alumnis
Aoniam e Phœbi fonte propinat aquam.

Jo. Lauterbach in Noſcowiz e celebri in Sileſia gente prognatus J. U. D. & Sax. Electoris Conſiliarius „Poeſin Jurisprudentiæ velut ſalem & condimen„tum adhibuit, qua ſvaviſſimas famæ cupedias toti „literatorum cœtui feliciter expoſuit, quæ ſunt Freheri verba, ſcripta ipſius a. 1593. mortui enumerantis in theatro f. 931. 932. In hujus Poematibus quæ Witebergæ a. 1591. exierunt P. 2. extat Epicedion, quod Georgio Fabricio ſuo Præceptori ſcripſit, in quo molliſſime fluente inter alia ſic:

Sancte ſenex morum rector ſtolidæque juventæ
Quo monſtrante ſacro pocula fonte tuli,
Quam veneranda fuit tua quam mihi dulcis imago,
Ut tua vox noſtra ſvavis in aure fuit?

Philippus Camerarius Joachimi filius J. U. D. Noricæque Reipubl. a Conſiliis is eſt, cui Georgius Berſmannus ſuam Enarrationem in Virgilii Georgica dedicavit a. 1585. in qua quod Commilitonem eum habuerit in Afrano ludo prædicat, & quo mentis erectæ ardore Muſas coluerit, his dignis lectu verbis commemorat: „ ſubjiciebat autem nobis gratam „imprimis commemorationem mentio Præceptoris „noſtri omni liberali doctrina politiſſimi Georgii „Fabricii, qui cum a patre tuo, Viro clariſſimo, in „ludum illuſtrem, tanquam ad mercaturam earum „artium, quæ omnium diſciplinarum fundamenta „& ſunt & perhibentur, miſſus eſſes deque manu „quod ajunt, in manum illi traditus, me tibi ſtudio„rum & contubernii ſocium adjunxit ut & diſcere„mus una & habitaremus. Fuit omnino, fuit, Philippe,

lippe, nobis perjucundum, sermone honorifico« usurpare memoriam illius Viri, quo & studiorum« moderatore peritissimo ac morum formatore fide« lissimo, usi simul fueramus. Qui non modo hor-« tatu præceptisque, quod meministi, sed suo etiam« exemplo augere in nobis solebat studii ac diligen-« tiæ assiduitatem acuente eandem & quasi instigante« condiscipulorum quoque nostrorum in illo spatio« nobiscum decurrentium, æmulatione. Et ardebat« enim tum cum alacritate discendi in animis omni« um cupiditas quædam veræ laudis & urgente uno-« quoque cursum, quem poterat, indecorum duce-« batur, in postremis relinqui. Quod si quem inge-« nii vis defecerat, haudquaquam ille spe infracta« aut languescente studio ad otium & inertiam de-« volvi, sed naturæ impedimenta superare labore &« industria. Atque memini ego nos, Philippe, in« hac sedulitatis & curæ contentione cum diurna« opera antelucanam conjungere exercitationem, ut« neque dies solum nobis sine linea, sed ne tempus« quidem, quod natura quieti concesserat, sine labo-« re prorsus præteriret.« d) Frater hujus est *Ludovicus*, & ipse Fabricianæ olim alumnus doctrinæ, qui Medicæ arti deinde operam dedit. Is, cui Nostrum Grammaticorum veterum collectionem inscripsisse supra monui, præceptoris sui injecit mentionem in Dedicat. Homiliarum patris Græcarum ad Jo. Comitem a Hardeck Lipsiæ 1573. scripta, ita inquiens: Primis literarum rudimentis imbuebar« in illustrissimo ludo Misenæ, ubi Magister tunc erat« pietate, virtute, doctrina excellens G. Fabricius, de« cujus institutione & disciplina & possum vere &«

„soleo impune gloriari. Idem Epicedion mortuo confecit reperiundum inter reliqua a Jacobo Fabricio collecta lit. J. Hic 1560. in his castris Misnicis militavit, quantum ex Epistola colligo Nostri ad Joachimum Patrem eo anno scripta, quam, e κειμηλίοις Schlegelianis ad me cum aliis perlatam, comitem dederat, iter ad Patrem ægrotum aliquantulum, ingredienti. Nominat & hunc D. Ludovicum Camerarium in descriptione horti quæ Annalibus Misenensibus subjicitur f. 121. a quo plantas nonnullas acceperat. c) Inter eos, qui ex Institutione Fabricii ita profecerunt, ut in Academiis cum laude docere possent Juvenes *Gregorius Bersmannus* primo loco debet memorari. Is Annæbergæ natus a. 1538. patre Henrico Bersmanno pauperum ærarii Præfecto in hac nostra schola sex egit annos & confectis in Academia spatiis & lustrata Italia in schola Portensi aliquamdiu docuit Collega, inde Vitebergæ per tres annos & deinde Lipsiæ Professorem egit in Joachimi locum suffectus, ac tandem Servestam accitus Gymnasio isti per sex fere annos præfuit Rectoris dignitate ornatus, a quo literaria respubl. præter Poemata Commentarium in Libros Virgilii Georgicos, Ovidii, Horatii, Lucani Opera recognita, Notas & Scholia in Ciceronis quædam, cum Paraphrasi Psalmorum poetica habet, mortuo 1611. de quo P. Jenisius P. I. Annal. Annæberg. p. 73. & Adamus in Vitis Philosophorum f. m. 234. videndi. Hunc inter restauratores humaniorum literarum merito refert Burckardus ad Hieronymi Wolfii & Andr. Ellingeri provocans testimonium de lingvæ Latinæ in Germania fatis c. 16. p. 496. Ac sane inter præstan-

ſtantiſſimos Noſtri diſcipulos iſte referri & γνήσιον jure dici debet ipſius παίδευμα, de quo graphice Schellenbergius:

Dicite quam fuerit docili puer indole præſtans,
Pectore ſalvantis quam metuente DEI,
Obſervansque domi patris matrisque forisque
Alterius cultor Fabriciusque patris,
Quem tantum poterat ſi quisquam aquare magiſtrum,
Berſmannus ſtudii per genus omne poteſt.
Major humati eſſet Fabrici jactura, ſuperſtes
Magnum hujus juvenis ni foret ingenium.

vid. Poemata Berſmanni P. I. p. 116. Laudat hic Præceptoris ſui in ſe formando induſtrian., & cum a teneris ungviculis Poeticam ſingulari complexus eſſet amore, ejus tum doctrinam, tum exemplum, non parum ſibi emolumento fuiſſe perhibet. Acuebat, ſcribit, hanc ſtudii mei contentionem, & currenti (ut eſt in proverbio) calcar addebat Præceptor meus Georgius Fabricius, quo mihi non abſque ſingulari Dei benignitate uti contigit Magiſtro & informatore ineuntis adoleſcentiæ meæ. Qui cum omni liberali doctrina eſſet politiſſimus & poeticæ inprimis gnarus, non modo ſcientia me augere poterat,, ſed etiam exemplo, in Dedicatione Poemat. a. 1592. ad Jo. Poſthium ſcripta. Alibi in Querela ſcilicet de obitu Fabricii, quod carmen profecto παθητικώτατον eſt, ita ſcribit:

O! meritis mihi cara tuis ſchola Miſnidos urbis
O! mihi poſt patrios proxima cura lares.

Poemat. P. I. p. 224. & p. 226. claram cumprimis affectus ſui erga Præceptorem dat ſignificationem:

Gratia magna Deo, primis qui protinus annis
Luminis aspexit me meliore rota.
Non modo Fabricio darer ut formandus alumnus,
Colloquio fruerer sed propore viri,
Quo neque maluerim, quicquid locupletibus undis
Despumat fulvi ripa beata Tagi.
Nec quod thuriferis Parbaia mittit arenis,
Aut Erythraa cavo tegmine concha gerit.
Is mihi tradebat pracepta salubria vita,
Arcens a vitiis & facienda monens.
Is mihi pandebat doctas, quas noverat artes
Sedulus ingenii cultor, amansque mei.
Ille meis dubia quassatis sorte malorum
Confugium Musis, ille levamen erat.
Pars mihi laudis erit sub te didicisse Magistro
Juncta quibus deceat claudere verba modis.

Alibi in Elegia ad Jacobum Strasburgum Fabricii erga hunc & semet merita extollit, ita canens Poemat. P. I. p. 297.

Quas Tibi, Fabrici, solvemus pectore grates?
O bonus amborum Tiphys & Automedon,
Qui nostros studio mores compones & arte
Dii faciant horum præmia ferre queas.
Cujus opus, feris quicquid profecimus annis,
Cujus opus, gratis quod licet esse reor.

Eundem in versibus de suæ matris obitu p. 303. sic compellat:

FABRICI, omnibus e meis Patronis
Antistes mihi & his & his & illis.

Et ad Ebelebium p. 306. de eodem:

- - Tibi vera nam fatebor
Nil cari mihi fata post parentis

Hujus,

Hujus, quam gemo, morte luctuosa
Adversum magis accidit misello.

Hujus sui egregii Patroni nuptias carmine celebravit legendo in collectione Nuptialium a Jacobo fratre curata p. 65. & in Poematibus P. I. p. 27. tabulas etiam Grammaticas ornavit versibus, legendis in earum fronte, & in Poemat. p. 136. & Epicedio tandem obitum deploravit Beati, quod reperies in Epitaphiis Carminibus ab eodem congestis fratre D 3. & in Poematibus P.I.p. 221. Neque vulgarem in modum Bersmannum amavit Fabricius, quem in Italiam euntem Carolo Sigonio commendaverat testibus Schellenbergii versibus ita Bononiam ipsumque προσφωνῦντος Sigonium:

Misniaco juveni pretiosa magistra, Sigoni
Tuque admirandus Carole doctor eras,
Qui tibi Fabricio quoque commendante placebat,
Commendabilior laudibus ipse suis.

Ad quem literas exaravit identidem plenas amoris & humanitatis, quarum conspiciuntur nonnullæ sub finem P.I. Poematum p. 326. 330. 333. 334. 335. in quarum una p. 334. Horatii locum Carmin. 17. exponi & natalem sive γένεσιν Principis Poetæ monstrari sibi cupit, quod est argumento, quale fuerit optimi Viri de hoc suo olim auditore judicium. *Jacobus Strasburgus* Fribergensis, qui Lipsiæ humaniorum literarum Professor fuit, Præceptorem se habuisse Fabricium in Epithalamio ipsi facto p. 34. collectionis sæpius dictæ testatur ita canens:

Urbs quoque Chemnicium, quæ Casco subdita monti,
Et fluvii nomen prætereuntis habet:

Fabricio nunc cive suo tumefacta superbit,
Quod fuerit tanto patria facta viro,
Pierios latices qui sacrum duxit ad Albim,
Et mea Pieriis ora rigavit aquis.

Et in Epistola nuncupatoria præmissa collectioni carminum quorundam Petri Lotichii Secundi Lipsiæ A. 1561. absolutæ, hoc ei perhibet testimonium: Fabricius in me tum juvando tum ornando (ut facile possis agnoscere Præceptorem) semper fuit occupatissimus. Ipse Georgius Strasburgi nuptias cum Magdalena Blasbalga carmine decoravit seorsim excuso Lipsiæ A. 1561. sicut in pari solennitate eandem Georgio Strasburgus præstiterat operam, vid. Epithalamia Fabriciana p. 107. Extat in dicta modo Epithalamiorum collectione duplex quoque Carmen *Simonis Steinii*, qui & ipse aliquandiu Afranis alumnis fuerat adscriptus, Lomacensis nativitate, & magnum oppiduli vicini decus, quippe qui Heidelbergæ floruit Professor & vitam SeptemViri Mauritii carmine descripsit Græco, tum & controversia cum Gretsero innotuit, cujus libros V. Apologitici pro Vita Ignatii Lojolæ, a Petro Ribadeneira edita, contra calumnias cujusdam Simonis Lithi Miseni Calvinistæ novimus extare & hunc Steinium esse in Struvii Actis liter. fascicul. VII. p. 11. docetur. Peculiaris est hujus Steinii Oratio in obitum Casp. Peuceri d. 20. Octobr. A. 1603. habita & Servestæ impressa, in qua Peuceri prædicat in se ornando studium, perficientis, ut ludo Budissino daretur Rector, & revocatus mox Torgaviensis scholæ gubernationem consequeretur, in quo oppido scribit p. 67. „ erudiendæ adolescentiæ operam navavi

navavi non omnibus gratam, propterea quod su-" spectus essem de Calvinismo, quod abhorrerem" ab Ubiquitatis monstro & oralis manducationis" portentis. Narrat deinde, ut a Joachimo Camerario ad capiendam Graecæ lingvæ & Ethices professionem in Academiam Jenensem debuerit ablegari, sed intercesserit Peucerus, quo minus obtemperaret, his quidem verbis quod Academia Jenensis quarto quoque anno aut faceret aut pateretur mutationem p. 7. quodque ejusdem Peuceri opera in Marchiam tandem sit deductus ad gubernationem novæ Scholæ in urbe Brandenburgo p. 8. commemorat. A Præceptore suo Georgio doctrinæ puritatis nimirum tenacissimo sicut in errores plurimos dilapsus non potuit non dissentire Steinius: ita non est mirandum, quod hunc expertus fuerit sibi adversantem, cum ad novum juventutem docendi munus aliquando deberet evehi. Adscribam ipsa Steinii verba ex Oratione modo nominata, quæ licet animum prodant exulceratum, integritatis tamen Fabricianæ, in qua nullum insideret crimen, perhibent testimonium. Ita vero p. 17. sq. pergit perorando: Atque hujus temporis recordatio admonet me be-" neficii à Peucero accepti, quod propter magnitudi-" nem mea æstimatione reticere non debeo. Eram" tum Budisfinæ, missus eo ut ante dixi ad Scholæ" instaurationem. Interim Dresdæ suasu & impul-" su quorundam Ecclesiæ ministrorum, qui mei con-" discipuli in illustri ludo Misenensi fuerant & in" Academiis studiorum socii, in Senatu de me ad pri-" mariam Scholasticæ functionis provinciam arces-" sendo, consultatum fuerat. Quia autem constabat," me"

„me Georgii Fabricii discipulum fuisse, monuit summus oppidanæ Ecclesiæ Pastor, quem vulgo Superintendentem appellant, ut ante vocationem Fabricii sententia expeteretur. Ablegati igitur ad illum duo; unus ex Senatu, alter ex Ministerio. Fabricius ubi intellexit quid actum esset, si me, inquit, audire vultis, ab hoc homine vobis cavebitis quem scio esse archisacramentarium. Illi παραδόξῳ & propemodum importuno responso perturbati discedunt, meque paulo post, de omnibus, quæ deliberata fuerant edocent. Ego stomachari & indignatione literas exarare, quibus expostulabam cum ipso, quod nulla affinitatis ratione habita & affectionis paternæ, qualis Præceptorum ergo discipulos esse solet, commodis meis & honoribus obstaret, quorum si non autor saltem adjutor esse debebat. Has literas una cum earum exemplo ad Peucerum, qui tum Stolpenæ in vicinia apud Electorem commorabatur, misi rogavique, ut si putaret eas recte reddi posse ad Fabricium perferendas curaret; sin minus, ut conscinderet vel abjiceret. Peucerus literas suppressit, rescripsitque, se nuper adeo in transitu certis indiciis deprehendisse, Fabricio vitam diuturnam esse non posse. Quod si forte accidat, ut lectionem literarum mearum iracundius scriptarum commotiuncula aliqua animi gravior consequatur & morbi sævitia irritata Fabricium extingvat, futurum, ajebat, ut omnes me mortales execrarentur, qui Præceptoris de me adolescente optime meriti quasi parricida essem. Vix literas Peuceri legeram, cum nuncius allatus de obitu Fabricii, (quem repentina ἀπόπληξις miseriis hujus vitæ eripuerat)

&

& Peucerianæ conjecturæ ſagacitatem comproba-" vit & me conſcientiæ ac exiſtimationis periculo" liberavit. Ceterum adſervo teſtimonium Fabricii diſcedenti ex hac ſchola Steinio Prid. Idus Sept. A. 1558. datum, in quo dicitur ingenium habuiſſe ad" artes diſcendas aptum idque excoluiſſe ſtudio &" diligentia, inprimisque pietate & obſervantia erga" Præceptores & modeſtia in convictu ſociorum fuiſſe" gratus & acceptus. *Sebaſtianus Schefferus*, venu-" ſtiſſimi ingenii Poëta Altenbergam, montanum" Miſniæ ad Bohemiæ fines oppidum patriam habuit" & Magiſtrum veneratus eſt Georgium. Extant ejus Poëmata Francofurti A. 1572. in 8. edita, in quibus & Elegiarum quidem L. I. p. 9.

Tu mihi diſcipulo præcepta fidelia Rector,
Vim DEUS; huic propior dux alimenta dedit,
Dux ſacer Auguſtus.

Epigrammatum vero L. IV. p. 144. in tumulum Georgii Fabricii Præceptoris deſiderabilis verſus extant. Subjicitur Epigrammatibus Eteoſtichorum liber, in quo p. 151. annus 1560. quo in ſcholam illuſtrem miſſus & an. 1566. quo ex eadem Lipſiam demigravit, his verſibus ſignantur:

FInIs erat MaIo ſCboLanos ApoLLIne natos
prInCIpIs æterno FabrICIana CapIt.

Et

Poſt ſeX oCCaſVs VbI LVX fVgIt aLtera MartII
Nos reCIpIt graVIbVs LIpsIa pLena VIrIs.

Eſt & Carminum liber unus, in quo p. 188. b. gratum ſuum animum erga ſcholam illuſtrem nutricem almam, & pia & eadem ſcita etiam compellatione, ita declarat:

Per-

Perpetuo vireas, ea nunc tibi vota relinquo,
Hortule cœlestis fructibus apte soli.
Purpureas gremio variis & odoribus herbas
Dulce DEO, nobis utile, munus alas.
Bis duo cultores tibi sunt, non putribus undis,
Sed tua qui puro viscera fonte rigant.
Quorum sedulitas, ars laudatissima quorum
Ne rudis assvescat crescere lappa vetant.
Hos florere viros tecum precor, altera donec
Nos Paradisiacu vita reponet agris.

e) Jam ad eos devenio, qui e disciplina Fabricii profecti ipsi postmodum bonæ ætati in scholis præfuerunt formandæ. Pertinet ad hos *Nathan Chytraus* infra amicis etiam Nostri associandus, cujus gratia frater David ita ad Georgium scribit an. 1568: „Fratrem meum Nathanem paterna benevolentia „& humanitate non modo in familiam tuam rece„ptum multos menses fidelissime erudiisti & omni„bus officiis hospitalibus benigne & liberaliter pro„secutus es, verum etiam absentis studia & vitam „tuis consiliis doctrina & literis instituis& gubernas, „Ep. p. 425. *Michael Boemus* Pirnensis nativitate, & Ludi Torgaviensis Rector celeberrimus, qui duos Nostri libellos de Epistolis ad solius Ciceronis imitationem conscribendis & de inventione ac dispositione Rhethorica Vitebergæ a. 1593. quod jam supra suo monitum est loco, librumque de somniis eorumque eventibus ad Henricum Ranzovium Witebergæ a. 1587. in 4to, imo Vitam etiam Alberti animosi edidit cum animadversionibus Schurzfleischianis Witebergæ an. 1676. de integro recusam. Hic libros de Electoribus Saxonicis & Marchionibus

bus Misnicis sui Præceptoris carmine ornavit, legendo f. 6. & in minori editione similiter post Dedicationem, de quo in Epistola Dedicatoria fœtus ejus posthumi de conscribendis Epistolis ita: Hunc alienum laborem Præceptoris mei, cujus" anima sit ligata in fasciculo viventium, quem per" sexennium integrum alumnus scholæ illustris do-" centem audivi cum summa delectatione & in ejus" ædibus biennium post, reversus ex Academia Lipsi-" ca, vixi aliquandiu, nobilibus duobus ex nobilissi-" ma Gersdorffiorum familia instituendis adjunctus" publici juris esse volui, primum propter Præcepto-" rem de me optime meritum, cujus omnia dicta" (absit verbo jactantia) puer magnifeci: nunc vero" ætate provectior quotidie sentio augeri tam a-" morem quam admirationem ejus viri quem olim" observavi. Quin & in illa vita Alberti animosi J 3" Georgii de schola Torgensi versus adducit tan-" quam emblema, suæ narrationi additurum lumen," inter quos ultimi hi suo se commendant acumine:

Hoc quondam tenuit vesparum nidus asylum
Mella favis alio parta labore, legens,
Nunc sedem tenet hanc patiens formica laborum
Grana legens, populo non nocitura DEI.

Christophorus Schellenbergius Gymnasii Grimmensis Collega & Adami Siberi, Rectoris ejusdem celeberrimi, gener, qui cum e schola abiret, ita publicis literis 16. Cal. Februar. 1564. laudatus est: Hinc" magnitudinem meritorum, quæ accepit conside-" rans, pietate & literis & honestate ita animum" suum exornavit, ut ad consequenda majora videa-"

tur

tur idoneus, quemque 13. Cal. Febr. an 1576. mortuum scribit P. Jenisius in Descriptione Annæbergæ P. II. p. 39. Hic gratum animum erga Præceptorem Fabricium non una declaravit ratione. Nam & nuptias ejus, venusto non magis quam pio, carmine decoravit legendo in collectione Epithalamiorum sæpius adduct. p. 7. atque in ipsius Schellenbergii Carminibus Nuptialibus quæ ex officina Vogeliana sine anni memoratione exierunt L. II. D. 8. & in carmine nuptiali Jacobo Strasburgo confecto fidem Georgii decantat, ita Calliopem ad Strasburgum inter alia adducens proloquentem L. I. G 3.

Hujus Fabricius Dux optimus agminis idem
Prima Aganippeæ gloria militiæ,
Grata DEO nobisque canens, qui sæpius aures
Demulcet nostras dulce sonante lyra
Maximus ingenio facundo maximus ore,
Discipulis promit divite dona penu.
Nemo nec uberius pueris nec dulcius illo
Ingenua mentes imbuit arte rudes.
Qui non progressus ductu facit illius ullos,
Huic cerebro vacuum dixeris esse caput.
Aut ipso aut nullo disces, Jacobe, Magistro,
Sit sua laus aliis, tu pete Fabricium.

Quin imo & ad ornandos Annales doctissimi Viri industriam suam contulit legiturque carmen in minori eorum editione p. 263. in majori f. 3. ubi inter alia f. 10. (p. 268.) scite cumprimis ita:

Hic nisi me puerum mores docuisset & artes
Haud ego nunc pueros ista docere queam.
Tunc ego nauta tener petii, ceu Colchida Misnam
Ducendus puer & tyro ducendus adhuc,

Tu

Tu Fabrici ductor mihi, tu doctorque Georgi,
Typhis in Aonia puppe fidelis eras.
Praebebat facilem ludus mihi Principis Argo,
Litterulae aurati velleris instar erant.
Virtutesque, tui quas in te cernere mores
Ceu verax speculi laevis imago dabant.
Tunc coepi, praeeunte tua mihi voce Thalia
Verba Poëtarum more Latina loqui.

Vicissim & Fabricius pia vota pro felici Schellenbergii conjugio fudit inclusa metro & legenda inter Schellenbergiana Carmina K. 6. editaque seorsim an. 1559. cum Schellenbergius Annam duceret Siberam, sicut & nec G. Bersmanni pietas ad thalamum Afrani olim Commilitonis noluit cessare, vid. Bersmanni Poemat. P. I. p. 34. ss. *Michael Hempelius* Freibergensis de schola patria praeclare meritus est, & an. 1587. Rector ipsius factus cum multa illam solertiae fideique laude est moderatus, de quo Mollerus, in Chronico Freibergensi P. I. p. 306. Edidit hic an. 1581. libellum D. Hieronymi Welleri scripta varia de oratione ad DEUM, consolationes praeterea de fide, de libero arbitrio tum & judicia varia de doctis viris & explicationes locorum quorundam continentem, cui de statu Reipubl. Freibergensis, qualis fuit an. 1558. subjicitur expositio, in cujus praefat. Georgium Fabricium Praeceptorem charissimum & Patris loco colendum appellat, in Hodoeporico v. Gabrieli Schazio, Merseburgum ad munus Cancellarii suscipiendum eunti scripto, & modo dicto libro addito p. 193. cum de Welleri obitu fecisset sermonem, ita pergit:

Finivit

Finivit vitam meus & Præceptor amandus
Doctus Fabricius, dico Georgium.
Hos ambos ego sum dignatus honore parentum,
Fovere ut proprium me quoque filium.

Is est vero Hempelius, qui Nostri in Genesin Commentarium quoque edidit, de quo supra in enarratione librorum Fabricianorum dictum est, subjecitque isti Carmen Epitaphium, quod Vitebergæ an. 1578. seorsim editum possideo, in quo dedicato Laurentio a Schœnberg, rerum metallicarum Præfecto, quem in Schola Misenensi triennium secum vixisse perhibet, inter alia & sic Y y. 4.

Sic de Fabricio, quo annos sum quinque Magistro
Usus idem ingenua voce referre queo,
Quod mihi, quod reliquis pietatem e fontibus ipsis
Scripturæ sacræ tradidit ore pio.

Inferiusque

O! me felicem, quod eo sum tempore natus
Vir quo Præceptor contigit ille mihi.
Gratus ob hoc igitur vitæ per tempora munus
Saxoniaque Duci patriæ & esse volo.
Ille quod aperuit ludum, hac misit in illum,
Attigeram vitæ cum tria lustra meæ.

Fuerunt præter librum memoratum Hempelii in manibus meis etiam, quæ in Freibergensi Bibliotheca asservantur, ejusdem Enchiridion sive Symbolum Apostolicum testimoniis V. & N. T. expolitum & precatiunculis Ecclesiasticis ornatum Witebergæ an. 1598. Heptalogus deinde, quem dixi, Lipsiæ an. 1597. & liber Germanicus *Neu-Passional, darinnen des HErrn JEsu Christi 7. Worte ausgelegt sind, Leipzig 1598.* memoratque doctus Vir in Dedicat. Heptalogi,

se

ElegiacoLatino reddidiſſe atque in publicam emiſiſſe lucem. *Thomas Pitſchius* Dresdenſis Hymnos XII. Fabricii de Domino noſtro JESU CHRISTO aliosque novem ad ſanctiſſimam Trinitatem, iterumque alios e quarto & quinto Hymnorum libris, ad feſtos Eccleſiæ dies & nova anni tempora ſpectantes rhythmis Germanicis expreſſit, & Dresdæ an. 1600. typis dedit deſcriptos, qui Collega ſcholæ patriæ in ipſo titulo ſe illius chariſſimi Præceptoris ultra ſexennium diſcipulum profitetur. Addidit Pitſchius ſuas ſub finem & Fabricii Epiſtolas nonnullas amœbæas, in quarum una, Jacobo Strasburgo an. 1591. ſcripta, his verbis Pitſchius commendatur B. 5. Thomas Pitſchius Dresdenſis, eo apud me" loco fuit, quo primum Schellenbergius, deinde tu" quoque, quos amavi & quos vitam ac ſtudia mea" intueri volui: & facit profecto illa familiaritas, ut" mihi cum intimis meis verſari videar, cum verſer" vobiſcum. Quare hunc Thomam, meos omnes" ſenſus callentem, Tibi commendo & de meliore nota. Tuus vult eſſe diſcipulus, quod ei ſvaſi," te obſervabit & amabit; & cum eo loquens familiariter mecum loqueris." In altera Pitſchius ad liberatum e morbo VIII. Calend. Auguſti an. 1569. ſcribens, quo ſtudio ejus ſalutem expeterint & ipſe & Glaſerus Concionator Dresdenſis cum conjuge docet c. 2. Manu DEI omnipotentis ſalutari admota, moleſtiſſimo morbo te jam liberatum eſſe," cum venerabili viro M. Petro Glaſero etiam atque" etiam lætor, atque tibi ex animo gratulor. Is non" ſolum mihi narravit, verum etiam ſcribi voluit, ſe" tam anxio & ſolicito fuiſſe animo de valetudine"

S tua

„tua ut propter eam vix somnum capere potuerit, & „Deum à suis quoque liberis pro te rogandum cu„raverit. Non possum silentio præterire, quod ex „ipsius audivi uxore. Ita enim illa: Mallem (aje„bat) me meo filiolo svavissimo, quam tanto viro „has terras, orbari. O vocem optimæ fœminæ ti„bi cognitu perjucundam, nec mihi unicæ filiolæ „patri dictu difficilem„ Ultimus inter discipulos Fabricianos jam comparet *Thomas Faber*, qui in ludo senatorio Misenæ hic docuit & novam scholam Christianam Puerilem Libris IX. e poetis adornavit Christianis, de qua supa, in cujus Dedicat: ad Jo. Nævium Fabricium Compatris & Præceptoris sui nomine insignivit.

XXXVII. Hæc FABRICII pietas atque multarum literarum scientia, humanitasque erga alios & indefessa in formandis ingeniis felixque eadem contentio multorum ipsi comparavit amicitias, ut in ejus familiaritatem non avide minus intrare cuperent, quam apes videmus ad campum aliquem vernis floribus vestitum perniciter advolare vario succorum genere suum perfecturas mel & cellas parvulas dulci nectare repleturas. Dabo nonnullos jam eruditos ejus ætatis Viros, qui nostrum

eximia

eximia complexi ſunt caritate, ipſiusque fuerunt peramantes & per literas illum crebro compellarunt plenas amoris & officii ab eo nunquam non recipientes, atque iſtud egerunt pro virili, ut omnes eſſent ſibi cum Fabricio amicitiæ neceſſitudines. Nominabo qui ſe non una offerunt occaſione Theologos præſtantiſſimos, Philippum Melanchthonem, Hieronymum VVellerum, Paulum Eberum, Jo. Gigantem, Petrum Glaſerum a.) *JCtum ex doctrina nobilem & clarum Laurentium Badehornium cum Nicolao Reusnero & Chriſtophoro VVintero.* b) *Medicos maxime inclitos, Caſparem & Jo. Nævios, Georgium Agricolam & qui in intimis Noſtri erat, VVolfgangum Meurerum, Chriſtophor. que Leuſchnerum* c.) *ac ſuper hos docentes bonas artes in Academiis alios & carminis pangendi laude celebratos pleroſque Bernardum Zieglerum, Joachimum Camerarium, Jo. Sturmium, Davidem Chytræum,*

 Jo.

Jo. Stigelium, Paulum Melissum, Theod. Zvvingerum, Petr. Lotichium, Martinum Crusium, Reinerum Reineccium atque cum quo de libris excudendis sæpius agere solebat Noster, Jo. Oporinum magni nominis isto Typographum tempore, nec non Guilielmum Canterum. d.) *tandemque ex iis, qui in Gymnasiis Scholisque præceptis suis ætatem teneram non sine laude foverunt, Michaelem Neandrum, Adamum Siberum, Basilium Fabrum, Nathanem Chytræum & VVolfgangum Leopoldum, qui omnes mirifice dilexerunt virum optimum & voluntatis suæ studiique dederunt ipsi significationes luculentas.* e)

„a) Hoc modo factum, scribit Henricus Panta„leon, ut Georgius ob præclaras animi & corporis „dotes omnibus doctis innotuerit, atque etiamnum „Misenæ docens pietatis ac literarum Studiosis gratissimus existat, in Prosopographia Basil. an. 1565. evulgata P. III. f. 504. Nos de amicis ipsius sequentia subjiciemus, qui primo inter eos loco posuimus *Philippum Melanchthonem.* Hic communis Germaniæ Præceptor Brettæ natus, Tubingam primum, deinde Witebergam sua doctrina ornavit fidus Luthe-

ri,

ri, quoad hic vixit, Paraſtata editisque doctiſſimis nobilis operibus atque hinc vel pueris etiam notus, habuitque vitæ ſuæ ſcriptorem eximium Joachimum Camerarium, præter quem de ipſo legi etiam poſſunt Adamus in Vitis Theologor. f. 157. Freherus in theatro f. 183. Thuan. L. XXVI. p. m. 1200. & de ſcriptis Friſius in Biblioth. f. 691. Teiſſier. in Addition. ad Elogia Thuan. P. I. p. 199. Is ad fratris inſtar dilexit noſtrum, cujus rei teſtis eſt Martinus Heinrici Saganus in Epithalamiis Fabricianis p. 46. ſcribens:

Hunc tu fraterno Præceptor amore Philippe
Diligis & ſtudiis gloria Ebere bonis.

Imo aſſervo Philippi Epiſtolam 6. Calend. Septembr. a. 1547. ſcriptam, quæ hoc habet initium: Magnum omnino decus eſt ingeniorum vel potius humanæ" naturæ varietas & elegantia orationis cum ſvavita-" te conjuncta. Hæ virtutes cum in ſcriptis tuis" mirifice luceant, ſtatim te valde amare cœpi, poſt-" quam vidi ante aliquot annos tua ſcripta. Nuper" autem in noſtro itinere vidi ſimilem eſſe tuam in" moribus elegantiam & ſvavitatem: quare Te ma-" gis etiam amare cœpi voloque inter nos perpetu-" am amicitiam καὶ ἀδιάλυτον eſſe. In alia d. 27." Octobr. a. 1557. exarata eum cariſſimum fratrem" compellat & fratris chari appoſito nomine eidem vale dicit. Eſt & alia mihi Fabricii ad Melanchthonem, cui annus tamen cum die non eſt appoſitus, ex qua, quod judicium iſtius de ſuis in Epiſtolas Paulinas Commentariis petierit, diſco. Sic enim ſcribit Noſter, de Commentatiis T. quod exquiris" judicium meum facis humaniter, ut ſoles; quod te"

etiam moneri vis, in eo nimium mihi tribuis. Carmen Græcum quo ad Misenam divertens, hanc urbem nostram ornavit Melanchthon, sub finem itinerum Fabricii legitur p.69. quod cum ad commendationem ad Albim accolentis gentis faciat, huc cum Fabricii interpretatione Latina non pigebit transscribere:

Χαῖρε πόλις, μυσῶν γενναίων κτίσμα ἐν ὄχθαις,
Αλβίδος ἢ ἔθνυς τὔνομα μὖνη ἔχεις.
Οὗ κλέος ἠδ' ἀρετὰς μάντεις ἄδυσι παλαιοὶ,
Οἵτινες ἡρώων ἔργα λέγυσι καλὰ
Χῖος ἀνὴρ ἔθνος μυσὺς ἀπέφηνε δίκαιον,
Καλλίστη δ' ἀρετῶν ἐστι δικαιοσύνη,
Μαρτυρέει τε καὶ ἐμπείρυς πολέμοιο γενέσθαι
Σὺν δὲ δικαιοσύνῃ καρτερία ἀγαθὸν
Καί ποτε τῆς νηὸς μεγάλης ἡγύμενον ἀργῦς
Πολλ εὐποίησαν δεξάμενος φιλικῶς
Καὶ δὲ βροτῶν φύσις ἐσθ' ἡ νῦν νωθρήζε σαθρήτε
Σπέρμαθ' ὅμως ἀρετῶν τύτω γένος κατέχει
Καὶ τάδε πρὸς, νῦν ἔζευξεν παδεύματα μυσῶν
Καὶ περὶ ἀψέυδη ὅδε θεῦ διδαχὴν
Σώζεσθ' ὖν λαὸν μυσῶν εὐχώμεθα πάντες,
Ὅς μάλα σπυδαίως ἤθεα σέμν' ἀγαπᾷ
Νῦν δὲ φιλοξενίην ἀσκῆσ' ἡμᾶς ἔτι δεῖξον
Οἶνον και λιαρὸν πέμπε τάχιστα φίλοις.

Salve

Salve urbs magnanimum Myſorum quæ prope ripam
Albiacam gentis nomina ſola tenes.
Virtutes cujus priſci cecinere Poetæ,
Quos juvat heróo dicere magna pede,
Chius homo Myſos cultores prodidit eſſe
Juſtitiæ, qua nil pulchrius orbis habet:
Teſtaturque acres homines, bellique peritos
Quantum ornant fortes pectora juſta viros.
Hæc gens Argoæ ductorem puppis amico
Accepit tractans comiter hoſpitio
At licet in pejus mutentur tempora mores,
Hæc virtutis habet ſemina priſca tamen.
Præterea adjunxit Muſarum dona, ſtudetque
Mandatis ſummi nunc ſine fraude D E I.
Myſam igitur gentem cœleſtia numina ſervent
Ingenuos mores, qua ſtudioſa colit
Nunc etiam hoſpitibus quam ſis oſtende benigna,
Et vino exhilara pectora amica bono.

Alia occaſione a. 1551. ad Meurerum ſcribens ejusdem Philippi Græcum commendavit, quo cum Collegis fuerat honoratus, quod & ipſum, inter Epigrammata Melanchthonis Vitebergæ an. 1560. emiſſa fruſtra a me quæſitum e MSCta Epiſtola hic appono:

Χαίρετε ὦ λῷστοι ἁρμόζοντες νεανίσκων
τῶν μυσῶν σοφία ςήθεα ἠδὲ λόγοις
Καὶ πατέρων ἀγαθῶν βλαςήματα καλὰ τρέφοντες
Μή ποτε γίνεσθαι πατρίδ᾽ ἔρημον ἐήν.

Οὐδὲν τῦδε πόνε γέρας ἄλλοτι κάλλιον ἐςὶ
Μᾶλλον ἢ εἰς ἀρετὴν ὠφιλίμον.
Χωρὶς γὰρ διδαχῆς Θεὸς ἐ γινώσκεται ὀρθῶς.
Χωρὶς ἐπιςημῶν καὶ βίος ἐςὶ σκότος.
Ἀλλὰ ματὴν πόνος ἐςὶ βροτῶν ἐν πράγμασι
πᾶσι
Οὔριον εἰ μὴ ἄγοι πνεῦμα Θεοῖο φρένας.
Ἴλαος ἐν δέξαι ἡμῶν ὦ χριςὲ δεήσεις
Σὴ χάρις ἡγείσθω Θεσπεσίοιο πόνε.
Καὶ σὺ διδασκόντων χόρον εἶναι ὁμόφρονα
ποίει
Ἐν τῇ ἀληθείᾳ ἡδὺ ὁμοφροσύνη.
Δεῖ δε φιλοφροσύνην ἀλλήλοις δεῖξαι ἅπαν-
τες
Καὶ πέμπειν οἶνον τοῖς προσιῦσι ξένοις.

Tandem, quanta inter ipſos fuerit familiaritas ex eo quoque cognoſci poteſt, quod ſubtimidum liberius monere non dubitaverit. Ita enim in literis ad Meurerum Calend. Novembr. a. 1547. datis: „De „Philippo, quæ ſcribis, jucundiſſima mihi fuerunt. „Attulit mihi ab eo literas Pelivius, ſuaves & huma-„nas. Scis enim ipſas Gratias, &, quam Ennius „Svadæ medullam appellavit, reſidere in moribus „atque ore ipſius. Earum exemplar, ne te ſuſpen-„ſum tenerem deſiderio, adjunxi; video quid ſen-„tiat de futuri anni malis: reſpondi audacter, vide-„tur enim pluſculum tribuere illis divinationibus. „Vox illa Prophetæ eſt: Nolite metuere ab aſtris „& præſertim Chriſtianis ſcripta, nam qui preci-„bus a DEO impetravit, ut ſiſteret curſum Sol, qui

um-

umbram precibus in horologio reduxit, solatio "nobis sunt, idem nos efficere posse invocatione &" fide in filium DEI. Impiis ista metuenda sunt &" contemptoribus verbi DEI, Ecclesiæ non speramus" nocitura. *Hieronymus Wellerus* Professor Theologiæ & Inspector Gymnasii Freibergensis ob prudentiam & rerum sacrarum notitiam singularem, pietatem, fortitudinemque in perferendis gravissimis tentationibus celebratissimus ad an. 1572. suam extendit vitam, de quo Mollerus in Chronico Freiberg. P. I. p. 296. f. & passim, Quendsted de Patriis illustr. Viror. p. 224. & ex eo Freherus in Theatro f. 232. de scriptis vero Frisius in Bibliotheca Gesneri f. 354. & peculiari opere, quod vitam ejus omnem explicat atque Lipsiæ an. 1700. prodiit M. Chr. Frid. Læmmelius, qui laudando etiam studio opera ejus Latina & Germanica digessit, & Lipsiæ itidem an. 1702. in fol. edidit. Hic quantam & quam vehementem necessitudinem cum nostro Fabricio coluerit, in Elogio, quod ipsi scripsit Opp. Latinor. (sive T. I.) Sect. III. f. 174. quodque Fabricii in Genesin Commentario etiam præmissum est, his doceat verbis: Fuit autem mihi arctissima cum ipso amicitia nec" illam tempora unquam mutarunt. Ille me ut" patrem, ego vicissim illum, ut filium dilexi. Hu-" jus rei testes sunt utriusque literæ, quas alter ad" alterum dedit. Ad neminem amicorum meorum" prolixiores, uberiores & svaviores dedi literas. Ipse" enim mea sæpe solide solus gavisus est gaudia." Neuter alteri nec congratulando in rebus secun-" dis nec condolendo & consolando in adversis" unquam defuit. Merito igitur mortem optimi"

amici graviter fero „ Teſtentur illud Epiſtolæ eitam a Wellero ſcriptæ Latinæ d. l. f. 200; quædam a 1564. miſſa qua mœſtum noſtrum e valetudine afflicta ſvaviter ſolatur; tum & Germanicæ T. II. Sect. II. in quarum prima f. 233. preces Fabricii ſibi ſimili tentationis æſtu fatigato expetit auxiliatrices; ſecunda f. 234. gratias agit, quod fratri Matthiæ in ſacro ſenatu, qui tum Miſenæ habebatur, amice voluerit aſſiſtere, neſcio quid expedienti; tertia f 234. Romam Noſtri laudat & ſtudium in annotandis prodigiis. Sunt vero Fabricii etiam legendæ ad noſtrum Epiſtolæ T. I. Lat. Oper. quæ dixi f. 213. 214. in quarum prima Pæanes Angelicos emendandos ipſi mittit ſcripta a. 1563. in ſecunda novorum nonnihil perſcribit & Welleri in Luthero nobis ſuſcitando contentionem commendat, in tertia de puero ſibi commendato ſcribit & Wellerum hortatur, ut in Jobo ſuo pergat & ejus adflictionibus producendis in lucem; in quarta de Brentii contra Bullingerum libro agit & de Maximiliani in emendanda Pragenſi Academia conatibus & nonnulla alia ad ſtatum ejus temporis ſpectantia ſubjicit, quas quatuor Epiſtolas offendes etiam in Jo. Gottofred. Olearii ſcrinio Antiquario P. I. theca III. p. 135. ſſ. Præter has MSCta mihi eſt e Bibliotheca Schubarthiana ſcripta Miſenæ d. 11. Junii an. 1558. quam pie ita claudit: „Vale in Chriſto, qui tibi ad„ſit ſeni & infirmo, ſuo ſpiritu animoſitatis, lucis „& conſtantiæ, item nobis omnibus, quia totum hoc „ſeculum Epicureum in vulgo, Academicum in „doctis. Vale denuo & ſcito certe in te fortiorem „Chriſtum fore, quam ſpiritum illum triſtitiæ & affli-

„afflictionis. Cumprimis grave est etiam elogium, quod Noster Wellero tribuit in Epistola 3. Calend. Maji an. 1557. missa, e jam dicta suppellectile ad me perlata, in quo studium ipsius pro veritate doctrinæ cœlestis ab omni liberanda acerbitate extollit. Audiamus ipsa illius verba gravia: "Ecclesiæ melioris tempora fuerunt talia ut nulla scripta extent" ἀπολογικὰ, cum singulari gravitate & simplicita-" te apta ad movendos animos. Talium temporum" tu es discipulus, qui interpretaris res graves & ad-" salutem necessarias, easque proponis e puris fonti-" bus scriptorum sanctissimorum. Interea tamen" reprehendis errores, vitia, malefacta, idololatriam," furores fanaticos & diabolicos, sed fine illa popu-" lari acerbitate & petulantia, ita, ut Tua gravitas" bonos promoveat, improbis incutiat verecundiam." Hæc igitur scripta ego lubentius lego, & avidius" amplector quam illa acria & importuna, quibus" nunc repletur orbis terrarum a stolidis & clamosis" hominibus, qui non incensi spiritu, non exercitati" tentationibus, non probati periculis, non confir-" mati doctrina, non autoritate excellentes, frigide" admodum παῤῥησιάζοντες & sine fructu, imo" cum periculo atque scandalo. DEO igitur gratias" ago propter Ecclesiam, qui Te tali dono illumi-" navit, quo & doces utiliter & reprehendis sapienter" & indignaris graviter: quoque ita penetras in ab-" dita rerum & historiarum sacrarum, ut te ea, quæ" ad tractandos animos pertinent, ad consolandas" conscientias spectant, ad ædificationem populi" CHRISTI faciunt, minime fugiant aut lateant:" quibus docendis talem lenitatem adhibes & talem"

lucem

cem verborum addis, ut & jucundis sis morosoe etiam lectori & facilis cupido discendi.„ *Paulus Eberus* Francus gente inque Academia Vitebergensi Lingvæ Ebrææ Professor, Doctor deinde Theologiæ & Ecclesiæ Vitebergensis Pastor Primarius, in Bugenhagii locum surrogatus, quam spartam a. 1569. cum vitæ fine desiit ornare, notus e familiari cum Melanchthone consvetudine, ob quam ejus dictus fuit Repertorium, imo & e Calendarii Historici aliorumque evulgatione librorum, de quibus Frisius in Biblioth. f. 655. de ipso vero Adamus in Vitis Thelogor. f. 204. Freherus in Theatro f. 219. & Teissierus in Addition. ad Elogia Thuani P. I. p.349. Ad hunc G. Fabricii Epistolæ nonnullæ in Bibliotheca Gothana servantur, unde summe Reverendus & multorum in literaria republica meritorum laude excellens Vir Ernestus Salomo Cyprianus earum apographa ad me misit humanissime, cui pro voluntate ea debitorem me obstrictissimum profiteor. In earum una Prid. Id,Januar. a. 1551. missa Catalogum mittit Ebero prodigiorum, quæ ab a. 1537-1550. in äere, terra & aquis sunt observata Calendario ipsius addendorum. Cal. Febr. a. 1552. aliam misit, in qua Joh Marcelli obitum deplorat, qui magnum Academiæ Vitebergensis fuerat ornamentum, & in hujus locum Eberi judicio evocandus, suam aperit sententiam, de qua jam supra dictum est. Rogat 5.Cal.Maji a. 1557. Eberum & Peucerum, quos una compellatione alloquitur, ut si quid literarum Georgii Agricolæ in suis Bibliothecis habeant, easdem secum collecturo velint communicare ; in quadam an. 1558. die 16. Julii exarata Jesuitas Bohemicos scholas occupare & Colli-

Collinum Pragæ ſuo ſtipendio privatum eſſe queritur, ſubjicitque querelæ iſthæc verba: "Male pereant, qui Ferdinandum, non malum Principem, " in miſeros Paſtores & Chriſtianos incendunt: peri-" erunt autem peſſime aliqui. Henricus Neuſtadi-" enſis Epiſcopus ſe ipſum ſuſpendit; Fridericus Vi-" ennenſis veneno interiit: Urbanus Labacenſis cer-" vicem fregit.,, Imo & in nova 5. Calend. Octobr. ejuſdem anni gratulatur Ebero, nova dignitate in Eccleſia Vitebergenſi mactato, addito pro incolumitate ejus amico voto. In alia d. 14. Julii anni 1562. ſcripta Catalogum Synodi Tridentinæ ſe fatetur legiſſe, ſed nec reperiri tamen ullum, qui ante annos viginti aliqua fuerit auctoritate, excepto Daniele Barbaro Veneto, quem præclarum vocat Philoſophum; quæ ſunt indicio, quanta benevolentiæ fuerit inter ipſos conjunctio & quam bene junctam coluerint amicitiam.

Jo. Gigas Northuſanus, qui in Valle Joachimica & Schola Portenſi bonas artes, poſtmodumque in Sileſia & Svidnitii verbum DEI docuit & vitam ſuam an. 1581. finivit, de quo & ejus ſcriptis Adamus in Vitis Theol. f. 252. Friſiusque in Biblioth. Geſneriana f. 445. & ex Adamo Freherus in Theatro f. 250. nuperque Dn. *Kinder-Vater* in Nordhuſa illuſtri Claſſe II. p.93. ſ. Quod Adamus d. l. perhibet inter amicos præcipuos celebravit cum Wellero, Jo. Mattheſio, Georg Æmilio, Jo. Stigelio, Georgium etiam Fabricium, quippe qui encomium ejus Lipſiæ, carmine ſcriptum, hoc Epigrammate ornavit repetendo hic indidem:

Lipſi-

Lipsensem egregiis ornavit laudibus urbem
Ora Medusæo lotus in amne Gigas.
Non turres tantum decus addunt urbibus altæ
Et facta artificis splendida tecta manu:
Quantum facundi suavissima Musa Poetæ
Ductaque Pierio carmina pulchra stylo.
Tecta ruunt, pereunt ipsæ cum turribus urbes:
Sed vatum laudes nulla ruina premit.

Testis ejus amicitiæ Thomas etiam est Pitschius, ita Dresda Epistola VIII. Cal. Augusti a. 1569. data & hymnis Fabricianis, a Pitschio Germanice versis, subjecta G. Fabricio exponens: „Reverendus Vir D. „Jo. Gigas de te scribit ac loquitur honorifice ut ex „ipsius Epistola ad Compatrem Tuum data & e „concione de conjugio habita cognoscis. Est etiam inter versus Fabricii Carmin. L. II. p. 477. carmen in nuptias filiæ Gigantis Ursulæ Joanni Henrico elocatæ confectum, in quo hæc leguntur:

Ducis Gigantis filiam
Vatis boni atque nobilis,
Henrice, quæ mores Patriæ
Mites, pudicos, aureos
In filiis Tibi exprimat.

Petrus Glaserus, Paster aliquandiu in pago Rennersdorff, deinde Spartæ admotus graviori Dresdæ docuit in templo D. Virginis & concionator una in templo S. Crucis sacros habuit sermones, imo & an. 1580. in sacro senatu una curare jussus est ab Augusto, obiitque diem suum a. 1583. de quo Schlegelius in Vita filii ejus Theophili Dresdensium tertii Superintendentis, de quo supra jam, ubi de discipulis Georgii sermo erat, nonnihil adduxi, & quanto

to amore Fabricium complexus sit, quam ingenuo affectu uxor eundem coluerit, verbis ex Epistola Thomæ Pitschii excerptis probavi. b) *Leonhardus Badebornius* Ellisnensis JCtus fuit eximius quippe quem Patavium an. 1544. Doctoris ornavit titulo, Lipsiaque postmodum egregiis dignitatibus vidit decoratum, Judicii supremæ curiæ Assessorem videlicet, Consulemque & a D. Mauritio inter Consiliarios adscitum, a quo an. 1552. Tridentum etiam ablegatus est, imo & ab Augusto successore in eodem honoris gradu jussum persistere ; ereptum rebus humanis an. 1547. cum duos magni nominis filios Johannem, qui Christiano I. Electori a Consiliis fuit & Sigismundum simili splendore in eadem aula coruscantem educasset. Memorat hæc Caspar Jungermannus in Oratione funebri eidem dicta & Fabricius Annal. urbis Misn. ad an. 1510. qui non obscure ejus opera se potissimum Misniam deductum esse in scholam innuit, sic in Epithalamio eidem scripta & a Valentino Papa seorsim edito Lipsiæ anno 1549. A 3. canens:

Si nobis etiam debet studiosa juventus
Numina quæ nostra Thespia voce colit,
Huic debet, qui me patrium revocavit ad Albim
Inde, ubi conjungunt Rhenus & Ellus aquas.

Imo David etiam Chytræus in Chronico ad an. 1587. f. 851. sed silentio transeunt iidem, quod Leonhardus in schola Annæmontana Rectori functus sit munere, ad illud an. 1535. admotus, post biennium forte depositum iterum, cum in Italiam peregre abeundi libido ipsum cepisset. Miratur hoc Celeberrimus Wilischius & ex Jenisii Annalibus Annaberg.

qui

qui impressi habentur juxta atque MSCtis ejusdem scholæ Annalibus imo & e carmine probat Christophorii Schellenbergii, quod Fabricii Annalibus præmissum est, in Incunabulis scholæ Annaberg. p. 82. ss. quibus pace Viri mei amantissimi hic per omnia usus sum. Hic ergo Badehornius olim Nostri præceptor, quod supra monui, eum singulari deinde amplexus fuit amore & addictum sibi vicissim expertus est. Testetur illud Epistola Fabricii, qua Badehornio Siffridi Presbyteri Misnensis Epitomen dedicat, ita f. 142. magni Operis Annal. scribens: „Ad quem potius mitterem Siffridum Misnensem „veterem Chronologum quam ad Te, Vir Magni-„fice, inveni neminem. Nam & svavissima con-„junctio in patria inter nos fuit, & societas apud „exteros fidelis, necessarium antiquiorem & majori „doctrina atque dignitate excellentem. *Nicolaus Reusnerus* Silesius Poeta non minus venæ scitissimæ, ob eam laurea donatus etiam, quam JCtus fuit doctissimus, quippe qui Spiræ in Cameræ judicio operam suam præstitit graviter & Argentorati deinde ac Jenæ tandem Juris scientiam docuit cum laude, quin & Pro-Electori Saxonum a Consiliis Legationes obiit varias solerter, mortuus an. 1602. & multis literariis monumentis, quæ posteritati reliquit, nobilitatus, de quo Adamus in Vitis JCtorum f. 174. Freherus in Theatro f. 959. de libris vero Frisius in Biblioth. f. 631. Quanta amoris conspiratio hunc inter & nostrum fuerit Fabricium, testentur versus ad hunc scripti Philotes. L. II. Poëmat P. II. p. 294.

Non sic nocte vigil diem profunda
Observat roseumque solis ortum:

Non

Non sic æstibus arefacta tellus
Imbres frugibus expedit salubres
Ut desiderio tui modesto
Pridem detineor fereque capor,
Fabrici, decus o! nomen sonorum
Phœbi, Palladis atque Gratiarum,
Ad te me rapit ardor ille dulcis
Ardor verus & impotens ferendi
Has tam difficiles moras, at o! quam
Felix tunc ero, cum tui potestas
Diis æquis mihi fiet intuendi
Jungendique manum in vices amicam
Id quod mox fore credo, dum meos jam
Recta invisere cogito penates.
O lucis jubar aureum! o beatum!

Chr. Winterus Prætor Regiomontanus fuit in Borussia, cui noster libros duos Historiar. Sacrar. e Poetis veteribus Christianis excerptos his verbis 3. Non. Maji an. 1565. inscripsit: "Te autem, Christophore, cum sciam sinceræ pietatis nostrarumque literarum studiosum, & in curia, in agro, in essedo, in navi libros circumferre & iis domi, si permittunt occupationes, invigilare: hos quoque tradendos peculiariter tibi censui, viro gravi & bono, ut pro vetere charitate & observantia in me tuendo, constans permaneres.,, c) Habuit eo tempore, in quo versamur, Saxonum Electoralis aula duos inclitos Medicos, custodes Septemviri Augusti corporis, *Casparem & Johannem* (huncque Mauricii etiam aliquandiu Archiatrum) *Nævios* fratres Chemnicii natos & populares adeo Nostri. Ambo salutaris artis scientiam exquisitam sibi com-

paraverant, antequam arduo isti quod dixi muneri admoverentur, perstititque in eo Johannes ad annum 1574. quo diem suum obiit; Caspar vero ex aula Lipsiam reversus, ubi Professorem egit, deinde a. 1579. vita exiit, quod ab Adamo non memoratum Chemnicensis scholæ Rector meritissimus idemque fautor etiam meus & Amicus honoratissimus M. Daniel Mullerus me docuit in Programmate de claris Chemnic. an. 1711. scripto. Illud operæ pretium sit ex Albino adhuc subjicere de Johanne, quod binis vicibus ad Regem primum, deinde Imperatorem Romanorum Ferdinandum I. a. scilicet 1554. & 1564. in gravi ejus morbo adductus, & in aula illa, quod ex Fabricii Epistola memoratur, Numinis instar habitus sit, tum & quod insigni liberalitate de stipendiis prospexerit bonarum artium cultoribus juxta atque nosodocheo Chemnicensi e suis opibus largitus sit vid. Albinus in Chronico Misenensi f. 366. Adamus in Vitis Medic. f. 98. & ex hoc Freherus in theatro f. 1268. Caspari ex his suo olim in schola Commilitoni Noster Carminum suorum librum dedicavit, sic in Elegia Dedicatoria, qualis quidem in minori Basileensi legitur editione (nam in majore Basileensi alia ad eundem reperitur) p. 596.

Sæpe mihi puero morum præcepta dedisti,
Ingenium vincens semper ab arte meum.
In studio pariter cum versaremur eodem
Amborum simili carcere & iret equus:
Sed tua prævertit nostros sapientia cursus
Sorsque tuis rebus favit amica magis.

Eidem iter etiam Neapolitanum inscripsit quod in Itine-

Itinerum libro p. 16. inchoatur. Johannem in Dedicatione libri Amorum filii DEI ita laudat Poemat. P. II. p. 169.

Meos amores intimos
Pios amores prodere
Placet Johanni Nævio
Viro optimo nec inſcio
Piorum amorum, quos pius
Probat piis affectibus:
Tutela pupillo, exuli
Pater, levamen pauperi,
Egentibus ſolatium.

Imo eidem etiam ſacrati ſunt Commentarius in Poetas Chriſtianos & Antiquæ ſcholæ Chriſtianæ libri in quorum illo ſub finem hæc leguntur: Defero igitur ad Te, Johannes Nævi, & has lucubratiunculas noſtras: te enim prudentia, integritate, doctrina, humanitate, beneficentia clarum & ſpectatum virum, mente ſuſpicio, tuoque acri judicio mea ſtudia omnia rectiſſime ſubmitto; " in hujus vero dedicatione pluribus verbis Nævium extollit, quæ cum elegantia ſint & ad decus Næviæ gentis, hodienum adhuc florentis, pertineant, huc tranſcribam: " Urbs Lotharii, Saxonis, Imperatoris, patria noſtra, " inter ornamenta plurima, tuam habet, Nævi, fa- " miliam; inter cives conſularem, inter Philoſophos " Medicam, inter homines pios inſignem & celebra- " tam. Eam ob cauſam & domi floret gratia atque " honoribus & cumulata apud exteros eſt virtutis & " doctrinæ laudibus: quibus ne deſtituatur in poſte- " rum tua efficis autoritate & prudentia. Impera- " tor ipſe Ferdinandus fama eruditionis tuæ, Vien- "

„nam te, in fui corporis imbecillitate evocavit, cui „nunquam fapientiffimorum medicorum copia aut „defuit aut deeffe potuit: Dux Elector Saxoniæ Au„guftus, tuo confilio faluberrimo quotidie utitur, „fuamque incolumitatem præ aliis tibi omnibus „committit: tantumque pro cognita bonitate tri„buit, ut te fponforem fifteret DEO immortali, cum „in numerum cœleftium illuftris ejus filia Maria, „facris lavacri undis effet cooptanda. Talibus ju„diciis & teftimoniis ornata & clara tua virtus pie„tasque eft; quam ut ftabilem magis facias, non „modo meritis devincis plurimos, qui tecum vivunt „homines, fed etiam pofterorum curam viro opti„mo dignam non deponis. Annuos enim reditus „in patria egenis conftituifti, unde victum facilio„rem habeant, & ftipendia tribus adolefcentibus „perpetua decrevifti, ut bonas artes & ftudia fapien„tiæ exerceant in Academia: ejusmodi beneficium „cum itidem popularibus in Anglia tribuerit Tho„mas Linacer Vir tui ordinis maximus, præter fum„mæ doctrinæ famam, beneficientiæ quoque glo„riam ad gentes alias transmifit. Tua auten be„nignitas etiamfi fpectet ad Tuæ profapiæ adole„fcentes dignos, tamen ejus partem primam fponte „ad meos detulifti, dum meæ fororis filium Geor„gium quafi adoptafti in alumnum liberalitatis tuæ. „De referenda pro tam amplo honore atque munere „gratia cum cogitarem, inveni equidem in meis „fortunis nihil, quo tibi operæ aliquid reponerem; „quapropter e Bibliotheca promere manufculum „ftatuebam, quo animum paratum ad memoriam „tuæ largitatis confervandam teftarer, imo & in E-

piftola

pistola MSCta d. 25. Maji an. 1564. data de prope-" diem edenda schola Christiana exponens: Puerilia" sunt, fateor, scribit, quæ tibi inscribo; sed hoc tem-" pore alia ratione meam tibi observantiam declara-" re non potui & Tu pro tua sapientia ita amas stu-" dia nostra, quæ circa initia pietatis versantur &" doctrinæ, ut ea etiam Tuis opibus & liberalitate" promoveas ad posteritatem." • Frater horum Næviorum Paulus fuit Consul in Patria civitate, cui mortuo epitaphium hoc scripsit Fabricius Poem. P. II. p. 393. inveniendum:

Hunc Pauli Nævi tumulum si forte viator
Transis: hæc fratrum nomine verba lege:
Johannes Casparque suo posuere dolentes
Fratri: qui patria Consul in urbe fuit
Consule patre satus: cui publica cordi
Res fuit, & legum quem sacer ursit amor.
Nulli impune fuit delictum hoc Consule, nulli
Concessum est aut jus aut violare fidem.
Ipse jacet letho: sed lethi victor Jesu
Tu patriæ & nostris civibus esto salus.

Tandem cum diem suum obiisset Noster, epicedia Carmina, memoriæ beati scripta, Jacobus Fabricius in lucem emittens publicam Jo. Nævio sacra esse voluit præmissa Ode quadam Halæ scripta, in qua mutui amoris horum Nævium puto & Georgium nostrum, mentio fit:

Ut rumor ergo pertulit asperum
Hunc casum amici, lumina fletibus
Justis rigasti, prosecutus
Fabricium gemitu fideli

Qui vere amatus cum fuerit Tibi
Has me decore mittere nænias
Ad te putavi & te probare
Officium pietatis opto.
Sperant patronum te sibi liberi &
Hæc luctuosam spes viduam fovet.

G. *Agricolæ* jam supra facta fuit mentio n. XXXIII. Luget hujus mortem & simul imaginem ingenii ipsius, Pontificiæ doctrinæ sectatoris constantissime, depingit in Epistola ad Melanchthonem 6. Id. Decembr. an. 1555. missa, e qua e G. Schubarti Jenensis Academiæ ornamenti eximii Bibliotheca in meos usus perlata potissima hæc transcribo. „Non minor est ille dolor, quem mihi luctus publicus adfert. Amisimus enim XI. Cal. Decembr. singulare „patriæ nostræ decus, Georgium Agricolam, præ„stanti ingenio, eruditione, judicio Virum. Perve„nit ad annum ætatis secundum & sexagesimum, „quem firmis a pueritia viribus febris quartana con„sumsit, nec ullo antea laboravit morbo, nisi ocu„lorum lippitudine, quam ex indefesso studio & „insatiabili lectione contraxerat. Doleo, ejus libros „non esse absolutos: unum de Demonstratione, al„terum de methodis, qui erant futuri primi duo „Commentariorum, quos toties promittit. Resta„bant & alii quidam, quorum ipse fortasse men„tionem faciet in libris Metallicis, qui nunc sub pre„lo sunt Basileæ. Habebat in manibus Principum „Saxonicorum stemma, ex quo etiam traxit Mon„tefer ratenses & Sabaudienses Duces; id distinxe„rat in tabulas quatuor & explicaturus erat „lingua vernacula libris tribus; quod argumentum Philo-

Philosophica ejus studia impediit; Alterum enim" in ea investigatione annum jam versabatur. Verum hæc opera atque monumenta studiosis atque" doctis hominibus futura grata mors interrupit." Scio te amavisse ingenium hominis quamvis sententia a te multum diffideret, præsertim de religione & salute animarum. Nam nostras Ecclesias contemsit & in societate sangvinis CHRISTI" nobiscum esse noluit. Ideo Principis mandato," quod Inspectoribus Ecclesiarum dedit, & Tetelbachius fidelis Minister, executus est, negata mortuo" sepultura, & quarto demum die Cizium avectus" in templo Episcopali conditur, mortuus a mortuis" ut Christus apud Matthæum inquit. Miratus" ego semper sum ingenium hominis in literis nostris & tota Philosophia eximium: Miratus vero" multo magis opiniones ipsius de doctrina cœlesti" rationi quidem convenientes & speciosas, sed minime veras, si verum est, quod Apostolorum scriptis traditur: Nam ille de traditionibus non scriptis" dialogos conficiebat; non minus tamen de Ecclesia, de usu Sacramentorum, de autoritate ministerii" ex non scriptis judicabat. Ut autem de Philosophia differentes æquo animo audibat omnes," ita de rebus sacris contra se disputantem patienter" ferebat neminem." Ceterum vel ex eo intelligi potest, multum nostro tribuisse Agricolam, quod librum de animalibus subterraneis ei dedicavit, scripta 3. Idus Augusti an. 1548. Epistola in qua ita: Hunc librum, si probavero tibi, qui Latinis & Græcis literis imprimis eruditus animantium naturas" scrutaris & jam multarum cognitionem cepisti,"

„eum facilius ut spero, ceteris, qui item rerum oc-
„cultarum studio delectantur, probabo, Opp. f. 4²9.
Wolfgangus Meurerus Altenbergensis primum Rei-
publ. officia præstitit adjunctus Casp Bornero Colle-
ga in schola Thomana Lipsiæ tum docenti, ad cujus exemplum Nicolaitanam & ipse rexit aliquandiu. Inde petiit Italiam, comites nactus itineris Wolfg. Wertherum & Georgium Fabricium, reduxque an. 1542. Professor Philosophiæ nuncupatus est Lipsiæ, ubi tandem etiam Medicinam docuit Doctoris ornatus titulo & in Senatorium ordinem adscitus, cujus an. 1583 mortui & in templo Paulino sepulti prodierunt de Catarrhis Disputatio Meteorologia & Commentarii Meteorologici; sed librum de ratione studiorum recte instituenda non impressum dolet Frisius in Bibliotheca f. 825. via de Meurero Barthol. Waltherus, Vitæ ejus scriptor, quam recognovit deinde Jo. Fridericus Professor Physices & Meteorologiæ ipsius an. 1606. Lipsiæ editæ præmisit, Adamus in Vitis Medicorum f. 110. & ex eo Freherus in theatro f. 1283. Hunc Meurerum non erraverim si principem amicorum dixerim Fabricii, quod non tam Hieronymo Scheinio credo in Epithalamio Nostro scripto ita canenti:

Sturmius Ausoniæ lumen jam nobile linguæ
Diligit hunc juvenem diligit atque senem
Nec non Meurerus Coa notissimus arte
Inter Lipsiacos gloria prima Patres.

Nuptial. Carmin. p. 58 sed ex magna literarum copia, quas Lipsiam noster ad hunc suum Pyladem misit & quæ insigniter prædicanda Excell. Menckenii humanitate mecum communicatæ sunt, licuit mihi intel-

intelligere. Fatetur in earum una, 16. Cal. Febr. an. 1549. exarata, se quibus plus tribuat & quos super Meurerum & Badehornium amet, non habere. In alia 6. Calend. Decembr. a. 1547. data hæc leguntur: "Nihil habeo, mi Wolfgange, quod non tecum esse velim commune, quemadmodum ante " hac inter nos omnia fuerunt, vita, studia, consilia," cogitationes & tacitæ curæ. *Christophorus Leuschne-" rus* Medicinæ Doctor egregius, ut nostro vocatur, patrem habuit Carolum Leuschnerum, qui primus in hac urbe a. 1504. pharmacopolium instituit vid. Fabricius in Annal. Misn. ad d. a. f. 76. & f. 103. Ille, natus a. 1521. dicitur prudentia & fidelitate eximius & propter humanitatem omnibus gratissimus f. 83. & hortum coluisse fertu Torgaque tanquam in coloniam Misenam transtulisse plantas & arbores varias, cum ibidem in horto Joachimi Kreichii culturam plantarum aliquandiu exercuisset f. 104. Habetur hujus horti sub Annalium finem f. 121. ss. descriptio, in quem fonticulis Poetarum a se, quod scribit, tigatum cum & ipse Fabricius plantas varias intulerit, facile, quanta fuerit utriusque familiaritas, judicatur. *d, Bernardus Zieglerus* equestri natus familia Gauernitii ad Albim, uno ab hac urbe nostra lapide, Monachus primum vixit, deinde Ebraicam linguam Lipsiæ docuit & an. 1552. suo fuit functus fato, de quo Albinus in Chronico f. 352. Adamus in Vitis Philosoph. f. 64. & Frisius in Biblioth. f. 119. De hoc ita scribit ad Meurerum noster. "Quodsi fieri id poterit, adferes aliquid a D. Doctore" Ziegler consolationis quem & amicum nostrum" diligimus & Virum [illegible] auditum colimus, observamus, " vene-

„veneramur, cui ut nos commendes etiam atque etiam rogo. Discatur vero mutuus eorum amor ex Epistola quadam nostri Misenæ IV. Id. Martii an. 1557. de honesta puerorum educatione scripta, quæ Maturini Corderii Colloquiis scholasticis Norimbergæ a. 1702. evulgatis præmittitur, imo & in editione Colloquiorum istorum an. 1588. & Lipsiensi an. 1605. legitur & a typographo, in Epistola his editionibus apposita, ideo dicitur accesisse, quod de liberali educatione studiisque puerilibus disserens digna omnium diligenti ac crebra lectione existimaretur, quæ indicio Fautoris nostri amantissimi in schola Dresdensi liberali suorum institutioni strenue operantis Dn. M. Gellii didicisse me fateor. „Cujus grave hoc est initium: Quoties ad me, Vir „doctissime pro nostra familiaritate & necessitudi-„ne adis; toties de studiis puerilibus, quibus occu-„pari me vides, sermo inter nos oritur. Non raro „autem, & molestias mihi lenis orationis suavitate „& ægritudinem adimis verbis & consolatione: „semper vero ad labores susceptos tuis me horta-„tionibus remittis alacriorem. In nostris autem „sermonibus facile demonstras curam ac sollicitu-„dinem paternam de vita & educatione filiorum „tuorum. Hæc enim a paucis hodie judicio con-„siderato & studio constante suscipitur, est ista in „seculi temeritate ac licentia difficilis: & videtur „cum ipsa mundi ruina, nunc magis, quam un-„quam antea, ut aliæ res laudandæ, inclinari. So-„let autem nostrarum esse collocutionum hic fere „scopus & quid moratos efficiat liberos & quid „eosdem retineat frugi & bonos." *Joachimus Camerarius*

merarius Papebergensis & æternum non solum Germanicæ, sed totius Europæ ornamentum & decus, ut Turnebo dicitur, cum Lipsiæ sub Richardo Croco & Petro Mosellano Græcas literas didicisset solerter & Erfordiæ cum Eobano Hesso, Vitebergæ cum Luthero Melanchthone, Basileæ cum Erasmo Roterodamo, amicitiam conciliasset, Noribergæ primum, deinde Fribergæ ac tandem Lipsiæ optimas artes docuit, & ingentem etiam præstantissimorum librorum copiam evulgavit & in hac Academia an. 1574. mortuus est, de cujus Vita Andr. Freihubius in Orat. in ejus funere dicta & an. 1574. Lipsiæ impressa, Adamus in Vitis Philosophorum f. 119. & Freherus in Theatro f. 1468. de scriptis post Frisium f.392. Teissier. in Addit. ad Elogia e Thuano P. I. p. 446. f. de encomiis Jacob. Thomas. Præfat. f. 491. &c. Potuit de ejus etiam non vulgari amore gratulari sibi Fabricius, ejusque tueri semet gravi judicio. Enimvero non duos modo filios, Philippū & Ludovicum, Nostri disciplinæ commiserat, quod supra fuit observatum, sed in Dedicat. etiam Bucolicorum Virgilii, quam carum haberet nostrum omnibus constare voluit, ab eodem semet monens adductum esse ut suas ederet in Virgilii Bucolica annotationes & inscriberet Valentino Grævio. Cum autem, *verba ejus sunt*, placuisset Poemata Virgilii Bucolica superio-" re anno explicare opera publica doctrinæ nostræ," vidit summus utriusque nostrum G. Fabricius illas" commentationes nostras ut fortuito descriptæ fue-" rant, & censuit in libellum referendas & divulgan-" das esse." Idem in Epicedio defuncto scripto haud vulgari sibi junctum testatur amicitia pergitque in

in eodem, Epitaphiis a Jacobo collectis addito A. 4.:

Te cultura Heliconiadum studiumque piarum
Atque voluntatis consiliique paris
Hac in parte mihi vero conjunxit amore,
Omni qui firmus tempore mansit amor.
Ac similes rationes nostræ operæque fuerunt
Et didicisse artes & docuisse bonas,
Inque hoc curriculo vitæ perreximus ambo
Indeclinata progrediendo via.

Sunt super hæc arctissimæ ejus conjunctionis testes Epistolæ complures a Camerario ad Fabricium scriptæ & legendæ in collectione Epistolarum Camerarii Francof. de an. 1583 triginta & una a p. 469-525. in quarum una p. 512. Ἀριθμολογίαν suam mittens ad Nostrum, ut notet & corrigat in libello corrigenda, rogat, fuitque supra data annotatum occasione, qua contentione animorumque promta facilitate se invicem in librorum adjuverint evulgatione. *Jo. Sturmius*, Germanorum sive Cicero sive Aristoteles, Sleidæ natus apud Ubios, in Gallia primum bonas artes & Logicam exposuit & Argentorati subinde an. 1538. aperuit literarium ludum, unde Academia deinceps effloruit per totam celeberrima Europam. In ea variis operibus, venustiorem scribendi rationem monstrantibus, non minus, quam institutione exacta juvenum literatorum inclaruit hic, & quod supra dictum est, Fabricium etiam cum Philippo & Antonio Wertheris fratribus doctrinæ gratia eo traxit, grandior multa ætate, cum moreretur & discipulum istum suum anno demum 1589. valedicendo humanis rebus secutus, de quo evolvat & plura

plura cognoscat, cui libet, ex Adami Vitis Philosoph. f.158. Freheri Theatro f. 1482. Thuano etiam L. XCVI. p. m. 729. & quoad libros, quos scripsit e Frisii Bibliotheca f. 500. & Theisserii additionibus ad Thuani Elogia P. II. p. 93. addatque his meritorum Sturmii novum & scitum illum præconem Burckardum de fatis LL. in Germania p. 478. s. Ad hunc Georgius noster, Horatii Poemata curans imprimi minori forma, carmen illud direxit, in quo Venusini Vatis scribendi commendatur ratio, eleganti, ut sunt Fabriciana, & materias ab eo pertractatas graviter edisserente. Est autem ipsius etiam Sturmii Epistola Consolatoria ad Blasium, Jacobum, Andream, Fabricios e morte fratris non parum afflictos 14. Calend. Octobr. an. 1571. e prædio Sturmiano missa & Epicediorum collectioni addita sub initium, in qua inter alia: scribo hæc quasi brevi secuturus Georgium fratrem vestrum, qui annis novem me natu minor fuit. Ipse enim ante Quinquagesimum sextum mortuus est annum, ego vero Calendis Octobris Sexagesimum quintum ingredior: itaque non putabam fratrem vestrum opus habiturum fuisse hoc officio meo in vobis consolandis, sed ipsum me mortuo suscepturum defensionem mei contra inimicos meos, quos jam senex aliquos experior, cujus modi sint, qui alii sunt, quam vitæ professio desiderat. Eundem in sui & suorum gratiam Partitiones Dialecticas inchoasse Meurero suo nunciat ita scribens Argentorato 7. Idus Febr. ann. 1545. Sturmius nostro rogatu auspicatus est suas partitiones Dialecticas easque aliqua accessione singulis lectionibus auget efficitque & ratione inter-

interpretandi & verborum genere, ut ipſe etiam" Ariſtoteles, quem ſequitur, facilis & apertus videa-" tur." *David Chytræus*, in Ducatu natus Wurtenbergico, cum Tubingæ, Wittenbergæ & Heidelbergæ fuiſſet perpolitus, in Academia Roſtochienſi Profeſſor floruit, an. 1551. eam juſſus ornare ſpartam, manſitque in eo munere ad emortualem diem qui in an. 1600. congruit, charus Principibus non minus, quam doctis Viris, editisque libris & Chronico maxime Saxoniæ juxta ac fideli civium Academiæ cura inclitus, quem notiorem nobis reddunt Adamus in Vitis Theologorum f. 323. & hujus pediſſequa Freherus f. 314. tum & Thuanus L. CXXVI. p. m. 799. & Sagittarius in Introd. in Hiſtor. Eccleſ. p. 134. atque qui monumenta literaria enumerant, quibus nomen ſuum clarum reddidit, Friſius in Biblioth. Geſner. f. 186. & Teisſierius P. II. p. 315. ſſ. Ego unum hic adducam locum, ex Epiſtola ejus ad Noſtrum ſcripta an. 1568. Epiſtolar. Chytræi edit. Hannoveranæ de an. 1614. p. 425. unde de voluntate ipſius plena humanitatis conſtet pietatisque: „Ingenue fateor verba mihi deeſſe, quibus vere heroi„cam bonitatem tuam & virtutem, fidem, humani„tatem ac pectora lacte & non calcata candidiora „nive prædicem & extollam. Summa enim bene„ficentiæ officia eſſe grata mente & voce agnoſco „& profiteor, quod amore & fidem erga me ſince„ram & conſtantem in tanta multorum adverſus me „acerbitate firmiter conſervaſti. Jam par Poetarum ſequitur ob molliſſimam carminum dulcedinem memorandum. Sunt illi *Jo. Stigelius & Paulus Meliſſus Schedius*; ille Gothanus, qui Vitebergæ & Je-

& Jenæ docuit & an. 1562. ſuo functûs eſt fato; hic Francus natione, qui Viennæ laurea ornatus Poetica peregrinando magnam collegit optimarum ſcientiarum copiam & Heidelbergenſis Bibliothecæ curam ſuſcepit tandem in eaque an. 1602 mortuus eſt. De illo Adamus in Vitis Philoſophorum f. 108. & de libris ejus Friſius f. 499. de hoc Adamus f. 206. & Freherus in Theatro f. 1497. Clarmundus in Vitis P. VIII. p. 186. ſ. de libris vero Friſius in Bibliotheca f. 638. & Teiſſier. Addition P. II. p. 318. & Simonis cumprimis Steinii Parentatio evolvi debent. Uterque eximius Poeta, quorum in Pſalmis Davidicis verſibus exprimendis par deſudavit induſtria, in cenſum amicorum Fabricii veniunt, & Stigelii extat prolixa Elegia ad Georg. Poemat. Volum. II. p. 471. in qua ſtudium ejus Poeticum ſacris potiſſimum dicatum laudat:

Sacra coëgiſti Venuſinam pangere Muſam
Et numeris uni grata ſonare DEO.
Crede mihi talem vult Chriſtus Apollo Poetam etc.

Ipſe vero Fabricius in Dedicat. Caſtigationum in Horatium ad Chriſtoph. a Schleiniz b. 2. Stigelium ſemet excitaſſe fatetur, ut in Elegiaco genere aliquid tentarit, qui hactenus ad Lyrica fuerit propenſior. Verba ipſius ea ſunt: Horatium aliquando ſemper in manibus habui, & ad ejus imitationem me exer-„ cere & vires ingenii explorare in rebus præſertim„ ſacris & Chriſtianis conſvevi. Id cum intelligeret„ Vir optimus & Poeta excellens Johannes Stigelius„ ad alia me tum adhortabatur. Sic enim ſcribe-„ bat:

Hor-

Qui vere amatus cum fuerit Tibi
Has me decore mittere nenias
Ad te putavi & te probare
Officium pietatis opto.
Sperant patronum te sibi liberi &
Hæc luctuosam spes viduam fovet.

G. Agricolæ jam supra facta fuit mentio n. XXXIII. Luget hujus mortem & simul imaginem ingenii ipsius, Pontificiæ doctrinæ sectatoris constantissime, depingit in Epistola ad Melanchthonem 6. Id. Decembr. an. 1555. missa, e qua e G. Schubarti Jenensis Academiæ ornamenti eximii Bibliotheca in meos usus perlata potissima hæc transcribo. „Non minor est ille dolor, quem mihi luctus publicus adfert. Amisimus enim XI. Cal. Decembr. singulare „patriæ nostræ decus, Georgium Agricolam, præ„stanti ingenio, eruditione, judicio Virum. Perve„nit ad annum ætatis secundum & sexagesimum, „quem firmis a pueritia viribus febris quartana con„sumsit, nec ullo antea laboravit morbo, nisi ocu„lorum lippitudine, quam ex indefesso studio & „insatiabili lectione contraxerat. Doleo, ejus libros „non esse absolutos: unum de Demonstratione, al„terum de methodis, qui erant futuri primi duo „Commentariorum, quos toties promittit. Resta„bant & alii quidam, quorum ipse fortasse men„tionem faciet in libris Metallicis, qui nunc sub pre„lo sunt Basileæ. Habebat in manibus Principum „Saxonicorum stemma, ex quo etiam traxit Mon„teferratenses & Sabaudienses Duces; id distinxe„rat in tabulas quatuor & explicaturus erat „linqua vernacula libris tribus; quod argumentum

Philo-

Philosophica ejus studia impediit; Alterum enim" in ea investigatione annum jam versabatur. Verum hæc opera atque monumenta studiosis atque" doctis hominibus futura grata mors interrupit. " Scio te amavisse ingenium hominis quamvis sen-" tentia a te multum dissideret, præsertim de reli-" gione & salute animarum. Nam nostras Eccle-" sias contemsit & in societate sangvinis CHRISTI" nobiscum esse noluit. Ideo Principis mandato," quod Inspectoribus Ecclesiarum dedit, & Tetelba-" chius fidelis Minister, executus est, negata mortuo" sepultura, & quarto demum die Cizium avectus" in templo Episcopali conditur, mortuus a mortuis" ut Christus apud Matthæum inquit. Miratus" ego semper sum ingenium hominis in literis no-" stris & tota Philosophia eximium: Miratus vero" multo magis opiniones ipsius de doctrina cœlesti" rationi quidem convenientes & speciosas, sed mi-" nime veras, si verum est, quod Apostolorum scri-" ptis traditur: Nam ille de traditionibus non scriptis" dialogos conficiebat; non minus tamen de Eccle-" sia, de usu Sacramentorum, de autoritate ministerii" ex non scriptis judicabat. Ut autem de Philo-" sophia differentes æquo animo audibat omnes," ita de rebus sacris contra se disputantem patienter" ferebat neminem." Ceterum vel ex eo intelligi potest, multum nostro tribuisse Agricolam, quod librum de animalibus subterraneis ei dedicavit, scripta 3. Idus Augusti an. 1548. Epistola in qua ita: Hunc librum, si probavero tibi, qui Latinis & Græ-" cis literis imprimis eruditus animantium naturas" scrutaris & jam multarum cognitionem cepisti,"

T 4 eum

intelligere. Fatetur in earum una, 16. Cal. Febr. an. 1549. exarata, se quibus plus tribuat & quos super Meurerum & Badehornium amet, non habere. In alia 6. Calend. Decembr. a. 1547. data hæc leguntur: "Nihil habeo, mi Wolfgange, quod non tecum esse velim commune, quemadmodum ante " hac inter nos omnia fuerunt, vita, studia, consilia, " cogitationes & tacitæ curæ. *Christophorus Leuschnerus* Medicinæ Doctor egregius, ut nostro vocatur, patrem habuit Carolum Leuschnerum, qui primus in hac urbe a. 1504. pharmacopolium instituit vid. Fabricius in Annal. Misn. ad d. a. f. 76. & f. 103. Ille, natus a. 1521. dicitur prudentia & fidelitate eximius & propter humanitatem omnibus gratissimus f. 83. & hortum coluisse fertu Torgaque tanquam in coloniam Misenam transtulisse plantas & arbores varias, cum ibidem in horto Joachimi Kreichii culturam plantarum aliquandiu exercuisset f. 104. Habetur hujus horti sub Annalium finem f. 121. ss. descriptio, in quem fonticulis Poetarum a se, quod scribit, rigatum cum & ipse Fabricius plantas varias intulerit, facile, quanta fuerit utriusque familiaritas, judicatur. *d, Bernardus Zieglerus* equestri natus familia Gauernitii ad Albim, uno ab hac urbe nostra lapide, Monachus primum vixit, deinde Ebraicam linguam Lipsiæ docuit & an. 1552. suo fuit functus fato, de quo Albinus in Chronico f. 352. Adamus in Vitis Philosoph. f. 64. & Frisius in Biblioth. f. 119. De hoc ita scribit ad Meurerum noster. "Quodsi fieri id poterit, adferes aliquid a D. Doctore" Zieglero consolationis quem & amicum nostrum " diligimus & Virum ... uditum colimus, observamus, " vene-

„veneramur, cui ut nos commendes etiam atque etiam rogo. Discatur vero mutuus eorum amor ex Epistola quadam nostri Misenæ IV. Id. Martii an. 1557. de honesta puerorum educatione scripta, quæ Maturini Corderii Colloquiis scholasticis Norībergæ a. 1702. evulgatis præmittitur, imo & in editione Colloquiorum istorum an. 1588. & Lipsiensi an. 1605. legitur & a typographo, in Epistola his editionibus apposita, ideo dicitur accessisse, quod de liberali educatione studiisque puerilibus disserens digna omnium diligenti ac crebra lectione existimaretur, quæ indicio Fautoris nostri amantissimi in schola Dresdensi liberali suorum institutioni strenue operantis Dn. M. Gellii didicisse me fateor. „Cujus grave hoc est initium: Quoties ad me, Vir „doctissime pro nostra familiaritate & necessitudi-„ne adis; toties de studiis puerilibus, quibus occu-„pari me vides, sermo inter nos oritur. Non raro „autem, & molestias mihi lenis orationis svavitate „& ægritudinem adimis verbis & consolatione: „semper vero ad labores susceptos tuis me horta-„tionibus remittis alacriorem. In nostris autem „sermonibus facile demonstras curam ac solicitu-„dinem paternam de vita & educatione filiorum „tuorum. Hæc enim a paucis hodie judicio con-„siderato & studio constante suscipitur, est ista in „seculi temeritate ac licentia difficilis: & videtur „cum ipsa mundi ruina, nunc magis, quam un-„quam antea, ut aliæ res laudandæ, inclinari. So-„let autem nostrarum esse collocutionum hic fere „scopus & quid moratos efficiat liberos & quid „eosdem retineat frugi & bonos. *Joachimus Camerarius*

merarius Papebergensis & æternum non solum Germanicæ, sed totius Europæ ornamentum & decus, ut Turnebo dicitur, cum Lipsiæ sub Richardo Croco & Petro Mosellano Græcas literas didicisset solerter & Erfordiæ cum Eobano Hesso, Vitebergæ cum Luthero Melanchthone, Basileæ cum Erasmo Roterodamo, amicitiam conciliasset, Noribergæ primum, deinde Fribergæ ac tandem Lipsiæ optimas artes docuit, & ingentem etiam præstantissimorum librorum copiam evulgavit & in hac Academia an. 1574. mortuus est, de cujus Vita Andr. Freihubius in Orat. in ejus funere dicta & an. 1574. Lipsiæ impressa, Adamus in Vitis Philosophorum f. 119. & Freherus in Theatro f. 1468. de scriptis post Frisium f.392. Teissier. in Addit. ad Elogia e Thuano P. I. p. 446. f. de encomiis Jacob. Thomas. Præfat. f. 491. &c. Potuit de ejus etiam non vulgari amore gratulari sibi Fabricius, ejusque tueri semet gravi judicio. Enimvero non duos modo filios, Philippū & Ludovicum, Nostri disciplinæ commiserat, quod supra fuit observatum, sed in Dedicat. etiam Bucolicorum Virgilii, quam carum haberet nostrum omnibus constare voluit, ab eodem semet monens adductum esse ut suas ederet in Virgilii Bucolica annotationes & inscriberet Valentino Grævio. Cum autem, *verba ejus sunt*, placuisset Poemata Virgilii Bucolica superio-" re anno explicare opera publica doctrinæ nostræ," vidit summus utriusque nostrum G. Fabricius illas" commentationes nostras ut fortuito descriptæ fue-" rant, & censuit in libellum referendas & divulgan-" das esse." Idem in Epicedio defuncto scripto haud vulgari sibi junctum testatur amicitia pergitque in

in eodem, Epitaphiis a Jacobo collectis addito A. 4.:

Te cultura Heliconiadum studiumque piarum
Atque voluntatis consiliique paris
Hac in parte mihi vero conjunxit amore,
Omni qui firmus tempore mansit amor.
Ac similes rationes nostræ operæque fuerunt
Et didicisse artes & docuisse bonas,
Inque hoc curriculo vitæ perreximus ambo
Indeclinata progrediendo via.

Sunt super hæc arctissimæ ejus conjunctionis testes Epistolæ complures a Camerario ad Fabricium scriptæ & legendæ in collectione Epistolarum Camerarii Francof. de an. 1583 triginta & una a p. 469-525. in quarum una p. 512. Ἀριθμολογίαν suam mittens ad Nostrum, ut notet & corrigat in libello corrigenda, rogat, fuitque supra data annotatum occasione, qua contentione animorumque promta facilitate se invicem in librorum adjuverint evulgatione. *Jo. Sturmius*, Germanorum sive Cicero sive Aristoteles, Sleidæ natus apud Ubios, in Gallia primum bonas artes & Logicam exposuit & Argentorati subinde an. 1538. aperuit literarium ludum, unde Academia deinceps effloruit per totam celeberrima Europam. In ea variis operibus, venustiorem scribendi rationem monstrantibus, non minus, quam institutione ex acta juvenum literatorum inclaruit hic, & quod supra dictum est, Fabricium etiam cum Philippo & Antonio Wertheris fratribus doctrinæ gratia eo traxit, grandior multa ætate, cum moreretur & discipulum istum suum anno demum 1589. valedicendo humanis rebus secutus, de quo evolvat & plura

plura cognoſcat, cui libet, ex Adami Vitis Philoſoph. f.158. Freheri Theatro f. 1482. Thuano etiam L. XCVI. p. m. 729. & quoad libros, quos ſcripſit e Friſii Bibliotheca f. 500. & Theiſſerii additionibus ad Thuani Elogia P. II. p. 93. addatque his meritorum Sturmii novum & ſcitum illum præconem Burckardum de fatis LL. in Germania p. 478. ſ. Ad hunc Georgius noſter, Horatii Poemata curans imprimi minori forma, carmen illud direxit, in quo Venuſini Vatis ſcribendi commendatur ratio, eleganti, ut ſunt Fabriciana, & materias ab eo pertractatas graviter edisserente. Eſt autem ipſius etiam Sturmii Epiſtola Conſolatoria ad Blaſium, Jacobum, Andream, Fabricios e morte fratris non parum afflictos 14. Calend. Octobr. an. 1571. e prædio Sturmiano miſſa & Epicediorum collectioni addita ſub initium, in qua inter alia: ſcribo hæc quaſi brevi ſecuturus Georgium fratrem veſtrum, qui annis novem me natu minor fuit. Ipſe enim ante Quinquageſimum ſextum mortuus eſt annum, ego vero Calendis Octobris Sexageſimum quintum ingredior: itaque non putabam fratrem veſtrum opus habiturum fuiſſe hoc officio meo in vobis conſolandis, ſed ipſum me mortuo ſuſcepturum defenſionem mei contra inimicos meos, quos jam ſenex aliquos experior, cujus modi ſint, qui alii ſunt, quam vitæ profeſſio deſiderat. Eundem in ſui & ſuorum gratiam Partitiones Dialecticas inchoaſſe Meurero ſuo nunciat ita ſcribens Argentorato 7. Idus Febr. ann. 1545. Sturmius noſtro rogatu auſpicatus eſt ſuas partitiones Dialecticas easque aliqua acceſſione ſingulis lectionibus auget efficitque & ratione inter-

interpretandi & verborum genere, ut ipse etiam" Aristoteles, quem sequitur, facilis & apertus videa-" tur." *David Chytræus*, in Ducatu natus Wurtenbergico, cum Tubingæ, Wittenbergæ & Heidelbergæ fuisset perpolitus, in Academia Rostochiensi Professor floruit, an. 1551. eam jussus ornare spartam, mansitque in eo munere ad emortualem diem qui in an. 1600. congruit, charus Principibus non minus, quam doctis Viris, editisque libris & Chronico maxime Saxoniæ juxta ac fideli civium Academiæ cura inclitus, quem notiorem nobis reddunt Adamus in Vitis Theologorum f. 323. & hujus pedissequa Freherus f. 314. tum & Thuanus L. CXXVI. p. m. 799. & Sagittarius in Introd. in Histor. Eccles. p. 134. atque qui monumenta literaria enumerant, quibus nomen suum clarum reddidit, Frisius in Biblioth. Gesner. f. 186. & Teissierius P. II. p. 315. ss. Ego unum hic adducam locum, ex Epistola ejus ad Nostrum scripta an. 1568. Epistolar. Chytræi edit. Hannoveranæ de an. 1614. p. 425. unde de voluntate ipsius plena humanitatis constet pietatisque: ,,Ingenue fateor verba mihi deesse, quibus vere heroicam bonitatem tuam & virtutem, fidem, humanitatem ac pectora lacte & non calcata candidiora nive prædicem & extollam. Summa enim beneficentiæ officia esse grata mente & voce agnosco, & profiteor, quod amore & fidem erga me sincetam & constantem in tanta multorum adversus me acerbitate firmiter conservasti. Jam par Poetarum sequitur ob mollissimam carminum dulcedinem memorandum. Sunt illi *Jo. Stigelius & Paulus Melissus Schedius*; ille Gothanus, qui Vitebergæ

& Je-

& Jenæ docuit & an. 1562. ſuo functus eſt fato; hic Francus natione, qui Viennæ laurea ornatus Poetica peregrinando magnam collegit optimarum ſcientiarum copiam & Heidelbergenſis Bibliothecæ curam ſuſcepit tandem in eaque an. 1602. mortuus eſt. De illo Adamus in Vitis Philoſophorum f. 108. & de libris ejus Friſius f. 499. de hoc Adamus f. 206. & Freherus in Theatro f. 1497. Clarmundus in Vitis P. VIII. p. 186. f. de libris vero Friſius in Bibliotheca f. 638. & Teiſſier. Addition P. II. p. 318. & Simonis cumprimis Steinii Parentatio evolvi debent. Uterque eximius Poeta, quorum in Pſalmis Davidicis verſibus exprimendis par deſudavit induſtria, in cenſum amicorum Fabricii veniunt, & Stigelii extat prolixa Elegia ad Georg. Poemat. Volum. II. p. 471. in qua ſtudium ejus Poeticum ſacris potiſſimum dicatum laudat:

Sacra coëgiſti Venuſinam pangere Muſam
Et numeris uni grata ſonare DEO.
Crede mihi talem vult Chriſtus Apollo Poetam etc.

Ipſe vero Fabricius in Dedicat. Caſtigationum in Horatium ad Chriſtoph. a Schleiniz b. 2. Stigelium ſemet excitaſſe fatetur, ut in Elegiaco genere aliquid tentarit, qui hactenus ad Lyrica fuerit propenſior. Verba ipſius ea ſunt: Horatium aliquando ſemper in manibus habui, & ad ejus imitationem me exercere & vires ingenii explorare in rebus præſertim ſacris & Chriſtianis conſvevi. Id cum intelligeret Vir optimus & Poeta excellens Johannes Stigelius ad alia me tum adhortabatur. Sic enim ſcribebat:

Hor-

Hortor amicitiæ sanctis pro legibus idem
Perge, sacro passim carmine clarus eris
Quodsi Elegis mavis faciles componere versus.
Jam factam plena rem tibi laude putem.
Da veniam citharæ Dircææ cultor Horati,
Non est in Lyricis gratia sola modis.
Vox sociata lyræ Romanas attigit aures,
Non placet in nostris auribus ille lepos.

„Istius Viri monita non neglexi & in illo genere, „quod ipse probabat, etiam elaborare postea sum „conatus. Melissus vero mortem nostri deplorat Epigrammate duplici, in quorum priori ad Paulum Brachelium ejus collaudat pietatem, cujus initium supra, ubi de hac peculiari Fabricii virtute egimus, adductum est, alterum integrum hoc est, legendum in Schediasmatibus p. 389.

Numina Fabricium terris ut ab bisce Poetam
Transmisere polo, temporis invidia,
Tot profusa piis lacrimarum flumina Musis
Fons sit ut Aonidum plenus amaritie.
Hinc quibus hauritur (dolor ah! dolor) unda poetis
Illa mere falsas diffluit in lacrimas.
At prior in fontem negat heu dulcedo reverti
Ni dederint alium Numina Fabricium

Ipse Fabricius hoc Melissum ornaverat elegio:

Carmine sunt, quos Musa beat, quos Musica cantu,
Sed soli Schedio Phœbus utrumque dedit :

Vid. dicta Schediasmata p. 596. legiturque idem illud ibidem Græce redditum a N. Reusnero. *Theodorus Zvvingerus* Basileensis in Academia patria salutarem docuit artem exercuitque & libros erudito orbi

orbi dedit plurimos hosque inter Theatrum vitæ humanæ, quod operosa industria congestum de labore summi Viri luculenter testatur, suæ vitæ sortitus finem a. 1588. de quo Adamus in Vitis Medicor. f. 135. Freherus f. 1289. & Thuanus L. LXXXIX. p 405.& de libris cumprimis Frisius in Biblioth. f. 784. & Teissier. P. II. Addition. p. 77. Ipse amoris erga nostrum facit mentionem ita scribens X. Calend. Martii an. 1580. ad Blasium Fabricium : Ut fratrem" Tuum Georgium maximi semper feci, dum vive" ret, sic sanctissima illius manium memoria apud" bonos omnes & literarum studiosos erit per-" petua. Hujusce voluntatis meæ hæreditarium" usum fructum ad Te quoque cum dabitur occasio" pertinere, reipsa demonstrabo. Vid. Adam Theod. Siberi διαλέξεων Academic. Volum. II. p. 454. *Petrus Lotichius Secundus* Solitariensis fuit, & Professor Medicinæ claruit Heidelbergæ ad emortualem annum 1560. quo e philtro, in Italia accepto, decessit. Ejus vitam Jo. Hagius Francus accurato studio exposuit, quæ ad editionem a. 1609. legitur adjuncta, itemque Simon Steinius Lommacensis cujus in Epistolis Petri Lotichii Abbatis fit mentio, & exponere voluit etiam Janus Brockhusius, quod in Sebastiani Kortholti disquisitione, utrum Lotichius obsidionem urbis Magdeburgensis prædixerit §. 7. perhibetur; sed videri debent etiam, qui nunquam non a nobis evolvi jubentur, Adamus in Vitis Medicorum f. 49. & Freh. f. 1249. Thuan. L. XXVI. p. m 1201. & de scriptis Frisius in Bibl. f. 675. Teissieriusque P. I. p. 207. Ex antiquioribus quatuor perlustravi Poematum ejus editiones Lipsienses an. 1561. 1572. 1603. & 1606 in

quarum hac Carm. L. II. p. 179. adventum suum, cum has regiones perlustrans Misenam accessisset elegidio notum facit nostro, & Carmin. L. I. p. 138. ad editionem versuum Lyricorum eundem ita excitat:

Argutæ fidicen lyræ Georgi,
Dic nobis age, cur tuos libellos
Illos candidulos & expolitos
Perfectum tibi vicies ad unguem
Inclusos retines domi? nec ire
Doctorum finis ora per virorum?
Jam sat (nam modus esse debet) illos
Ærumnosa coercuit litura.

Est vero Epistola etiam Misenæ a. 1561. Cal. Augusti scripta a Fabricio ad Jacob. Strasburgum, inter Poëmata Lotichii legenda p. 255. dictæ edition. in qua comitem semet ivisse Lotichio Misnicas metallifodinas inspecturo narrat: „Fuit, scribit, in Lo„tichio ingenium excellens, & morum svavitas sin„gularis, quæ tum mihi perspecta sunt, cum ipsum „& Jo. Hagium in tuam patriam hinc persecutus „sum animi causa, cum inspicere metalla cuperet: „In puteos ipse descendit ac cuniculos perreptavit „& machinas sub terris admiratus est. Dicebat se „navigasse in mare Ligustico: ac nunc inspexisse „metalla Misnensia, quas res habiturus esset tota „vita, quibus se jactare vellet. Ejus versibus sim„plicitate, nitore, puritate nullius e nostris homi„nibus legi similes, bellæ & svaves sunt Elegiæ, sed „in Eclogis ipse se superavit. Nisi Bononiense „toxicum, quod alteri appositum fuerat, insciens „gustavisset, diutius potuissemus ejus divino inge„nio & studiis frui, ac sine dubio aut philosophi-

cum

cum aliquid aut medicum tractasset argumentum," post florentis adolescentiæ exercitationes. Sed" nunc in Academia cœlesti canit filio DEI redem-" tori suo & nos eum secuturos cum lætitia expectat." Prolixius haud paulo Jo. Hagius istud describit &" simul in quod inciderit periculum his docet verbis," quæ e vita Lotichii p. 31. 32. appono: In Leucorea" postmodum urbe & Academia, ubi Philippus Me-" lanchthon regnum literarium tenebat perfrequen-" ti auditorio, innotuit ac conciliatus est facile, (ut" mittam ceteros, quamplurimos homines doctos," quibus tum ea schola florens vigebat maxime)" clarissimis Poetis ac cumprimis Georgio Sabino" Philippi genero, Joanni post Stigelio, adde his, ter-" tio Georgio Fabricio, qui, nescio hercule, Vir do-" ctiorne, an humanior meliorque fuerit, adnume-" randus prioribus duobus profecto jure optimo." Scilicet existit ea bonarum Musarum Gratiarum-" que naturalis quasi copulatio quædam ac vincu-" lum necessarium. Is Fabricius Petrum Lotichium" & me abeuntes ex Saxonibus ac Misena discedentes" quo Lotichius mecum salutandi Fabricii causa ve-" nerat, cupidos speculandi fodinarum metallicarum" Mariebergensium vicinarum subterraneos puteos," cuniculos, moles ac molitiones laboresque imma-" nes, perquam humaniter persecutus, quasi manu du-" cere ac reducere magna sollicitudine & cura vo-" luit. Qua inspectione fabricarum & machinarum," metallicarum sic Lotichius affectus est admiratio-" ne, ut adseveraret, habiturum eas res tota vita" quibus se jactare vellet, non minus quam naviga-" tionibus maris utriusque Italiam supra infraque"

„cingentis atque Oceani. Mihi ſero (ut id obiter „quoque addam) tum deſcendenti cum ceteris in „puteum, niſi DEO præſentiſſimo me ſervante, „haud procul aberat periculum lapſus ad profunda „tartara, Plutonia regna, ob temere ſcilicet atque in„caute dimiſſas, ex ſuperioris proxime deſcenden„tis ac manus forte pede proterentis, ſubito utrin„que orto terrore, ſcalas, præſentiſſimo vitæ diſcri„mine. Quæ res magnum viro optimo Fabricio „injecerat metum. Nam is erat, niſi valde fallor, „qui proxime me ſequebatur deſcendendo, manus „planta feriens. Atque hæc converſatio Petri Lo„tichii cum Georgio Fabricio me comitante præci„pua, quod ſciam fuit, eaque ſane dulciſſima. Qui „Lotichium tum & me primum advenientes Miſe„næ, ubi illuſtris ſcholæ gubernationi præerat, acci„piebat ſane percomiter & eleganter, vivebatque „ille poſt nobiſcum per triduum admodum jucun„de collocutionibus ſuis eruditis & lepidis nos plu„rimum oblectans, delectatus ipſe contra mirifice „Lotichii præſentis Muſa atque ingenio, quem poſt „etiam amare, colere ac ſuſpicere nunquam deſiit, „dum vixit.„ *Martinus Cruſius* Grebernæ in Epiſcopatu natus Bambergenſi Fribergæ docuit φιλελλήνων, ſi quis alius, & ad culturam Gr. Lingvæ quaſi natus, cujus in eam merita ſingulari ſcripto Jo. Cunradus Dietericus celebravit, quod ſumme Reverendus Götzius, Sacrorum apud Lubecenſes Antiſtes celebratiſſimus, ſuæ de Principe Græce docto diſſertationi p. 70. adjunxit. Hic vitam cum morte commutavit an. 1607. Viti Mulleri funebri oratione condecoratus, de quo Adamum licet evol-

vere

vere in Vitis Philoſoph. f. 223. & Freherum in theatro f. 1503. de literariis vero ejus monumentis Friſium f. 579. Hic fratrum Wertherorum, Philippi & Antonii, in Academia Argentoratenſi commorantium, inſtitutioni admotus erat an. 1547. ſucceſſeratque in ea cura Hieronymo Wolffio, quemadmodum hic noſtro Georgio, quod Adamus docet, fuitque hoc paratior occaſio iſthæc, qua alter noſſe alterum potuit, ex quo etiam familiariter ſe cœperunt invicem uti, ſintque ejus uſus teſtes verſus illi Græci, quibus Martinus Cruſius noſtri Antiquitatum libros ornavit, poſt dedicationem legendi & delectationem ex iſtis libris hauriendam commendantes:

ὡς καὶ Φαβρίκιός γ᾽ ἐπιδημῶν οἰνοτρίοισι
συλλέλογ᾽ εἰς σελίδας πολλὰ παλαιὰ μικρὰς,
Τέρψιν ἅ ἐκ ὀλίγην ἀναγιγνώσκεσι παρέξει
Γνώσιος εἰ δὴ ἔρως τοῖς μερόπεσσι πέλει.

Venuſta eſt Epiſtola, qua Cruſium ſolatur Noſter in puerorum inſtitutione tum adhuc deſudantem & vexationes perferentem ſine dubio plurimas, ſcripta Id. Octobr. an. 1557. & legenda in notiſſimo libro *Unſchuldige Nachrichten von den Alten und Neuen* an. DCCIV. p. 767. quam operæ pretium erit appoſuiſſe hic integram: "Experiris quantæ moleſtiæ quantumque onus ſit puerilis inſtitutio, neque" tam propter munus ipſum quod laborioſi & ſeduli" poſſent ſuſtinere, quam propter mores hujus ſeculi" ignaros, improbos, perverſos. Habes tamen illam" cum piis omnibus conſolationem, quod tuæ operæ"

„gratæ Deo sint, & quod ad ipsum liberrimi pateant „accessus, & quod in ipsa difficultate non desint so„latia bonæ conscientiæ & pulcherrimi studii. „Quamobrem primum te fortem esse jubeo, deinde „patientem. Accipies ipsum quoque sertum „ἀμαράντινον, quod in sinu Dei bonis diligentibus „doctoribus Apostolus ait esse depositum. Acci„pies & in hac vita præmia industriæ, cum tuo qua„si ductu florere cernes & sapientes Viros in Repu„blica & eruditos in Ecclesia. Sed satis multum ad „Te, cujus mihi virtutem prædicarunt fratres mei. „Vale, mi Crusi & vale feliciter.„ *Reinerus Reineccius* Steinheimii in Westphalia natus, ad historiam potissimum & illustrium familiarum enarrationem applicuit animum, & de his in Academia Julia agens, in qua etiam an. 1595. vitam suam finivit, cum non vulgari industriæ laude complures edidit Commentarios, quos Frisius in Bibliotheca Gesneriana f. 721. & Teissier. in Annotat. ad Elogia Thuani P. II. p. 211. enumerant, de quo Rollii memoriæ Philosoph. Orator. &c. Decad. II. p. 60. & Clarmundus in Vitis P. IX. p. 51 s. videri debent. Hoc Fabricius (cujus mortui Historiam de domo Saxoniæ, Augusti Electoris mandato, debebat pertexere, vid. Roll. d. l. p. 63.) usus est amico etiam singulari & testantur integer Epistolar. Historicarum liber, qui de editionibus operum ejus Historicorum Helmstadii an. 1573 fol. prodiit, quam diligentem adjutorem Nostrum in suis habuerit meditationibus. Leguntur in isto novem Fabricii, in quibus placide interdum se dissentire ostendit a sententia Reineccii, hortatur interdum in Genealogiis explicandis occupatum,

patum, v. gr. ut reges Syriacos & Parthicos colligat, alicubi libris ad se missis & suo judicio subjectis nonnulla semet addidisse scribit, nummos interdum mittit opera Reinecciana illustraturos juxta atque ornaturos, regis puta Persici, Lysandri Spartiatæ, Mithridatis Eupatoris (ita enim scribi probat noster, cum Lambino & Panvinio sicut & Bosporus pro Bosphorus vult poni) Hypsicatriæ, Augusti, Trajani, Veri; aliquando a Peucero ut subsidia & monetas veteres petat, monet, quem a singulari in studio Genealogico notitia commendat, quin & ut Peuceri Præfatione labores suos ornari curet, hortatur, quod factum fuisse Historiam Juliam constabit intuenti. *Jo. Oporinus* Basileensis, ut animum multarum artium notitia excoluerat, ita in patria etiam docuit Græcas aliquandiu literas, Grynæo in isto munere suffectus, quod mittens tamen postmodum libris excudendis semet accinxit atque in studio isto literato orbi haud vulgares comparavit utilitates mortuus an. 1568. de cujus vita & obitu singulari Oratione Andr. Jociscus Silesius & Ethicorum in Academia Argentoratensi Prof. exposuit recitata a Jo. Heinrico Heinzelio Augustano, & cum Catalogo librorum per Oporinum excusorum vulgata a. 1569. conf. Adam in Vitis Philosoph. f. 112. Freherus f. 1465. Thuanus L. LXVIII. p. m. 658. & de scriptis Frisius f. 480. & Teissierius P. I. p. 338. Hujus mortem noster luxit carmine quodam in Poematum collectione non inveniendo, sed legendo tamen sub finem Catalogi libr. ab Oporino editorum, qui orationi Andreæ Jocisci de vita Oporini subjectus est, Carmen ita sonat:

Immortale decus tibi donat Oporine virtus
Famaque stellifero, quæ volat alta polo.
Nam per te Latii libri Grajique leguntur
Doctrinæque nova laude revixit honor.
Clauderis exigua magno sub nomine terra,
Sed claudi tumulo, gloria tanta nequit,
Nam quot habent apices, tua quot monumenta figuras,
Tot meritis par est reddere grata tuis.

Simile vero officium Oporinus præstitit Fabricio atque Commentarium ejus in Poëtas Christianos ἐγκωμιαστικῷ instruxit in fronte legendo libri, imo & Paulo Cherlero fuit auctor, ut Jambicos versus, aliquoties citatos a nobis, sub calcem Commentarii adderet. *Guilielmus Canterus*, non publico quidem in Academia functus fuit officio, sibi videlicet ac suis vivens Musis, sed Lovanii tamen vixit & monumentis literariis peregregiis cupidæ artium juventuti profuit Polyhistor Præstantissimus & Græcæ eruditionis amplificator, quod Novarum Lectionum libri, Versiones Orationum Aristidis & Lycophronis Cassandræ tum Æschyli Sophoclisque & Euripidis Tragœdiarum editiones aliique fœtus testantur pervenusti, de quo an. 1575 in ipso ætatis flore præmatura extincto morte Adamus in Vitis Philosoph. f. 126. prolixe Freherus in Theatro f. 1470. & de libris ejus Frisius in Biblioth. f. 301. imo & in Judiciis Doctorum Baillet T. II. P. II. p. 222. videndi sunt. Ego e duabus Epistolis, quas Excellentissimus in Jenensi Academia doctor Schubarthus asservabat, quanti Fabricium fecerit, potui intelligere. Scripta est altera Francofurti nundinis autumnalibus an.

an. 1565. in qua ita Noſtrum compellat: Cum literas mihi Tuas Oporinus reddidit, Clariſſime Fa-" brici, non mediocri ſum perfuſus gaudio, poſtea-" quam vir tantus ad me ſatis rudem etiam literarum" tyronem ſcribere es dignatus. Illud vero non" gaudio potius, quam admirationi fuit, quod ami-" citiam noſtram non aſpernari & libellos approba-" re ſuſtinuiſti. Ego vero, ſicut doctorum virorum" conſuetudinem ſtudioſe ſemper ambii: ſic" Te in eorum ſemper habui numero, qui poſ-" ſent ac deberent & eruditionis & pietatis" nomine probis ac ſtudioſis omnibus eſſe chariſſi-" mi. Quocirca non vulgare collocas in me bene-" ficium, cum id quod ego nunquam fuiſſem auſus" poſtulare, tam benigne defers ultro." Altera Calendis Septembris an. 1566. exarata, in qua loca quædam in Seneca Tragico corrigit & de Servii agit emendationibus, his finitur verbis: "Quod reli-" quum eſt, ita Tibi perſuadeas velim, me cum ante" ſemper, tum poſtquam inter Tuos me habere di-" gnatus es, ut meum tui ſtudium atque amorem" Tibi notum poſſim reddere, omnem operam dare" cœpiſſe." c.) *Michael Neander* Soravienſis, cum non vulgari gloria ſcholam Ilfeldenſem ad ſilvam Herciniam rexit, & per quadraginta & quinque annos de formanda bonis artibus juventute non voce magis, quam ſcriptis eximie fuit meritus. Enarrantur hæc in Græcis ſcriptoribus evulgandis maxime occupati Polyhiſtoris & ad aſſerendum ejus lingvæ decus nihil non molientis ſub finem Concion funebris per Valentinum Mylium, Ilfeldenſem Paſtorem, habitæ mortuo, nec non apud Friſium in Bibl. f. 607. & Teiſſ.

in Addition. ad Elogia Thuani P. II. p. 213. de quo Adamum etiam consulere licet in Vitis Philosoph. f. 183. quem non æque fideliter secutus hic est Freherus, breviter ipsius modo injiciens mentionem f. 367. imo & Clarmundum in Vitis P. VI. p. 201. estque iterum ab Excellentissimo Gœzio Jo. Cunr. Dieterici de meritis ipsius programma eruditis communicatum in dissertat. de Principe Græce docto p. 75. Amicitiæ cum Fabricio cultæ ipse præco sit Neander ita scribens ad fratres Fabricios, Andreæ filios, Theodosium & Jonam, cum Theologiam Lutheri ipsis dedicaret an. 1581. „Fuit mihi, ornatissimi ac „præstantissimi juvenes, singularis præcipua & sanctior quædam amicitia, cum viris clarissimis, pietate vera & doctrina varia præstantissimis, Georgio, „Jacobo, Blasio & Andrea Fabriciis, parentibus, consangvineis ac patruis vestris, quibus longo puto „tempore nulla ætas ex una domo, uno patre matreque, natas & editas protulit animas candidiores, clariores & omni doctrinarum genere ornatiores viros. Nolo vobis copiosius commemorare, quanta mihi necessitudo intercesserit cum „singulis; nam id nimis longum futurum erat. „Georgius equidem, inter ceteros natu maximus, „ac fratrum suorum omnium Præceptor ac pater, „quoad superfuit amare, in suorum numero habere, nos prædicare & colere, & Musas nostras incitare nunquam desiit, quod & literæ ejus, sæpius ad „nos copiose & amice scriptæ, planum facere & „versiculi, quos de nobis in amicorum aliquando „libris scribere solebat, testari possunt:

Mul-

„*Multum laborat* ! *& laborat literis*
„*Utilia multa noster Hercules DEO*
„*Charus Neander & Camoenis inclytum*
„*Pietate, moribus, studiis, industria*
„*Et literarum & literatorum decus.*

Iterumque in Præfat. ad Lectorem libris de re Poëtica Græcorum præmissa & an. 1579. elaborata: Hos libellos colligere & describere cœpimus de" hortatibus tum aliorum doctorum Virorum tum" vero seorsim Dn. Georgii Fabricii & Abdiæ Præ-" torii, virorum Clarissimorum & celeberrimorum" & de re literaria longo tempore præclarissime me-" ritorum adhortationibus & monitis. Quos nos ut-" pote majores & seniores reverenter ut colere &" voluntatibus eorum obsequi semper studuimus: " ita illi contra nos amare, excitare & prædicare &" conatibus nostris favere, quamdiu superfuerunt" & in mortali vita manserunt, non unquam de-" stiterunt." *Adamus Siberus*, quem mallemus Misenæ cum Quenstedio vindicare, quam Chemnicio relinquere, urbi satis jam ex nativitate Georgii nostri nobilitatæ vid. Quensted de patriis Viror. illustr. p. 223. ni Schoenaviæ prope Cygneam natum traderent alii hosque inter Excellentiss. Menckenius in dissertat. de Græcarum & Latinarum literarum in Misnia instauratoribus §. 31. ubi tamen Adami Theodori Siberi ad Janum Gruterum Epistolam in qua id confirmet filius hic, in ipsius διαλέξεσι Academicis non potui reperire, doctrina Melanchthonis & Camerarii exacte politus Rector fuit illustris scholæ, quæ Grimmæ ad Muldam floret, habetque testes suarum laudum non discipulos modo plurimos,

probe

probe formatos, sed liberos etiam melioris notæ, in carmine pangendo cum suo Fabricio æque benigna conspicuos ingenii vena, cui ea super hæc felicitas obtigit, ut filium haberet doctissimum Adamum Theodorum in Vitebergensi Academia humaniorum literarum doctorem celebratissimum, generumque deinde & Collegam Christophorum Schellenbergium, ita ut quæ Freherus e Lotichio repetit in trifilo velut nexu Patrem, filium & generum optimos & elegantes Poetas contueri occurrat; vide de hoc viro an. 1583. denato Freherum in Theatro f. 1477. & Frisium in Bibliotheca f. 6. Clarmundumque in Vitis P. VII. p. 122. & corrige errorem Freheri duo volumina Oration. Epistolar. & Carmin. Patri attribuentis, quæ filium habent auctorem Vitebergæ an. 1617. emissa, imo & opta mecum, si lubet, ut Nobilissimus Gymnasii Grimmensis ConR. Dn. M. Schumacher, qui ejus Viri præstantissimi renovandæ memoriæ calamum suum commodaturus est, quod meditatur, propediem perficiat. Jam proferenda sunt amoris ejus mutui testimonia, qui Adamum inter & Georgium coaluerat & quod supra monui §. IV. in condiscipulatu Annabergensi juxta ac Freibergensi sua habuit initia. Dabunt illa Carmen Siberi eximium, quo Georgii Poëtas Christianos sub initium operis & Poemat. P. I. p. 444. aliudque, quo itinera ejusdem ornavit itidem sub initium operis & Poemat. p. 544. iterumque aliud quo Romam, Poem. p. 554. novumque quo ejus Horatianos Commentarios celebravit p. 564. insuperque Epigramma Georgio & sponsæ ejus Magdalenæ Faustæ confectum, d. l. p. 507. Idem Siberus, ut sua car-

carmina emendare ne gravetur his p. 539. versibus petit:

Fabrici Aonidum decus, Camoenas
Qui tecum in patriam Italis ab oris
Infers, Pindaricos sonante plectro
Et cogis numeros referre Christum,
Cum nugas aliquid meas quod esse
Putas, tardipedi Deo sacrare
Non permittere mi velis, facultas
Quas parva ingenii molestiæque
Graves non patiuntur expolire,
Te tuus veniam hanc peto Siberus
Ut si quidquam animo meo expetisti
Quod gratum faceres, manus libellis
Nostris admoveas ; parum venustos
Nec satis lepidos, nec elegantes
Tollas versiculos : placere possint,
Quo plus, scrinia nostra cum relinquent.

Viciſſim Georgius Chriſtophori Schellenbergii & Annæ Siberiæ nuptiis applauſit Poemat. P. I. p. 134. & pari Elogiorum ſuam declaravit pietatem, quibus & precationes Siberi & Pſalterium Carmine redditum celebrantur legendis in Poem. Siberi P. II. p. 462. 463. Hæc adducens Adami Siberi Poematibus uſus ſum Baſileæ an. 1565. per Jo. editis Oporinum & a clar. Stubelio Rectore ſcholæ noſtræ venerando humaniſſime mecum communicatis. *Baſilius Faber* Soravienſis & Quedlinburgi primum atque Erfordiæ deinde in formanda juventute ſtrenuus Magiſter, vel ob unicum eruditionis ſcholaſticæ theſaurum quoad literis florere contigerit, prædicandus ad an. 1576. vitam produxit, de cujus ſcriptis Friſius in

in Biblioth. f. 107. conf. Jänichius in Conſpectu Luſat. Diſput. II. D 3. & Ludovici in hiſtoria Rectorum P. I. p. 24. Huic noſter libros IV. & V. de re Poëtica inſcripſit, ſicut VI. Andr. Wincklero Wratislavienſi & VII. Georgio Sellæ Noribergenſis ludi doctoribus, cumque theſaurus eruditionis ſcholaſticæ an. 1571. primum exiret, eidem laudando adjecit carmen. Præter opinionem in illam primam theſauri editionem incidi, & tranſcribam inde ipſum iſtud carmen, ne quid pereat, quod ad libri tam egregii pertinet commendationem :

Æquore multa jacent, fodiuntur plurima terris
Quæ ſuperant aurum, Crœſe Midaque tuum,
Unde ſuas aulas ornarunt tectaque celſa
Splendida Lyde, tuo Phryxque ſuperbe ſolo,
Nunc quæ vaſta jacent habitacula facta ferarum
Et quod habent, tantum carmine nomen habent.
Omnia nempe tulit tempus, feret omnia tempus,
Sola animi durant ingeniique bona.
Theſauros nihil eſt vigilante reponere cura
Aut quas Hermus opes, quas & Iberus agit.
Nec prodeſt altas ad cœlum ducere moles,
Erigere effoſſo regia tecta mari.
Sed labor in ſtudiis quæſitaque pectore virtus
Inque hominum meritis facta locata genus,
Efficiunt omni lauderis ut inclitus ævo
Et teneas ſera poſteritate decus.
Talem operam præſtas ſtudioſis docte Baſili
Quos clarum ingenio nomen habere cupis:
His recludis opes veterum ditisſima regna,
Eximiaque illud cultus ab arte facis.

Ornet

Ornet ut illorum ſapiens facundia mores
Et nitida Auſonius temperet ora liquor.
Barbaries fœda placeat Tibi ſordida palla
Et juvet inſipida nare Mephitis odor.
Me teneant variis redolentes floribus herbæ,
Me thymbra & grato roſcida prata thymo.
Pendeat indoctus tergo rudentis aſelli
Et ruſco impexas horreat ille comas:
Me vehat auratis ſapientia pulchra quadrigis
Et cultum cingant laurea ſerta caput.
Talis ut incedat puer & ſit cura Camœnis
Inter honoratos fama futura viros,
Efficis inſigni cura ac ſudore Baſili,
Ingenii monſtrant quod monumenta tui.

Nathanem Chytræum ſupra inter diſcipulos nominavi Fabricii, hic Amicorum adſcribitur cœtui, quippe qui in Præfat. Faſtis Eccl. præmiſſa ſe partem ſui operis cenſuræ ſubjeciſſe G. Fabricii, & quoniam is honorifice de illo inſtituto viſus ſentire, inde exiſtimaſſe ſe iſtum fœtum non abjiciendum tradit, inſuperque ſe hujus gratia operis magnam partem æſtatis an. 1567. Miſenæ conſumſiſſe, cum recens tum ex Gallia Italiaque reverſus eſſet, addit. Idem hoc teſtatur in Præfat. Deliciarum Itinerum, quæ an. 1593. viderunt lucem, gratusque non exiguam partem Inſcriptionum in Deliciis obviarum ſibi a Fabricio poſt quem Jacob Monavium, cumprimis laudat, communicatam fuiſſe fatetur. Extat proinde ſub calcem Faſtorum p. 551. duplex Georgii Carmen gratulantis de nuptiis amico ſuo ſcriptum in Decembr. 1568. & commendantis ſtudium Faſtis deſcribendis ſucceſſu datum perfelici ſcriptum

ſcriptum - - d. 12. Auguſti 1567. Docuit vero hic Nathan Chytræus Roſtochii primum, & Gymnaſium deinceps Bremenſe, Rectoris nactus ſpartam, cum ſingulari diſcentium fructu ad fatalem usque annum 1598. moderatus eſt, de cujus ſcriptis Friſius in Biblioth. f. 615. adde Clarmundum P. III. p. 71. *Wolfgangus Leopoldus*, Freibergenſis, primus inſtauratæ ſcholæ Guſtrovienſis Rector ad id munus an. 1553. evectus, cum formandæ Ducum Mecklenburgenſium, Ulrici, Chriſtophori & Caroli præfuiſſet pueritiæ, de quo videatur Ludovici in Hiſtoria Rector. P. III. p. 404. a noſtro mitti aliquem poſtulat, hic qui Cantoris fungatur apud ſuos munere. Apponam ipſa verba, ex Epiſtola Dominica Eſto mihi an. 1559. Guſtrovii ſcripta, ex qua, quantum tributum ſit Noſtri judicio, licet cognoſcere. „Aucta „ſunt Collegarum meorum ſtipendia quæ exigua „ſatis erant, & Cantor nobis adjunctus eſt: is cum „diutius muneri ſuo propter aliud vitæ genus, quod „elegit, præeſſe non poſſit, a Superintendente utri„usque Principis nomine mihi mandatum eſt, ut „adoleſcentem pium eruditum & gravem, quem „maxime in Muſicis excellere noſſem, accerſerem. „Suſcepi negotium non invitus, quod & horum ho„minum mores in ſcholis adminiſtrandis non ad„modum probem & tuum de ejusmodi Adoleſcen„te judicium ceterorum omnium anteponerem. „Quare a te tum Principum tum meo nomine ve„hementer peto, ut quando ex veſtra ſchola tan„quam ex equo Trajano adoleſcentes artibus ſcho„laſticis inſtructiſſimi prodeunt talem, ad nos mit„tas, qui illud munus ad Feſtum Paſchatis ſuſcipiat,

aut

aut prius etiam (si fieri potest) nos conveniat. "
Quod si neque ipse veniret neque literas a te ante"
illud tempus acciperem, nos interea ejus partes in"
canendo sustinebimus usque ad Festum Ascensio-"
nis Domini. Stipendium est triginta florenorum,"
de efferendis mortuis mercedem solus habet, men-"
sam quemadmodum antecessori suo liberam (ut"
spero) curabimus. Domus illi cum Conrectore"
erit communis: profitebitur Musicam & prima"
literarum rudimenta parvos docebit. Witebergam"
nisi illic talis nunc sit, proficiscatur; inde ad nos"
commoda vectura ad statutum tempus venire"
quamprimum poterit. Quod si non ita instru-"
ctus adhuc cantilenis esset, adferat quantum ha-"
beat, nos illi hac parte abunde prospiciemus. Quod"
si aliquando studium suum atque vitam princip-"
bus, quos inspectores cotidie fere habemus, pro-"
baverit, aditum sibi ad majora etiam patefaciet."
Nam cum in exteris hominibus plerumque ani-"
madvertant aut sobrietatem aut humanitatem aut"
humanitatem aut industriam, libentius iis præter"
ceteros in Reipubl muneribus utuntur, aut iis cer-"
te quorum ferocitas aut intemperantia apud ex-"
teros multo tempore retusa est & mitigata. Hæc"
si adolescens ille ex te cognoverit, non dubito,"
quin majori desiderio nos quamprimum sit visu"
rus. Equidem quod huc venerim vobis ejus rei"
auctoribus, maximam semper gratiam habeo atque"
gratias ago immortales.

XXXVIII. Ut, quod hactenus docuimus, complures extiterunt, qui ad

 Fabri-

Fabricii applicarunt semet amicitiam, ita lautioris sortis & amplissimæ dignitatis Viros quoque reperio, qui nostri susceperunt patrocinium atque conatuum ipsius non solum extiterunt comprobatores ad provehendos eos enixe operam navantes; sed innocentiam etiam protexerunt lacessiti, suumque laudi ejus studium gnaviter dicarunt. Nominabo Valentinum Gravium, Henricum VVitslebium, Jo. Ponicavium, Jo. Schleinizium, Ulricum Mordeisenium & Christophorum Carolovitium; imo in aula etiam Imperatoris Georgium Sigismundum Seldium, quorum mirabilis benevolentia optimum Virum prosecuta constanter & honori ejus nunquam non fuit velificata. a)

Valentinus Gravius Senator Fribergæ, Gymnasiique istius Inspector, insuperque in colligendis decimis e Metallifodinis capiendis Electoris fuit administer & an. 1555. excessit e vivis, vid. Moller. in Chronic. Friberg. P. I. p. 382. ubi fuisse dicitur eximius literatorum hominum fautor, conf. Porta Orat. de Vita Andr. Fabricii G G 1. qui hunc Ordinis

nis Senatorii virum, doctrina & prudentia conspicuum, literatorum communem in ista urbe patronum sæpe non rogantibus etiam pecuniam suppeditasse legitur apud Albinum in Chronico Misenensi f. 364. indeque ipsi etiam Argentoratense iter & Commentarios in Virgilii Carmina gratus inscripsit Georgius, merenturque ex horum Dedicatione ea hic repeti verba, in quibus istius in se ornando industriam non solum, verum Freibergensium etiam erga doctos Viros studium mirifice prædicat. Hanc autem scribit in utroque interprete castigando operam, Valentine Gravi, qualiscunque est" tuo potissimum nomine studiosis commendare" voluimus, ut si quid inde utilitatis aut commodi" caperent, tibi esse acceptum ferendum scirent; hoc" enim totum amore in me tuo & perspectæ toties" benevolentiæ defero. Quanquam non modo in" me atque meos privatim officiosus & benignus" fuisti, sed publice quoque erga omnes, qui virtu-" te & literis delectantur, animum declares egregi-" um, dum nihil prius esse ducis aut antiquius, quam" tueri studiosos, ornare bonos, colere eruditos." Vides enim cum paucis, quid adjumenti & digni-" tatis recta adferant studia, si in Republ. vigeant &" maximi fiant, quantum contra damni & dedeco-" ris, si in urbibus jaceant atque negligantur. Equi-" dem prædicandum censeo & maximis laudibus" tollendum in Misenensibus Friberguni, quod sem-" per hospitium & quasi portus fuerit eruditorum." Quanta enim urbis vestræ laus est, excepisse Ragi-" um Æsticampianum, fovisse Petrum Mosellanum," accersivisse Jacobum Sobium, amasse Jo. Rivium,"

„habuisse Adamum Siberum ? Quod institutum, „quamdiu retinebit (faciet id autem quamdiu sapi- „et) non deerunt illi prudentes Magistratus & ci- „ves boni, quo autem tempore mutaverit, multis „ornamentis spoliabitur & incommodis non par- „vis adficietur. Sed, ut opinor te senatore non de- „siderabunt patronum studia literarum, quæ Tibi „quoque & decus attulerunt & dignitatem. Quodsi „in proposito ut facis, ac suscepta vitæ ratione per- „manseris, cum alios imitatione accendes, tum Vir- „tus tua apud omnes longe reddetur illustrior.„ Legitur in Tristium libro epigramma duplex ipsi Gravio & uxori ejus Helenæ quæ Weberi fuerat fi- lia, scriptum mortuis Poemat. P. II. p. 361. Leguntur etiam in nuptias horum confecti versus, in quibus Poemat. P. I. p. 410.

Qui multis bona multa præstat & qui
De doctis cupit omnibus mereri,
Faustum optate thorum, bonos amores
Vos mecum Gravio pio patrono.

Huic Gravio Joachimus Camerarius suam Com- mentationem in Virgilii Bucolica an. 1535. inscripsit venusto perquam præfamine & in hoc Georgii cum Grævio consvetudinis bis injicit mentionem ita scri- bens : „Accedebat quasi senatoria vel, ut ita loquar, „consularis sententia Fabricii nostri quem scio non „solum abs Te diligi, sed magni etiam fieri atque „coli. Meretur quidem hoc eruditio & virtus il- „lius, sed tibi profecto honorifica est talis amici „adjunctio, & judicium de illo tuum prudentiæ exi- „miæ, caritatis vero erga eum affectio humanitatis „laudem pulcherrimam conciliat ; *iterumque* Te mi

Gravi

Gravi admirari ac colere optimarum artium studia" suo & mihi esse amicum, & non dubito istam" Epistolæ nostræ ad te disputationem non ingra-" tam Tibi fore, de quo tamen affirmare fuerit re-" ctius cum habeam sponsorem Fabricium no-" strum. Idem in Epistola ad Meurerum MSCta" missa 13. Calend. Maji an. 1551. Hic vir, *ait*, ita de" me meritus est, ut recte inter carissimos ponatur," idque spero te quoque probaturum." Celebravit ejus vero erga se quoque liberalitatem Adamus Siberus Hierostichων libris ipsius præfigens nomen & ita inter alia canens, Poem. P. I. p. 312.

At tu, quo felix dives Friberga metallis,
Cive, mihi nunquam dissimulande Gravi,
Et nivei mores cui sunt & pectora nondum
Protrita multo condidiora nive.
Accipe, non magnis quæ Musa ingesta libellis
Ingenii donat munera nostra tibi,
Non tua pigra meis fuit unquam gratia rebus
Non aliqua officii pars mihi clausa tui.

Henricus de Witzleben ab Albino Patronis adjungigitur Fabricii in Chronico d. supra l. Hic ludum literarium Roslebiæ aperuit, & fuit in ea re usus nostri consilio, quem etiam ejus constituit Inspectorem. Ita enim Michael Schultesius scholæ istius Rector in Dedicatione rudimentorum pro pueris primum instituendis h. e. Grammaticæ Jo. Rivii & Dialecticæ Georgii Fabricii, quæ Lipsiæ an. 1589. sunt excusa, ad Henricum a Witzleben: „Hunc „igitur virum, Nobilissime Vir, tuæ scholæ Inspecto-„rem recte delegisti, in qua quia modestos & do-„ctos adolescentes cupis educari, non inutilem la-

boris sui partem suscepit, in qua artium principia" perspicuo ordine & brevitate erudita velut ante" oculos ponit & exemplis multis & ad captum pue-" rilem accommodatis illustrat.,' Celebrat ipsius liberalitatem Noster in libr. Tristium Poem. P. II. p. 378. hoc carmine :

Hunc circa tumulum pietas quid tetrica luget?
Quid facit Angelicus surda prope ossa chorus?
Henrici tumba est Vicelebi, quam sacra turba
Cœlicolum servat, quam pietatis honor :
Quam studiis sedem posuit, ubi Christe sacravit
Turingus pingves qua rigat Unster agros.
Hic doctos aluit rara virtute Magistros
Formarent mores qui pietate rudes.
Addidit & pueris lectos alimenta domumque,
Quorum viginti bis pater almus erat.
Conditur hic corpus, super æthera mens bona gaudet,
Et laus exempli non moritura viget.

Laudat ludum illum Bersmannus Poem. P. I. p 174. de quo Junckerus etiam in scripto Germanico de Bibliothecis Saxonicis publicis p. 95. *Jo. Ponickavius* Electoris Saxoniæ Consiliarius intimus similiter inter bene Georgio cupientes ab Albino refertur in Chronico Misenensi f. 364. de quo a sapientia usuque rerum singulari commendatissimo Peccensteinius in Theatro Nobilitatis Misn. P. II. f. 128. Hujus filio Ernesto, in Academia Lipsiensi commoranti, autor est, ut Dialectica & Rhetorica præcepta probe imbibat, & Aristotelis de moribus libros evolvat, diligenter ita finiens Epistolam 4. Cal. Julii an. 1568. „exaratam : D. Joachimus Camerarius, qui & ipse „libros ἠθικοὺς exposuit jam velut in exercitu Græcorum

corum Nestor, palmam tenet sapientiæ inter Eruditos. Hunc audi, huic te adjunge, ejus senili prudentia utere, ejus industriam imitare: cui nec morbus nec ætas potest calamum e manu eripere, quin semper aliquid cudat politum. Et fortasse apud Virum humanissimum efficies, ut Ethica, quæ vertit, citius in lucem edat. Hæc scripsi hortatu Viri ornatiss. Patris tui, Patroni mei. Te tuaque studia DEO commendo & te valere feliciter mi Erneste, cupio." *Joh.* de *SCHLEINITZ* scholæ illustris Inspector in tuendo ornandoque Rectore nostro nullam industriam passus est desiderari. Celebrat ipsius merita in Dedicat. Partition. Grammaticar. ad filios Jo. & Hugoldum ita istam finiens: "meos autem labores ad vos, Johannes Hugolde, mitto vobisque dedico. Debetur enim a me gratus animus honestissimæ familiæ Schleiniziorum & inprimis viro optimo & ornatissimo parenti vestro: qui & privatim de me bene meritus est & publice nunc de studiis optime meretur. Ab omni enim tempore, quo ludi hujus illustris administrationi & inspectioni præfuit, ejus benevolentia, opera, fidelitas, patrocinium nullo loco nobis defuit, quæ quia pietati & literis laudatissima beneficia præstat, a bonis & doctis recordatione celebri sunt commemoranda, quod quidem ego pro mea facultate nunquam facere desistam." Insuperque in Dedicat. Castigationum in Horatium ad Christophorum a Schleiniz, ita pergens: "Hunc librum, Christophore Schleinizii, duplici nomine ad Te mitto, primum quia te amo & observo, & industrium esse novi & posse judicare scio: deinde quia

„plurimum tibi debeo, nam pater tuus mei amantissimus & nostrorum studiorum fautor fuit, qui „dum viveret, propter virtutem & rectitudinem „laude erat dignissimus & jam in vitam meliorem „receptus, grata memoria bonorum merito est „prosequendus„ Est Epistola etiam ad manus mihi MSCta ad Hugoldum directa, in qua d. 22. Jan. an 1560. exarata adolescentem ipsi commendat cum missum in finem ut rudimenta Grammaticæ repeteret, & Ciceronis ei explicaret Epistolas, imo in alia etiam eod a. scripta Schleiniziorum Præceptorem Simonem Mirichium sic compellat: „Or„dinem studiorum quem observas cum adolescen„tibus ad me mitte, si quæ mutanda sunt mutabo. Jo. & Hugoldo salutem meo nomine nuncia & ca„ne illis dictum Christi: Vigilate & orate, quia „exemplum viderunt, quam momentanea sit ado„lescentis vita. *Ulricus Mordeisenius* Cancellarius D. Mauricii Saxoniæ Electoris & fratri hujus D. Augusto a Consiliis intimis, JCtus æque eminentissimus atque Orator facundus floruit, & cum Lamberto Distelmegero, qui eod. tempore in aula Brandenburgici Electoris simili facultate polluit, inter præcipuos magnorum Principum Consultores meruit numerari, de quo Dresdæ an. 1574. mortuo & sepulto Walthersdorfii, præclarum extat Itali Doctoris Mariani Socini testimonium apud Albinum in Chronico Misenensi f. 369. Hunc ceteris Fabricii Patronis Albinus addit f. 364. cui qua ratione suum in Originibus Saxonicis describendis laborem commendaverit, supra diximus, & sunt in Epistola ibi adducta de die 1. Calend. Junii 1557. preces ejus

ejus legendæ quibus ut suum Virgilium Electori Augusto offerat, Mordeisenium compellat, quem Virum nominat intelligentem Historiarum & qui se tueatur. *Christophorus Carolovicius* inter præstantissimos ætatis ejus Viros producendus, Ducibus Saxonicis Georgio & Henrico tum & Mauricio atque Augusto Electoribus, ac insuper Imperatoribus etiam Carolo V. Ferdinando I. Maximiliano II. & Rudolpho II. adfuit, promeruitque judicium Philippi Melanchthonis cum Pflugio ita eum comparantis: "Carolovicius mihi videtur non minus judicii afferre ad Ciceronis eloquentiam effingen-" dam quam Pflugius; quamvis illius oratio ali-" quantum est nervosior, hujus vero langvidior. vid." de eo, cujus vitam Ægidius Salius daturus erat, Albinus in Chronico Misenensi f. 368. Spangenberg in Theatro Nobilitatis Misn. P. II. f. 191. Peccenstein in Theatro Nobilit. Misn. P. I. f. 108. & Adamus in Vitis JCtor. f. 107. ss. Hic rubræ domus Dominus meo Fabricio, qui duos ipsius filios domi secum habuit, ex privata instituit industria, rerum non solum nostrarum sed externarum, imo totius antiquitatis unus omnium peritissimus vocatur in Epistola ad J. a Croca scripta, ad quem d. XIII. Cal. April. anno 1570. eum in modum pergit. "Quia me clientem" tuum perpetuum ornandum suscepisti, Tibi me" totum famamque & honorem trado atque com-" mendo & quicquid mihi in ea re contigerit Tuæ" virtuti, auctoritati, bonitati, dum vivam tribuam at-" que debebo, sub finem Origin. Saxonicar f. 888. Per hunc enim laureæ Poeticæ decus sibi comparare quærebat apud Imperatorem Maximilianum, quod

X 5 infra.

infra oſtendetur dilucidius, pro quo pias etiam preces fundit ita ad Jo. a Croca a. 1570. ſcribens: „Æterne filii DEI nate pro nobis Pontifex noſter & „frater humani generis, Te invoco, ut Patronum „noſtrum, de ſtudiis noſtris optime meritum, diu „conſerves incolumem, quem tua gratia ornaſti & „effeciſti utile membrum Eccleſiæ & Reipubl. Ita „hoc tempore ordiri libet &c. vid. Orig. Fabricii f. 886.„ *Georgius Sigismundus Seldius* Cancellarius Ducis primum Bavariæ, deinde Caroli V. fratrisque Ferdinandi I. & Maximiliani II. Imperatorum Pro-Cancellarius, conſiliorum ſapientia & agendi dexteritate omnium meruit gratiam, quin & literariis monumentis ad Juris ſcientiam & Genealogiam ſpectantibus, ſuum nomen ſacravit æternitati, de quo Adamus in Vitis JCtorum f. 65. Freherus in Theatro f. 850. Hunc & ipſum familiariter compellat & tanquam Patronum tamen veneratur etiam ita ſcribens d. 26. Martii an. 1562. Poetarum Chriſtianorum, quos editurus erat, libros ei commendando: Judici„um Tuum, quia ſingulare eſt, & in literis noſtris, „præter rerum majorum cognitionem, doctrina exi„mia, ideo leges libenter, leges cum admiratione, „non dico Prudentium, cui tribuis Romanam „eloquentiam aut certe illi propinquam, ſed multo „magis Pontii Paulini, quamvis exiguum carmen & „Alcinii Aviti, quod eſt prolixius. Deus faciat „quod optas otium & quietem conſequare teque „poſſis in portum tranquillum noſtrarum literarum „recipere.„ Poſſideo inſuper Epiſtolam a Seldio e Memmingiano ipſius rure ad Fabricium miſſam d. 9. Julii an. 1564. in qua gratias agit Viro doctiſſimo pro

promiſſo Poetarum Chriſtianorum volumine horum lectione in iſto ſuo otio identidem ſemet oble-ctaturus; & pollicetur huic ſuum ſtudium in conficiendis apud Lazium Viennæ, quæ deſiderabat, quin & Monachii ſe Principis Bibliothecam perluſtraturum, & ſi quid ibi e re Fabricii, de eo diligenter ſe facturum ipſum certiorem. Quid cogitaverit ſapientiſſimus Vir de Poetis illis Chriſtianis, ex ejus his verbis audiamus: "Miror autem, mi Fabrici, quo-" modo fiat, quod boni illi homines eo ſeculo vi-" ventes, quo jam barbaries quædam maxime in ora-" tione ſoluta ingruere cœperat, quemadmodum ex" illorum & ſcriptis colligere eſt, tamen in Carmine" antiquum illum ſermonis antiqui nitorem & faci-" litatem tam egregie retinere potuerint. Procul" dubio hoc Spiritus S. munus fuit, qui divinam" hanc Muſicen ori ipſorum larga vena inſtillavit.

XXXIX. Clarius virtutum Noſtri effulſit lumen, ſummorum Principum quin imo oculos animosque in ipſum convertit, non dedignantium gratiæ conferre plurimum in Virum ab aulæ remotum longius ſplendore & in ſcholæ verſantem umbra. Non parvas ſuæ voluntatis ſignificationes erga illum dederunt, Jo. Albertus Dux Megapolitanus & Georgius Anhaltinus Princeps. a)

Suæ

Suæ gentis historiam ab ipso condi voluit Saxonum Elector Augustus, Danorum quoque Rex Christianus Poematum Fabricii delectatus fuit lectione, & versiculis inde depromtis suos subinde vel erexit vel incitavit a. Ab ipso tandem celsissimo Imperatore MAXIMILIANO II. cum laurea Poetica desideraßet ornari nobilitatis insignia fuit consecutus. b)

d.) Fuit Jo. Albertus Dux Megapolitanus doctissimus Princeps & purioris Latini sermonis cultor, qui Ciceronis Epistolarum lectionis cupidissimus has nusquam non secum portabat & manibus terebat jugiter, quod ex R. Reineccio Burckardus docet de Fatis L. L. in Germania c. V. p. 415. 416. Huic noster Georgius militiæ sacræ libros an. 1557. his sacravit verbis: „Tibi autem Johannes Alberte, „Princeps illustris & eximie, hos Militiæ sacræ libel„los offero: primum quia Te veræ & sinceræ re„ligionis intelligentem ac fortem patronum & de„fensorem esse, multorum testimoniis cognosco, „deinde quia in optimorum studiorum rerumque „utilissimarum cognitione versatum esse scio & tan„ta quidem ingenii facultate & copia, tanto judi„cii acumine, ut intelligas præclare & sentias sa„pienter, & quæ in tanta dignitatis amplitudine „virtus admirabilis est, bene sentientes audias & admittas

"mittas clementisſime, vid. Poemat. P. II. p. 15. Teſtatur vero, quem modo dixi, Burckardus loco allegato, quod doctos viros foverit mirifice, & ſua ſuos reddiderit clementia Melanchthonem imprimis, Camerarium, G. Fabricium, Adamum Siberum ad quorum literas, quas ſubinde ad ipſum dederant, reſcribere non dubitarit. A Georgio Anhaltino Codicem Horatianum ſemet accepiſſe in Dedicatione fatetur quam Commentationibus Horatianis an. 1555. præpoſuit ita ibidem ſcribens : "Alterum ad me ante biennium miſit illuſtris atque ampliſſimus" Vir D. Georgius Anhaltinus & Aſcanienſis Prin" ceps, cujus obitu & Eccleſia Chriſti & Saxonum" Reſpubl. jacturam maximam fecit : qui liber mihi" loco Lydii lapidis aut Caryſtii fuit, quo ſi privatim" ipſe tantum ad oſtentationem uterer, verebar ne" Muſas iratas haberem, quarum etiam communi" ſermone dicuntur eſſe candidæ & apertæ januæ &" aditus ad ipſas liberales & facillimi." Quod ab Auguſto Septemviro Hiſtoricus conſtitutus ſit, teſtatur in rerum Germaniæ M. & Saxoniæ memorabilium Dedicatione ad Chriſtianum Guilielmum Adminiſtratorem Magdeburgicum directa & an. 1609. ſcripta, atque conferenda hic ſunt, quæ ſupra quando de Originum Saxonicarum libro expoſuimus hinc inde nos juvit excerpſiſſe. In Epiſtola ad Johannem a Croca an. 1570. miſſa & Originibus Saxonicis f. 885. ſubjecta ita ſcribit : "Romam" & libellos antiquitatum, Annotationes & Caſti-" gationes in Terentium an ſim recepturus ab Opori-" ni mortui carnificibus adhuc dubito, quamvis ad" ſenatum illuſtris Elector primo ſcripſerit;" quod eſt"

cle-

clementiæ D. Electoris in nostrum novum testimonium, apud quem quamvis tanquam minus obsequentem delatum fuisse supra docuerim, non est dubium tamen quin, ubi culpa vacare visus est, pristina quoque gratia apud optimum Principem cœperit valere. Quod de Christiano Daniæ Rege dixi, Jo. Flinneri, summi templi apud Argentoratenses Pastoris, probet Epistola Argentorato 1564. ad Jacobum missa Fabricium & nostri ultimæ Poe„matum collectioni præmissa p. 12. „Ita vero Flin„nerus: Hanc Schedam scribo ut ex dono tuo re„petam fratris tui doctissimi versus sancto regi „Daniæ Christiano tam charos:„

Sint unum, doceant unum, fateantur & unum,
Qui bene de Christi nomine nomen habent.
Illorum nullis virtus animosa periclis,
Cedat & heroa tristia mente ferat.

„Posteriores centies mihi accinere dignatus est, si „videbat me tristiorem. Priores objiciebat in „omnibus Ecclesiasticis, domesticis & aulicis nego„tiis, sæpe decies uno *die*: *Ey vvat maket gi?* Sint „unum, doceant unum, *vvat arme sacken sein doch „dat, dat vvi minsken nit sulke gute Versklen mocken „studiren ?* Hoc testor revera & supersunt plures „boni viri in aula hujus Regis qui mecum toties „audiverunt. Nam ex aula Electoris Saxoniæ mit„tebantur fratris tui scripta semper ad eum & La„tina carmina bona libentissime si de Christo erant, „legebat & intelligebat. Si tempus ferret plures indicarem.„ Sic & Nicol. Reusnerus in Dedicat. Poemat. P. II. Jenæ an. 1592. emissæ ad Christianum IV. Daniæ R.: Avum certe Tuum Christianum III. Cimbrorum

brorum regem ſanctisſimum Poetarum Chriſtianorum noſtri temporis Stigelii & Fabricii carmina non ſolum diligenter lectitaſſe ſed etiam edidiciſſe, eaque ſubinde in aula accinuiſſe familiaribus ſuis compertum eſt. b.) Deſideraverat Poeticæ laureæ decus Georgius noſter quod Epiſtola ad Chriſtoph. Carolovicium rubræ domus dominum in aula commorantem Imperatoria d. 1. Febr. an. 1570. ſcripta nos doceat: "Ab amplitudine T. Nobilisſime Vir, quod æſtate proxima petii, cupiditate, ut puto," non inhoneſta, id nunc iterum ſubmiſſe peto, ut" me gratia, favore, auctoritate juves in conſequen-" da laurea. Idem ſignificavi Patronis meis Magni-" fico D. Thomæ Grisbeccio & D. Georgio Craco-" vio, ſed in tuo Patrocinio mihi dignitas præcipua" eſt. Id autem fieri cupio non tam mea cauſa," quam filiorum, quibus exiſtimo relinquendum ſi" non doctrinæ, ſaltem diligentiæ exemplum & teſti-" monium honeſtatis ad imitationem, vid. Origin." f. 858. & conferri hic debet, quod eodem tempore ad Jo. a Croca in familia Carolovicia agentem ſcripſit: "Ad virum amplisſimum, communem" Patronum, ſcripſi de cupiditate quadam mea, ſed" interrogare auſus non fui ad quem potisſimum in" aulam ſcriberem Imp. aut ſi id facere neceſſe non" eſſet. Te igitur oro, ut id meo nomine facias" cum obſervantia & ſimul e vultu & ſermone Viri" ſapientisſimi cognoſcas, num reprehenſionem me-" rear. Nam quicquid facio, alieno fit impulſu &" hominum non malorum. Annuebatur modeſte ſemet approbantis deſideriis idque, ſummis aulæ Imperator. proceribus connitentibus, cum Carolovicio

lovicio conficiebatur, ut non laurea modo quam dixi decerneretur nostro, sed Nobilibus etiam viris idem adjungeretur, tot meritis hactenus in rem literariam & monumentis æternum duraturis nobilitatus, & supra alios literarum cultores longissime evectus. Scribit proinde ad Jo. a Croca festo Palmarum an. 1570. „Quanquam ego præter lauream „nihil expetivi ultra sortem meam, tamen agnosco „benevolentiam & admitto judicium virorum „optimorum & prudentissimorum. Meam igitur „famam & honorem judiciis ipsorum & fidei mihi „perspectæ totam commendo vid. Origin. f. 887. & ad ipsum Carolovicium 13. Calend. April. an. 1570. „Quibus ego singulis me non esse judico dignum „& contentus essem honore illo primo de quo „etiam cum M. T. coram collocutus sum, sed cum „amplissimo judicio Tuo nihil sit aut esse possit „honorificentius, non audeo, neque debeo id leve „aut repudiandum putare. d. l. f. 888. Ceterum præter hæc eximii ejus honoris testes adduco Albinum in Chronico f. 363. Spangenbergium in cujus speculo Nobilitatis decimo septimo Libri undecimi, quod de eruditis nobilibus agit, f. 197. b. seriem Nobilium Virorum claudit. Ceterum ipsum diploma Spiræ datum d. VII. Decembr. an. 1570. tale est: Maximilianus II. divina favente clementia electus „Romanorum Imperator semper Augustus ac Germaniæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ &c. „Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ &c. Marchio Moraviæ &c. Dux Lucemburgiæ, ac superioris & inferioris Silesiæ, Wirtembergæ & Teccæ, Princeps

Sveviæ,

Sveviæ, Comes Hapsburgi, Tirolis, Kyburgi & Go-"
ritiæ, Landgravius Alsatiæ, Marchio Sacri Romani"
Imperii Burgraviæ, ac superioris & inferioris Lusa-"
tiæ, Dominus Marchiæ Sclavoniæ, portus Naonis",
& Salinarum &c. Honesto & erudito nostro, &"
Sacri Imperii fideli dilecto Georgio Fabricio"
Chemnicensi, Poëtæ Laureato, gratiam nostram"
Cæsaream & omne bonum. Quemadmodum ve-"
teres animi præstantiam atque virtutem ornatis-"
simis semper præmiis exornare solebant, ut qui"
in bello murum primus subiisset, & in hostium op-"
pidum per vim ascendisset, murati: qui civem in"
prælio servasset, civica: qui primus in hostium,,
navem armatus transiliisset, navali, & qui obsidio"
ne suos liberasset, obsidionali seu graminea coro-"
na donaretur: ita res digna etiam visa semper fuit"
ut eruditis viris suus quoque locus honosque tri-"
bueretur: siquidem hi non minus domi, quam"
illi foris Reipubl. usui, commodo atque ornamento"
essent, imprimis vero Poetæ fronde lauri ornaren-"
tur, propterea quod optimorum virorum res præ-"
clare gestas ab interitu & oblivione hominum"
vindicare studerent. Hunc laudabilem & priscum"
morem nos antecedentium Imperatorum exemplo"
observantes, cum nobis humillime expositum sit,"
te Reip. multis jam annis egregiam navasse ope-"
ram & scripta antiquorum Poetarum tam Christia-"
norum, quam Ethnicorum emendando & enu-"
cleando eas res in utroque scribendi genere in"
literas retulisse, denique semper studuisse industria"
& diligentia tua omnibus prodesse, nocere nemini,"
ut doctrina virtusque tua liberali præmio cohone-"

„ftaretur & alii ad ejusmodi literarum ftudia invi-
„tarentur, dignum judicavimus, te ornamento eru-
„ditioni tuæ debito clementer condecorare.
„Itaque motu proprio, & ex certa noftra fcientia
„animoque deliberato & Imperiali autoritate no-
„ftra te prænominatum Georgium Fabricium, do-
„ctrina & fcientia tua id exigente, per laureæ im-
„pofitionem & annuli traditionem, Poetam laurea-
„tum fecimus, creavimus & infignivimus ac teno-
„re præfentium facimus, creamus & poeticæ laureæ
„ferto, titulis ac decore infignimus volentes, & ea-
„dem noftra Imperiali autoritate decernentes, quod
„tu præfate Georgi Fabrici, ubique locorum ac terra-
„rum pro vero Poeta laureato reputari & teneri, &
„deinceps quibuslibet honoribus, privilegiis, liber-
„tatibus gratiis & prærogativis gaudere & potiri
„poffis, valeas & debeas, quibus ceteri Poetæ lau-
„reati ubivis locorum & Gymnafiorum promoti
„gaudent, fruuntur & utuntur, quomodolibet
„confvetudine vel de jure contradictione & impe-
„dimento ceffantibus quibuscunque. Præterea ut
„gratiæ noftræ in te profectæ & pofteri tui tecum
„participes reddantur, motu, fcientia, animo & au-
„toritate prædictis ac fano accedente confilio, te
„præfatum Georgium Fabricium filiosque tuos u-
„triusque fexus tam natos quam nafcituros legiti-
„mos in infinitum noftros & Imperii facri veros
„nobiles fecimus, conftituimus & creavimus ac no-
„bilitatis nomine erigimus, attollimus & infigni-
„mus: vosque juxta conditionis humanæ qualita-
„tem veros nobiles & tanquam de nobili genere &
„ftemmate procreatos dicimus & pronunciamus,

ac

ac ab universis & singulis cujuscunque conditionis," ordinis aut dignitatis fuerint, pro veris nobilibus" dici, scribi & nominari volumus & reputari, decer-" nentes & hoc nostro Imperiali statuentes edicto, ut" ex nunc imposterum prænominate Georgi Fabrici" tuique filii, hæredes & descendentes supra dicti o-mnibus & singulis privilegiis, gratiis, juribus præe-" minentiis, antelationibus & libertatibus uti, frui" & gaudere possit & valeas ac illi possint ac vales-" ant, quibus alii nobiles a quatuor avis paternis &" maternis geniti & procreati utuntur, fruuntur &" gaudent, quomodolibet consvetudine vel de jure." Quo vero status hujus nobilitatis vestræ magis" magisque elucescat, tibi præfato Georgio Fabricio" ac filiis tuis legitimis eorumque descendentibus u-" triusque sexus hæc infra scripta armorum insignia" de novo dedimus, concessimus & elargiti sumus," damusque concedimus & elargimur harum lite-" rarum vigore, videlicet: Scutum Candidum sive" Argenteum margine superiore & inferiore inaurata" ornatum, cujus imam partem, accensa flamma &" per aërem diffusa, circumdat e medio flammæ" PHOENIX avis tota rubea sinistrorsum con-" versa, diductis pedibus, expansis per totam clypei" aream alis, crista erecta & rutila sese diffundat, ro-" stroque obunco & aperto lauream frondem foliis" virescentem gestit. Clypeo incumbat galea aperta," serto laureo redimita, phaleris seu laciniis candidi" sive argentei & rubri colorum ab utroque latere" mixtim circumfusis, e cujus vertice pectore tenus" emineat alia PHOENIX item rubra similiter" alas diducens, ramumque laureum foliis rur-"

„sum effusis conspicuum rostro tenens ac per omnia
„similis illi, quæ in clypeo descripta habetur: Quem-
„admodum hæc omnia in medio hujus diploma-
„tis clarius depicta sunt, Volentes & decernentes
„quod tu, præfate Georgi Fabrici, nec non filii, hæ-
„redes & descendentes tui legitimi nati ac nascituri
„in infinitum, hujusmodi nobilitatis armorumque
„insignia perpetuis deinceps temporibus domi mi-
„litiæque & ubique locorum & terrarum in omni-
„bus & singulis honestis decentibusque actibus, & ex-
„peditionibus, tam serio quam joco, in torneamen-
„tis hastiludis, bellis, duellis, singulari certamine
„& quibuscunque pugnis in scutis, vexillis, tentoriis
„annulis, sigillis, monumentis, sepulchris, ædificiis,
„supellectilibus, tam in rebus spiritualibus, quam
„temporalibus & mixtis, in locis omnibus pro rei ne-
„cessitate voluntatisque vestræ arbitrio habere, ge-
„stare & deferre, ac iisdem quocunque modo uti
„possitis & valeatis: aptique sitis & idonei ad ine-
„undas & recipiendas omnes prærogativas, gratias,
„libertates, exemptiones, feuda, privilegia, vacatio-
„nes a muneribus & oneribus quibuscunque reali-
„bus, personalibus sive mixtis, atque ad utendum,
„fruendum, potiendumque omnibus immunitati-
„bus, quibus ceteri nobiles armigeri ac feudorum
„capaces, uti, frui, potiri & gaudere possint & ad
„quæcunque vel lege vel consvetudine admittun-
„tur, sublatis & postpositis omnibus, quæ huic nostræ
„gratiæ impedimentum allatura videntur, quibus
„hac in parte scienter derogamus & sufficienter esse
„volumus. Nulli ergo omnino hominum, cujus-
„cunque status, gradus, ordinis, conditionis & digni-
tatis

tatis extiterit, liceat hanc nostræ Poetæ laureati" erogationis,nobilitatis,armorum concessionis,gra-" tiæ decreti & voluntatis paginam infringere aut" violare. Quisquis vero id temerario auso atten-" tare præsumierit, nostram & Sacri Imperii indigna-" tionem gravissimam ac mulctam quinquaginta" marcharum auri puri fisco seu ærario nostro Im-" periali & parti læsæ ex æquo, omni spe veniæ sub-" lata, solvendam, ipso facto sese noverit incurrisse" harum testimonio literarum manu nostra subscri-" ptarum & sigilli nostri Cæsarei appensione muni-" tarum. Datum in civitate nostra Imperiali Spira" die septima mensis Decembris anno Domini mil-" lesimo quingentesimo septuagesimo, Regnorum" nostrorum, Romani nono, Hungarici octavo," Bohemici vero vigesimo secundo." Legitur sub-jecta hujus particula Commentario beati Viri in Genesin minore editione, cujus interpretationem metricam Michael Hempelius nostri adjunxit di-scipulus. Hic erratum leviculum b.) Felleri, Præ-ceptoris olim mei humanissimi, & ob fidem eximi-am nunquam non extollendi, annotavi qui Fabri-cium a Jo. Majore in Poemate, quod Synodus avium inscribitur, Phœnicem propterea putat ap-pellari, quod novo axiomate ornatus a Maximili-ano Imperatore Phœnicem sumserit sibi insignia vid. Nobiliss. Viri Burckard. Gotth. Struvii Acta li-teraria fascicul. IV. in quo illud Majoris Poema cum Commentario Felleriano extat integrum p.63. minus recte vero, quoniam Synodus avium jam an. 1557. exierat; at vero noster a. demum 1570. Nobi-lium referebatur in numerum. Deinde ipse cau-

sam exponit Joanni a Croca, quare Phœnicem sibi elegerit annuli imaginem, ita in Epistola Festo Palmarum a. 1570, data scribens: „Phœnicem qui est „imago mortis & reditus in vitam celebris loco „in signis elegi ante annos aliquot, cum sub ejus „imagine legissem Ravennæ hoc distichon pulcher„rimum;

Securus moritur qui scit se morte renasci,
Mors ea nec dici sed nova vita potest.

In calce Origin. L. VII. f. 137. estque in manibus meis testimonium etiam Jo. Andreæ Pirnensi perscriptum X. Cal. Febr. an. 1569. in quo sigillum nostri Phœnice conspicuum appositis supra literis G. F. comparet.

XL. Ut suis egregiis dotibus plurimorum sibi amorem conciliaverat Noster certatim amantium Ipsum tenentiumque in medullis: sic in doctissimorum Virorum libris magnifice laudatur passim ac verbis ornatur amplissimis. Præstantissimum hos inter laudum ejus præconem Hieronymum VVellerum ante alios hic fas sit produci, qui vitæ ipsius & consuetudinis imaginem artifici calamo expressit accurate, hoc majori dignam ubique fide atque approbatione, quo magis pietas venerandi Theologi

animus-

animusque ingenuus ab omni adulationis cujusdam ſuſpicione eundem liberat. a.) *Leguntur vero & aliorum breviora elogia non pauca in quibus vel pulchri honoris tituli Georgio tribuuntur* b) *vel virtutes ejus ingeniique præſtantia celebrantur* c.) *vel ob ſtili miram concinnitatem carminumque dulcedinem ſingularem* d.) *ac ſtudium præterea in excutiendis antiquitatibus feliciter poſitum, imo ob præclaram res geſtas ſcribendi facultatem dignus prædicatur vir optimus grata omnis ætatis hominum celebratione.* e.)

a) Judicium Welleri de Rectore noſtro extat Opp. ipſius, quæ Lipſiæ an. 1702. exierunt, T. I. Latin. Section. III. f. 173. 174. itidemque in fronte Commentarior. noſtri in Geneſin edit. min. iterumque ſub finem Orat. Portæ in laudem Andr. Fabricii. Hoc ita vero ſe habet: Conſtat Fabricium unum" ex illorum numero fuiſſe, qui ſerio pro Eccleſiæ" preces fuderunt atque plurimos Chriſto lucrifacere" conantur, quam quidem ad rem multiplici eruditione & præclaris a DEO donis ornatus fuit." Excellens ipſius erat ingenium, inſignis pietas, ſingularis modeſtia, σωφροσύνη, judicii rectitudo, ſobrietas, diligentia eximia, flagrantiſſimum ſtudium"

„evolvendi eruditiſſima ſcripta ſummorum Viro-
„rum Oratorum, Poetarum, Hiſtoricorum, quin
„etiam Theologorum, Lutheri, ſtudioſe legit, ea-
„que magni fecit. Itaque omnes, qui illum imitari
„ſtudebant ejusdemque veſtigiis inſiſtebant, aman-
„ter complectebatur, & cum illis amicitiam con-
„traxit. Nec tantum in rebus Grammaticis & Phi-
„loſophicis, ſed etiam in rebus Theologicis præcla-
„rum habebat judicium. In dandis conſiliis & ju-
„dicando minime erat præceps, norat animum in
„poteſtate habere, alienus ab omni hypocriſi, petu-
„lantia & monſtroſis opinionibus & dogmatibus
„paradoxis, abhorrebat a fanaticis furoribus, deplo-
„rabat Theologorum diſtractionem: egregiam
„experientiam peregrinationibus ſibi comparave-
„rat, diligentiſſimus antiquitatis ſervator erat: ma-
„gna etiam in ipſo fuit ſedulitas vocationis, ſemper-
„que ſtudium habuit, ut intra metas vocationis ſe-
„ſe contineret, noluit ſeſe admiſcere Theologorum
„certaminibus, ut plerique ludi Rectores facere
„ſolent. Sicut mores ipſius modeſti & placidi fue-
„runt: ita & dictio ejus & in carmine & ſoluta
„oratione placida, ſvavis ſine affectatione fuit. Ex-
„celluit igitur in Attico dicendi genere & lectorem
„tenuit erudita brevitate, quo quidem genere di-
„ctionis ego mirifice delector. Illud etiam laude
„dignum fuit in Fabricio noſtro quod feliciſſimam
„carminis ſui venam potiſſimum ad illuſtrandam
„DEI gloriam contulerit, Ipſe enim hiſtoriam de
„nativitate & reſurrectione Chriſti eruditiſſimo car-
„mine complexus eſt. Fuit autem mihi arctiſſima
„cum ipſo amicitia, nec illam tempora unquam

muta-

mutarunt. Ille me ut patrem, ego vicissim illum" ut filium semper dilexi. Hujus rei testes sunt utri-" usque literæ, quas alter ad alterum dedit. Ad ne-" minem amicorum meorum prolixiores, uberiores &" suaviores dedi literas. Ipse enim mea sæpe solide" solus gavisus est gaudia. Neuter alteri nec con-" gratulando in rebus secundis nec condolendo &" consolando in adversis unquam defuit. Merito" igitur mortem optimi amici graviter fero." Huic Michaelis Neandri istud subjiciam statim brevius aliquanto, sed ejusdem tamen fere tenoris, quod in Chronico ejus sive Synopsi historiarum P.II. ita legitur: "G. Fabricius vir Clarissimus, Professor at-" que Doctor celeberrimus veræ pietatis & utrius" que sapientiæ & eloquentiæ Græcæ atque Latinæ," quam maximis laboribus longo tempore propaga-" vit & docuit docendo & scribendo multis erudi-" tissimis libris editis in publicum, Poeta lau-" datissimus & historicus accuratissimus, de quo te-" stantur libri ejus decem sacræ historiæ & testabun-" tur porro paulo post Origines Saxonicæ, quas ma-" nu scriptas discedens edendas reliquit, ac illa de" causa per Europam famigeratissimus scholisque &" Academiis omnibus notissimus b.) Quod honoris" titulos attinet, Michaeli Neandro in Orbis terræ" partium succincta explicatione K. I. dicitur θεῶν θρέμμα, σέβας μέγα ἐσσομένοισι, θεῷ ἄξια μελψάμενος, ἵστατε μύσαις φθεγξαμένη κεφαλή, & in Dedicatione Coluthi Operis aurei p. m. 26. κάλλιςος καὶ σεμνότατος τῶν μυσῶν θεράπων, & paulo post κόσμημα καὶ

 κλέος

κλέος τῆς μισνίας πολὺ μέγιστον, consonaque huic elogio prædicatione „Rectori Academiæ „Vitebergensis funus Thomæ Richelii Fribergensis „an.1562. indicanti,(vid.scriptorum Vitebergæ publ. „propositorum T.V.E.7.) Rittershusio deinde & „Kirchmanno, universæ Germaniæ lumen & orna„mentum, illi Lection. Sacr. VIII,12. huic de Roma„norum funeribus III.15. Albinus in Chronico Mi„sen. f.363. esse eam hominum opinionem scribit, „Nostrum cum G. Agricola doctissimum omnium Misenensium sua ætate extitisse, „& Taubmannus in Dissert.de Latina lingua p.71." Principalis scholæ ad „Albim non Rectorem modo sed boni Rectoris specimen nuncupat." A Michaele Schultesio Scholæ Vicelebianæ Rectore in Dedicat. Rudimentorum, quæ supra nominavi, Hercules quidam salutatur eruditorum, cujus integra apponam verba. „In „Palæstra magna cum laude nec sine aliorum fru„ctu sudavit hactenus Clariss. Vir Georgius Fabri„cius, quem admirari licet multis, imitari contingit „paucis, propter singularem eruditionem & indu„striam pene infinitam, quam quia demittit ad stu„dia illa humilia & plerisque odiosa, reponit in „Reipubl. literaria memoriam nominis sui sempiter„nam. Tantos autem labores in umbra scholasti„ca nemo unquam suscipiet, nemo perferet, nemo „etiam conficiet præter Fabricium Herculem Eru„ditorum. Imo & Grævius celebratissimus Vir in Prolegom. ad T.III. Antiquitatum politissimum „suæ memoriæ hominem eundem vocat. c.) Ingenium Fabricii Jo. Sturmius & Caspar Barthius extollunt ille in Epistola ad Albert. Eblebium ita scri-

ſcribens: „Georgii Fabricii ingenium cujusmodi ſit, & quæ verſibus conſcripſit & quæ oratione ſo-" luta tradidit clare oſtendunt, magnum acumen," ſumma induſtria excellens facultas, vid. Elogia Poë-" mat. Noſtri ultimæ edit. præmiſſa p. 11. Hic Virum judicii optimi & Eruditionis egregiæ in Animadverſ. ad Rutilii I. v. 327. & Adverſarior. I. 10. ſupra famam fortunamque ſuam laudabilem & II. 22. doctiſſimum mireque ſagacem ſcriptorem, nec non XLIV. 26. Virum excellenti ingenio & judicii rectisſimi nominat, quem L. IV. c. 12. melius de humanitatis literis meritum putat, quam quispiam facile cenſeat, quibus Tanalquil Faber conſentit politisſimi ingenii Virum nuncupans Epiſtolar. II. 52. quorum Elogiorum nonnulla in Thomæ Pope-Blount Cenſura celebriorum Auctorum f. 514. legas. Virtutes ejusdem ita cecinit Martinus Henricus Profeſſor Vitebergenſis in Epitaphio ipſi concinnato, quod ſub finem Commentarii in Geneſin XX. 4. legitur:

Ingenium, pietas, animi conſtantia, candor,
Cumque Deo vero juncta timore fides,
Spes promiſſa petens humilisque modeſtia mentis,
Cor celebrans ſummi munera magna DEI.
Relligionis amor veræ, doctrina fidelis,
Et diſciplinæ cura ſevera bonæ.
Juſtitia & gravitas, & paucis ſancta cupido,
In ſociamque thori & pignora fidus amor.
Ac conſtans bonitas, alios ſtudiumque juvandi,
Inque ſibi ſtabilis pectora juncta fides,
Hæc cum Fabricio pariter bona tanta Georgo
Quam ſunt exiguo contumulata ſolo?

Sic

Sic & M. Toxites in versibus Syntaxi Græcæ Fabricii præmissis istud & perhibet testimonium:

Qui virtutibus, eruditione,
Vitæque integritate moribusque
Et candore animi fideque laudem
Jam pridem fuit assecutus omnem.

Imo & Sturmius in Epistola ad Treptam magnum vocat virtute & doctrina & in supra d. ad Andr. „Elebium: his accedit virtus atque religio usque a- „deo hæc magna, ut nos qui vivimus, eum amemus, „posteritas vero sit admiratura. d.) Stilum ejus suo calculo probat Albinus & Latini sermonis callentissimum, bonumque Ciceronianum extitisse testatur in Chronico f. 363 de cujus dicendi facultate, qua magnam sibi famam comparaverat, Caselius etiam testatus est in funebri Orat. Andr. Mylio scripta, citante Burckardo de fatis L. L in Germania p. 376. Ut vero in versibus pangendis palmam præ aliis: ita testimonia clarissimorum quoque de ea Nostri laude Virorum audiamus: Melanchthon ita scribit ad Comites Lippienses: „DEO gratias ago, „quod Germaniæ dedit egregios Poetas aliquot, „quos & erudita antiquitas probasset: Eobanum, „Sabinum, Stigelium, Micyllum G. Fabricium, A- „damum Siberum & alios. Horum scripta inter „vetera poemata legere juniores etiam utile est, ut „considerent exempla, quæ ostendunt, quomodo „veri DEI laudes in Ecclesia carminibus celebrare „possint, in Elogiis præmissis Poemat. p. 11. Ibidem „Sturmius ad Georgium Treptam scribit: Versus „facit puros, apertos, festivos & hujusmodi, ut „etiamsi laurea non donaretur, tamen vere suapte natura

natura & Induſtria laudatus ſit laureatusque Poeta. Altius aſſurgit in ipſo commendando David Chytræus Epiſtolar. f. 426. in Poematis tuis non Muſa tantùm & Gratiæ tenellos digitos ſuos fragranti" roſarum ſucco delibutos abluerunt, ſed DEUS ſcri-" bentis pectus complens carmina DEO digna acu-" tis exquiſitisque & religioſa pietate plenis ſenten-" tiis, lectiſſimis verbis & concinnis ac elegantisſimis" numeris elaborata & polita fundit ;" ibidemque argutum illud & graviſſimum Nazianzeni encomi-" um, Georgio magis quam huic Gregorio, putat convenire, quod ita ſonat :

φαβρίκιος μȣ́σας πολλῶ πλέον ἤπερ ὅμηρος,
ἀθανάτοιο θεȣ̃ δεῖξεν ὑπηρετίδας
ἢ μᾶλλον, τόγε πᾶν μȣσῶν ὑπόλεξεν ὅμηρος
Φαβρικίῳ δ᾽ ἐπνεῖ πνεῦμ᾽ ἄρα θειότερον.

Et in Epiſtola ad J. Jagemannum, Cancellarium Brunſvicenſem p. 802. vatem vero DEO & Muſis carisſimum iterumque in Epiſtola ad Adamum Theod. Siberum, ipſum & Adamum Siberum, Pindaros Chriſtianos nuncupat, vid. Siberi Διαλέξεων Academic. Volum. I. p. 296. Nicolaus Reuſnerus Poematum P. III. p. 176. ejus venuſtatem in carmine pangendo his celebrat verſibus qui Ipſius imagini, Originibus Saxonicis appoſitæ, ſubſcripti leguntur maximam partem :

Seu Lyricus, ſeu vis Epicus magis eſſe poeta,
Flaccus es, aut genio major & arte Maro.
Seu molles cantas elegos, potes eſſe Tibullus,
Aut Naſo Fabrici Callimachusque novus.

Sive

Sive facis potius felix epigrammata docta,
Bilbilico Vati par simul esse potes.
Quid? quod eo melior censendus es hisce Poetis
Quo tua quæ scribis sunt meliora bonis.
Namque tuo regnat virtus in carmine solum
Ac morum probitas relligioque DEI.
Aut superum laudes canis heroumque piorum,
Moribus aut formas cor juvenile probis.
Cetera sint quocunque licet fucata colore
Censeri non vis carmina FABRICII.

Sic & Dresserus in Orat. de G. Fabricio p. 764. & cum eo Adamus in Vita Fabricii f. 119. In Carmine „tanta est numerorum concinnitas, tantus verbo„rum delectus tantaque rerum sanctimonia atque „castitas, ut non adæquasse solum in hoc genere „multos ex antiquissimis sed in aliquibus etiam „superasse videatur. Etenim in verbis eam curam „adhibuit, ut ab iis, quæ ethnicam idolomaniam „redolent nostramque religiosam pietatem lædunt, „data opera abstinuerit. Martinus Crusius in Epithalamio p. 99. dictæ sæpius nuptialium carminum collectionis ἁγνὸν ποιητὴν dicit--ὅς τέρπει ὀρανὸν ὠδαῖς. Paulo Ebero Poeta excellens & omnis antiquitatis peritissimus, in Calendar. p. 130. Cœlio vero Secundo Curioni L. II. de schola: hymnis ejus „& odis ad Deum omnipotentem nihil divinius, ni„hil in eo genere perfectius est, qui locus in Elogiis sæpius dictis comparet, ubi Christoph. etiam Schellenbergii citatur testimonium hoc:

Fabrici, varie resonat lyra plectra Poetis,
Singula sunt aliis, omnia Fabricio.

conf.

conf. ejusdem Carmen Annalibus Misnicis præmissum a a a. 6. Bersmannus suffragatur huic his verbis:

Fabricii faciunt ac proxima palma Siberi,
Certet ut Ausonio Misnidos ora solo.

In carmine nuptiali Schellenbergio scripto Poem. P. I. p. 24. Michael vero Abel in Præfat. carminum suorum, quæ Francof. an. 1599. vulgata sunt, Fabri„cius, inquit, Vir si quisquam alius castæ & ob id „irreprehensibilis Poeticæ alumnus, conf. Olaus Borrichius qui de Poetis Latinis dissert. IV. §. 156. ejus versus hexametros exquisitos dicit & elegis non parum gloriæ consecutum addit tandemque ejus opera immortalitati sacrata nominat. Adjungam his prolixius quantumvis Jo. Boceri encomium legendum in ejus Freibergo, an. 1577. Lipsiæ edito carmine H. 2.

Hic ego Fabricium quem non aut Thracius Orpheus
Vinceret aut Thamyras, docto cum pectine Musas
Pulsat & Aonium fundit per secula carmen,
Qui Fribergiacam produxit in arva juventum
Aonidum, primusque levi certare Thalia,
Jussit & argutas versus ediscere Nymphas,
Magna metalliferi penes est quas gloria fontis.
Huic ego Pierii præstans qui gloria fontis,
Et nova Castalidum qui surgit fama sororum,
Non etiam tanta ferrem præconia laudis!
Quem Phœbus lauro, Pallas decoravit oliva,
Cujus fama volat Latias memoranda per urbes,
Cujus fama volat qua noscitur Albis & Ister,
Castalios latices quique Hippocrenidas undas
Ausoniis rediens non solum duxit ab oris:
Sed quoque servavit quæcunque annosa vetustas

Ingen-

Ingenti studio magna inquisivit & arte.
Hinc illi æterna modo stant præconia famæ.
Hunc vos aëriæ quæ sursum surgitis Alpes,
Illum Ticinus tumidusque Alpheus in undis,
Hunc Arethusa fuit toties mirata canentem,
Quem nunc Teutonicis senior miratur in oris
Albis & exili vix cognita flumine Misna.

Lotichio Poematum p. 138. argutæ fidicen lyræ fertur ita ipsum compellanti Carmin. L. II. p. 179.

Mitis & Aonidum studiis exculte Georgi.
Carmine cui dulci Musa placere dedit.

Thuanus Historiar. L. 50. p. m. 985. ut rem literariam non mediocriter & scriptis & viva voce juvisse memorat Fabricium; ita Poetica facultate, quam rebus sacris fere impendit, magnam laudem inter suos adeptum addit. Audiamus tandem Bailletum quoque in libro Jugemens de Sçavans T. IV. P. III. p. 311. hoc pronunciantem: on remarque dans „toutes ses Poesies beaucoup de pureté & de netteté. c.) Super hæc quæ magnam de Poetica facultate ipsius opinionem summorum Virorum fuisse arguunt, Schraderus etiam antiquitatum indagatorem solertissimum in dissertat. de S. Laurentio & ejus monasterio prope Scheningam, Henric. vero Meibomius Opusc. Histor. p. 440. Historicum probatissimum dicunt, quæ loca in Magiri Eponymologico Critico p. 336. 337. adducuntur. Nolo plura congerere elogia qualia hinc inde adhuc decerpendi non deesset occasio: illud adjungam modo, quod Augustus Buchnerus Poëta propioris nobis ævi & Orator eminentissimus non parum lætetur de judicio Matthiæ Hoei, qui ipsum aliquando cum Fabricio

Fabricio comparaverat. Ita enim ſcribit Epiſtolar. P. III. p. 773. "Biennium eſt & quod excurrit cum " forte in menſa, cujus honore me tum cum aliis" quibusdam eras dignatus, mentione meorum ſtu-" diorum tam honorifica facta, ut non tralatitium" pudorem incuteres, ultro præferres, daturum te " operam ut ſpeciali me gratia Elector Sereniſſimus" afficeret, cum ſimul de eruditiſſimo ſene Geor-" gio Fabricio & quid ipſius meritis datum eſſet, ex-" plicares. Ego vero etſi libenter fatear me & in-" genii & eruditionis copia longe inferiorem Viro" illo Clariſſimo, quemque Itali juxta ac Galli admi-" rati ſunt, eſſe; nihilominus tamen adhuc mirifice" delector illo judicio tuo, qui me cum eo potiſſi-" mum componendum putaris, quo cum commu-" nem non modo patriam habeam: ſed cujus ſtu-" diorum curſum quoque æmulatus quodammodo" ſecutusque ſemper ſim, (quanquam longo ſemper" intervallo ejus legens veſtigia) tuæque in me affe-" ctionis ac benevolentiæ pignus inde ejusmodi ce-" pi, ut nullum certius ac luculentius a quoquam" aliud dari poſſe exiſtimem."

XLI. Magnis oneribus ſuſceptarum rerum preſſum novimus GEORGIUM, confectumque inde laboribus aſſiduis citius jam diſcimus quam optarent ejus ætatis tum boni Viri tum traditi ipſius fidei diſcipuli. Enimvero familiarem his, quibus cum Muſis commercium in-

tercedit, morbum apoplexiam nactus est, sensitque vim ejus gravitatemque & tentationes plurimas aliquanto antequam mors demum beata sequeretur. a) *Congruit illa in III. Idus Julii anni millesimi quingentesimi septuagesimi primi, suum provinciali scholæ unicum decus, suum viduæ liberisque mœstissimis præsidium, suum optimæ disciplinæ alumnis Patrem, suas tot viris celeberrimis rapuit delicias; ipsum vero, cum messis passim fieret in agris, tanquam melioris notæ manipulum in borreum istud intulit, in quo omnes olim condi peroptamus. Fuit pia isthæc & vitæ sancte per omnia integreque transactæ consona, DEO se dantis totum scilicet ac permittentis, plenaque fiducia mente & merito Servatoris CHRISTI nitente magnopere animo ejus excipientis impetus* b.) *Luxerunt eam boni quique & ad complorandum damnum quod e casu hoc accipiebant, magna coivere copia, quin*

quin & calamo professi sunt eruditi Viri, quantum affictarentur e præmaturo ejus obitu, quam carum habuerint & quanta literariæ reipublicæ e jactura isthac nasceretur calamitas. c) *Vidua deinde orphanique lacrimis & justo comploratu mortuum sunt prosecuti, neque ossa ejus amplo funere elata, & in Afrano apud nos sepulta templo, monumento, quod hodienum integrum spectamus adhuc, cessarunt decorare.* d.)

a.) Michael Boemus in historia de somniis L. II. p. 184. miræ cujusdam speciei per somnum oblatæ nostro menimit & eam afflictæ ejus valetudinis fuisse arbitratur præsagium: verba hæc sunt. G." Fabricius, ex quo tempore primum apolexia con-" flictari cœpit, sæpe in somnio nunc hanc nunc il-" lam molem in caput suum incidere sensit; Et" Venetiis turri insistere ad Marcum, quæ una cum" ipso in mare subita ruina deferretur. Hæc apo-" plexiæ fuerunt præsagia eventu teste." Hæc vero sub initium cumprimis fatalis anni gravis ei accidit, nuncianti hoc XIII. Martij anni 1571. Jo. a Croca in familia Caroloviciana degenti his verbis: Scri-" psissem ad ipsum D. Carolovicium, sed morbus" meus, qui auctior valde factus est, me impedit ut" etiam manu aliena uti sim coactus. Præcedente" etiam septimana spem de vita abjeceram, sed me"

 con-

„consolatus est DEUS & animum addidit, & vires „etiam auxit, & si desierint insomnia restitutus videbor; in calce Origin. Saxonic. f. 888. Sic & decimo Kalendas Maji an. 1511. ad Reinerum Reineccium scribit: „Tui Reges Seleucidæ, item Argivi & „Mycenæi importuno tempore ad me venerunt, „qui diu ægrotavi & viribus valde sum exhaustus. „Perlegi tamen ut meum institutum servarem & „Te iis admonui brevissime, quæ statim in mentem inciderunt - - Plura Tibi scribit Collega „meus, & ut spero me excusabit. vid. librum Epistol. Histor. ad Rein. Reineccium de edition. Operis ejus historici (qui Helmstadii an. 1583. prodiit) f. 7. b.) Iste ergo morbus extinxit Rectorem scholæ optimum die supra dicto, quem annotarunt Albinus in Chronico f. 364. ubi tamen errore typographi annus 1570. pro septuagesimo primo legitur, P. Eberus in Calendario p. 235. Chytræus in Chronico Saxoniæ L. XXII. f. 670. Calvisius in Opere Chronologico f. 852. Abrah. Bucholzerus in Isagoge Chronologica ad h. a. & in Indice Chronologico p. 68. Hanckius de Romanar. rerum scriptor P. I. p. 227. quin & filius Jacobus Annales urbis Misnæ edens eundem f. 120. indicavit signatque, eundem etiam Eteostichon e MSCta Papstii Chronologia, e qua aliud supra adduxi, depromtum ita se habens:

steLLIgero bIs seX UbI IVLIVs aXe reLVXIt.
FabrICIVs MIsna reCtor In Vrbe IaCet.

Mensis meminerant solum Dresserus in Oratione p. 765. & ex eo Adamus in Vitis Philosoph. f. 119. Thuanus vero corrigendus est, quando ipsis Idibus Quinti-

Quintilibus nostrum discessisse scribit L. 50. p. m. 985. Explevit vivendo annos omnino quinquaginta & quinque cum septimanis undecim & quatuor diebus, fallitque adeo P. Eberus qui annorum scribit quinquaginta fuisse & quatuor, cum moreretur, neque minus & illi, qui apud Bucholzerum in Indice Chronologico p. 684. annos quinquaginta & sex, cum duobus mensibus & diebus novendecim, vixisse tradiderunt, quod apud Faustum etiam legitur in Descriptione Misenæ p. 70. Cujus de morte animosa testantur fratres, Jacobus ita canens Epitaphior. b. 4.

Commendans viduam septenaque pignora CHRISTO,
Corporis effigies ingeniique sui,
Post lustrum undecimum terrarum ingrata reliquit.
Cujus vox sancta est ultima: credo DEO!

Et Andreas d. l. c. 1.

Credo, inquit moriens, credo, morientibus hæc vox
O! utinam cordi infixa in agone fiat.

Testatur vero D. Jacobus etiam Lechnerus Pastor tum ad D. Afræ in Concione beato Viro pridie Idus Julii an. DLXXI. super Dan. XII. habita, quam ex Amici Wilischii commodatione mihi licuit legere, quod placide obierit, & nullos se sentire fassus sit dolores ac interrogatus de fiduciæ in Christum constantia in isto verbo CREDO finierit. c.) Epicedia scripserunt amoris sui venerationisque testimonia daturi Joachimus Camerarius, Paulus Dolscius, Adamus Siberus, Blasius Jacobus & Andreas fratres Nathan Chytræus, Matth. Dresserus, Jo. Vogelius, Theophilus Kentmannus, Augustus Erichus,

Andreas Ellinger, Gregor. Bersmannus, Laurentius Finckelthaus, Ludovicus Camerarius, Paulus Didymus, Sebastianus Leonhart & Georgius Heinischius quæ collegit Jacobus Frater & cum Epistola Jo. Sturmii consolatoria ad Fabricios superstites, Jo. Nævio dedicata, sæpius adducta a me in hac vitæ descriptione, typis Vœgelianis curavit imprimi Lipsiæ an. 1572. in forma quarta. Seorsim Præceptoris hujus sui obitum deploravit Michael Hempelius Freibergensis elegiaco carmine, quod Laurentio a Schönberg sacratum Witebergæ an. 1578 lucem vidit in forma 8. geritque in fronte Epitaphium, quod Martinus Henricus Prof. Vitebergensis eidem concinnaverat. Sunt etiam in majori Commentarii Georgii in Genesin editione, quæ Argentorati 1584. exiit, Nicolai Reisneri, Pauli Melissi, Nathanis Chytræi, & Gregor. Bersmanni Elegia supra jam dicta. Idem, quem dixi supra, Hempelius carmen etiam sepulchro incidendum consignaverat, quod non invenustum hic legi meretur sub finem carminis c. 2. inveniendum: D. GEORGIO „FABRICIO Chemnicensi Christian. & laureat. „Poetæ, insigni pietate, excellenti ingen. & doctr. „singulari modest. & sobrietat. & integritat. præcla„ra, omnis antiquitat. peritiss. Elector. Saxon. histo„ric. elegantiss. magistr. mor. præstantiss. de Republ. „literaria & tota posteritat. opt. merito: ornato ab „Imperat. Maximilian. II. culto a princip. charo „eruditiss. præceptori suo, ut patri colendo gratitud. „ergo, & in honor. glorios. Resurrect. Michael „HEMPELIUS Fribergensis hæc scribebat Nos„saviæ, grassante in patria Friberga peste, ipso die

Martini

Martini Episcopi : qui erat XI. dies IXbris Anno"
Domini MDLXXII. Anno autem a nato Salvato-"
re & Domino nostro JESU CHRISTO ex"
Virgine Maria MDLXXI. D. XIII. M. Julii in Do-"
mino placide & pie obdormivit in sua functione"
scholastica, quam in ludo illustri Misenæ feliciter"
cum suo honore max. & totius humanæ societa-"
tis summo commodo annos XXVI. ut Rector fi-"
deliss. sustinuit, ibique in templo Afrano prope"
altare honorifice conditus, anno ætatis suæ LVI."
qui Climacter heroicus vocatur, gloriosam resur-"
rectionem cum omnibus sanctis expectat." Ipse Fabricius vivus pauca hæc tumulo suo fecerat addenda prout in fronte collectionis Epitaphiorum comparent:

Vita Christiana.

Fabricius studuit bene de pietate mereri
Sed quicquid potuit gloria CHRISTE tua est.

Mortalitatis memoria.

Σοὶ χάριν οἶδα θεῷ εὐσπλάγχνῳ ὅς μ' ἐδίδαξας,
ἐν βιοτῆτε θανεῖν ἐν θανάτῳτε βιοῦν.

d.) At nec viduæ pietas in officio ultimo præstando segnis fuit, a qua liberisque positum in Afrano templo monumentum luculentam gerit inscriptionem non in lapide solum ad sinistram partem, si ad altare processeris conspiciendam, verum exscriptam etiam apud Faustum in Descriptione urbis p. 70, in fine Commentarii in Genesin minor. edit. & apud Andr. Mollerum in Chronico Fribergensi P. I. p. 313, imo & sub initium Originum Saxonica-

rum post imaginem Georgii ubi hæc tamen addun-tur. „Tumulum hunc marito desideratissimo & „parenti optimo a matre & reliquis liberis positum „postea Maria, natu minima filia, humatoque pa-„rente in has edita auras vitales, renovari curavit „hoc addito Disticho:

Posthuma Fabricii renovans monumenta parentis,
Fratribus hinc digna est annumeranda suis.

Inscriptio autem illa sic habebat:

Christo Sacrum

„D. GEORGIUS FABRICIUS Chemnic. „pietate, eruditione, ingenii monumentis, nomi-„nisque celebritate apud exteros quoque clariss. E-„vangelii lucescentis tempore, Poeta Christianus „excellens, Grammaticus acutus, Historicus Saxoniæ „Electorum elegans, scholæ illustriss. Misnæ annos „XXVI. fideli & felici institutione Rector indu-„strius, laborum sanctorum patiens, doctiss. omni-„bus charus, suis desideratus, ætatis annos LVI. „Menses II. D. XIX complens, Anno Christi Serva-„toris MDLXXI. M. Julio D. XIII. in functione pia „pie defunctus est. Quicquid mortalitatis habuit, „in hoc quietis cubiculum posteris mem. causa ve-„nerand. depositum esse M.

Magd. uxor, Georgius, Jacobus, Henricus, Christianus, Magdalena, Margar. Anna liberi orph. marito & patri desideratiss. mœstiss. desid. Mon. unan. pon. cur. MDLXXI.

XLII. Finiuntur ita, quæ de vita & meritis G. Fabricii sum commentatus, qui ut propter ingenium doctrinamque sum-

mo

mo & honore ubivis & nomine fuit & ex morum etiam ſanctitate ſplendorem aſſecutus eſt, atque ſcholam hanc provincialem cum laude rexit nunquam intermoritura, ſic rogandus eſt DEUS ut deinceps quoque bonos magiſtros literariis ludis commodet, qui artes egregias diſcentium inſtillent animis, ſuorumque mores fingant rite concinnentque, & ad capienda virtutum optimarum præcepta molles reddant, nonniſi recta formandæ juventutis tenentes inſtituta, & læta non minus incrementa rei adferentes Chriſtianæ, quam patriam novis identidem beneficiis ornantes & producentes plurima publica ſalutis inſtrumenta. Tueatur idem Pater Domini Noſtri JESU Chriſti hoc noſtrum Muſarum ſacrarium, quod Georgii religioſa procuratione cumprimis cœpit eniteſcere, ſervetque in eodem, cum puro DEI verbo, bonarum artium doctrinas. Servet patriæ Patrem, noſtrum Nu-

Z 5 trici-

tricium clementissimum, Ipsiusque munificentiam nobis porro reddat salutarem. Servet Proceres eminentissimos, Patronos nostros, quorum, ne quid damni caperemus, solerter providentium mirabilis etiam pro hac schola elucescit contentio, & destinatis ab iisdem salubriter optimos largiatur successus. Faveat & Magistris nobis nostrisque laboribus benignissime, ut exemplo Fabricii splendidissimo concitati nervos intendamus gnaviter, &, quam spartam sumus nacti, indefesso studio summaque fide & integritate juxta atque cum fructu etiam ornemus uberiori. Aspiret nostrorum itidem conatibus, floremque hunc & velut sangvinem Reipublicæ incrementa sua rite jubeat moliri. Sic dum docentibus una & discentibus disciplina, pietas & recta studia cordi sunt, virtutis & sapientiæ domicilium nunquam non Afra nuncupetur, atque novis semper fortunarum accessionibus efflorescat.

SE-

SERIES

Collegarum & Præceptorum Provincialis ad Albim Scholæ, qui ab illo inde tempore, quo aperta est, in eadem docuerunt.

RECTORES.

1. M. HERMANNUS VULPIUS, 1543 — 1546.
2. GEORGIUS FABRICIUS, 1546 — 1571.
3. M. FRIDERICUS PENSOLDUS, 1571 — 1574.
hic primum Collegæ III. spartam ornavit & e Collega III. factus est Rector.
4. D. MATTHÆUS DRESSERUS, 1574 — 1581.
in Academiam Lipsiensem ultimo hoc anno adductus est, ut Philosophiam ibidem explicaret.
5. M. Jo. LADISLAUS, Dresdensis. 1582 — 1592.
hic cum Colleg[illegible]I. Abrahamo Schadenio, quod Calvinianæ doctrinæ semet addixerat, de provincia sua jussus est decedere.
6. M. DANIEL MENIUS, Torgaviensis 1593 — 1609.
similiter hic Collega III. Rectoris munus consecutus est, & vivendo octogesimum annum fere explevit, mortuus a. 1628.

7. M.

7. M. JO. BECHMANNUS, Brunsvicensis 1609 — 1632.
hic ob gravem ætatem dimissus ex ictu Cæsarei militis mortuus est.

8. M. MICHAEL CALERTUS, Cizensis 1632 — 1635.
Bischofswerdæ Pastor & Superintendens factus est.

9. M. JOACHIMUS RICHART, 1636 — 1637.

10. M. ANDREAS LINDEMUTH, Erfurtensis 1642—1664.

11. M. JO. GEORGIUS WILKIUS, Dresdensis 1664—1691.

12. M. JUSTUS GOTHOFREDUS RABNER, Soraviensis 1691—1699.

13. M. ANDREAS KIRSTENIUS, Misnensis 1699—1705.
hic primum Collega III. deinde Con-R. exstitit.

14. M. JO. JACOBUS STÜBELIUS, Dresdensis, 1705—
similiter & hic, cum Con-Rect. munus aliquandiu gessisset, Rector appellatus est.

CON-RECTORES.

1. MATTHIAS MARCUS DABERCUSIUS, 1543—1553.
hic Sverinum evocatus fuit ad scholæ gubernationem, in qua provincia a. 1572. obiit.

2. M. PETRUS THOMÆ, Lipsiensis, 1553—1588.
propter virium imbecillitatem vitam clementissime ab officio, reliquam dimissus privatus egit.

3. M.

3. M. DANIEL MENIUS,
1588 — 1593.
Collega primum III. hoc ultimo anno Rectoratum consecutus est.

4. M. MICHAEL RACKELMANN,
1593—1609.

5. M. AUGUSTUS PREILIUS, Torgaviensis 1609—1615,
quo anno Torgaviam rediit ad capessendum fasces ejus scholæ.

6. M. CHRISTIANUS GASMAN,
1615—1641.

7. M. FRIDERICUS SCHLEGEL,
1641—1660.
Collegis III. infra adnumeratur.

8. M. GOTTOFREDUS STERNBERGER, Zittaviensis 1661—1683.

9. M. ANDREAS KIRSTEN, Misnensis 1602—1699.
hic Rectori supra succedit Rabnero.

10. M. JO. JACOBUS STUBELIUS, Dresdensis 1699—1705.
Mortuo Kirstenio datus successor.

11. M. JO. DAVID SCHREBER, Misnensis 1705—1716.
Hic munus Rectoris in schola illustri Portensi hoc ipso suscepit anno.

12. M. JO. BENEDICTUS SILLIGIUS, Misenensis an. 1716.
infra inter Cantores & Collegas III. comparet.

COLLE-

COLLEGÆ III.

1. JOBUS MAGDEBURGUS, Annebergensis 1543— 1569.
Euocatus in aulam Megapolitanam, ut Principes juventutis bonas doceret artes, Freibergam poſtmodum rediit & ibi a. 1595. exſpiravit.

2. M. FRIDERICUS PENSOLDUS, 1569 — 1571.
Hoc ultimo anno e Collega III. Rector factus munus hoc ad an. 1574. geſſit.

3. STEPHANUS SCHIRMEISTER, Numburgenſis 1571. —
Jam an. 1568. Collaborator & Collega V. conſtitutus fuit, propterea quod Con-Rector Thomæus per ætatem minus ſufficeret ferendo inſtitutionis oneri.

4. M. DANIEL MENIUS — 1588.
Inter Con-Rectores & Rectores reperitur incertis tamen annis, quibus prioribus muneribus admotus fuit.

5. M. ABRAHAMUS SCHADE, 1588 — 1592.
Cum Rectore Ladislao propter Calvinianas doctrinas dimiſſus fuit.

6. M. HENRICUS MEURERUS Rudolphi, politanus 1593—1609.

7. M. SEBASTIANUS CRELLIUS, 1609 — 1612.
Martisburgum deductus fuit ut Rectoris ibi ornaret ſpartam.

8. M. CHRISTIANUS GASMANN, 1612—1615.
quo anno Con-Rector nuncupari cœpit.

9. M. LEONHARDUS GENSELIUS, Lauchenſis 1615—1617.
hoc anno ſcholam Budiſſenſem moderari juſſus fuit.

10. M.

10. M. HEINRICUS OELSCHLEGEL, Altenburgensis 1617—1636.

11. M. FRIDERICUS SCHLEGEL, 1636 — 1641.
Annumeratur supra Con-Rectoribus.

12. CHRISTOPHORUS JUNGER, 1641 — 1663.
quo anno cœcus factus suo semet abdicavit munere & Dresdæ anno 1680. mortuus est.

13. M. WOLFGANG MATTHÆUS CHYTRÆUS, 1665—1672.

14. M. ANDREAS KIRSTEN, 1672 — 1683.
quo ad Con-R. dignitatem evectus est.

15. M. JO. FRIDERICUS JUNGER, Misenensis 1683—1688.

16. M. Gotthelf Ehrenreich BECKER, Stolpensis 1688 — 1697.
Dresdam vocatus & divini verbi interpretibus addictus est.

17. M. JO. DAVID SCHREBER, Misenensis 1668— 1705.
Con-Rect. Stubelio ad Rectoris munus evecto successit.

18. M. JO. BENEDICTUS SILLIGIUS, Misenensis 1705—1716.
quo Con-Rectoris provinciam capessivit.

19. M. JUSTUS CHRISTIANUS Thorschmidt, 1716.

COLLEGÆ IV. & CANTORES.

1. LAURENTIUS HOFMANN, 1543 — 1547.

2. M. JO. REUSCHIUS Gothanus, 1547—1548.
hic oppidianæ scholæ, Misenæ, Rector præfectus est.

3. MICHAEL VOIGT, Martisburgensis 1549—1551.

4. WOLFGANGUS FIGULUS, 1551—1588.
quo propter virium infirmitatem vacationem a laboribus accepit.

5. GEORGIUS SULTIUS, 1588—1562.
Cum Rectore Ladislao & Collega III. Schadenio propter Calvinismum discedere de Schola fuit jussus.

6. ELIAS GERLACH, 1593—1602.
propter tædia e discipulorum ferocia subnata aliam vivendi rationem amplexus est.

7. VALENTINUS SCHULTIADES BOHEMUS 1602—1615.

8. M. ZACHARIAS HESTIUS 1616—1624.
Dresdam accersitus, ut in Sacello Electorali Choragum ageret.

9. M. MARTINUS Treukorn, 1624—1633.

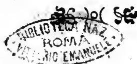
10. MARTINUS Zschaudermann, 1635—1671.

11. M. JO. GEORGIUS GLEDITSCH, 1671—1682.

12. M. ANDREAS KRAUTH, Dresdensis 1682—1698.

13. M. JO. BENEDICTUS SILLIGIUS, Misenensis 1698—1705.
Collegæ III. munus consecutus est.

14. M. SIGISMUND HENRICUS KAUDERBACH, Radebergensis 1705.—

INDEX

INDEX
Rerum præcipuarum.

A.

C.

C.

Epi-

 Valent.

Hoff-

Miſa,

Onu-

Saxoni-

ERRATA.

Pag. 4. lin. 17, del. suo, p. 12. l. 14. docturus, p. 13. l. 2. Margaretha, p. 14. l. 29. m. Julio m. Martio, p. 26. l. 29. virum, p. 33. l. 19. soleo, p. 35. l. 27. caram, p. 39. l. 25. administrabis, p. 43. l. 28. Grafero, p. 48. l. 25. in eo, p. 50. l. 1. m. Majo, p. 56. l. 3. apposuerant, p. 57. l. 9. interrogaretur, l. 10. præstantissima scientia. l. 25. quos, p. 62. l. pen. cum, p. 68. l. 9. navaverat. p. 69. l. 8. Forolivienfis, l. 3. a 6. p. 78. l. 23. Tori, p. 88. l. 4. 1612. p. 88. l. 22. ditionis, p. 89. l. 5. Backius p. 97. l. 2. quærent, p. 100. l. pen. tentas. p. 120. l. 4. fluvii, p. 123. l. 10. ambagesque. p. 124. l. 2. duos, p. 142. l. 3 quas, p. 148. l. 13 cum, l. 16 redditas. p. 153 l. 1 tertium, l. 2 quingentesimum, p. 157 l. 12 inchoatam, p. 162 l. 6. qui, p. 166 l. 3 Scriptoris, p. 173 l. 10 IV. p. 177 l. 22 restinxit, p. 180 l. ult. Fabrum. p. 185. l. 28. dele Lenti, p. 189 l. 3 elogia, p. 195 l. ult. Gravium, p. 200 l. 20 hos, p. 201 l. pen. cultu, p. 202 l. 1 Gravium, l. 21 Diomedis, p. 207 l. 17 correctorem, p. 208 l. 8 auctum, l. 7 tacetur p. 287 l. 18 Misenam, p. 300 l. 30 multo, p. 330. l. 3. fili.

